

SERXWEBÛN

JI SERXWEBÛN Û AZADIYÊ BI RÛMETTIR TIŞTEK NÎNE

Yıl: 25 / Sayı: 297 / Eylül 2006

Ateşkes zafere en yakın kıyasıya mücadele sürecidir

Ateşkes ancak mücadele ile demokratik çözümü getirir

Fiili olarak çift taraflı ateşkesin kısa sürede gerçekleşmesi, diyalog yollarının açılması ve çözüm için atılacak adımların ortaya konulması, ateşkes kararımızın geleceğini belirleyecektir. sürecin nasıl gelişeceğini Türkiye devletinin ve siyasal güçlerin durumu belirleyecektir. Hiç kimse tek taraflı bir ateşkesin süreceği beklentisine girmemelidir. Kürt sorunu çözülmeden silahların bırakılacağı kesinlikle beklenmemelidir. Silahlar bir tehdit olarak değil, varlığımızın güvencesi olarak çözüm ortaya çıkana kadar bırakılmayacaktır. Ancak silahları en fazla bırakmak isteyen siyasal gücün de hareketimiz olduğu bilinmelidir. Önderliğimizin belirttiği gibi, bir daha kullanılmamacasına toprağa gömülmesini arzuluyoruz.

2'de

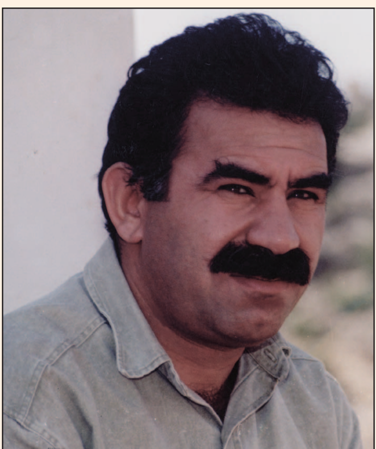

Demokratik halk meclislerine dayalı yapılanmayı başarmalıyız

Önderlik zihniyeti değiştiriyor, örgütünü kuruyor, pratiğini yapıyor. Önderliği takip ediyoruz diyeceksek, biz de zihniyeti değiştirmeye yönelmeli, özeleştiri vermeli eleştiri yapmalıyız. Değiştirilmesi gereken mantık yapısını değiştirmeliyiz. Ama örgüt de kurmalıyız. Aynı zamanda pratik de yapmalıyız. Bugüne kadar bu üçlüyü –zihniyet, örgüt, pratik– çok birleştiremediğimiz ortaya çıktı. Ancak "biz zihniyete girmedik, örgütlenmemiz dursun veya örgütlenmemiz yok, pratiğimiz tam dursun" da diyemeyiz. Dersek o noktada Önderlikten koparız. Ortaya çıkan sonuçları sürekli tartışmalarla da düzeltemeyiz. Derleyip toplayıp pratiğe de, örgütlenmeye de dökmeliyiz.

7'de

Önder Apo'nun 15 Ağustos 1985 tarihli değerlendirmesi

Şanlı 15 Ağustos Atılımı ve doğru devrimci siyasetin zaferi

15 Ağustos Atılımında doğrulanan ve giderek tarihi ulusal direniş mücadelemizin önemli bir özelliği haline gelen olgu, devrimimizin atılımlar biçiminde gelişeceği gerçeğidir. KUKM ne toptan bir ayaklanma biçiminde ne de birçok ülkede gördüğümüz türden, yaygın ve sürekli gerilla ile karakterize olan halk savaşları biçiminde gelişecektir. Bizde halk savaşı ve gerilla temel savaş biçimleri olarak gelişecektir, ama bu, Kürdistan'ın somut koşullarına son derece yatkın bir biçimde olacaktır. Savaşımımızın en ayırt edici özelliği ve önemli bir biçimi –partimizin yakın direniş pratiğinde kanıtlanmış olduğu gibi– atılımlar şeklinde gerçekleşmesidir. Pratiğin, başarısı doğrulanmış bir biçim olarak dayattığı bu savaş yöntemi ile mücadelemiz dönem dönem devrevi atılımlarla; basitten karmaşığa, geçici olanından sürekli olanına, zayıf olanından güçlü olanına doğru gelişecektir.

devamı 16'da

Duru sular döküleceği kavga denizini bilir

En tercih edilebilecek yaşam biçiminin dağlarda, buradaki güzel insanlarla birlikte yaşamak, savaşmak olduğunu anlamış ve katılımını anlamlandırmıştı. İsteği, coşkusu ve heyecanı yaşamı tanıdıkça artıyor, kabına sığmıyordu. Saflarda karşılaştığı ve dağlarda gördüğü yaşam, değersizleştirilen, bir kuru ekmeğe talim edilen Kürdün yaşamından çok daha farklı idi. Burada da tıpkı köyündeki gibi her şey emekle yaratılıyordu. Ama herkes yarattığı kadar değerli idi. Köyündeki gibi, yarattıkları ve emekleri başından yazılmış bir yazgının değişmez alış verişi olmuyordu. Önce vermek vardı burada, sonra almak.

30'da

İçindekiler

ATEŞKES ANCAK MÜCADELE İLE DEMOKRATİK ÇÖZÜMÜ GETİRİR

Türkiye'nin dünyadaki ve bölgedeki gelişmelerden etkilendiği açıktır. Türkiye son yüz elli yıldır kendi stratejik önemini kullanarak, bölge ve dünya politikasını yürütmeye çalışmıştır. Bu açıdan da bütün politikalarının esasını, 'stratejik ve politik önemimi nasıl arttırırım' mantığı üzerine kurmuştur. Bu nedenle de politik konumunu zayıflatan ilişkilere sıcak yaklaşmamıştır. ABD'nin Irak'a müdahalesinden sonra Türkiye, iki yönlü politika izlemiştir. Bir taraftan Kürt sorunundaki kaygısı nedeniyle İran ve Suriye ile ilişkisini iyi sürdürmeye çalışırken, diğer taraftan ABD ile geçmişten beri süren ilişkilerini idare etmeye çalışmıştır. ABD'yle bu yönlü ilişkileri sürdürürken bile, onun Irak'ta zorlanmasını en fazla isteyen güçlerin başında gelmiştir. ABD direnişçiler karşısında zorlanırsa, kendi öneminin artacağını ve ABD'nin Irak'ta kendisini dikkate alan politikalar izleyeceğini düşünmektedir. ABD'nin sadece Kürtlere dayanarak değil, Türkiye'den de vazgeçmeyecek bir politika izleyeceğini hesaplamaktadır.

Türkiye, stratejik konumundan hareketle, soğuk savaş döneminde de çok yönlü politika izleme tutumunu göstermiştir. Bir taraftan NATO üyesi ve ABD ile ilişkileri sıkıyken, diğer taraftan Sovyetler Birliği ve diğer Varşova Paktı ülkeleriyle de ilişkisini sürdürmeye devam etmiştir. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra, bu politikasını daha fazla uygulama imkanı bulacağını düşünmüştür. AKP'nin uluslararası ilişkilerle ilgili danışmanları, dünya ve Ortadoğu'daki siyasal durumun Türkiye'ye çok yönlü politika yapma imkanı verdiğini öğütlemektedirler. Bir taraftan Türkiye'nin uluslararası güçlerle ilişki kurması gerektiğini, diğer taraftan da bölge ülkeleriyle tarihsel ilişkilerini sürdürmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar. Böylece Türkiye'nin bölgede politik amaçlarına ulaşacağını ve dünyada büyük güç olacağını söylemektedirler.

Türkiye, uluslararası güçlere bölge ülkeleri ile ilişkisini izah ederken; 'ben, bölge ülkelerine değişim dönüşüm yapın, uluslararası toplumla uyumlu hale gelin' telkininde bulunuyorum demektedir. 'Bölge ülkeleriyle ilişkim, ABD'nin ve uluslararası güçlerin çıkarınadır' diyerek, bu ilişkilerini sürdürmeye çalışmaktadır. Ancak gelinen aşamada, hem bölge güçleri zorlanmakta hem de ABD büyük bir zorlanmanın içindedir. Bu zorlanma sürecinde her iki taraf da kendi müttefiklerinin durumunu netleştirme, daha açık bir biçimde taraf olmaya zorlamaktadır. ABD, Irak'taki sıkışıklığı nedeniyle artık Türkiye'nin ikili oynamasını kabul etmemektedir. Türkiye'nin bu politikayı sürdürmesinin diğer güçlere cesaret verdiğini düşünmektedir. Öte yandan, Ortadoğu'da yaşadığı zorlanmalar nedeniyle artık kendisine tam destek verilmesinin zamanının geldiğini düşünerek, Türkiye'yi tümden kendisinden yana taraf olmaya, İran karşıtı tutum takınmaya zorlamaktadır.

Türkiye'nin ABD ile uyumlu politikalar izleme zorunluluğu vardır

Türkiye'nin artık her koltuğunda bir karpuz taşıma lüksü kalmamıştır. Türkiye'nin tercih yapmayla karşı karşıya kaldığında da tamamen uluslararası güçlerden yana tavır koyacağı tartışmasızdır. Türkiye'de varolan ekonomik, sosyal, siyasal dengeler, bu güçlerden kopmasına imkan vermemektedir. Türkiye'nin ABD ve Batı dünyasından kopması ve tümden Ortadoğu ülkeleriyle birlikte hareket etmesi düşünülemez.

Türkiye, Batı dünyası ile ilişkilerini yüz elli yıldır sürdürüyor. Belki daha öncesi var, ama yüz elli yıldır yürüttüğü bu ilişkilerle ekonomik, sosyal, siyasal dengeleri tamamen Batı eksenli kurulmuştur. Siyasal tercihini bölge ülkelerinden yana koyduğunda, ekonomik, siyasal, sosyal bir çöküntü içerisine girebileceğini bilmektedir. Hatta bu çöküntünün sadece ekonomik, kültürel, siyasal, sosyal alandaki kayıpla kalmayacağını, toprak kaybıyla da sonuçlanacağını düşünmektedir. Bu bakımdan, Türkiye'nin kesin bir tercihle karşı karşıya kaldığında, yönünü ne yana çevireceği bellidir. Tabii bölgedeki siyasal konumunu da küçümsememek gerekir. Türkiye, belki uzun süre Batı'dan uzaklaşamaz. Ancak belirli bir süre için bile Batı'dan uzaklaşması ya da çok köklü bir istikrarsızlık içine girmesi, ABD ve Avrupa'yı kaygılandırmaktadır. Türkiye'nin özelikle bir islami akımın etkisine girmesi, bölgedeki dengeleri tümden alt üst edecektir. Bu durum, özellikle de İsrail'in varlığını tehlikeye düşüren bir gelişme olur. Dolayısıyla ABD ve Avrupa'dan daha çok İsrail Türkiye'nin Batı'dan uzaklaşmasına karşıdır. Böyle bir ihtimali kendisi açısından çok tehlikeli bulmaktadır. Diğer taraftan da ABD ve Avrupa'nın Türkiye'yi önemli düzeyde ekonomik, sosyal ve siyasal alanda kendilerine benzettiğini, Türkiye'yi dışlama politikası izleyemeyeceklerini bildiğinden, çok yönlü politika izleme imkanı olduğunu düşünmektedir. Öte yandan bölge ülkeleri de Türkiye'nin tümden Batı'ya ya da ABD'ye kaymaması ya da kendilerine karşıt duruma düşmemesi için bir taraftan ABD ve Avrupa, bir taraftan da kendileriyle ilişki sürdürmesinde bir sakınca görmemektedirler. Benzer biçimde Batılı ülkeler de Türkiye'nin Ortadoğu ülkeleriyle ilişki sürdürmesini belirli düzeyde normal karşılamaktadırlar. Ne var ki Ortadoğu'da mücadele çok keskinleşip, her iki taraf da sıkışınca, söz konusu güçler, ister istemez müttefiklerinin durumunu daha da netleştirmesini dayatmaktadır.

> "Lübnan'a asker gönderdiği için ABD'nin Kürt sorunu konusunda Türkiye'nin istediği politikaları izleyeceği düşünülmemelidir. Ne 'Türkiye Lübnan'a asker gönderdi' diyerek Güneyli Kürtleri karşısına alacaktır ne de Kuzey Kürdistan'da yürütülen özgürlük mücadelesine karşı açık bir savaş içerisine girecektir. Bu yönlü gelişmeleri beklememek gerekir. Ancak AKP, Lübnan'a asker gönderme karşılığında ABD'den hiç değilse seçim dönemine kadar Kürt politikası karşısında kamuoyunda kendisini zor duruma düşürmeyecek bir politika izlemesini isteyecektir"

Mevcut durumda, Türkiye'nin ABD'yle uyumlu politikalar izleme zorunluluğu hissettiği görülmektedir. AKP'nin, özellikle son zamanlarda ABD'nin kendine karşı soğuk yaklaşımı karşısında ABD'yle ilişkiyi düzeltmeye çalışmak istediği bilinmektedir. Seçimlerin yaklaştığı bu dönemde, iktidara alternatif olduğunu söyleyen DYP'nin de ABD'nin politikalarıyla uyumlu olacağı konusunda mesajlar iletmesi, Türkiye'nin önümüzdeki seçimden sonra politikalarını tümden ABD yanlısı biçimde sürdüreceğini ortaya koymaktadır. Zaten bunun belirtilerini bugünden görmek mümkündür. Bütün tepkilere rağmen Türkiye'nin Lübnan'a asker göndermesi ve DYP'nin çok açık karşı çıkamaması bu durumun kanıtıdır. DYP 'zaten ben asker göndermeye karşı değilim, ama halkın AKP hükümetine güveni kalmamıştır. Böyle bir hükümetin bu politikayı uygulamasına karşıyım' itirazında bulunmuştur.

AKP dini kendi çıkarına kullanan bir çevrenin partisidir

Türkiye, Lübnan'a asker göndererek, Hizbullah-İsrail savaşında, ABD ve İsrail'in yanında olduğunu göstermeye çalışmıştır. Tabii Lübnan'a asker göndermenin nasıl sonuçlanacağı henüz belli değildir. Hizbullah, Lübnan siyasetinde daha fazla ağırlık kazanırsa, İran'la ilişkilerini daha mesafeli hale getirebilir. Hizbullah, ABD ve İsrail'in bölge politikasında zorlayıcı olmaktan çıkarsa, bu ateşkes süreci istikrarlı bir duruma doğru ilerleyebilir. Ancak Hizbullah tatmin edilemez ve mevcut politikasından vazgeçirilemezse, Hizbullah'ı silahsızlandırmaya çalışacak BM güçlerinin çok fazla sonuç alamayacağını da şimdiden belirtmek gerekir. Zaten Hizbullah lideri de dünyada kendilerini silahsızlandıracak hiçbir devletin ve gücün olmadığını vurgulamıştır. Eğer Hizbullah'ın kabul edebileceği bir siyasal durum Lübnan'da yaratılmazsa, mevcut ateşkes süreci, güçlerin karşılıklı olarak yeni bir savaşa hazırlanmasını sağlayan bir dönem olarak tarihe geçebilir.

Türkiye'nin Lübnan'a asker göndermesi, ABD ile ilişkilerinde belli bir yumuşama sağlar. Öte yandan AKP'nin yeniden iktidara gelmesi açısından uluslararası desteğin yolunun açılması da söz konusu olabilir. AKP'nin Lübnan'a asker göndermesinin bir nedeni de –seçim yaklaşırken– ABD'nin kendisine karşı bir tavır almasını engellemektir. Nitekim Cüneyt Zapsu'nun 'bu iktidarı kullanın' demesi, AKP'nin ABD'den destek alarak iktidarını sürdürmek istediğinin bir kanıtıdır. Cüneyt Zapsu o sözleri AKP'den bağımsız söylememiştir. AKP hükümeti böyle açık ifade etmemiş olsa da Zapsu ABD'ye 'bu hükümetle çalışabilir, bu hükümeti değerlendirebilirsiniz' mesajını güçlü vermek için bu sözleri sarf etmiştir.

Yaşar Büyükanıt'la birlikte Türkiye'nin Ortadoğu politikalarında çok ciddi değişiklikler olacağını düşünmüyoruz. Daha doğrusu, Türkiye'nin Ortadoğu politikasında bir değişiklik olacaktır, ama bunun Yaşar Büyükanıt'ın genelkurmay başkanı olmasıyla bir bağı yoktur. Türkiye zaten ABD'nin dayatmasıyla politik tercihini daha açık koymakla karşı karşıyaydı. Bu sürecin Yaşar Büyükanıt dönemine denk gelmesiyle birlikte, 'Yaşar Büyükanıt ABD yanlısıydı, bu nedenle genelkurmay başkanı olunca İran ve bölge ülkelerine yüz çevirdi' biçiminde bir değerlendirmeye gitmek doğru olmaz. Aksine, Yaşar Büyükanıt kızıl elmacıların kendine yakın bulduğu bir generaldir. Kızıl elmacılar 'Avrasya'ya, Ortadoğu ülkelerine yönelelim, böyle bir alternatifimiz vardır'' gibi değerlendirmeler yaparak, ABD'ye ve Batı'ya şantaj yapmaktaydılar. Şantaj yapanların Büyükanıt'ın düşünce yapısına yakın olduğu biliniyor. Kızıl elmacılar bu şantajlarını güçlendirmek için Doğu Perinçek ve bazı sol çevreleri de kullanmaktadır. Doğu Perinçek'i ve televizyonunu kullanan bazı askerler ve Kızıl elmacı kesimler, ABD, Kürt sorununda kendilerini biraz dikkate alır ve PKK'ye karşı çıkarsa, işbirlikçisi olmaya hazır kesimlerdir.

Kızıl elmacı ya da ulusalcı denen çevreler dün Avrasya'ya yanaşırız şantajıyla ABD'yi Kürt sorununda kendi politikalarına destek vermeye zorluyorlardı. Bu politikanın sonuç almadığı görülünce, irtica tehdidini çok fazla öne çıkararak, bu konuda İsrail'i ve ABD'nin bazı siyasi çevrelerini kaygılandırıp, Kürt sorununda kendilerine destek vermelerini sağlamaya yönelik bir politikaya yöneldiler. İrtica tehdidinin bu kadar öne çıkarılması ve bu yönlü sert mesajlar verilmesi Türkiye'deki İsrail lobisi üzerinden İsrail'in, dolayısıyla ABD'nin daha fazla desteğini almak içindir. ABD ve İsrail'in bölgedeki zorlanmasını da görerek, 'Türkiye, radikal islam başta olmak üzere her konuda size en fazla güç verecek ülkedir' yaklaşımıyla söz konusu desteği alacaklarını hesaplamaktadırlar. Her fırsatta, 'PKK konusunda bize destek verirseniz, Türkiye'de yükselen ABD karşıtlığı da son bulur ve yeniden eski sorunsuz ittifak günlerine döneriz' demektedirler. Yakın zamandaki yüksek rütbeli subayların demeçlerinde de görüldüğü gibi, son süreçte ABD'ye yakınlaşma eğilimi fazlasıyla artmıştır.

AKP'nin çok fazla Ortadoğu eksenli bir politik yaklaşımı olduğu söylenemez. Sosyal ve kültürel olarak Ortadoğu'ya yakın oldukları söylenebilir. AKP, dini kendi çıkarına kullanan bir çevrenin partisidir. Pragmatiktir. Ancak AKP'nin iktidarda olması, objektif olarak dini çevrelerin güçlenmesine ortam hazırlamaktadır. Mevcut AKP iktidarı da dinci kesimin palazlanmasına zemin sunuyor. Yoksa AKP'yi Ortadoğulu görmek mümkün değildir. Zapsu'nun neresi Ortadoğuludur? Tamamen Batı yanlısıdır. Yine Egemen Bağış'ın neresi Ortadoğuludur? Bunların hepsi AKP'nin danışmanlarıdır. Belki Ahmet Davutoğlu gibi bazı danışmanların Ortadoğu'ya yatkınlıkları var. Ama bunlar da ekonomik palazlanmayla birlikte giderek daha Batı eksenli düşünmeye, bu yönlü politika üretmeye, ilişki ve yaşam tarzlarında Batı'ya meyil etmeye başlamışlardır. Dolayısıyla ABD'nin 'tutumunuzu netleştirin' tavrından sonra AKP'nin Ortadoğu ülkeleriyle kurduğu ilişkilerle şantaj yaparak, 'bana şöyle yaklaşmazsan ben Ortadoğu ülkelerine kayarım' biçimindeki politikalarını sürdürmesi beklenmemelidir. ABD, buna izin vermeyecektir. Zaten AKP de bunu gördüğü için İran'dan uzaklaşmaya, ABD'nin politikalarına uyum göstermeye başlamıştır. İlk olarak Lübnan'a asker göndererek, bu konudaki kararlılığını ve eğilimini ABD'ye göstermiştir.

Komuta değişimi Kürdistan'daki savaşı çok fazla etkilemeyecektir

Lübnan'a asker göndermenin Kürt sorunuyla bağı nedir sorusu akla gelebilir. Türkiye'nin Lübnan'a asker göndermesinin ABD ile ilişkilerine olumlu etkisi olacaktır. Bu çerçevede ABD'nin Kürt sorunu konusunda AKP'yi zorlamayan bir politika izlemesi söz konusu olabilir. Hatta İsrail de yakın zamanda ortaya çıkan bazı soğukluklarını unutarak, Türkiye'ye bazı yönlerde destek veren bir yaklaşım içine girebilir. Ancak Lübnan'a asker gönderdiği için, ABD'nin Kürt sorunu konusunda Türkiye'nin istediği politikaları izleyeceği düşünülmemelidir. Ne 'Türkiye Lübnan'a asker gönderdi' diyerek Güneyli Kürtleri karşısına alacaktır ne de Kuzey Kürdistan'da yürütülen özgürlük mücadelesine karşı açık bir savaş içerisine girecektir. Bu yönlü gelişmeleri beklememek gerekir. Ancak AKP, Lübnan'a asker gönderme karşılığında ABD'den hiç değilse seçim dönemine kadar Kürt politikası karşısında kamuoyunda kendisini zor duruma düşürmeyecek bir politika izlemesini isteyecektir. Lübnan'a asker göndermenin böyle bir sonucu olabilir. Öte yandan Lübnan'a asker göndererek, ABD'nin seçim öncesi kendisini tümden gözden çıkaran politika izlemesini engellemiştir. Özcesi, Lübnan'a asker göndermesi sadece uluslararası ve bölgesel politik gelişmelerle ilgili değildir. Bunun iç siyasetle ilgili yanlarının olduğu da görülmelidir.

Hilmi Özkök biraz Avrupa'yı dikkate alıyordu. Yeni komuta kademesi ise daha çok ABD'yi dikkate alan bir politikanın sahibi olabilir. Özellikle Kara Kuvvetleri Komutanı İlker Başbuğ'un ABD eğilimli olduğu söylenmektedir. Komuta değişiminin, Kürdistan'da yürütülen savaşı çok fazla etkileyeceği düşünülmemelidir. Savaşı esas olarak yürüten, kara kuvvetleri ve jandarma kuvvetleri komutanlığıdır. Bunların da Kürt sorununu

"KKK Yürütme Konseyi'nin 'Demokratik Çözüm Deklarasyonu' sadece Kürt halkının taleplerini içermemektedir. Aynı zamanda Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve siyasal olarak nasıl düzlüğe çıkacağını ortaya koyan bir deklarasyondur. Önderliğimiz zaten sadece bir Kürt politikacısı değil, aynı zamanda Türkiye halklarının demokrasi ve özgürlük alanında nasıl gelişmeler yaratacağı; ekonomik ve sosyal atağı nasıl yapacağı konusunda yoğunlaşan, çözüm üreten bir önderliktir. Bu yönüyle bir Türkiye ve Ortadoğu halkları önderliğidir"

çözme eğilimi olan, demokratik yollardan çözecek komutanlar olmadıkları bilinmektedir. Bunlar terfi etmişlerdir. Özkök de Kürt sorununda demokratik çözümü düşünen bir komutan değildi. Bu yönüyle mevcut komuta kademesiyle Kürt sorunu konusunda farklı görüşleri yoktu. Bunlar sadece bastırma konusunda ortak görüşlere sahiptir. Özkök sadece bastırırken, 'bölge ve dünya koşullarını düşünelim, daha akıllı davranalım, AKP'yi de bu yönlü kullanalım' diyordu.

Yeni ekibin, dış dünyayı düşünmeden, istediği düzeyde baskı yapan, saldıran bir askeri çizgiyi izleyebileceği düşüncesi akla gelebilir. Tabii bu yönlü bazı gelişmeler olabilir, ama onların da böyle bir politikayı uzun süre sürdürme şansları yoktur. Yeni komuta kademesinin şöyle bir yaklaşım içinde olacağı düşünülebilir: Nasıl ki ABD Türkiye'ye, ya İran'dan ya bizden yana tavır koyacaksın gibi bir tercih dayatmasına gitmişse, bu komuta kademesi de ABD'ye, ya Kürtler ya biz dayatması içinde bulunabilir. Ancak böyle bir dayatmanın çok fazla sonuç vermeyeceğini kısa sürede onlar da anlayacaktır. Hatta böyle bir dayatmanın ABD'nin bölge politikasını boşa çıkarma gibi bir sonuç doğuracağını ve bunun ABD karşısında boşa bir çaba olduğunu düşünerek, kısa bir sürede böyle bir dayatmadan vazgeçme zorunluluğunu göreceklerdir. Dolayısıyla yeni gelen ekibin Kürdistan'da şiddeti daha da arttıracağı varsayımında bulunamayız.

Kürt sorunu söz konusu olduğunda, birçok çevre ortak politikada birleşmektedir. AKP, özgürlük hareketini bastırma politikasında herhangi bir engelleyici yaklaşım içinde olmamıştır.

Türkiye askerleri de görmekte ki, ABD'nin bölgeye müdahalesinin ardından, Türkiye'nin ya da herhangi bir gücün bölgedeki bir hamlesi sadece kendisiyle sınırlı kalmamaktadır. Ya da böyle bir hamle, söz konusu uluslararası güçler dikkate alınmadan yapılamamaktadır. Geçmişte Kıbrıs hamlesinde olduğu gibi, emrivaki yapıyor ve bunu belli düzeyde kabul ettiriyordu. Uluslararası güçler de bu durum kendilerini doğrudan etkilemediğinden, bu dayatmalara ve şantajlara boyun eğiyordu. Günümüzde söz konusu hamle girişimleri uluslararası güçleri doğrudan etkilediğinden, Kıbrıs türü hamleler eski rahatlığı ve kolaylığı bulamamaktadır. Bu gerçeklik söz konusu komuta kademesi ve Türkiye'deki farklı eğilimler için de söz konusudur.

AKP vatan millet sakarya edebiyatıyla bir yere varamaz

Şunu açıkça görmekteyiz: Kürt halkının 2005 ve 2006'da gerçekleştirdiği serhildanlar, yine HPG'nin meşru savunma çizgisini başarılı bir biçimde sürdürmesi Türkiye'yi fazlasıyla zorlamaktadır. Bu mücadele AKP'yi çöküş noktasına getirmiştir. Kürt özgürlük hareketi mücadele ettiği sürece, mevcut hükümetler ya Kürt sorununa bir çözüm bularak ayakta kalabilirler, bunu başaramadıkları takdirde ise Kürt özgürlük hareketinin yürüttüğü mücadele ortamında yok olmakla karşı karşıya kalırlar. Aslında AKP hükümeti bunu görmektedir. Kürt özgürlük hareketine karşı sürdürülen politika, her gün kendisini tüketmektedir. Asker cenazeleri toplumda tepki yaratmaktadır. Tepki giderek hükümete, hatta orduya yönelmektedir. Çünkü herhangi bir dış güce karşı savaşılmıyor. Toprak ve vatan savunması yapıldığı biçimindeki nutukların da gerçek olmadığı toplum tarafından görülüyor. Nitekim Hakkari'de ölen askerin ailesi *"oğlumuz Sakarya'da, Çanakkale'de şehit düşmedi, ne olduğu bilinmeyen pis bir savaşta öldü"* diyerek, Kürt özgürlük hareketine karşı yürütülen savaşın Türk halkının savaşı olmadığını ortaya koymuştur. Şimdiye kadar, bölücülük yapıyorlar, vatanı bölecekler diyerek toplumu duyarlı hale getiriyorlardı. Ancak PKK'nin yeni stratejisi ve politikasının Türkiye'nin siyasi sınırları içinde demokratik birliği amaçlayan çözüm olduğu ve Türk halkıyla birlikte yaşama gibi bir projesi olduğu kısmen anlaşılınca, bu tür tepkiler ortaya çıkmıştır. Çünkü Türk halkı evlatlarını askere vatan bölünmesin diye gönderiyordu. Kürt sorununun ve Kürt özgürlük hareketinin taleplerinin vatanın bölünmesi olmadığı, Kürtlerin vazgeçilmez ve inkar edilemez bazı temel demokratik hakları olduğu görüldükçe, Türk halkı da çocuklarını bu savaşa istekli göndermeyecektir.

Bir taraftan gerilla mücadelesi Türkiye'yi ekonomik, siyasi, sosyal olarak zorlarken, diğer taraftan da toplumda savaş konusunda bilinçlenme ortaya çıktıkça, hükümetler de ordu da bu savaşta zorlanmaktadır. AKP, asker cenazelerinin şehirlere, köylere, kasabalara gitmeye devam etmesi durumunda, önümüzdeki seçimi kaybedeceğini

düşünmektedir. Bu nedenle de AKP hükümeti uzun süredir bir ateşkes nasıl sağlanır çabası içindedir. Bu konuda Güneyli güçlerle, hatta uluslararası güçlerle ilişki içinde olduklarını biliyoruz. DTP üzerinden gerillanın savaşı durdurması yönünde mesajlar gönderdiğini de biliyoruz. Tüm bunlar, AKP hükümetinin sıkıştığını göstermektedir. AKP, kendini ayakta tutmak için Lübnan'a asker gönderip ABD'yi karşısına almayan bir politika izlerken, diğer taraftan da içeride meşru savunma güçlerinin direnişini belli bir süre durdurma doğrultusunda bir politikayı gündemine almıştır.

Duygusallıktan uzak ve gerçekçi düşünen bazı aydınlar, siyasetçiler, ordu içindeki subaylar, istihbarat örgütlerinde ve burjuva kesim içinde, Türkiye'deki 'vatan millet sakarya' edebiyatının Kürt sorununu çözümsüzlüğe götürdüğü, Türkiye'nin ufkunu kararttığı ve geleceğini tıkattığı düşüncesi hakimdir. Özellikle Ortadoğu'nun yeniden şekillendiği ve güç dengelerinin belirleneceği bu süreçte Türkiye'nin hala Kürt sorunu ile uğraşmasını kendileri açısından insiyatifi ele alamamak ve başkalarının politikasının kuyruğuna takılmak olduğunu görmektedirler. Türkiye, imkanlarıyla Ortadoğu'da büyük güç olabilecekken, Kürt sorununun çözümsüzlüğü bırakalım güç olmasını her bakımdan tehlikelerle dolu, belirsiz bir süreci yaşamasına yol açmaktadır. Kürt sorununu çözümüyle birlikte Türkiye'nin önünün açılacağı ve Ortadoğu'da çekim merkezi haline gelineceğini düşünen bu çevreler, Kürt sorununun çözümünü arzulamakta, bu konuda klasik inkarcı çevrelerden farklı bir politika izlemek gerektiğini düşünmektedirler. Bunların PKK ve Önderliğiyle görüşmede bir sakınca görmedikleri, hatta Önderliğimizin çözüm için bir şans olduğunu düşündükleri çeşitli biçimde basına yansımaktadır. Hatta bu konuda, Kürt özgürlük hareketine çeşitli yollardan mesajlar ulaştırmaktadırlar. Hareketimizin Kürt sorununun demokratik çözümünü dayatma dışında Türkiye'yi sıkıştırma, tümden zorlama, bozguna uğratma, ekonomik, sosyal ve siyasal olarak tümden çökertme amacı olmadığından, Türkiye'nin bu sıkışmasını görerek, bir deklarasyonla Türkiye'nin bu çıkmazdan kurtulmasının çaresini göstermiştir. KKK Yürütme Konseyi'nin 'Demokratik Çözüm Deklarasyonu' sadece Kürt halkının taleplerini içermemektedir. Aynı zamanda Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve siyasal olarak nasıl düzlüğe çıkacağını ortaya koyan bir deklarasyondur. Önderliğimiz zaten sadece bir Kürt politikacısı değil, aynı zamanda Türkiye halklarının demokrasi ve özgürlük alanında nasıl gelişmeler yaratacağı; ekonomik ve sosyal atağı nasıl yapacağı konusunda yoğunlaşan, çözüm üreten bir önderliktir. Bu yönüyle bir Türkiye ve Ortadoğu halkları önderliğidir. Türkiye'yi mevcut ekonomik, sosyal ve siyasi sıkışıklıktan kurtarma önderliğidir. Kürt sorununun demokratik çözümü temelinde, Ortadoğu'da demokratik fethi gerçekleştirme önderliğidir. Özcesi, Demokratik Çözüm Deklarasyonu, Türkiye'nin bu çok yönlü zorlanmadan çıkış deklarasyonudur. Zaten Önderliğimiz birçok görüşme notunda, Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve siyasal krizden kurtuluş yolunun deklarasyonda gösterilen çerçevede olacağını ortaya koymuş, bu yönlü çağrılar da yapmıştır.

Önderliğimizin ateşkes çağrısı barışa bir şans daha tanımaktır

Bilindiği gibi geçen yıl ve bu yıl Türkiye'de bazı aydın çevreler demokratik çözüm için bir ateşkes çağrısında bulundular. Eğer ateşkes olursa, çözüm zemininin oluşacağı yönde değerlendirmeler yaptılar. Biz bu çağrılara hep olumlu baktık. Hükümet ve devlet içinden olumlu yaklaşımlar görürsek, bu yönlü adım atacağımızı vurguladık. Geçen yıl bu konuda bir buçuk aylık eylem yapmama ve silaha başvurmama kararı aldık ve uyguladık. Ne var ki hükümet, devlet ve ordu çevrelerinde bu yaklaşımımıza olumlu bir tepki verilmediği gibi, imha operasyonları arttırılarak devam ettirildi. Apo'suz ve PKK'siz bir Kürt siyaseti ortaya çıkarma yönlü özel savaş politikası terk edilmedi. Kürt özgürlük hareketi ezilmeye, Önderliğimiz etkisizleştirilmeye çalışılarak, Kürt halkına teslim olma ya da imha olma seçeneği dayatılmaya devam edildi. Bunun sonucu, Kürt özgürlük hareketi de meşru savunmasını ve demokratik serhildanları yükselterek cevap verdi. Mücadele yükseltilerek, Kürt sorununun ezilerek çözülemeyeceği, Apo'nun ve PKK'nin saf dışı edilerek işbirlikçi ve teslimiyetçi Kürt gerçekliği yaratılamayacağı ilgili tüm çevrelere daha açık bir biçimde gösterildi. Bu durum başta AKP olmak üzere birçok çevreyi telaşlandırdı. Türkiye devletinin (içinde ordu ve MİT'ten de bazı çevrelerin bulunduğu) derinliklerinde, Kürt sorununun çözümsüzlüğünün kendilerini çıkmaz bir sokağa sürüklediği görülerek, bunu nasıl önleriz arayışları gelişti. Kürt özgürlük hareketine çeşitli yollardan, 'bu savaşın bize de size de faydası yok; eğer bir ateşkes olursa daha sağlıklı düşünme ve tartışma imkanı doğar, bu da devlet içinde çözüm eğilimini ortaya çıkarabilir' düşüncesini iletmeye yöneldiler. Bu çevrelerin ne kadar samimi ve etkili olduğu bilinmemekle birlikte, artık Kürt sorununun çözümünün kendini dayattığı açıktır. Uluslararası ve bölgesel açıdan Türkiye'nin durumu, Kürt sorununun çözümsüzlüğünü uzun süre taşımasına el vermemektedir. Öte yandan Kürt halkının her fırsatta açıkça gösterdiği özgürlük duruşu ve çözüm iradesi, Önderliğini ve PKK'yi sahiplenmesi, Türkiye devletine 'bu sorunu çözmekten başka çareniz kalmamıştır' mesajını defalarca ve vurgulu biçimde vermiştir. Bu tartışmasızdır.

Hareketimiz deklarasyonu yayınlayarak makul çözüm önerisini ortaya koymuş ve topu karşı tarafa atmıştı. Önderliğimiz de önceki avukat görüşmelerinde, *"Türkiye devleti içinde diyalog ve çözüm için bir eğilim ortaya çıkarsa, ben de üzerime düşeni yaparım"* demişti. Türkiye devleti, Önderliğimizin bu sorumlu tutumuna ve Kürt özgürlük hareketinin ilan ettiği deklarasyona ya bir cevap verecekti ya da savaş yükselerek sürecekti. Söz konusu çevreler, bu deklarasyon karşısında açık olmasa da bir ateşkesin olması gerektiğini çeşitli biçimlerde dile getirdiler. Önderliğimizin ateşkes çağrısı, DTP'nin, aydınların ateşkes çağrılarına ve devlet içinde varolan bu eğilime cevap verme ve barışa bir şans daha tanıma olarak anlaşılmalıdır.

Bu ateşkes, resmi ve ilan edilmiş çift taraflı bir ateşkes olmasa da tek taraflı bir ateşkes olarak da görülmemelidir. Bu ateşkesin bir tarafı Kürt özgürlük hareketiyken, Türkiye'deki demokratik güçler ve aydınlar da yaptıkları çağrılar ve bugüne kadarki istem ve değerlendirmeleriyle bu ateşkesin bir tarafı durumundadırlar. AB'nin de Önderliğimizin ateşkes çağrısından önce parlamentoda ateşkes çağrısı yaptığı bilinmektedir. ABD de 15 Ağustos'ta, Kürt özgürlük hareketine ateşkes çağrısı anlamına gelecek bir açıklama yapmıştı. Güney Kürdistan'daki Kürt siyasal partileri de demokratik çözüm için yardımcı olacaklarını taahhüt etmişlerdi. Devlet içinde, bir şeyler yapmamız için silahlar susmalı eğilimi de görülünce, Önderliğimiz hareketimize bu çağrılara bir şans tanıyın anlamına gelen bir ateşkes çağrısı yapmıştır.

KKK Yürütme Konseyi bu ateşkes çağrısına uyacağını ilan etmiştir. Önderliğimizin arzuladığı demokratik birlik için ateşkes yaptığını ortaya koymuş, Türkiye'deki tüm sorumlu güçleri ve ilgili uluslararası çevreleri de bu ateşkesi desteklemeye ve Kürt sorununu demokratik çözümle sonuçlandırmaya çağırmıştır. Daha önce defalarca ateşkes yapılmıştı. Ne var ki Türkiye'deki aydınlar, sorumlu devlet kurumları ve siyasi çevreler bu ateşkeslerin anlamını ve değerini bilemediklerinden, bu süreçler sadece Kürt halkının sahiplendiği süreçler olarak kalmış ve istenilen sonuca ulaşamamıştır. 1999'dan 2004 Haziranı'na kadar süren ateşkes, Türkiye cephesinden doğru değerlendirilemediğinden, hatta Kürt özgürlük hareketini tasfiye edecek bir zaman ve fırsat olarak görüldüğünden, inkar ve imha politikasına karşı durmak için hareketimiz tarafından 1 Haziran 2004'te meşru savunma direnişi zorunlu olarak geliştirilmiştir. Bu ateşkes sürecinin yeniden silahların konuştuğu bir biçimde değil de demokratik çözümle sonuçlanması için, hem Türkiye hem de Kürt halkı cephesinde sorumluluk gelişmeli, barış ve demokratik çözüm için mücadele çok yönlü arttırılarak sürdürülmelidir. Türkiye'nin Kürt sorununda nasıl bir politika izleyeceği esas olarak da 2007 yılında netleşecektir. 2007 yılı içinde Kürt sorununun demokratik çözümü konusunda bir adım atılmazsa, Türkiye'nin daha ciddi bir savaş süreciyle karşı karşıya geleceği açıktır. Türkiye demokratik bir çözüm yoluna girmezse, bu açıkça Türkiye'nin bir çözüm niyeti olmadığı, özgürlük hareketinin bütün olumlu ve esnek yaklaşımlarına rağmen çözüm iradesini ortaya koymadığı anlamına gelecektir. Bu da ister istemez Kürt halkının özgürlük ve demokrasi taleplerini kabul ettirmek için daha kapsamlı bir mücadele yürütmesini beraberinde getirecektir.

"Önderliğimiz "Türkiye devleti içinde diyalog ve çözüm için bir eğilim ortaya çıkarsa, ben de üzerime düşeni yaparım" demişti. Türkiye devleti, Önderliğimizin bu sorumlu tutumuna ve Kürt özgürlük hareketinin ilan ettiği deklarasyona ya bir cevap verecekti ya da savaş yükselerek sürecekti. Bazı çevreler, bu deklarasyon karşısında açık olmasa da bir ateşkesin olması gerektiğini çeşitli biçimlerde dile getirdiler. Önderliğimizin ateşkes çağrısı, DTP'nin, aydınların ateşkes çağrılarına ve devlet içinde varolan bu eğilime cevap verme ve barışa bir şans daha tanıma olarak anlaşılmalıdır"

Çözümün olmadığı bir yerde asker de şiddete başvurur

Şunu da belirtelim: Sadece askeri kanatta değil, siyasi kanatta da bir çözüm iradesi ortaya çıkmıyor. Bu yönüyle çö-

züm önündeki engeli sadece asker olarak göstermek bir yanılgıdır. Tabii ki çözüm gündeme alınmadığı müddetçe, askeri güçler de tavırlarını her zaman bastırmadan yana koyacaktır. Onların farklı düşünmesi söz konusu olamaz. Bu yalnız Türkiye ordusu açısından değil, dünyadaki bütün ordular açısından geçerlidir. Ordular çözüm politikasının gündeme girdiği ana kadar hep bastırmadan, ezmeden söz ederler. Bu, asker olmanın doğası gereğidir. Tabii Türkiye'deki şoven milliyetçiliğin tek vatan, tek dil, tek kültür, tek ulus yaratma yönündeki siyasi konsepti en fazla da ordu içinde üretilmektedir. Zaten ordu böyle bir konsept içinde şekillenmiştir. Bundan farklı düşünceler ordu içinde ne tartışılır ne de konuşulur. Tartışılmasına ve konuşulmasına da müsaade edilmez. Bu açıdan, çözümün olmadığı bir yerde, klasik politikayı devam ettirmek için asker şiddetle sorunun üzerine gider.

Türkiye'de ordu içindeki bir kanadın Kürt sorununda çok katı olduğu, siyasi bir çözüm istemediği ve tamamen bastırma eğilimi içinde olduğu doğrudur. Ama orduyu bütünüyle böyle görmek de yanlıştır. Eğer siyasi güçlerde bir çözüm iradesi ortaya çıkarsa, ordu da böyle bir iradeye uyum göstermek zorunda kalacaktır. Çünkü Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve siyasal gerçekliği, Kürt sorununda bir çözümü dayatmış bulunmaktadır. Bunu ordu da hissetmektedir. Özellikle düne kadar orduyla iç içe olan, 12 Mart'ta, 12 Eylül'de orduyu açıkça destekleyen ekonomik çevreler, bugün Kürt sorununun reformlarla çözülmesinden yanadırlar. Türkiye'nin dış müttefikleri, eskiden Kürt sorunu konusundaki bastırma politikasına destek veriyorlardı. Ama şimdi uluslararası güçler de Türkiye'ye bu konuda istediği desteği vermiyorlar. Öte yandan ordu da bu savaşın zorla, bastırarak çözülemeyeceğini belli yönleriyle anlamış görünmektedir. Kürt özgürlük hareketinin Türkiye'nin siyasal sınırlarına dokunmadan, Türk halkıyla demokratik birlik içinde sorunu çözme politikası, ordu içindeki sertlik yanlılarını belirli düzeyde gerileten önemli bir etken olmuştur. Tüm bunlar dikkate alındığında, siyasal güçler içerisinde çözüm eğilimi ortaya çıkarsa, katı yanlarına rağmen ordunun da buna uyma eğilimi göstereceğini belirtebiliriz. Ordu geçmişte böyle bir çözüme yönelen siyasi iradeye darbe yaparak, kendi politikasını dayatmak isteyebilirdi. Ama şimdi ordu, eğer siyasal çevreler mutabakat içinde olursa alınacak bir politik karara uyum gösterecektir. Özellikle PKK'nin makul çözüm önerisinin olduğu bir ortamda bu yönlü bir çözüme çok şiddetli bir karşı çıkma söz konusu olmayacaktır. Bu açıdan Kürt sorununun çözümünde, Türkiye'nin demokratikleşmesinde engel olarak sadece orduyu görmek, gerçekleri tümüyle ifade etmemek olur.

Önderliğimizin çağrısıyla ateşkes ilan eden özgürlük hareketinin muhatabı sadece AKP değildir. Ordu da bu ateşkesin muhataplarından biri, hatta en önemlisidir. Diğer tüm devlet kurumları, sağı ve soluyla tüm siyasal partiler de bu ateşkesin muhatabıdır. Hiçbir kurumu karşımıza almamız söz konusu değildir. Kürt sorununun demokratik çözümünden yana olan tüm güçleri ciddiye alan bir yaklaşımımız olacaktır. Bizlerin ne Türkiye düşmanlığı ne de herhangi bir kuruma özel bir düşmanlığımız vardır. Tabii ki uzun yıllardır Türk ordusuyla savaş içindeyiz. Onlar da kayıp verdi bizler de. Ama bu bir kan davası ya da aşiret çatışması değildir. Kürt sorununun demokratik çözümü gerçekleştiği takdirde, her kurumla barışma ve yan yana yaşama konusunda bir önyargımız ve sorunumuz olmayacaktır. Önemli olan, zihniyet değişimi ve uygulamalara yansımasıdır. Geçmişteki yanlışlıkları teorik olarak ortaya koymak zorunludur. Zaten bu yapılmadan kalıcı, gerçek bir barış da olamaz. Ancak sorunları bireyselleştirmek, intikam ve ceza sorunu olarak görmek de doğru değildir. Önemli olan, doğruları sosyolojik ve siyasal olarak ortaya koymak ve bunu gelecekte pratikleştirmektir. Bu açıdan bir çözüm olduğunda, diğer kurumlara nasıl yaklaşacaksak orduya da öyle yaklaşırız. Kürt sorunu çözülüp özgür bir halk ve özgür bir ülke gerçekliğine ulaşılırsa, bunu kabul

eden her kurumla halkların kardeşliği ve demokratik birlik içinde yaşanılacaktır.

Böyle bir ateşkese geçmişte olduğu gibi yaklaşım gösterilmesi, bizim tarafımızdan kabul görmeyecektir. Fiili olarak çift taraflı ateşkesin kısa sürede gerçekleşmesi, diyalog yollarının açılması ve çözüm için atılacak adımların ortaya konulması, ateşkes kararımızın geleceğini belirleyecektir. Süresini biz değil, muhataplarımızın yaklaşımı belirleyecektir. Bu konuda sabırlı, soğukkanlı ve gerçekçi olacağız. Ama bunun kabul edilebilir sınırları olacaktır. Her şeyden önce de inkar ve imha politikasından vazgeçildiğinin ortaya konulması gerekecektir. Bunun için makul bir zaman içinde siyasi iradenin tutumunu bekleyeceğiz. Eğer gelişmeler olursa, ateşkes uzayacak, demokratik çözüme kadar da bu konumda durulmaya çalışılacaktır. Özcesi, sürecin nasıl gelişeceğini Türkiye devletinin ve siyasal güçlerin durumu belirleyecektir. Hiç kimse tek taraflı bir ateşkesin süreceği beklentisine girmemelidir. Hele hele bazılarının dediği gibi, Kürt sorunu çözülmeden silahların bırakılacağı kesinlikle beklenmemelidir. Silahlar bir tehdit olarak değil, varlığımızın güvencesi olarak çözüm ortaya çıkana kadar bırakılmayacaktır. Ancak silahları en fazla bırakmak isteyen siyasal gücün de hareketimiz olduğu bilinmelidir. Önderliğimizin belirttiği gibi, bir daha kullanılmamacasına toprağa gömülmesini arzuluyoruz.

Ateşkes süreci aynı zamanda bir demokratik mücadele sürecidir

Bu ateşkes hiçbir baskıyla ilan edilmemiştir. Tamamen Türküyle, Kürdüyle, tüm Türkiye halkının çıkarları ve Ortadoğu'nun demokratikleşmesi ve istikrarı için atılmış bir adımdır. Tabii ki demokratik güçlerin ve halklarımızın barışa bir şans daha tanınması doğrultusundaki talepleri dikkate alınmıştır. Nitekim ateşkes öncesi ilan ettiğimiz deklarasyon da Türkiye içinde ve dışında bazı çevrelerin talepleri ve bizlerin de siyasal süreci uygun görmemizden dolayı yayınlanmıştı. Aslında biz, 1993 yılından beri silahların devreden çıktığı bir siyasal süreci arzuladık. Önderliğimiz, *"bir memurunuzu gönderin konuşalım, anlaşacağımızı umuyorum"* demiştir. Önderliğimizin ateşkes ve demokratik çözüm konusunda defalarca değerlendirmeler yaptığı bilinmektedir. 1993 yılından beri 'sınırlar bizim için sorun değildir. Kürt halkının temel ulusal demokratik hakları kabul edilsin, Türkiye ile birlikte yaşamaya hazırız' mesajı her fırsatta verilmiştir. Bunu Türkiye'deki tüm siyasal güçler, askeri ve sivil bürokrasi, aydınlar ve sivil toplum örgütleri de uluslararası güçler de bilmektedir. Dolayısıyla demokratik çözüm yolunda bir ateşkes için hiçbir gücün bize baskı yapmasına gerek yoktur. Aksine, bazı güçlerin sürekli çatışma istediğini ve bunların Kürt halkı ile Türk halkı arasında bir demokratik çözümü kendi çıkarlarına görmediklerini düşünmekteyiz.

Uluslararası ve bölgesel durumun Kürt sorununun demokratik çözümü açısından elverişli olduğunu düşünüyoruz. Bu ateşkes doğru değerlendirilirse, barış ve istikrardan yana olan tüm güçler ateşkese destek verir, siyasal çözüm için çaba gösterirse, biz demokratik siyasal çözüme ulaşma konusunda her zamankinden daha fazla umutluyuz. Ancak Türkiye içinde ve dışında sorunun çözümünden yana olmayan çevreler olduğunu biliyoruz. Bu nedenle ateşkes sürecini aynı zamanda bir demokratik mücadele süreci olarak değerlendiriyoruz. Kesinlikle iyi niyetle ya da beklenilerek bir çözüme ulaşılamaz. Hatta ateşkesle birlikte halkımızın, demokratik güçlerin, uluslararası demokratik kamuoyunun eskisinden daha fazla demokratik mücadele içinde olması gerekir. Geçen altı yıllık ateşkes sonuç alamadıysa ve yeniden çatışmalar başladıysa, bunun en önemli sorumlularından biri de bu süreci yeterince ciddiye almayan ve mücadele vermeyen demokratik güçlerdir. Hatta halkımızın ve Kürt demokratik güçlerinin de bir rehavete girerek, çözüm için gerekli düzeyde bir mücadeleyi yürütmediği de söylenebilir. Eğer herkes görevini yerine getirseydi, yeniden bir meşru savunma ihtiyacı gündeme gelmezdi.

Bu ateşkes sürecinde demokratik güçler ve halkımız ayakta olmalıdır. Türkiye halkı ve demokratik güçler başta olmak üzere Kürt sorununun çözümü için gerekli toplumsal kesimler ikna edilmeli ve demokratik çözüm için mücadele sürecine çekilmelidir. Sadece halklar ve aydınlar değil, başta iş ve işçi çevreleri olmak üzere çatışmalı ortamdan zarar gören herkes bu sürece aktif biçimde dahil edilmelidir. Türkiye'deki demokratik güçler ve siyasal çevreler, Türkiye toplumunu böyle bir çözüme hazırlamak ve demokratik çözüm karşıtlarını geriletmek için özel bir sorumluluk almalı ve çözüm gerçekleşene kadar tüm enerjilerini bu doğrultuda harcamalıdırlar. Artık Türkiye'nin birincil sorunu; Kürt sorununun demokratik çözümüdür. Bunu birincil görev olarak ele almayan ve gereklerini yerine getiremeyenler ne demokrat ne de halkların ve emekçilerin ekonomik ve sosyal taleplerinin temsilcisi olabilirler. Demokrasi de, ekmek de, refah da, yaşam kalitesi de, özgürlük de ancak Kürt sorununun demokratik çözümü ile kazanılabilir. Dış dünyaya karşı onurlu duruş da Kürt sorununun demokratik çözümü ile sağlanabilir. Bunun dışındaki tüm öncelikler saptırma ve halkları kandırmaktan başka bir ifade taşımayacaktır.

Ateşkesi yanlış yorumlayanlar mücadele kararlılığımıza çarpar

Bu ateşkes konusunda birçok spekülasyon yapılacaktır. Bunlar en fazla Türkiye'deki şoven milliyetçi çevreler ve yeminli Apo ve PKK düşmanları tarafından yapılacaktır. İnkarcı şovenist çevreler daha şimdiden, altı yıl fedakarlıklarla sürdürdüğümüz ateşkesi görmezden gelerek, kış geldiği için artık eylem yapamayacağımızı, bu yüzden süreci ateşkes söylemiyle atlatıp rahat bir kış geçirmek istediğimizi söylemektedir. Bunlar demagojik söylemlerdir. Kürt sorununun demokratik çözümüyle gerçekleşecek demokrasi ortamında etkilerini yitirecek olan, milliyetçiliği ve çatışma ortamını rant olarak kullanan kesimler bu tür spekülasyonlar yapmaya devam edeceklerdir. Yeminli Apo ve PKK düşmanları Kürt sorununun çözümünde bir damla kadar bile emek harcamamışken, süreci çarpıtarak, Türkiye hangi adımı attı da ateşkes oldu diyerek, halkın kafasını bulandırmaya çalışacaklardır. Bunlar 1 Haziran Hamlesi ile birlikte meşru savunmaya karşı çıktıkları gibi, ateşkese de karşı çıkmaya devam edeceklerdir. Zaten Apo ve PKK otuz beş yıldır ne demişse, bunlar tersini söylemişlerdir. Benzer çevreler politika dışı olduklarından, sadece izbe köşelerinde Apo ve PKK düşmanlığı yaptıklarından, 'tek taraflı ateşkes yapmayacaklarını söylüyorlardı, şimdi Türk devleti ateşkese uyacağını söylemeden eylemleri bıraktılar' diyerek, sanal dünyada Don Kişotluk yapmaya devam edeceklerdir.

Bir daha belirtelim ki ateşkes süreci bir politik mücadele sürecidir. Amacımız kesinlikle demokratik çözümdür. Hiç kimse kendiliğinden bir çözümün geleceğini beklememelidir. Mücadelemizin siyasal alanda yarattığı kazanımlar ve etkiler bir çözümü yaratmada önemli bir potansiyeli açığa çıkarmıştır. Ancak mevcut durumda Türkiye'de hala bir çözüm iradesi ortaya çıkmamıştır. Mücadelemizin yarattığı bu potansiyeli, ateşkes sürecinde yeni mücadele yöntemleriyle zenginleştirip geliştireceğiz, demokratik çözümü olmazsa olmaz bir biçimde Türkiye ve uluslararası güçlere kabul ettirmeye çalışacağız. Tabii bu sadece bizim çabalarımızla gerçekleşecek sonuç değildir. Ama arzulanan sonuç için, elde birçok verinin varolduğunu söyleyebiliriz. Zaten siyasal mücadele düz bir süreç değildir. Önemli olan, siyasal süreci geliştirecek yöntemlerin yerinde ve zamanında uygulanmasıdır. 1 Haziran Hamlesi zamanında başlatıldığı gibi, bu ateşkes de uygun koşullarda yapılmıştır. Biz tabii ki bu ateşkesi bir taktik olarak ele alıyoruz. Sonuca ulaşmak için, barışa ve demokratik çözüme fırsat tanımak istiyoruz. Bu adımımıza taktik diyenler, esas olarak da bu çabamızı boşa çıkararak, taktik konumuna düşürmek isteyenlerdir. Tabii ki çözüm olmadığı takdirde, bu ateşkes süreci de siyasal mücadelenin belirli dönemindeki bir adım olarak tarihteki yerini almaktan öteye gidemeyecektir. Siyasette bu tür adımların atılması doğrudur. Amaca ulaşmak için doğru bir adımsa, aynı zamanda doğru bir taktik olarak da değerlendirilebilir. Çünkü taktikler de amaca ulaşmak için uygulanan dönemsel politikalardır. Bu yönüyle ateşkes, Türkiye sınırları içinde Türkiye halkıyla birlikte yaşama arzusunu gerçekleştirme taktiği olarak görülebilir. Bu da kötü bir taktik değildir. Çünkü taktik, bir kandırma ve aldatmaca değil, bir amaca ulaşmak için o dönemde kullanılan politik yöntemdir. Zaten hiçbir siyasal güç, taktik adı verilen dönemsel politikaları uygulamazsa, amaç anlamına gelen stratejisine de ulaşamaz.

Hangi koşulda olursa olsun, Kürt özgürlük hareketi Kürt halkının temel ulusal demokratik haklarından vazgeçmeyecektir. Gerekirse Kürt halkının özgürlüğü ve demokrasisi için yüz yıl daha mücadele etmeye devam edecektir. Halklar için mücadele etme dönemi hiçbir zaman bitmez. Bazılarının belirttiği gibi, 'büyük güçlere teslim olmaktan başka çare yoktur, ancak onların politikasına hizmet edilirse ya da teslim olunursa bu dünyada yaşanılabilir' yaklaşımı; ruhu teslim olmuş, özünde demokrasi ve özgürlük tutkusu bulunmayan birey ve çevrelerindir. Kürt özgürlük hareketi, ne Türkiye'nin ne de başka bir gücün baskısına boyun eğer. Kürt özgürlük hareketi, Önderliğimizin özdeyişiyle kararını vermiştir: ***"Yaşam olacaksa özgür olacak ya da hiç yaşanmamış sayılacaktır."*** Türkiye ve hiçbir güç bu kararımızdan yanlış sonuçlar çıkarmamalıdır. Önderliğimizin ateşkes çağrısında vurguladığı gibi, zayıfladığımıza ya da çaresizliğimize yorumlanmamalıdır. Çünkü bu tür yorumlar ve değerlendirmeler Özgürlük hareketinin mücadele kararlılığına çarpar, tersine dönerek böyle düşünenleri vurur.

Bu süreçte en fazla tartışılan konular dan biri de ABD Türkiye ilişkileridir. Türkiye ABD'ye sürekli, 'eğer müttefiksek PKK'nin üzerine git' biçiminde çağrılarda bulunmaktadır. Sanırız Başbakan Erdoğan'ın Amerika gezisinde de PKK konusu tartışılacaktır. Zaten ABD'nin PKK konusunda Türkiye ile tümden aynı politikayı izlemesi beklenemez. ABD'nin Kürt inkarcılığında, kimliğinin inkar edilmesinde, anadilin eğitim dili olmamasında, Kürtlerin serbest siyaset yapmasının engellenmesinde, DEHAP'ın önüne % 10 barajı konulmasında şimdi ne çıkarı olabilir? Bu yönüyle dünyada Türkiye'nin inkar politikalarına her yönüyle destek verecek bir ülke kalmamıştır. Soğuk savaş döneminde Türkiye bu desteği alıyordu. Günümüzde Türkiye, 'ABD ve Batı bana muhtaçtır, PKK ve Kürtler konusunda tümden benim gibi düşüneceksiniz' dayatması içerisinde olamaz. Türkiye'nin hala siyasi olarak önemli bir konumu vardır, ama soğuk savaş döneminde olduğu gibi, ABD ve diğer ülkelerin Türkiye'nin politikalarına sonuna kadar destek verme durumları yoktur. Aksine, Türkiye'yi sıkıştırarak, kendi politik çizgilerine getirme imkanları 1990'lı yıllara göre daha fazladır. ABD, Türkiye'yi BOP'a çekmek için bazı kolaylıklar sağlayacaktır. Ancak Türkiye'nin PKK ile ilgili beklentilerinin tümünü de karşılamayacaktır.

ABD'nin PKK ile ilgili atadığı koordinatörlüğü de bu çerçevede ele almak gerekir. Koordinatörlük, aslında mevcut haliyle ne Kürt sorununu çözme koordinatörlüğüdür ne de PKK'yi tasfiye etmede söz konusu güçleri ortaklaştıracak bir politikanın koordinatörlüğüdür.

"Böyle bir ateşkese geçmişte olduğu gibi yaklaşım gösterilmesi, bizim tarafımızdan kabul görmeyecektir. Fiili olarak çift taraflı ateşkesin kısa sürede gerçekleşmesi, diyalog yollarının açılması ve çözüm için atılacak adımların ortaya konulması, ateşkes kararımızın geleceğini belirleyecektir. Süresini biz değil, muhataplarımızın yaklaşımı belirleyecektir. Bu konuda sabırlı, soğukkanlı ve gerçekçi olacağız. Ama bunun kabul edilebilir sınırları olacaktır. Her şeyden önce de inkar ve imha politikasından vazgeçildiğinin ortaya konulması gerekecektir"

devamı 19'da

İSRAİL-HİZBULLAH ÇATIŞMASI SONRASI OLASI GELİŞMELER

Tüm dünyada olduğu gibi, Ortadoğu'da da ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel değişiklikler yaşanmaktadır. Ancak bu değişim Ortadoğu'da daha çekişmeli ve çatışmalı biçimde sürmektedir. Tarih boyunca olduğu gibi, Ortadoğu bugün de dünya siyasal dengelerinde önemli bir yer tutmaktadır. Ortadoğu, petrolün henüz bulunmadığı tarihlerde de benzer siyasal ve stratejik öneme sahipti. Bu siyasal ve stratejik öneme, kapitalist üretimin ihtiyacı olan petrol etkeni de eklenince, Ortadoğu çekişen, çatışan siyasal güçler açısından daha da önemli hale gelmiştir. Ortadoğu, değişim sancılarının en fazla yaşandığı bölgedir. Burada bir taraftan bölgeye hakim olmak isteyen büyük ekonomik ve siyasal güçler, diğer taraftan ekonomik, sosyal ve kültürel çıkarlarını mevcut statükonun devamında gören yerel güçler çatışma halindeyken; her ikisine karşı bir mücadele ve duruş içinde olan, halkların özgürlüğü ve demokrasisi için mücadele eden halk özgürlük güçleri bulunmaktadır. Bu güçler arasındaki mücadele kıyasıya sürmektedir. Bu mücadele zaman zaman çok karmaşık, hatta iç içe geçmiş bir biçimde sürmektedir. Bu bakımdan bölgemizdeki siyasal durumları değerlendirirken, gelişmeleri tekdüze ya da bir kalıp içine oturtarak izah etmek zordur. Ortadoğu'daki siyasal süreçler, tarafların ve dengelerin sürekli değiştiği bir dinamizm biçiminde yaşanmaktadır. Bölgede oluşacak izafi bir denge ya da istikrarın ancak çekişme ve çatışmalar sonucunda ortaya çıkacağı bir gerçekliktir. Tüm güçler, kendi potansiyellerini, güçlerini ve etkilerini kullanmadan, pozisyonlarını güçlendiremeyeceklerinin farkındadır. Bu anlayış nedeniyle Ortadoğu, dün olduğu gibi bugün de çatışma ve çekişmenin merkezi haline gelmiş durumdadır.

ABD, bilimsel teknik devrimin etkisiyle gelişen küreselleşen meta ve sermaye ihracatını güvenli yapabilmek açısından, önündeki bütün engellerin kalkmasını zorunlu görerek, bölgeye müdahale etmiştir. Bu müdahale bir zorunluluk biçiminde ABD'nin karşısına çıkmıştır. Sistemin büyük ve öncü gücü ABD, 19. ve 20. yüzyıldaki gibi kendi çizdiği sınırlı alanlarda ya da Atlantik ötesinde, dünyanın diğer sorunlarını düşünmeden siyaset yapma lüksüne sahip değildir. Günümüzde bir güç dünyanın en büyük gücü olmak istiyorsa, küresel sorunları çözme zorunluluğu vardır. Bu zorunluluk halklar ve kendisi açısından iyi midir, kötü müdür, bu ayrı bir tartışma konusudur.

ABD'nin Ortadoğu'ya zorunlu ve kaçınılmaz biçimde müdahale ettiğini belirtmek gerekir. Özcesi, 'ABD emperyalist sömürücüdür, daha fazla sömürmek için bölgeye geldi' söylemi bir yönüyle doğru, bir yönüyle de mevcut durumu açıklamada yetersiz kalmaktadır. Eğer ABD kendisini kapitalist sistemin birinci dereceden etkili gücü olarak tanımlıyorsa, buraya müdahale etmek zorundaydı. Bundan kaçınamazdı. Bir kere bu gerçeğin altını çizmek gerekiyor. Nitekim ABD bölgeye müdahale ederken, BM de dahil birçok müttefikinin itirazını görmezden geldi.

ABD Irak'ta öngörmediği bir direnişle karşılaşmıştır

ABD, Irak'ı işgal etmeden önce böyle bir savaşı kısa sürede kazanacağını ve Ortadoğu'ya hakim olacağını hesaplıyordu. Böyle bir değerlendirmesi vardı. Sadece Kürt Halk Önderi emperyalist kapitalist güçlerin bölgeye girmeleri halinde zorlanacağı, kısa sürede hakim olamayacağı tespitini yapmıştır. Ortadoğu coğrafyasının hiçbir coğrafyaya benzemediğini, burada büyük bir tarih ve kültür bulunduğunu, olumlu olumsuz bütün yönleriyle birlikte müdahaleci güçlere karşı direneceğini, 11 Eylül'den çok önce yazdığı ***Sümer Rahip Devletinden Halk Cumhuriyetine Doğru*** adlı kitabında ortaya koymuştur. Nitekim ABD, ilk başta BM'yi, Avrupa'nın birçok ülkesini, Rusya, Çin gibi ülkeleri ve dünya halklarının gösterdiği tepkilerin hiçbirini dikkate almadan müdahale etti. Bir süre sonra da çeşitli güçleri yanına almadan, bazılarıyla ilişki ve ittifak içine girmeden, yine bazı güçlerle uzlaşmadan Ortadoğu'ya yaptığı müdahaleyi bir sonuca götürmenin mümkün olmadığını görmüştür. ABD, kesinlikle hiçbir biçimde öngörmediği bir direnişle karşılaşmıştır. Bazı komplo teoricilerinin ortaya attığı, 'ABD bu direnişi bizzat körüklüyor, hatta bazı eylemleri -ABD hedeflerine yönelik-kendisi yaparak, Ortadoğu'da kalma gerekçesi yaratıyor' tarzında değerlendirmeler doğru değildir. Tabii ki ABD birçok olguyu ve olayı bölgede kalmanın bahanesi yapmaktadır. Dün de yapmaktaydı, bugün de yapmaktadır, yarın da yapmaya devam edecektir. Bu açıdan ABD, bölgede kalmak için her zaman gerekçe bulacaktır. Hele Ortadoğu gibi bir coğrafyada, Irak'ta kalma gerekçesini dayandıracağı olgular her zaman fazlasıyla bulunur. Ancak ABD'nin ciddi bir direnişle karşılaştığı da bir gerçektir. Bunu hiç kimse inkar etmemektedir. ABD'nin hiçbir direnişle karşılaşamayacağını, bir yere girdiğinde kesinlikle hakim olacağını, kendi hakimiyeti dışında hiçbir gücün şöyle veya böyle kımıldayamayacağını söyleyen bazı çevreler dışında tüm siyasi otoriteler, ABD'nin direniş karşısında zorlandığını kabul etmektedir.

Mevcut durumda sadece ABD zorlanmamaktadır. Küresel sistemin diğer aktörleri de sermayenin serbest ve güvenli dolaşımı, ekonomik, sosyal yaşamın istikrarlı gelişmesi açısından Ortadoğu'daki siyasal istikrarsızlığı kendileri için riskli görmektedir. Her ne kadar Avrupa'nın ABD'yle çıkar çekişmesi ve çatışması olsa da Ortadoğu'daki istikrarsızlık küresel sermayenin bu aktörlerlerinde de derin kaygılar yaratmaktadır. Bu nedenle Irak'a müdahale sırasında uzlaşmayan ABD ve Avrupa, müdahale sonrası yaşadıkları karşılıklı zorlanmalar nedeniyle politikalarını yakınlaştırma ihtiyacını duymuşlardır. Çıkarlarının küresel kapitalist sistem içinde bir noktada birleşmesi, onları Ortadoğu politikasında tümden olmazsa da belirli konularda ortak davranmaya götürmüştür. ABD, BM ile uyumlu çalışarak, bunun yaratacağı meşruiyetle bölgeye yaptığı müdahaleyi genişletmeyi daha doğru görmüştür. Nitekim Irak'a müdahale sırasında ABD ve BM arasında varolan sürtüşme ve ayrılık, bu süreçte önemli oranda giderilmiştir. Bu, sadece bir tarafın dayatması, diğer tarafın kabul etmesiyle gerçekleşmemiştir. Her iki taraf da uzlaşmayı kendi çıkarlarına görmüşlerdir.

Irak'a müdahale eden koalisyon güçleri zorlanarak politikalarında açılıma giderken, ABD'yle çatışan direniş güçleri de fazlasıyla zorlanmayı yaşamaktadırlar. ABD'nin yaşadığı zorlanmayı, ABD'ye karşı direnenlerin arkasındaki ülkeler de yaşamaktadır. ABD'nin müdahale sonrası ortaya çıkan siyasal durumu gerçekçi değerlendirerek, Avrupa ve BM ile uzlaşma araması, bu konuda belirli bir adım atması, bölgede direnen güçleri ve onları destekleyen ülkeleri zor duruma düşürmüştür. Bu nedenle bu güçler de kendi pozisyonlarını güçlendirme yolunu seçmişlerdir.

ABD sonuç almak ve bölgede hamle yapmak için, Avrupa ve BM'yle uzlaşarak kendi konumunu güçlendirmeyi gerekli görmüştür. Irak dışındaki bölgesel sorunlara müdahalede, Irak'a müdahalede görüldüğü gibi sadece ABD ve belirli koalisyon güçleri değil, AB, BM ve başka güçler de bu işin içindedir. ABD'nin Suriye ve İran üzerinde baskıyı sürdürmesi, Türkiye'yi de BOP kapsamında İran ve Suriye'den kopararak kendi politikasının parçası haline getirmeye çalışması, bu açılımın en belirgin yönü olmaktadır. Nitekim Suriye'ye baskı yapılarak, Lübnan'dan çekilmesi sağlanmıştır. Suriye hem ABD, hem Avrupa, hem de çeşitli Arap ülkeleri tarafından sıkıştırılarak, ABD'nin Ortadoğu projesine yakın hale getirilmeye çalışılmaktadır.

Kürdistan üzerindeki mücadele Ortadoğu'nun en temel mücadele alanıdır

Diğer yandan İran'ın nükleer programının gündeme getirilmesi de esasta ABD'nin bu politik açılımının ortaya çıkardığı sonuçlardan biri olmuştur. Türkiye'nin hem ABD'yi hem de bölgedeki statükocu güçleri idare eden politikasının kabul edilemeyeceğinin farkına varmasını da ABD'nin bu açılım politikasının ortaya çıkardığı gelişmelerden biri olarak görmek gerekir. ABD, direniş karşısında yaşadığı zorlanmayı bu tür açılımlarla aşmaya çalışmaktadır. ABD'nin Ortadoğu'dan geri çekilmesinin mümkün olmadığını, zorlandıkça geri çekilme yerine yeni ilişkiler, yeni alternatif politikalarla bölgedeki konumunu güçlendirme arayışlarına girmesi beklenmelidir. ABD'nin bölgeden çekilmeyeceği, ama kalmasının koşullarını da çok dinamik olan politik gelişmelerin belirleyeceği, bunda da ABD'nin tek inisiyatifli politik güç olamayacağı açıktır.

Bölgedeki statükocu güçler, ABD'nin bu yeni politik yaklaşımını boşa çıkarmak için bazı hamleler yapmaya yönelmişlerdir. İran ve Suriye'nin, Türkiye'yi daha fazla yanlarına çekerek, bölgedeki konumlarını güçlendirip bu politikayı boşa çıkarmak istedikleri bilinmektedir. İran ve Suriye'nin sadece Kürt karşıtlığı temelinde bir araya geldiklerini ya da bu nedenle Türkiye'yi yanlarına aldıklarını söylemek yetersiz bir değerlendirme olur. Tabii ki İran, Türkiye ve Suriye ilişkilerinin güçlenmesinde katalizör görevini gören temel etken Kürt sorunudur. Ancak İran ve Suriye, esas olarak da ABD müdahalesini geriletmeye, yönelimlerini durdurmaya yönelik bir çaba içindedirler. Bu konuda Türkiye'nin Kürt politikasındaki hassasiyetinden azami derecede faydalanmaktadırlar. Son dönemlerde İran'ın PKK ya da PJAK'a karşı saldırısının altında yatan temel gerçek budur. Yaptıkları bu saldırıları Türkiye ile ilişkilerini güçlendirmek için kullanmaktadırlar. İran ve Suriye'nin Kürt düşmanlığını son dönemde arttırmasının, Türkiye'yi yanlarına çekme istemeleriyle bağlantısının olduğu çok açıktır. Tabii ki Kürdistan üzerindeki mücadele Ortadoğu'nun en temel mücadele alanıdır. Daha doğrusu, sınırları içinde Kürt sorunu ile karşılaşmış olan İran, Irak, Suriye ve Türkiye, Ortadoğu'daki gelişmelerin temel aktörleri durumundadır.

Filistin-İsrail ya da diğer çatışmalar Türkiye, İran, Irak ve Suriye'nin merkezinde olduğu, siyasal gelişmelerin beslediği ve tahrik ettiği çatışmalardır. Belki bundan yirmi otuz yıl önce Filistin-İsrail çatışması ön plandaydı. Birinci Körfez Savaşı'ndan sonra artık Filistin-İsrail çatışması ikinci plana inmiştir. Çatışmanın odak noktası; İran, Irak, Suriye, Türkiye sınırları ve çevresine kaymıştır. Bunun göbeğinde de Kürdistan vardır. Bu açıdan statükocu güçlerle müdahaleci güçlerin en fazla çatışacakları alan, ister istemez Kürdistan olmaktadır. Dolayısıyla yeni Ortadoğu'nun şekillenmesinde, burada gelişecek çekişme ve çatışmaların ortaya çıkaracağı dengeler belirleyici olacaktır.

ABD'nin politik açılımından sonra zorlanan İran ve direnişçi güçler, bu zorlanmayı hafifletmek amacıyla, ABD'nin zorlanacağı yeni çatışma alanlarını yaratmak için çabalarını arttırmışlardır. Bunlardan en önemlisi Filistin'de güçlenen HAMAS gerçeğidir. HAMAS'ın güçlenmesine destek verilmesi, ABD ve İsrail politikalarını zorlama amaçlıdır. HAMAS'ın güç yapılmasında birçok çevrenin rolü bulunmaktadır. Eskiden Filistinli güçler İsrail-Filistin çatışması ekseninde desteklenirken, şimdi daha çok bölgedeki ABD ve İsrail politikalarını zorlamak amacıyla desteklenmektedir. HAMAS'ın seçimlerden birinci siyasi güç olarak çıkması; İsrail ve ABD'nin zorlanmasında kullanılacak önemli bir aktörün Ortadoğu siyasi sahnesine çıkması anlamına gelmektedir. ABD ve İsrail, Suriye ve İran'a bu fırsatı vermemek için, HAMAS

> **"ABD sonuç almak ve bölgede hamle yapmak için, Avrupa ve BM'yle uzlaşarak kendi konumunu güçlendirmeyi gerekli görmüştür. Irak dışındaki bölgesel sorunlara müdahalede, Irak'a müdahalede görüldüğü gibi sadece ABD ve belirli koalisyon güçleri değil, AB, BM ve başka güçler de bu işin içindedir. ABD'nin Suriye ve İran üzerinde baskıyı sürdürmesi, Türkiye'yi de BOP kapsamında İran ve Suriye'den kopararak kendi politikasının parçası haline getirmeye çalışması, bu açılımın en belirgin yönü olmaktadır"**

HAMAS-İsrail, İsrail-Hizbullah çatışmaları klasik Arap-İsrail çatışması değildir. Kürdistan merkezli, İran, Irak, Suriye ve Türkiye coğrafyası üzerinde yapılan çatışmanın bu alana kaydırılmasıdır. Bunu bu alana yayanın da İran olduğu açıktır. Bu konuda Suriye aktif bir özne değildir. Sadece aktif özne olan İran'a kolaylık sağlayan ülke konumundadır. Ya da Suriye objektif duruşuyla, İran'ın HAMAS ve Hizbullah üzerinde politika yürütmesine fırsat vermektedir

üzerinde baskı kurmuşlardır. Buna karşı başta İran olmak üzere ABD'ye karşı çatışma içinde olan güçler de Hizbullah'ı harekete geçirmişlerdir. Şunun altını çizmek gerekir: Eğer Filistin'de HAMAS güçlenmeseydi, İsrail'le bir çekişme, çatışma içine girmeseydi, Hizbullah'ın Lübnan'da yeni bir hamle yapması mümkün olmazdı. Ya da HAMAS'ın etkili olmadığı koşullarda Hizbullah kartı İsrail'e karşı kullanılamazdı. Hizbullah kartının yeniden açılmasının arkasında HAMAS-İsrail çatışması vardır.

ABD ve İsrail HAMAS'ı terbiye etme politikası yürütmektedir

Hizbullah'ı ve HAMAS'ı en fazla kışkırtan ve kendi politikası doğrultusunda kullanmaya çalışan esas güç İran'dır. Ancak bu çekişme ve çatışmalardan en fazla yararlanan ise, coğrafik konumu nedeniyle Suriye olmaktadır. Suriye bu çatışmalarla birlikte, kendi pozisyonunu güçlendirmeyi hesaplamaktadır. HAMAS ve Hizbullah direnişinin etkisizleştirilmesinde esas rolün kendisine ait olduğunu müdahaleci güçlere göstermeye çalışmaktadır. Böylelikle Suriye, İran'la koalisyon güçleri arasındaki çatışma ortamında, ABD ve koalisyon güçleriyle kendisinin çıkarına, kendisinin daha avantajlı olduğu bir uzlaşma yaratmayı hesaplamaktadır. Suriye'nin mevcut politik pozisyonunun bir nevi çakal politikası olduğu söylenebilir. Nasıl ki Avrupa'da İtalya her zaman temel güçlerin çatışmasından yararlanarak kendisini politik güç yapmak istemişse, Suriye'nin de günümüzde böylesi bir politika izlediğini söylemek mümkündür.

HAMAS-İsrail, İsrail-Hizbullah çatışmaları klasik Arap-İsrail çatışması değildir. Kürdistan merkezli, İran, Irak, Suriye ve Türkiye coğrafyası üzerinde yapılan çatışmanın bu alana kaydırılmasıdır. Bunu bu alana yayanın da İran olduğu açıktır. Bu konuda Suriye aktif bir özne değildir. Sadece aktif özne olan İran'a kolaylık sağlayan ülke konumundadır. Ya da Suriye objektif duruşuyla, İran'ın HAMAS ve Hizbullah üzerinde politika yürütmesine fırsat vermektedir. Suriye dikkatlerin kendi üzerinde olduğunu bildiği için, ne HAMAS'la ne de Hizbullah'la ABD'yi zorlayan politik ilişkiler içine girmemiştir ya da onları kışkırtan bir pozisyonda değildir. Ama onların İran desteğiyle harekete geçmesine objektif konumuyla kolaylık sağlamaktadır. Dikkat edilirse, HAMAS iktidar olduktan sonra saldıran taraf İsrail olmuştur. İsrail, İran'ın bu hamlesini boşa çıkarmak istemiştir. ABD ise bunu desteklemiştir. Bu konuda Avrupa'nın da desteği alınmıştır. Bu kadar ağır ambargo uygulanması ancak böyle geniş bir ittifakla mümkündür. Bu konuda İsrail ve ABD belli bir sonuç almıştır. HAMAS'ın ekonomik ve sosyal politikalarının iflas ettirilmesi ister istemez yeniden askeri alana kaymasına yol açmıştır. ABD ve İsrail'in politikaları, aslında HAMAS'ı terbiye etme politikalarıydı. HAMAS'ı kendi çizgilerine çekme amacıyla bu saldırıyı yapmışlardır. HAMAS belli yönleriyle de giderek ABD ve İsrail politikasına uyum sağlayan, bu politikanın önünde engel olmaktan çıkan bir yola sokulmak isteniyordu. Ne var ki HAMAS içindeki radikal etkin gruplar buna izin vermediler. İsrail askerinin kaçırılması, İsrail'le çatışma içine girilmesi, aslında ABD ve İsrail politikasına karşı yapılan bir hamle niteliğindeydi.

HAMAS'ın siyasi olarak güçlenmesinin engellenmek istendiğini gören Hizbullah da harekete geçti. Böylelikle İsrail ve ABD'nin HAMAS üzerindeki politikasını bozmaya çalıştılar. İsrail ve ABD'ye 'istediğin politikayı yürütemezsin, biz de varız' diyerek, devreye girdiler. Hizbullah'ın devreye girmesini bu çerçevede ele almak gerekiyor. Neden yıllardır Hizbullah susmuştu? İsrail ve Hizbullah arasında zımni olarak belirli bir ateşkes varken, Hizbullah neden şimdi harekete geçti? Bunun altında yatan gerçek; Ortadoğu'da büyük güçlerle bölgesel güçler arasındaki çekişmenin artmasıdır. Farklı türden değerlendirmek bizleri yanlış sonuçlara götürür.

İsrail Hizbullah ateşkesi yeni çatışmalara gebedir

Ortadoğu'da birçok cephede süren savaşta olduğu gibi, bölgenin tarihsel gerçekliğine ve günümüzdeki ihtiyaçlarına cevap veren bir ekonomik, sosyal ve siyasal proje ortaya konulmadığından, bu savaşta da kazanan taraf olmamıştır. İsrail ve Hizbullah'ın yaptığı hamleler istenilen sonuca ulaşmamıştır. Dolayısıyla mevcut ateşkes, barışın öncülü değil, çatışmanın her iki taraf açısından sonuca ulaşamamasının bir sonucudur. Çünkü savaşı daha fazla sürdürmek iki tarafın da işine gelmedi. Aslında bu savaşı siyasi olarak iki tarafın da kazanmadığı ve mücadelenin sürdüğü bir savaş olarak görmek gerekir. Belki askeri ve psikolojik olarak Hizbullah daha üstün göründü. İsrail ilk defa bir savaşta bu kadar zorlandı. Bunun Ortadoğu'daki islami direnişçiler üzerinde de pozitif etki yapacağı kuşkusuzdur. Bu konudaki değerlendirmelerde objektif ve gerçekçi olmak gerekir. İsrail'in şimdiye kadarki stratejisi, 'tek bir savaş kaybetmemeye' dayalıydı. Kaybedilecek her türlü askeri savaşın diğer yenilgileri de beraberinde getireceğini ve kendisinin varlık nedenini ortadan kaldıracağını düşünen İsrail; bütün askeri stratejilerini, taktiklerini 'tek bir savaşı dahi kaybetmeme' üzerine kurmuştur. Ancak bu strateji, Hizbullah'la yapılan son savaşta ciddi bir yara almıştır. Bu strateji tümden boşa çıkmıştır, İsrail tümden kaybetmiştir demiyoruz, ama tek bir savaş kaybetmeme stratejisinin yara alması; aslında Araplar için psikolojik bir üstünlük, İsrail içinse psikolojik bir baskı ortaya çıkarmıştır. Bunun gelecekte askeri ve siyasi sonuçları olacaktır. Araplar, İsrail'e karşı mücadelede kendi topluluklarının, savaşçılarının moral motivasyonunu yükseltmek için ilerde bu durumu kullanacaktır. İsrail ise Hizbullah'a vuramadığı bu darbenin intikamını mutlaka almak isteyecektir. Böylelikle kaybettiği moral motivasyonunu ya da 'tek savaş kaybetmeme' stratejisinde aldığı yarayı sarmaya çalışacaktır. Bu açıdan Lübnan'da ortaya çıkan ateşkesi çok uzun süreli görmek kesinlikle yanılgıdır. İsrail-Hizbullah ateşkesi yeni çatışmalara gebedir demek daha doğrudur.

BM'nin kabul ettiği ateşkes metninde Hizbullah aleyhine bazı maddeler olduğu söylenebilir. Geçmişten beri, Hizbullah, Lübnan ve İsrail ile ilgili tüm anlaşmalarda her zaman Hizbullah'ın silahsızlandırılmasına yönelik bir madde olmuştur. Devlet olmayan bir hareketin siyasal bir anlaşma içine sokulmasında, her zaman bu tür talepler bulunacaktır. Çünkü BM mantığında da, uluslararası siyaset mantığında da silahlı güçleri bulundurma tekeli devletlere aittir. Hizbullah da Lübnan devleti içinde varolan bir olgu olduğundan ona, 'Lübnan ordusu var sen kimsin?' diyeceklerdir. Nitekim Hizbullah da her defasında, 'ben ayrı bir askeri güç değilim; sadece milis gücüyüm' diyerek, bu tür maddeleri kendilerine göre yorumlayarak, boşa çıkarmaya çalışmaktadır. Özcesi ateşkes metninde Hizbullah'ın silahsızlandırılmasının bulunmasını İsrail'in zaferi gibi görmek, İsrail'in savaşta kazanamadığı, ama masada kazandığı biçiminde değerlendirmek abartı olacaktır.

Nasrallah'ın bir milyon Lübnanlıya karşı yaptığı konuşmada, 'dünyada hiçbir devletin kendilerine silah bıraktıramayacağını' vurgulaması, daha şimdiden BM belgesinde bulunan silahsızlandırma maddesinin anlamsızlığını ortaya koymaktadır. Lübnan'a gidecek hiçbir BM askeri Hizbullah'ı silahsızlandırma işini üstlenmeyecektir. Hizbullah bu savaştan sonra kendisini Lübnan'ın sahibi gibi görmektedir. Ancak Hizbullah'ın kendini Lübnan'ın en önemli gücü görmesi, onu daha sorumlu davranmaya iterek, diğer siyasi güçlerle uzlaşmaya götürecektir. Eğer diğer siyasi güçler Hizbullah'ın güçlenmesinden rahatsız olmazlar ve bir ulusal mutabakat ortaya çıkarırlarsa, o zaman Lübnan üzerinde İsrail'in baskısı azalır. Bu durum, İsrail'in Ortadoğu'daki etkisini de giderek zayıflatabilir. İsrail de Hizbullah'ın Lübnan'daki pozisyonunu kendisi için tehlikeli gördüğünden, ilk fırsatta Hizbullah'ı zayıflatma operasyonlarına girebilir. Hatta Hizbullah'tan rahatsız olan kimi güçleri de kışkırtarak, Lübnan'da yeni bir iç savaşın çıkmasını sağlayabilir.

Bu savaş sonrası yaşanan ateşkesle birlikte yeni bir durumun ortaya çıktığı açıktır. Çatışan güçler kendileri açısından yeni siyasi planlamalar, taktikler belirleyeceklerdir. ABD ve İsrail, bu tür çatışmaların arkasında esas olarak da İran'ın olduğunu görerek, Arap ülkelerini daha fazla yanına çekerek İran'ı yalnızlaştırmaya yönelecektir. ABD'den önümüzdeki dönemde böyle bir politik hamle beklenmelidir.

İran direnişi kendisinden çok diğer güçleri ABD karşısında güçlendiren bir rol oynamaktadır

Bu politikanın ilk adımlarından birisi de Suriye'yi İran'dan koparma politikası olacaktır. Hizbullah-İsrail çatışmasında en kazançlı çıkanın Suriye olduğu söylenebilir. İran hamlesi, Suriye'nin bölgedeki pozisyonunu güçlendirmiştir. ABD, İsrail ve diğer koalisyon güçlerinin Suriye'yi ve yanlarına alarak ya da tarafsızlaştırarak İran'ı sıkıştırma politikasının önü açılmıştır. Önümüzdeki süreçte ABD'nin Suriye ve Türkiye'yi yanına alarak, İran'ı yalnızlaştırma politikasını izleyeceğini söylemek mümkündür. Zaten Suriye, ABD ve Avrupa karşısında direnecek bir pozisyonda değildir. Daha çok pazarlık yapma, kendi pozisyonunu biraz daha güçlendirme; Suriye'deki değişimin mevcut iktidar bloğunu dışlamadan kabul edilmesini sağlama gibi bir politika izlemektedir. Şu anda bu politikasını gerçekleştirmede bir adım ilerlemiştir. Herhalde büyük güçler de Suriye'nin kendi politikalarını çok fazla zorlamayacağını düşünerek, Suriye'deki mevcut iktidar bloklarını dışlamayacak bir değişimle, Suriye'yi Ortadoğu'da yeni bir pozisyonda konumlandıracaklar. Bu pozisyon esas olarak da Suriye'nin İran müttefikliğinden uzaklaştırılması biçiminde sonuçlanacaktır.

İslami güçler ise Irak'ta olsun, Filistin ve Lübnan'da olsun, Hizbullah direnişinin yarattığı etkiyle direnme motivasyonlarını arttırarak, ABD ve İsrail'i zorlamaya yöneleceklerdir. Önümüzdeki süreçte direnişçilerin böyle bir hamle yapması, koalisyon güçlerini ve İsrail'i zorlaması beklenebilir. Bu durumu engellemek için de koalisyon güçleri Hizbullah üzerinde yeni bir politika geliştireceklerdir. Dün Hizbullah'ı rededip dışlamak isteyen güçler artık Hizbullah'ı dışlayarak değil, İran'dan kopararak, ama Lübnan'ın belli bir aktörü olarak da kabul ederek bu sorunu aşmaya çalışacaklardır. Kuşkusuz bu son direniş Hizbullah'ın Lübnan'da daha etkili olmasını sağlayan bir sonuç ortaya çıkarmıştır. Hizbullah ya daha fazla radikalleşerek İran'la aynı cephede yer almaya devam edecek ya da Lübnan'daki konumunun güçlendirilmesi ve kendisinin de uluslararası güçler tarafından meşru bir siyasal güç olarak kabul edilmesi karşılığında İran'dan uzaklaşan bir politika içine girecektir. Herhalde Hizbullah İran'la mevcut ilişkilerini daha da geliştirmekten çok, Lübnan ve Arap dünyası içinde ve Arap şii dünyası içindeki pozisyonunu güçlendirme yolunu tercih edecektir.

Anlaşılıyor ki Ortadoğu'daki tüm güçler, ABD'ye karşı gösterilen direniş ve ABD'nin İran karşısında yaşadığı zorlanmayı, kendi konumlarını güçlendirme doğrultusunda kullanmaya devam edeceklerdir. İran'ın ABD karşısındaki direnişi, bölgede etkili olmak isteyen birçok gücün ABD karşısında pozisyonunu güçlendirmesi ile sonuçlanmaktadır. İran direnişi kendisinden daha çok, diğer güçleri ABD karşısında güçlendiren bir rol oynamaktadır. Bu da Ortadoğu siyasetinin cilvelerinden birisidir.

Tarihte birçok gücün direnişi çoğu zaman başka güçler tarafından kullanılmış ve onların siyasi hanelerine kazanç olarak yazılmıştır. Bunun en tipik örneklerine de her zaman Ortadoğu gerçeğinde rastlanır. Bu, subjektif niyetlerle ilgili bir durum değildir. Ortadoğu coğrafyasının özellikleri bu tür objektif sonuçları ortaya çıkarmaktadır. Özcesi, ABD'nin bu çatışma ve çekişmelerde Arap dünyasının belli güçlerini kullanarak, İran'ı sınırlandırma biçiminde gelişmeler ortaya çıkarması beklenmelidir. İslami kültürün bir direniş öğesi olarak kullanılmasında, tarihte olduğu gibi Araplar daha fazla yararlanacaktır. İran'ın islam kültürünün esas değil, ikincil öğesi olduğu gerçeğide bu yaşananlar tarafından gözler önüne serilmektedir.

İsrail-Hizbullah, İsrail-HAMAS çekişmesi, İran'ın bölgedeki varlığının ABD'nin bölgeye müdahalesini zorlaştırdığını bir daha kanıtlamıştır. Bu durum, ister istemez ABD'nin İran üzerinde eskisinden daha fazla siyasi baskı yapmasını beraberinde getirecektir. Bütün imkanlarını kullanarak, Avrupa'yı, Rusya'yı ve diğer ülkeleri de kendi politikasına ortak ederek, İran'ı bölgedeki müdahaleyi engelleyici konumundan çıkarmaya çalışacaktır. Bu çerçevede ABD, önümüzdeki süreçte bir taraftan Irak'ta direnişçi güçlere karşı mücadele verirken, buna paralel olarak İran üzerinde de baskısını çok yönlü arttıracaktır.

"İsrail ve Hizbullah'ın yaptığı hamleler istenilen sonuca ulaşmamıştır. Dolayısıyla mevcut ateşkes, barışın öncülü değil, çatışmanın her iki taraf açısından sonuca ulaşamamasının bir sonucudur. Çünkü savaşı daha fazla sürdürmek iki tarafın da işine gelmedi. Aslında bu savaşı siyasi olarak iki tarafın da kazanmadığı ve mücadelenin sürdüğü bir savaş olarak görmek gerekir. Belki askeri ve psikolojik olarak Hizbullah daha üstün göründü. İsrail ilk defa bir savaşta bu kadar zorlandı"

Kapitalist sisteme ait tüm kavramların tartışma konusu olduğu bir süreci yaşıyoruz. Otoriter ve totaliter yapısıyla sistemin sürdürülemezliği her geçen gün biraz daha açığa çıkmaktadır. Sürdürülemezlik, kriz demektir. Kaostan nasıl bir sistemle çıkılacağı sorusu ise, insanlığın bugün cevabını aradığı en yakıcı sorudur. Dünyamızda yaşanmakta olan problemler, çelişki ve çatışmalar, sistemin içinde bulunduğu kriz ve çözüm arayışlarının bir sonucudur. Bu sürece girmeyen sosyal kesim, örgüt ve birey yoktur. Şu ya da bu oranda her kesim ve güç etkilenmiştir. Kaos ortamının etkileri ya da bunalımı herkese yansımaktadır. Birçok güç bu ortamdan nasıl çıkabileceğini kestirememektedir. Yaşanan değişim bile çoğu zaman anlaşılmamaktadır. Çünkü sistemin içine girdiği kaos aralığı birçok eski kavramı anlamsızlaştırmıştır. Gelinen süreçte ulusal, devletçi, milliyetçi ve reel sosyalist birçok kavram işlevselliğini yitirmiştir. Artık 20. yüzyıl kavramlarıyla iş yapmak, mücadele etmek mümkün değildir.

mektedir. İleriye gidişlerin yanı sıra, tarihin çeşitli dönemlerinde durağanlık ve geriye gidişler de olabilmektedir. Toplumun dönüşüm dinamikleri sadece üretim araçlarıyla ilişkilerinin uygunluk yasasınca açıklanamaz. Sömürü, baskı, katliam ve savaşların zorunlu toplum yasası ile izah edilmesi bilimsellikle çelişir. Bu, her şeyin önceden tayin edildiği kaderci bir yaklaşımdır; özgürlük, eşitlik ve demokrasi mücadelesi yürütenler açısından büyük bir talihsizliktir. Hiyerarşik devletçi toplumun politikalarının olumlanması anlamına gelmektedir. Egemen ideolojinin sosyal bilimleri çarpıtarak, ezilenlerin kafasına yerleştirdiği çarpıtılmış bir düşünce sistematiğidir. Hiçbir şey egemenlere bundan daha iyi hizmet edemezdi herhalde. Böyle olduğu sürece, ezilenlerin egemenlerin sisteminden çıkması zordur. Reel sosyalizmin en ciddi yanılgısı, politikalarını bu kalıplara hapsetmesidir. O halde, kaos aralığından geçmekte olduğumuz bu süreçte sistemin dışına çıkmak, sisteme alternatif yeni bir toplum oluşturmak, öncellikle zihniyet alanında yapılabilecek bir devrimle, yeni ça-

hem doğayı, hem toplumu, hem bireyi hem de tüm bunların bir sonucu olarak kendi kendisini bitirmekle karşı karşıyadır. Savaşlara da, açlığa da, yoksulluğa da, adaletsizliğe de cins, çevre ve ekonomik sorunlara da yol açan sistemin kendisidir.

Uygulanagelen yanlış politikaların bir sonucu olarak doğa ve toplum dengesi bozulmuş, insan ve birey merkezli politikalar insanı kendi toplumuna ve doğasına yabancılaştırmıştır. Doğanın ve toplumsallığın bu kadar bitirilmesini başka türlü izah etmek zordur. Sistem, mevcut politikalarla kendisini buraya kadar sürdürebilmiştir. Artık yerini yeni bir topluma ya da sisteme bırakmakla karşı karşıyadır. Bu, tüm taşların yerinden oynadığı bir değişim sürecidir. Yerine nasıl bir sistemin kurulacağı net olarak bilinmese de değişimin tartışma götürmez olduğu açıktır. Tüm bu sorunların temelinde de hiyerarşik devletçi toplum sistemi yatmaktadır. Bugün çağ ve sistemi bir bütün çözümlemek ne kadar yakıcı ise, tüm sorunların temelinde yatan devleti ve devletçi zihniyeti çözümlemek de bir o kadar yakıcıdır.

tim ve güvenlik aracı olarak devlet.

Kamu yönetimi ve güvenlik sorunlarının baskı ve otorite olmaksızın çözülebileceği gerçeği, devletin bu yönüne gerek olmadığı göstermektedir. Bu anlamda devlet, toplumsal bir zorunluluk değildir. Demokrasi için mücadele yürütenlerin ve ezilenlerin devleti olamaz. Reel sosyalizm örneğinde görüldüğü gibi, proletarya adına kurulan proletarya diktatörlüğü geri dönüp adına kurulduğu halk kesimleri üzerinde bir egemenlik aracına dönüşebilmiştir. Devletin özü otorite, hiyerarşi, baskı ve şiddettir. Araçları şiddet araçlarıdır. Bu, korunma amaçlı değil, daha çok saldırı amaçlıdır. Bugün şiddet ve savaş araçlarının bu kadar yoğunlaştırılması, dünyamızı ve insanlığı tehdit eder duruma gelmiştir. Yüz milyonlarca insan açlık sınırında yaşarken, silahlara çok büyük harcamalar yapılmaktadır.

Devletin doğru tanımlanmaması devletin başına da bela olmuş gibidir. Kendini bazen gizleyerek, bazen çekici kılarak, çoklukla da korkutarak, cezalandırarak tanınmaz hale getiren devlet, toplumsal bunalımın temeli haline gelmiştir. Ulus devletler kendi halkının iktidarı olduğunu söylese de devlet hiçbir za-

sağlık ve eğitim sorunlarının nedeni bu politikalardır. Sistemin ekonomi politikaları, dünyada merkez ülkelerle çevre ülkeler arasında büyük bir uçurum yaratmıştır. Sermayenin uluslararasılaşmasına karşın gelişmiş ülkelerde merkezileşmiştir. Dünya piyasalarında ve borsalarda büyük bir sermaye dolaşımı seyretmesine karşın, bunların yatırımlara dönüştürülebilmesini sistem kaldıramamaktadır. Bu da zengin ülkelerle yoksullar arasında varolan ekonomik gelişmişlik ve üretim farkını korumaktadır ve gelişmiş ülkeler ile geri kalmış ülkeler arasındaki çelişkileri derinleştirmektedir. Bu, dünyaya güvenlik ve terör sorunu olarak yansımaktadır.

Çağımızın en önemli sorunlarından birisi de cins sorunudur. Cins sorunu hiyerarşik devletçi toplumun ortaya çıkmasıyla başlar. Kadın, uygarlıkla birlikte toplum içindeki konumunu yitirir. Doğal, eşitlikçi anaerkil toplumun yerini hiyerarşik devletçi toplumun almasıyla, kadın tüm haklarını kaybeder. Erkek egemenlikli toplum ve aile kurumu kadını erkeğe tabi kılar. Kadın üzerindeki egemenlik kendisiyle birlikte sınıfsal, sosyal, ulusal egemenlikleri de yaratır. Kadın olmak bir utanç

Demokratik halk meclislerine dayalı yapılanmayı başarmalıyız

Özgürlük çeşitlilik gerektirir

Öngördüğümüz yeni sistemin oluşturulmasına başlarken, her şeyden önce, yeni paradigmamızı, örgütsel yapılanma ve mücadele yöntemlerini buna uygun yapılandırmak durumundayız. Biz de dahil birçok siyasi güç, kaos aralığını, bunun getirdiği yenilikleri anlamakta zorlanmakta; çoklukla değiştiğini söyleyenler bile ya eski sistemle ilgili kavramlarda ısrar etmekte ya da liberalizme savrulmayı yaşamaktadırlar. Tutucu olan, dogmatizme saplananlar, eski sol söylem çemberini kıramazken, kendini sağcı olarak nitelendirenler liberalizme ve küresel politikalara eklemlenmektedir. Bugün çalışmalarımızda yaşanan sorunların nedeni de sistemin yaşamış olduğu krizin ve bunalımın ortamımıza direkt yansımış olmasıdır. Bu durum, çalışmalar içindeki sorunların daha da derinleşmesine, kırılmalara ve dağılmalara yol açabilmektedir. Bu bunalım aşılmadığı müddetçe siyasete girmek, dönemin örgütlenmelerini, mücadele yöntemlerini, ilişkilerini ve yaşam biçimlerini oluşturmak imkansızdır.

Evrenin ve toplumun temel işleyiş tarzı tez, antitez ve sentezdir. Tüm oluşumlar ikili nitelikte olup, her şey karşıtıyla varolmaktadır. Hareketi sağlayan, bu çelişkili yapı olmaktadır. Evrenin ve toplumun bu temel işleyişi birbirini yok ederek değil, sürekli bir çelişme, bastırma ve geriletme biçiminde gelişir. Hiçbir şey yok olmaz, bir önceki bir sonrakinin içinde varlığını sürdürür. Sonraki öncekini kapsar. Ancak doğasal ve toplumsal gelişmeler, düz ve kesintisiz bir çizgi halinde değil, çoklu tercihlere açık gelişmenin yaşandığı en büyük düşünce devrimlerinden biri olarak karşımıza çıkar. Tüm olay ve olgular dünyasında özgür tercihe yer bırakan bir gelişme gücü olmazsa, hareket, dolayısıyla yaşam varolamaz. Yoksa sınırsız evreni ve doğa çeşitliliğini izah edemeyiz.

Çeşitlilik özgürlük gerektirir. Düz çizgisel yaklaşım aynılığı seçimsizliği zorlar. Bu düşünce sistematiği, toplumun değişimini, değişmez zorunlu toplum yasalarına bağlar. Kapitalist, devletçi toplumun varolmasını, onun politikalarını zorunluluk ve ilerici olarak nitelendirir. Oysa tarihsel, toplumsal sistemleri, zorunlu yasaların sonucundan ziyade, dönemin ideolojik, politik ve ahlaki durumlarının mücadele tarzıyla bağlantılandırmak daha çözümleyici bir yaklaşımdır.

İnsanlık tarihi düz bir çizgide ilerleme-

ğın özelliklerini kapsayan bilimsel bir bakış açısı oluşturmakla mümkündür. Bu da ekolojik, demokratik toplum paradigmasına girmekten geçecektir.

20. yüzyıla ait ekonomik, sosyal, kültürel, askeri oluşumlar miadını doldurarak yerlerini yeni gelişmelere bırakırken, eski ile yeni arasında da kıyasıya bir mücadele yaşanmaktadır. Tüm dünyaya rağmen güvenlik gerekçesi ileri sürülerek, Ortadoğu'ya yapılmış olan müdahale, bir sistem oluşturma girişimidir. Bu temelde süren çelişki ve çatışmalar aslında bir sistem savaşıdır. Mevcut sistemle oluşturulması öngörülen küresel sistem arasında bir savaştır. Gelişmeler sadece vurgulanan çerçevede cereyan etmemekte, daha da önemlisi, adı geçen güçlerle, yükselmekte olan değerler ya da sistem karşıtı hareketler arasında da kıyasıya sürmektedir. Çok boyutlu gelişmeler farklı mücadele ve çözüm yöntemlerini de ortaya çıkarmaktadır. Özcesi çelişki, çatışma ve savaşların bu kadar yoğunlaşmasında da ortaya çıktığı gibi, sistemin ekonomik olarak gelişme dinamiğini yitirmesi; cinslerarası sorunların aşılmak bir yana, inceltilerek hala sürdürülüyor olması; ekolojik sorunlar nedeniyle dünyanın yaşanılır olmaktan çıkması; açlık, yoksulluk, ahlaki çürüme ve çözüm geliştirilemeyen demokrasi sorunları sistemin sürdürülebilir olmadığının en açık ifadesidir. Gelinen süreçte kapitalist sistem

Demokrasi mücadelesi yürütenlerin devleti olamaz

Krize yol açan sorunların nedenlerini esas olarak hiyerarşik devletçi toplumda aramak gerekiyor. İnsanın doğaya, toplumuna yabancılaşmasının; sömürünün, savaşın, açlığın, ahlaki yozlaşmanın nedeni devlettir. Devlet, demokrasi, eşitlik ve özgürlüklerle bağdaşmaz. Tarihte belki de en tehlikeli araç devlet kurumu iken, hala en az anlaşılan olgu olma özelliğini korumaktadır. Devlet, sadece bir zor aracı olmadığı gibi, kutsal bir otorite olarak kavramlaştırılması da gerçekliği gizlemeye hizmet etmektedir. Devlet tahlili, sosyal bilimin yeterince açıklayamadığı bir konu olmaktadır. Devleti doğru çözümlemeden hiçbir sosyal olguya ve soruna doğru yaklaşmak mümkün değildir. Devleti toplum içinde toplum, alt toplum üstünde bir üst toplum; alt toplum içinde hakimiyet ve parçalanmayı yaratan bir olgu olarak nitelendirebiliriz. Devleti herhangi bir otorite olarak değil, askeri ve siyasi otorite olarak görmek daha gerçekçidir. Bir yıkılıp bir kurulan, kesintilere uğrayan bir olgu olarak görmek, devletin özünü anlamamak olur. Biçimi ne olursa olsun özü değişmemektedir. İlk devlet biçimi olan Sümerlerden bugüne devlet, özünde değişmemiştir. Kurulduğundan bu yana devletin iki işlevi olmuştur. Bir; baskı, otorite aracı olarak devlet. İki; kamusal üre-

man ulusun devleti olmamıştır. Halklar arasında düşmanlığı ya da ayrılığı körükleyerek, boğazlaşmanın bir aracı haline gelmiştir. Sorunların kaynağını devlette ararken, yerine kaos ve karmaşayı koymaktan yana değiliz. Günümüzde, devletin yerini alacak alternatif bir oluşum yaratmadan onu bir anda ortadan kaldırmak, toplumsal karmaşaya yol açar. Bu ara süreçten kaynaklı olarak Demokratik Konfederalizm Önderliği de devlet artı demokrasi demiştir. Şu unutulmamalıdır: Devletin varolduğu yerde eşitlik, özgürlük ve demokrasi olamaz.

Ekolojik dengenin bozulması kapitalist uygarlığın kar politikalarının sonucudur

Mevcut sistemde bilimi, tekniği ve üretim araçlarını denetleyenler üretimde aslan payını alırken, toplumun büyük bir kesimi üretimin nesnesi durumundadır. Üretimin sonuçlarının çalışanları ilgilendirmediği, her şeyin meta ve pazar ilişkisine göre düzenlendiği ekonomik politik sistemde, insanlığı da üretimden ziyade ücreti ilgilendirmektedir. Toplumun büyük bir kesimi yaratıcı yetenekleriyle üretime katılamamakta, sanayinin çarkları arasında kaybolmaktadır. Ekonomi politikaları, özel teşebbüsün kasalarına nasıl daha fazla kar gidebileceği üzerine kurulmuştur. Açlığın, yoksulluğun, eşitsizliğin,

konusu durumuna getirilmiştir. Hiçbir kadının kadın olarak doğmak istememesi, onun bu konumu ile ilgilidir. Kapitalist toplumda kadın üzerindeki baskı eskisi gibi kaba olmayıp daha da inceltilerek sürdürülmektedir. Her şeyin metalaştırılarak alınıp satıldığı kapitalizmde kadın da bundan payını almıştır. Cinselliği tam bir meta olarak pazarlanmaktadır. Kadın bedeni üzerinde cinsellik imajı yaratılarak, tam bir pazar malzemesi olmuş ve saldırıya açık duruma getirilmiştir.

Düşürülen kadın, düşürülen erkek ve toplumdur. Bu bağımlılık ilişkilerinde eşit ve özgür ilişki olamaz. Kadının toplum içindeki konumu erkekle kıyaslanamayacak kadar geridir. Erkek egemenlikli sistem, toplumsal düzenden aileye kadar içerilmiştir. Kadının toplumda sosyal, siyasal ve kültürel ciddi bir konumu yoktur. Ekonomik politik alan tamamen erkeğin kontrolündedir. Politikaları erkek belirlemekte, kararları ve yetkileri erkek almaktadır. Mevcut sosyal, siyasal ilişkiler ise kadın sorununun çözülmesi, toplumun demokratikleşmesi önünde en büyük engeldir.

Çağımızın ve insanlığın en önemli sorunlarından birisi de ekolojik sorundur. Çarpık kentleşme, sanayileşme, nükleer kimyasal atıkların yarattığı çevre kirlenmesi doğayı ve canlıları tehdit eder hale gelmiştir. Doğanın tahribatının bu şekilde devam etmesi durumunda, yakın gelecekte temiz hava ve su sorunu en ciddi sorunlardan birisi olacaktır. Gelinen süreçle bu dengenin ciddi olarak bozulduğu, geçici önlemlerle doğayı tüketmenin önüne geçilemeyeceği açıktır. İnsanoğlunun içinde yaşadığı, yaşamını idame ettiği, onsuz yaşamanın mümkün olmadığı doğayı neden böyle tükettiğinin nedenlerini doğru sorgulamadan doğayla barışması, ekolojik bilinç yaratması zordur. Ekolojik sorun, doğanın, insanın, dünyanın geleceğini ilgilendiren, artık yaşamın sürdürülüp sürdürülemeyeceğinin tartışıldığı bir sorun durumundadır. Bu sorunu devlet sorunundan, devletçi ya da egemenlikli politikalardan, cins sorunundan ayırmak mümkün değil. Ekolojik dengenin bu kadar bozulması uygarlığın, özellikle de kapitalist uygarlığın egemenlikli ve kar amaçlı politikalarının bir ürünüdür. Bu, insan merkezli, her şeyin merkezine insanı koyan bir zihniyetin sonucudur. Doğanın vahşetinden bahsetmek doğru değildir. Oysa hiçbir tür insan kadar bitki ve hayvan türüne zarar vermemiştir. Nüfus artışının, teknolojinin yanlış kullanımının, mevcut politikaların, artan işsizliğin, ahlaki bozulmanın önüne geçilmezse insanı kötü bir akıbet beklemektedir.

> **"Özgürlük hareketi tarafından Türkiye ve dünya kamuoyuna sunulan; "Kürt sorununda demokratik çözüm deklarasyonu'na Türkiye hükümetinin cevabı; Konfederalizm Önderliğine hücre içinde hücre cezası vermek olmuştur. Dolayısıyla Kürt sorununun çözümünde Türkiye hükümeti ve muhalefetinin inkar ve imha dışında bir politikasının olmadığı; yaşamış olduğu siyasal ve yapısal sorunlar dünya ve halkımız tarafından bir kez daha görülmüştür"**

Yukarıda irdelediğimiz gibi, sistemin krize girmesine neden olan sorunlar tüm sosyal kesimlerin sorunudur. Başta kadın, gençlik olmak üzere emekçi, aydın her kesimden, meslekten insanı ve sosyal kesimleri kapsamaktadır. Ekoloji, cins ve demokrasi, insanlığın ve çağımızın en önemli sorunlarıdır. Sistem bu sorunları çözmeye güç getirmek şöyle kalsın, sorunun nedenidir. Doğa ve toplumla barışık bir sistem kurmak, ekonomiyi, kültürü, bilimi, tekniği, insanın eşit ve özgürce yaşayabileceği bir sistem oluşturmak, sistemin doğru çözümlenmesinden, yeni paradigmanın örgüt ve mücadele yöntemlerinin pratik adımlarının atılmasından geçmektedir.

Türk devletinin Kürt sorununda inkardan başka politikası yoktur

Bu gerçekler ışığında Ortadoğu'ya bakıldığında; önemli askeri ve siyasi çatışmaların yaşandığı görülmektedir. Bu çatışmalar, bölgede kaosu daha da derinleştirmektedir. Uluslararası güçlerin bölgeye müdahalesi ve islami görüntü altında gelişen karşı koyuş, hiçbir sorunu çözmediği gibi, sorunları daha da ağırlaştırmaktan öte bir sonuç yaratmamaktadır. Dolayısıyla ne kapitalist sistemin bölgenin tarihsel, toplumsal, kültürel gerçekliğiyle bağdaşmayan dıştan dayatma çözümleri ne de ona karşı eski zihniyet ve statükoda direnen ulus devlete dayalı islami kesimlerin bölge sorunlarını çözme olanakları yoktur.

Ulus devlete dayalı bölge statükocu güçleri 20. yüzyıldaki ABD-SSCB çelişki ve dengesine dayalı olarak kendilerini korumuşlardı. Bugün ne o çelişki ve denge vardır ne de o dengeyi kısa sürede yaratacak güç bulunmaktadır. Bu, tüm kapitalist güçlerin aynı görüşte olduğu ve aralarındaki çelişkilerin bittiği anlamına gelmemektedir. Ancak ulus devlete dayalı statükocu güçleri yaşatacak kadar kendi aralarında çelişmedikleri görülmektedir.

Küresel güçler, İran, Suriye ve diğer muhalif güçleri, 'Yeni Ortadoğu' yapılanması önünde engel olmaktan çıkarmak istemektedir. Türkiye'yi de bu projenin bir parçası haline getirmeye çalışmaktadırlar. Türkiye'nin uzun süredir sürdürdüğü ABD ile Suriye-İran ilişkilerini birlikte götürme politikasını yürütme imkanı artık kalmamıştır.

Suriye mevcut durumda eski politikalarını sürdürmez. Yürütülen baskılarla bir değişime zorlanacaktır. Gelinen aşamada, ABD ile İran arasında bir orta yolun bulunması zor görülmektedir. ABD, İran'ı etkisizleştirmeden Irak'a yaptığı müdahalenin sonuçsuz kalacağını, her gün kendisini yıpratacağını görmektedir. ABD'nin önümüzdeki dönemde Ortadoğu'daki politikalarının esas ekseni İran üzerine kayacaktır.

Bu çatışmada İran'ın kazanma olasılığı yok gibidir. Ancak ABD'nin yaşanan bölge deneyimleri gözönüne getirildiğinde, kısa sürede sonuç alamaz. Bu durum kendisiyle birlikte bölgede kaosu daha da derinleştirecektir. Ortaya çıkacak sonuçlar, Irak müdahalesi öncesi düşünüldüğü gibi, ABD'nin mutlak hakimiyeti biçiminde olmayacaktır. Şiiler, sünniler ve Kürtler arasındaki gerilimler bundan sonra da sürecektir. Bunun giderek bir iç savaşa doğru evrilme olasılığı da bulunmaktadır. Çatışmalarda artan düzey, bunu ortaya koymaktadır. Güney'deki Kürtler de mevcut durumda kendileri için en iyisinin bugünkü pozisyonlarını sağlamlaştırma olduğunu düşünmektedirler. Ancak Irak'taki mevcut güçlerin ideolojik ve politik yaklaşımlarının istikrarı sağlayacak bir dengenin kurulmasına götürmediği de diğer bir gerçektir.

Özgürlük hareketinin 1 Haziran Hamlesi, ardından PKK'nin yeniden inşası ve KKK'nın ilanının temelinde sağladığı örgütsel ve siyasal gelişme, ulusal ve uluslararası alanda önemli sonuçları beraberinde getirmiştir. Uluslararası komplonun sonuç almadığı, Apocu hareketin Kürdistan'da ve bölgede temel bir güç olduğu, içten ve dıştan gerçekleştirilen saldırılarla belli düzeyde zorlanmış olsa da birçok açıdan gelişmesini sürdürmeye devam ettiği, özellikle son iki yıldan bu yana demokratik konfederal çizginin başarısı, yaşanan gelişmelerle çok net ortaya çıkmıştır.

Bu durum, çeşitli uluslararası ve bölge üzerinde politika yürüten güçlerin Kürdistan'a ve Kürt özgürlük hareketine ilişkin politikalarını yeniden gözden geçirmesini dayatmıştır. PKK'nin ve Önder Apo'nun Kürdistan halk gerçeğinin bir parçası olduğu ve Kürt sorununa da bu temelde yaklaşılması gerektiği ortaya çıkmıştır. PKK'nin tasfiye edilememesi ya da geriletilememesi; tersine bu dönemde gelişmesi, ulusal demokratik çizginin Kürdistan'da büyük bir etkinlik kazanması, Kürt sorununun çözümünü kaçınılmaz kılmış, bütün kapsamıyla gündeme taşınmasını da getirmiştir.

Yakalanan bu düzey, Kürdistan üzerinde inkar imha politikasını geliştiren güçleri de oldukça ürkütmektedir. Kürdistan üzerinde egemenlik sürdüren devletlerin bugün yaşadıkları panik ve korkunun temelinde bu gelişme yatmaktadır. Kürt sorununun uluslararası düzeyde gündeme gelmesi, inkar ve imha politikasını sürdürme koşullarının ortadan kaldırmaktadır. Bu durum, başta Türkiye devleti olmak üzere Kürdistan'da inkar ve imha politikasını yürüten İran ve Suriye rejimlerini de siyasal, diplomatik ve askeri olarak zorlamaktadır.

Halkımızın ve özgürlük hareketinin 1 Haziran kararlılığı temelinde gerillanın geliştirdiği meşru savunma çizgisi ve onun etrafında gelişen İmralı Yürüyüşü, Şemdinli ve Yüksekova ile başlayan Newroz'la birlikte iyice yaygınlaşan Amed, Van, Batman ve metropollerde halkımızın yoğunlaşan serhildanları sistemin zorlanmasının ana kaynağıdır. Türk özel savaş rejimi salt askeri değil, siyasi, ekonomik ve diplomatik planda da zorlanmaktadır. Bundan dolayı da Türk devlet sistemi içindeki çelişki ve çatışmalar daha da derinleşmiştir. Kürt sorununun çözülememesi, mücadelenin yeniden ivme kazanarak yükselmesi, sistem içinde çeşitli kanatlar arasında bulunan çelişki ve çatışma düzeyini daha da artırmıştır.

Son olarak Özgürlük hareketi tarafından Türkiye ve dünya kamuoyuna sunulan; 'Kürt sorununda demokratik çözüm deklarasyonu'na Türkiye hükümetinin cevabı; konfederalizm Önderliğine hücre içinde hücre cezası vermek olmuştur. Dolayısıyla Kürt sorununun çözümünde Türkiye hükümeti ve muhalefetinin inkar ve imha dışında bir politikasının olmadığı; yaşamış olduğu siyasal ve yapısal sorunlar dünya ve halkımız tarafından bir kez daha görülmüştür.

AKP hükümeti hareketimize karşı bir saldırı dalgasını gündeme getirmiştir. Hareketimize darbe vurma ve geriletmesi durumunda, hem yaşadığı zorlanmayı aşmayı hem de bu saldırı dalgasıyla sistem içi çelişkileri dengeleyip dondurmayı amaçlamıştır. Kızıl Elmacı kesimleri bu biçimde susturarak, ordu içindeki rantçı kanatla uzlaşma temelinde defacto bir milli mutabakatı oluşturmak ve kendi iktidarını daha etkili kılmayı hedeflemiştir. Dolayısıyla kendisi için tehlike arz eden MHP, DYP gibi partileri de bu saldırı dalgası içinde kullanacağı milliyetçi şoven söylemlerle barajlayarak, bertaraf etmeyi amaçladığı anlaşılmaktadır. Kısaca iktidarını pekiştirme ve yeniden iktidar olmak için harekete karşı bir saldırı dalgasını geliştirdiği belirtilebilir.

Bunların yanı sıra, AKP hükümeti dış ilişkilerinde ciddi bir daralma yaşamaktadır. Her ne kadar İran rejimiyle bölgesel statükonun korunması ve hareketimize yönelik özel bir anlaşma ve ilişki içinde ortak saldırılar geliştirse de sonuçsuz kaldığı; ABD'nin bölgesel politikalarıyla çelişerek, uluslararası politikaların piyonu olmaktan öteye gidemediği, hatta deyim yerindeyse, bölgesel güç ve stratejik önderliğini İran'a kaptırdığını söyleyebiliriz.

Bölgede yaşanan HAMAS, Hizbullah ve İsrail çatışması esas olarak uluslararası güçler ile bölgedeki statükocu güçlerin bir çatışması olarak cereyan etmektedir. Uluslararası düzeydeki mücadelenin bir sonucu olarak gelişmektedir. Ortadoğu'daki statükocu güçlerin daralmayı ve sıkışmayı hafifletmek için çelişki ve çatışma noktasını Filistin Lübnan sahasına kaydırma projesinin sonucu olarak süreç boyutlanmıştır. İsrail ve ABD ise karşı bir hamleyle HAMAS ve Hizbullah'ı devre dışı bırakma, dolayısıyla Suriye'yi etkisizleştirerek, teslim olmasını sağlama ve İran etrafındaki çemberi bu biçimde daraltma projesini uygulamaya koymuştur. AB ülkeleri her ne kadar İsrail'in hedef gözetmeksizin gerçekleştirdiği sivil katliamlara dikkati çekseler de esas olarak bu projeyi destekledikleri anlaşılmaktadır. Fransa'nın tam da böyle bir süreçte Suriye'yi 'güvenilmez' ilan etmesi bunun ifadesidir.

Bunlar yaşanırken, Türkiye'nin Güney Kürdistan'a girme hazırlıkları ve bu temeldeki dayatmalarının ABD'yi oldukça kaygılandırdığı anlaşılmaktadır. Türkiye'nin bu aşamada Güney'e girmesinin ABD'nin uygulamakta olduğu bölge konseptini zorlayacağı ve ABD ile Türkiye'yi karşı karşıya getireceği açıktır.

ABD Türkiye ilişkileri en zorlu ve en kritik sürecini yaşamaktadır. ABD, Türkiye'yi bölge statükocu güçlerinden uzaklaştırarak, onlara karşı tavır almaya, tutumunu netleştirmeye zorlarken, Türkiye de ABD'nin bölgedeki zorlanmasını fırsat bilerek, 'ya PKK'nin üzerine gidersin ya da seni çeşitli biçimde zorlarım' demektedir. Her iki güç de karşılıklı olarak birbirlerinin tavırlarını netleştirmeye zorlamaktadırlar.

Bu dayatma karşısında ABD Türkiye'ye 'siz girmeyin, biz sorunu çözeceğiz. Güney Kürdistan'a girmenize gerek yok. Üçlü mekanizma çerçevesinde PKK ile gereken mücadeleyi yürüteceğiz, bu arada başka yönelimler de gerçekleştireceğiz' biçiminde bir mesaj vermiştir. Şu aşamada ise üçlü koordineye emekli olan eski genelkurmay başkan yardımcısını atamıştır.

Toplumsal yeniden kuruluş Komalan sistemini örmektir

Bu gelişmeler, Özgürlük hareketi ve bölge açısından birtakım yeni olguları beraberinde getirmektedir. ABD'nin bu aşamada tümüyle kesin ve karşıtlaştırıcı bir tavır alma olasılığı zayıf olmakla birlikte, bazı Güneylı güçlerin ve Irak merkezi hükümeti aracılığıyla birtakım yönelimler gerçekleştireceği anlaşılmaktadır.

Son zamanlarda Avrupa'daki kimi tutuklamaların, ABD ve AB'nin Türkiye'nin dayatmaları karşısında verdikleri bir karşılık olduğunu da belirtebiliriz. Esas hedef, gerillanın darbelenmesi ve tasfiyesi iken, Avrupa'nın mücadelemiz içindeki rol ve konumu göz önünde bulundurularak oraya da bir yönelim geliştirildiği görülmektedir. Yine özellikle Irak ve Güney Kürdistan'daki demokratik çizgide bulunan güçleri daraltma, sınırlandırma yönelimi gelişebilir, hareket sahamızı daraltıcı birtakım tedbirler geliştirilebilir. Bu konuda Türk özel savaş rejimi daha çok Güneyli güçleri tehdit ve vaat politikasıyla yanına alarak, bu hedeflerine ulaşmak istemektedir. Kısaca yeni bir sürecin başladığı belirtilebilir.

Yeni bir sürece girilirken, Kürt halkı ve öncülüğü konfederal çizgi doğrultusunda, demokratik meşru eylem çizgisini her alanda yetkin bir temelde, doğru bir pratikle yaşamsallaştırırsa, tüm yönelimleri boşa çıkaracağı gibi, Kürt sorununun demokratik çözümünü her zamankinden daha fazla olanaklı kılacaktır. Bu açıdan, konfederal sistemimizde parça örgütümüzün alan iradesi olan koordinasyonuna büyük görevler düşmektedir. Konfederal sistem içinde yer alan tüm kurum ve çalışanlar dönem görevlerini Apocu tarz, tempo ve üslupla hayata geçirmeyi süreci başarıyla kazanmanın tek yolu olarak görmeli ve bunu pratikleştirdikleri oranda kazanacaklarını unutmamalıdır.

Bir bütün olarak sınıflı toplumun, özelde ise 20. yüzyıldaki sistem karşıtı hareketlerin temel öğretisi; katılımcılığı esas alan doğrudan demokrasi ile toplumun özyönetim gücünün oluşturularak, devlet ve toplum adına oluşturulan üst yapı kurumlarının iş ve rol koordinasyonu göreviyle sınırlandırılmasının önemidir. Sistem karşıtı tüm mücadelelerin ve örgütlü yapıların, perspektifini demokratik ekolojik toplum paradigmasının özünü oluşturan bu demokrasi anlayışına dayandırmaları büyük önem taşımaktadır. Kaos sürecinde kendini bu temelde yeniden yapılandırmayan hareketler, 20. yüzyılda yaşanan başarısızlıkların daha ağırını yaşamaktan kurtulamayacaklardır. Sistemin kaosundan kaynaklı olarak toplumsal sorunların her zamankinden daha fazla derinleştiği çağımızda, Demokratik Konfederalizm Önderliği, devlet odaklı olmayan, ama kör kaosu da asla uzun süreli yaşam olarak kabul etmeyen gerçekçi bir demokratik ve barışçıl yöntemle çözüm geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Aynı şekilde, *"yaratıcı yapılanmalar üzerinde büyük düşünmek ve tutkuyla yapmak en kutsal çabalardan olsa gerek"* belirlemesiyle, çeşitli kapsamlı, zengin ve derin yapılanmaların önemini belirtmektedir. Toplumun özgürlük ve eşitlik yanlılarının başarılı çıkış yapabilmesi için, mevcut bilgi ve yapılanmalarının yetersiz olduğu tespitini yapmıştır. Demokratik Konfederalizm Önderliği; gerekli olanın doğru bilgi gücü ve toplumun yeniden yapılanması için başarılı formların olduğunu belirtmektedir. Bunun için ihtiyaç duyulan teorik çerçevenin sadece sistem karşıtı hareketler için değil, tüm toplumun yapılanması için işlev göreceği temel noktayı oluşturmaktadır. Bu, aynı zamanda yeni sistem anlayışı anlamına gelmektedir. Demokratik Konfederalizm Önderliği bu yaklaşımı demokratik, ekolojik toplum olarak kavramsallaştırdı. Ve bu sistem anlayışını devlet iktidarı dışında oluşturmayı, teorik yaklaşımının özü olarak koydu. Sadece kapitalist sistemde değil, tüm devletli toplumlardaki klasik hiyerarşik devlet iktidarlarının dışında çözüm aramayı esas aldı. Bunun örgütsel sistemini de demokratik konfederalizm olarak tanımladı.

Demokratik Konfederalizm Önderliği, 2004 Newrozu'nda Kürdistan konfederalizmini ilan etti. 2004 yılından itibaren de tüm alanlarda demokratik konfederal örgütlülüğü oturtma çabası devam etmektedir. Demokratik konfederal örgütlülük anlaşılmadan ve bu sistem oturtulmadan geliştirilecek her türlü başarının devletçi zihniyete hizmet edeceği ve bunun da ne yapısal sorunlarımızı ne de Kürt sorununun demokratik çözümünü gerçekleştirmeyeceği bilinmelidir. Bugün Türkiye sahasında yaşanan tüm sorunlarımızın özünde, devletçi paradigmanın etkisinden kendisini kurtaramayan zihniyet yatmaktadır. Bu temelde konfederal sistemi yeniden tanımlama ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

Konfederalizm devlet dışı toplumsallığın organizasyonudur

Konfederasyon yeni bir kavram değildir. Siyasal, sosyal, ekonomik vb alanlarda bir entegrasyon (siyasal ve toplumsal alanlarda) ve bir aradalık biçimi olarak, devletler, sendikalar, dernekler, birlikler, hatta aşiretler vb arası ilişkilerde uygulanan bir sistemdir. Konfederasyon bir entegrasyon biçimi olarak tanımlanabileceği gibi, bir toplumsal organizasyon olarak da tanımlanabilir.

Devletler düzeyinde tanımlarsak, belki kavram daha yerli yerine oturabilir. Tek üniteli merkezi yapılara üniter yapılar denir. İki veya daha fazla, ama yetkinin merkez ve yerel arasında bölüştürüldüğü ve son sözün federal yapıda sonuçlandığı yapılara federal yapılar denir. Bağımsız, çok üniteli, aynı zamanda temel ilkeler etrafında birlik oluşturan ve temel ilkeler karşısındaki sorumlulukla birlikte son sözün bağımsız ünitelere verildiği yapılara da konfederal yapılar denilmektedir.

Tarihte aşiret demokrasileri ile birlikte ortaya çıkan konfederasyonlar, aşiret konfederasyonlarından bu yana bir sistem olarak uygulanmıştır. Bir yandan hiyerarşik, devletçi merkezi yapılar geliştirilirken, bir yandan da bir toplumsal ve yönetsel organizasyon olarak konfederasyonlar yerini almıştır. Bu anlamda insanlığın siyasal tarihinin devletli yapıların hakimiyetiyle geçtiğini söylemek yanlış olur. Bir o kadar da komünal demokratik, eşitlik ve özgürlük arayışçısı sistemler varlık kazanmıştır. Aşiret konfederasyonları, doğrudan demokrasiye dayalı kent siteleri, merkezi inanışların dışında varlık oluşturan insancıl mezhepler, Ortadoğu'daki 'dervişan cumhuriyetler' (aleviler, hariciler, ismailliler, karmatiler vb); evliyalık, peygamberlik etrafında oluşan toplumsallaşmalar; hıristiyanlığın kilise oluşmadan önceki yaşayış dönemi; Ortadoğu'nun ortaçağ boyunca yaşadığı federal konfederal yönetim pratikleri; ortaçağ boyunca tüm Avrupa'daki komün, meclis, konfederasyon deneyimleri (İtalyan kent meclisleri, İsviçre konfederasyonu, Paris komünleri, Amerikan kasaba meclisleri, İspanyol mahalle seksiyonları vb) daha birçokları örnek gösterilebilir. Kısacası, ulus devlet son iki yüzyılda hakim olmuş olabilir, ama tarih bundan ibaret değil, hatta feodalizmden kapitalizme geçme aşamasındaki tüm ara dönemlerde -ki 400 yıla yakın bir süreçten bahsediliyor- insanlığın komünal konfederalist deneyimleri çok daha canlı ve yaygındır. Bu deneyimlerin sistem oluşturacağını düşünenler bile varken, çeşitli sebeplerle kapitalist sisteme geçiş yaşanır.

Ulus devletin en çok tartışmalık olduğu ve aşılmasının tartışıldığı bir dönemde konfederasyonun yeniden atak yapması anlaşılırdır. Tarihsel bir hesaplaşmayı yaşıyor gibiyiz. Fakat her konfederasyon demokratik olmayabilir, demokratik bir yönetim sistemi ile yönetilmiyor olabilir. Konfederasyon demokratik sistem için en iyi zemindir. Ama konfederasyon kendiliğinden bir demokrasi getirmez. Dolayısıyla bir konfederasyon içerisinde de oligarşiler gelişebilir. Bu nedenle demokrasi ile konfederalizmi bir arada almak daha doğrudur.

Demokratik konfederalizm, içte demokratik ulus, dışta ise ulus üstü yapılanmayı temel alır. Ulusun tabandan başlayarak demokratik iradesini örgütleme çalışmasıdır. Bu, herhangi bir siyasal düzenleme değil, halkın siyasi, hukuki, kültürel, meşru savunma, ekonomi, sosyal vb yaşamın tüm alanlarında devlete muhtaç olmaktan çıkarılarak, eşitlik, özgürlük ve demokrasi temelinde ye-

> **"Tarihte aşiret demokrasileri ile birlikte ortaya çıkan konfederasyonlar, aşiret konfederasyonlarından bu yana bir sistem olarak uygulanmıştır. Bir yandan hiyerarşik, devletçi merkezi yapılar geliştirilirken, bir yandan da bir toplumsal ve yönetsel organizasyon olarak konfederasyonlar yerini almıştır. Bu anlamda insanlığın siyasal tarihinin devletli yapıların hakimiyetiyle geçtiğini söylemek yanlış olur. Bir o kadar da komünal demokratik, eşitlik ve özgürlük arayışçısı sistemler varlık kazanmıştır "**

niden yapılandırılması, yani komün örgütlülüğüne kavuşturulmasıdır. Bu, tekniki olarak bazı örgütlülüklerin yaratılması ve birliği değildir. Devletçi, iktidarcı ve savaş eksenli olmayan paradigma temelinde, halkın tüm kesimlerinin kendilerini ifade edebilme gücünü ve örgütlü birliğini yaratmadır. Köyde, kasabada, mahallede özgür bireylerden oluşan Özgür Yurttaş Meclisleri'ne dayanır. Demokratik bir ulus yaratmayı hedefler. Halkın demokrasisi konfederal temelde yaratılmadan, demokratik ulus da yaratılamaz. Bu köklü bir zihniyet devrimini, halkları birbirine kırdırmanın ideolojisi olan milliyetçiliğe ve ulus devlet politikasına karşı mücadeleyi gerekli kılar, halkların birliğini ve eşitliğini savunur.

Ulus üstü anlamında ise, devlet sınırlarına takılmadan, demokrasiyi kabul eden her türlü organizasyon, örgüt, etnik, ulusal yapılarla birliği kapsar. Bu anlamda demokratik konfederalizm içte demokratik ulus ve birliği yaratırken, dışarıda da ulus üstü birliktekliklerin oluşumunu sağlar. Ve tüm bu yapıların temel demokratik ilkeler etrafında gönüllü bir araya gelmesinden oluşur. Demokratik konfederalizm, ilişkilenme ve yönetim ağını devlete dönüştürmeden, her alanda örgütlenmiş toplumun kendi kendini yönetme organizasyonudur. Kısaca devlet dışı toplumsallığın toplumsal ve yönetsel organizasyonudur. Demokratik konfederalizm tanımından demokrasinin ve demokratik örgütlülüğün temel ilkeler etrafında birlikteliğini anlamak gerekir.

Demokratik konfederalizmin, egemenliğin toplumdan alınmadan toplum tarafından kullanılması, katılım ve temsil sorunlarına ilişkindir. Mevcut uygulanan demokrasilerin tamamında egemenlik, belirlenmiş süreler ile seçilmiş temsilcilere devredilir. Burada yetki sınırlaması, süre kısıtlaması ve geriye çağırma gibi tedbirler alınsa da olumsuzlukların önü tam olarak alınamaz. Onun için iradenin ya da egemenliğin yurttaş meclisleri vasıtası ile sürekli toplumda olması, konfederalizmin en önemli ilkesidir. Ancak bu yolla kendi kendini yönetme ya da herkesin herkesi yönetmesi gerçekleşir.

Eski yapılanmalarımız ve kadro duruşumuz yeniye cevap olmamaktadır

Demokratik konfederalizm Önderliği eski yapılanmayı üç temel noktada eleştirdi. Birincisi; parti kavramının devlet kavramının bir uzantısı ve ulaştıranı olarak esas alınmasıydı. Devlet odaklı parti olmanın demokratikleşme, özgürlük ve eşitliğin öz ve biçimsel gelişmesiyle diyalektik bir çelişki içinde olmasıydı. Kürt hareketi içinde de bu gerçeklik zamanla hareketin bütün boyutlarına yansıdı. İkincisi; iktidara yaklaşımdı. İktidar olmaya göre şekillenmiş bir partinin toplumsal demokratikleşmeyi gerileteceği ve işletmeyeceği hususuydu. Buna göre yetişmiş kadrolar halka dayanmak yerine ya bizzat otorite olmaya ya da otoritelere dayanmaya ağırlık verir. Reel sosyalizmin, sosyal demokrasi ve ulusal kurtuluş akımının demokrasi yerine erkenden iktidarı esas alması, önce yozlaşmalarına sonra da kapitalist sistemin birer yedeği durumuna düşmelerine yol açtı. Üçüncü eleştiriyi ise savaş konusunda yapmaktadır. Savaşın doğası tanınmadan, ne çeşit olursa olsun, kutsal bir araç gibi yaklaşıldı. Tarihte tüm sömürü iktidarlarının temelinde savaşlar vardır. Toplumsal kural ve kurumlaşmalar savaşa endekslidir. Savaşta başarmak, tüm hakların temeli sayılmaktaydı. Bu anlayışın sosyalist ve demokratik olmayacağı açıktı. Sosyalist bir parti demek ne devlet odaklı, ne iktidar amaçlı ne de hepsinin temelinde yatan tayin edici unsur olarak savaşa endeksli olabilirdi. Önderlik üç temel noktadaki eleştirilerini bu şekilde tanımladı.

Devlet tarzı kişilik, örgütsellik ve çalışma tarzı belli bir dönem sonra Kürt hareketinin pratiğine de yansımıştır. Hareket bundan etkilenmişken, içindeki kadronun ve harekete geçirdiği kitlenin zihniyetinin bundan etkilenmemesi düşünülemez. Zincirin ilk halkası devlet, iktidar ve savaşa göre örülünce, ardı sıra gelen tüm halkaların ya da çemberin gittikçe genişleyen diğer hatlarının da bundan farklı gelişme göstermesi düşünülemez. Diyalektik gelişme, merkezin karakterini eksik ya da fazla tüm alanlara yansıtır. Alanların özgün koşulları ve sorunlarıyla birleştiğinde, pratikte ve gelişim seyrinde farklılıklara yol açsa da yaşanan gerçeklik budur.

Kürt hareketi, 21. yüzyıl koşullarında demokratik, ekolojik toplum paradigması temelinde demokratik değişim sürecini reel sosyalizm deneyiminde görülen dağılma, çürüme ve yozlaşmayı yaşamadan gerçekleştirecekse, merkezden yerele kadar yol açtığı sorunların çözümünü karşılayacak kapsamlı bir özeleştiriyle başlamalıdır. Son yıllarda bu sürece giriş yapılmasına rağmen, istenilen düzeyde gelişmediği bilinmektedir. Bu anlamda, kapsamlı bir özeleştiriyi yeniden yapılanmanın ilk ve temel şartı olarak ele almayan hiçbir kurum, birey ve örgütün geçiş sürecinden başarıyla çıkması mümkün değildir.

Kurumlaşmalarımız, uzun süreli halk savaşının kurumlaşmalarıdır. Bunların hepsi, uzun süreli halk savaşında gerilla stratejisine dayalı hizmet kurumları olarak kuruldular. Ondan sonraki süreçte de kurumlar, gerilla mücadelesinin eksikliklerini tamamlama, gerilla ile devlet arasındaki mücadelede ortaya çıkan zemini değerlendirme, biraz da gerillanın tıkandığı noktalarda açılım yapma amaçlı pratikleşti. Genel olarak da halk ayaklanması mantığına denk gelecek bir şekilde halkı örgütlemeye dayalı yapılardı. Bu, 1999'dan sonra aşılmasına rağmen, Önderliğin yeniden yapılanma mantığına girilemedi.

Önderlik, şiddete dayalı çözümü, ayrılıkçılığı ve devletçiliği kendisinde bitirmiştir. Önderlik, devlet, iktidar, savaş üçlemesini aşmış, kendisinde doğru çözümleri yaratmış ve bu noktaları aştıktan sonra köklü biçimdee gündemimize koymuştur. Biz neyin yanlış, neyin doğru olduğunu, Önderliğin neyi aşmak istediğini ideolojik olarak kavradık. Ancak bunları kavramanın, pratik sorunları da aşmak için yeterli olacağı yanılgısını yaşadık. Böyle olmadığını, örgütlenme mantığımız, pratik duruş ve yaşamımız yeterince ortaya çıkardı. Klasik anlamda devlet odaklı düşünme, örgütlenme ve kurumlaşmayı aşmadığımız görüldü.

Önderliğin burada aştığı devletçi sosyalizm; devlet gibi hareket etme, örgütlenme, halka devlet gibi gitme, bürokrat kadrolaşmaydı. Önderlik zihniyetinde aşılanlar sadece kavramlar değil, pratikleşen hususlardı da. Önderlik, devlete isyancı tepkiyi, yine devlet gibi örgütlenmeyi, düşünmeyi, yaşamayı ve devlet gibi yaklaşmayı aştı. Biz ise pratik olarak örgütlememiz, davranışımız, yaklaşımlarımız, ekonomik üretimimiz, halka gitmemizde geçmiş paradigmaya dayalı yaklaşımlarımızın hiçbirisini aşmadık. İşte kurumlarımızın iflas noktası burasıdır.

Öncülük kavramı, kendini halktan soyutlamak, halkın üstünde olmak değildir. Bizim örgütlenmemiz ise geçmişte devlet gibiydi. Dolayısıyla halkın üstünde işleyen bir hiyerarşi vardı. Halk ise bunun içinde değil, en altındaydı. Halktan insanlar kurumlara geldiğinde ilgileniliyor, gelmedi mi ilgilenilmiyordu. Direkt halkın içinde değil, onun üstünde bir kurumlaşmamız vardı. Maliye oluşturma politikamız da öyle idi. Kendimizi finanse etme mantığımız bile halkın üstündeydi.

Kurumlarımız bu konumda olduğu için, toplumsal sorunları çözemiyor, aksine sorun yaratıyor. Yarattığı bu sorunları çözecek bir kurumlararası hukuk olmadığı için, sorunlar orta yerde kalıyor. Örgütsüzlük, kurumsallaşma gerçeğimize damgasını vuruyor. Bundan dolayı kurumlar bireylerin hakimiyetine girebiliyor. Kişisel tasarrufa alınmış, işletmiyor, tam tersine işlevsizleştiriyor. Kurumlar kendi asli görevi olan toplumsal sorunlara bile duyarlılık göstermiyor, sorumluluk duymuyor. Toplumun sesine kulak vermiyor, iradesini esas almıyor. Demokrasi, kurumları özel mülkiyet haline getirmenin argümanına dönüştürülebiliyor. Oysa biliniyor ki demokrasi ayrışan, özelleşen, kişisel tasarrufa giren, toplumla bağı kopan bir yapı üzerine inşa edilemez. Mevcut durumda birçok yönüyle işlevsiz bir kurumlaşma gerçeği var ve bu, genel hareketi güçlendirmiyor. Toplumsal sorunları çözmüyor. Marjinal bir konumdan öteye geçemiyor. Bundan dolayı da mücadele için bir erozyon alanı oluşturuyor. Bazı kurumlarımız, genel hareketin bir parçası olduklarını sadece ihtiyaçları söz konusu olduğunda hatırlıyor. Gelinen aşamada, yaşananlardan dolayı kitle tabanında ciddi bir küskünler ordusu yarattığımız bir gerçek. Bunun kaçınılmaz sonucu olarak kitle tabanımız daralmış durumdadır.

> **"Önderliğin aştığı devletçi sosyalizm; devlet gibi hareket etme, örgütlenme, halka devlet gibi gitme, bürokrat kadrolaşmaydı. Önderlik zihniyetinde aşılanlar sadece kavramlar değil, pratikleşen hususlardı da. Önderlik, devlete isyancı tepkiyi, devlet gibi örgütlenmeyi, düşünmeyi, yaşamayı ve devlet gibi yaklaşmayı aştı. Biz ise pratik olarak örgütlememiz, yaklaşımlarımız, halka gitmemizde geçmiş paradigmaya dayalı yaklaşımlarımızın hiçbirisini aşmadık. İşte kurumlarımızın iflas noktası burasıdır."**

Toplumun köklü örgütlenmesini yapmak başta öncünün görevidir

Kadro duruşuna gelince; kendini halktan üstün görmeyenimiz yoktur. İki gün özgürlük hareketiyle ilişkilenen birisi gidiyor halka talimat veriyor. Bu da devletçi bir mantıktır. Oradaki ise her gelene boyun eğiyor ya da öyle gözüküyor, ama alttan alta boşa da çıkarabiliyor. Bu kadro duruşlarının hepsi devletçi duruştur. Kurumlarımızın iç örgütlenmesine kadar böyle örnekler verilebilir. Kimse üstünü eleştirmiyor, yine kimse kazandığı kitleyi daha fazla genişletmiyor ve kendisiyle yetiniyor.

Kadro duruşu olarak tüm yetersizlikleri aşmanın yöntemi; komünal demokratik örgütlülüğümüzü yaratmaya yönelmektir. Halk henüz yeni paradigmaya göre örgütlendirilmiş değildir. Önderliğin örgüt modelini uygulamada eksik kalan yan burasıdır. Bizim sorunlarımız iki yönlü devam ediyor. Bir; biz daha yönetimi demokratikleştirmeyi tartışıyoruz. Şu anda öncünün konumu böyledir, öncü demokratikleşmiştir, işler rayında gidiyor diyemiyoruz. Kurumlar, siyasal partiler, demokratik toplum koordinasyonları, konfederal yapılar vb demokratik yapılanmasını tam oturtamamıştır. Yine geniş tabanlı meclis çalışmalarına mı yönelinelinecek, yoksa dar kurumsallaşmalarla mı kalınacak belli değildir Bu konulara belli oranda girişler yaptık, önemli tecrübeler yavaş yavaş gelişiyor, ama henüz oturmamıştır. Yönetimi Önderlik zihniyetinde daha da demokratikleştirmek gerekecektir. Bu, projenin bir ayağıdır. Diğeri de halk örgütlenmesini Önderliğin belirttiği gibi geniş olarak yaygınlaştırıp, demokratik çerçeveye oturtmaktır. Bu da kadronun görevidir.

Önderlik, *"sen devleti demokratikleştirmezsen sivil topluma izin vermez, sivil toplumu kurmazsan devlet demokratikleşmez, ikisine birden yöneleceksin, bu nedenle bu işin üstü de olacaktır, altı da olacaktır"* diyor. Önderlik, yönetimi de alt toplumu da demokratikleştirmeyi proje olarak önümüze koyuyor. Üst toplum olarak tanımladığımız devlet oldukça örgütlüdür, bunun karşısında toplumu örgütlemiyoruz, bu nedenle üstten projeler oluşturuyoruz. Bunlar tam olarak Önderlik diyalektiğine cevap vermeyen yaklaşımlar oluyor. Yönetimin daha demokratik hale getirilerek halka yayılması, halkın denetim mekanizmalarına tabi tutulması, halkın buna katılması sürüyor. O işliyor, fakat diğeri de temel bir sorun olarak devam ediyor.

Toplumun köklü örgütlenmesini yapmak başta öncünün görevidir. Bunun adı 'Komalan' sistemidir. Demokratik halk meclislerinin, komisyonların, sivil toplum alanına yayılmış kurumlaşmaların görevi de Komalan sistemini gerçekleştirmektir. Halk örgütlensin, gelsin bizim komisyonlarımıza girsin diyemeyiz. Örgütlenmeyi böyle ortaya koymuşsak, sahiplenmiyorsak, bunun öncülük tarzında ismini de koyuyorsak, o zaman kadrolar olarak bize düşen, hızla taban çalışmasına yönelmektir. Bunu yapmamak, Önderlik projesine ciddi yaklaşmamak anlamına gelir.

Biz gözümüzü yeniden bir toplum inşasına dikmiyoruz. Bu kurumların günlük sorunlarına takılmışız. Örneğin, o kurumu bir arkadaş yönetsin, yönetimdeki diğer altı arkadaş da o kurumun şubelerini açma, yaygınlaştırma, köye götürmeyle uğraşsın. Her çalışma kendi içinde bir örgütlenme komitesi oluştursun. Nerede, nasıl bir örgütlülük yaratılabilir? Bu, kitleye eğitim, kampanya tarzında götürülürse, kitle de örgütlülüğe girmek ister. Her şeye biz yetişeceğiz diye bir şey yok. Önderliğin savunmalarını okuyan bazı köyler, kendiliğinden de örgütlenebilir. Bir kültür evi kurar, bir kütüphane kurar, ama daha sonra bunu genel bir koordinasyon, eşgüdüm içine almak, dağınık bırakmamak gerekir. İşte bu tarzda bunları yaratacak halk kampanyası çalışmalarımız da olmalı. Her kurumlaşmayı, örgütlenmeyi biz yaratmak zorundaymışız gibi hareket etmeyelim. Bazılarına çağrı yapalım, eğitim yapalım, o duyarlılıkla örgütlenme yaşansın. Şu mantığı da bırakalım: Her yeri biz kuralım, ondan sonra kendimize bağlayalım. Öyle olmasına da gerek yok. Bir örgütsel kampanya başlatılırsa, Önderliğin bu inşa modeli çok yaygın tartışılırsa, alttan halkın da örgütlediği çalışmalar olur. Önderliğin söylediği gerçek proje biraz öyle işliyor. Halk, toplum örgütleniyor, örgütlendiği oranda birleşmiş oluyor. Sonuçta Komalan sistemi oluyor. Bu, Apoculuğun ilk yola çıktığı dönemdeki gibi köklü bir örgütsel seferberlik; Önderliğin projesine inançlı olmayı ve topluca işin içine girmeyi ister. Önümüzdeki süreçte bundan daha fazla sonuç çıkartmak ve hızla demokratik kuruluşta pratikleşmek gerekecektir.

1999 sonrası, değişim çok yoğun gündemleştirildi. Önderliğin teorik olarak dile getirdiklerini anladığımızı söyleyip, pratikleştirmediğimiz gibi, legal alandaki bu kurumlaşmalar ve kadro duruşları alttan alta sürdürüldü. Geçmiş halk öncülüğü mantığımızdaki devletçi özellikler sürdürüldü. Klasik devlet öncülüğü, yönetmek için kurulur, bunun dışında farklı, asli bir işi yoktur. Halk gibi yaşayıp, aynı zamanda düzenleme, organize etmeden uzaktır. Görevi sadece devlet yetkilisi olmaktır, yetkiyi kullanmak için görevlendirilir. Bizim sistemimizde de özde olmasa da bunu andıran yanlar vardı. Bunu aşamayan kadro, gittikçe halktan uzaklaştı. "Bir gün bu toplumun başına geçip yöneteceğim" mantığını aşmazsak, kurumlarımız gelir, sonunda parti kapısına dayanır veya partiye benzeşir. Bütün kurumlarımız bir gün bu toplumu yönetmeye göre hazırlanmıştı. Parti gibi klasik örgütlenmişti.

Partiye, siyasete karışmayan, halkı yönetme isteğinde olmayan kurumumuz hemen hemen yoktur. Tüm bu tutumlar klasik devrimcilik, klasik öncülük yaklaşımından kaynaklanıyor. Bu yaklaşımı terk etmezsek, bundan sonra sürekli engel oluruz. Bu anlamda kurumlaşmalarımızı da düzeltmemiz gerekir.

Demokratik koordinasyon halkın yönetim gücüdür

Demokratik koordinasyon, demokratik toplum örgütlenmesinin alandaki en üst yürütme organı olacaktı. Ülke çapında görev ve sorumluluğa sahip böyle bir sistem örgütlenip işlevsel hale geldikçe ve etkinlik kazandıkça, Kürt demokratik rejiminin çalışmaları genelde ve tüm kurumlar bünyesinde daha iyi oturacaktır. Demokratik Kürdistan sistemi, Önderliğimiz tarafından yeni bir halk yönetim biçimi olarak, 'iş ve rol esasına göre' bir izaha kavuşturulmuştur.

Demokratik Kürdistan sistemi, düşünce olarak Önderliğin yeni paradigmasına ve yeni yönetim biçimine dayanıyordu. Ve bu Kürt halkının yeni yönetim modeli olacaktı. Dar, günlük görevlerle sınırlı olmayacaktı. Bu, sınıflı toplumun yönetim zihniyetini aşmak için bir modeldi. Toplumsal faaliyetleri böyle koordine etmenin bir denemesiydi. Kürt halk demokratik yönetim modeli, sınıflı toplumun en sol ucu olan devletçi sosyalizm denenmeden yapılacaktı. Düşünce olarak bunu kabul etmeyen yoktur. Pratik anlamda denemesine de girdik. Fakat hepimizden, zihniyete girmemekten kaynaklanan nedenlerle bu proje uygulanamadı. Şimdiye kadar bu sitem böyle ele alınamadı. Stratejik değişim sürecinde, önce dar bir grup olarak düşünüldü. Ardından biraz genişlese de görev

"Önderlik, zihniyeti değiştiriyor, örgütünü kuruyor, pratiğini yapıyor. Önderliği takip ediyoruz diyeceksek, biz de zihniyeti değiştirmeye yönelmeli, özeleştiri vermeli, eleştiri yapmalıyız. Değiştirilmesi gereken mantık yapısını değiştirmeliyiz. Ama örgüt de kurmalıyız. Aynı zamanda pratik de yapmalıyız. Dolayısıyla ortaya çıkan sonuçları sürekli tartışmalarla da düzeltemeyiz. Derleyip toplayıp pratiğe de örgütlenmeye de dökmeliyiz"

ve sorumluluklarını başarıyla yerine getiren bir düzeye ulaşamadı. Bu açıdan dağınık ve parçalı kaldı. O süreçte grupçu, benmerkezci ve bireyci eğilimler gözüktü. Ortak çalışma, ortak bir yönetim olma ve bütün çalışmalar karşısında kendini sorumlu hissetme durumu ortaya çıkmadı. Dolayısıyla kendisini demokratik sisteminin yönetimi haline getiremedi.

Eski tarzı aşmamış yapılanmalarımız üzerine sistemi oturtmaya çalıştık, tutmadı. Çünkü yapı farklılığı vardı. Bunlar, daha önce de önemli oranda tartışılmış ve açığa çıkmış gerçeklerdir. Bu noktada bir düzeltmeye gitmek gerekiyordu. Üçüncü genel kurul toplantısından sonra kararların uygulanması konusunda hareket edildi. Bu ara süreç çalışmaların, kurumların ve alan örgütünün dönüşüm sorunları ile belli oranda çalışmaları yürüttükleri bir dönem oldu. Birçok iç tartışma yaşandı. Demokratik yapılanmada önemli deneyimler elde ettiğimiz de söylenebilir, ama alanda hala yoğun bir karmaşanın, oturmamışlığın olduğu da görülüyor.

Geçen süreçten bu yana ön bir zeminin oluştuğu söylenebilir. İstenilen düzeyde olmasa da Türkiye sahası olarak konfederal sisteme önemli oranda bir girişin olduğu belirtilebilir. Geçmiş süreçlere nazaran, Türkiye'ye dönük alan çalışmaları planlaması pratik anlamda daha sonuç alıcı oldu. Mücadelemizin bu alanda toparlanması ve hareketin mücadeleyi sürdürmedeki ısrarı ve kararlılığının bu alan çalışmalarını da olumlu biçimde etkilediğini belirtebiliriz. Bu anlamda tüm alan örgütlülükleri, kadro ve çalışanların aynı oranda katılımı olmasa da belli bir katılım ve çaba ortaya çıkmıştır.

Alan örgütlülüğü yenilenmiş ve iç örgütlülüğe kavuşturulmuştur. Alan örgütlülüklerinin birbiri ile ilişkilenmelerinde önemli sorunlar yaşansa da diğer temel çalışmalar örgütlendirilmeye ve yürütülmeye çalışılmıştır. Demokratik kurumlaşmalar çalışmalarını sürdürmüş, birçok çalışmada konfederal sisteme giriş yapılmaya çalışılmıştır. Bu anlamda alan örgütlülüğünde bir toparlanmadan bahsedilebilir. İç sorunlarından kaynaklı istenilen oranda bir örgütsel derinlik ve misyon üstlenme yaşanmasa da varolan örgütlülüğün Önderlik ve hareket çizgisinde ısrarı önemli kazanımlar getirmiştir. Bu, aynı zamanda Önderliksiz ve PKK'siz örgütlenme konseptlerine cevap oluşturmuştur.

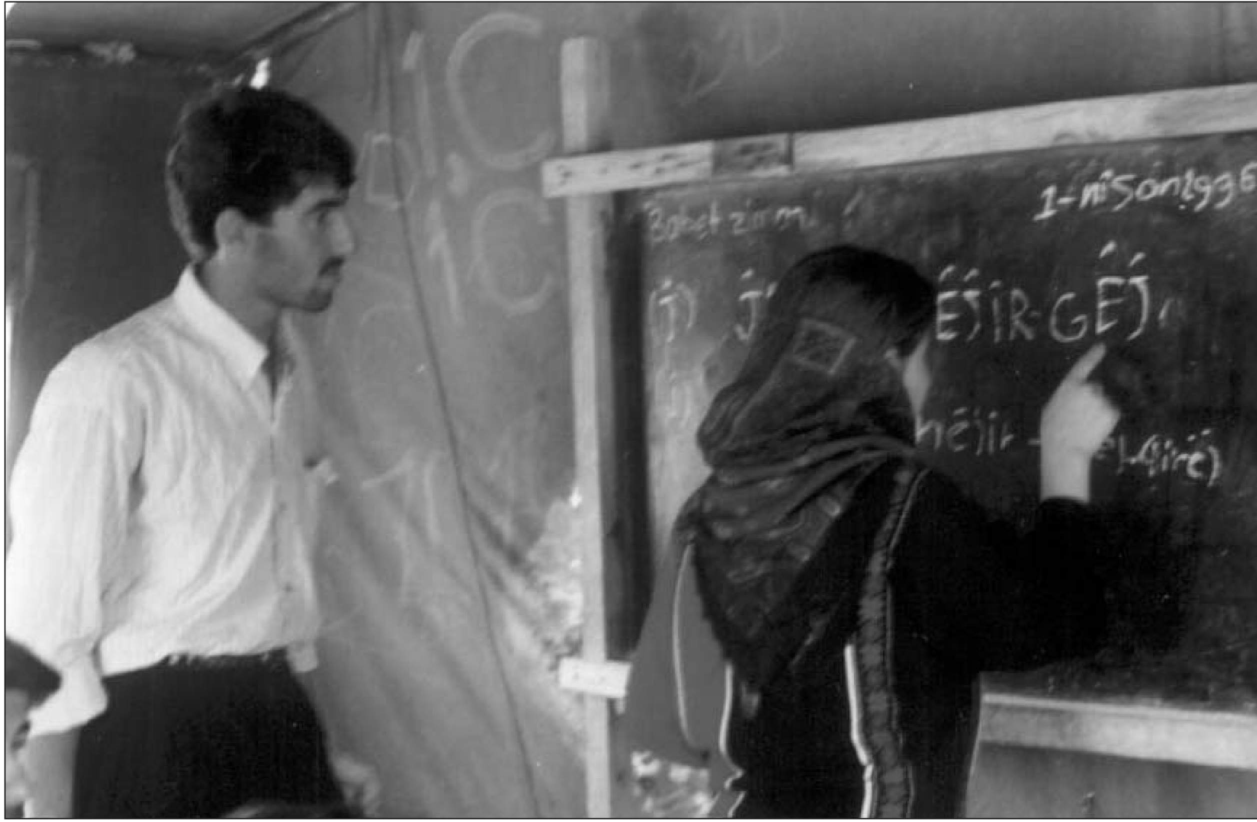
Önderlik çizgisine sahip çıkmanın en açık ifadesi ise yıl boyunca gerçekleştirilen halk serhildanları ve referandum çalışması olmuştur. Gemlik yürüyüşü, Beşiri eylemi, Batman, Hakkari, Yüksekova, Şemdinli serhildanları, 15 Şubat, 8 Mart ve Newroz eylemsellikleri, en son Amed'le başlayıp Kürtlerin yaşadığı tüm alanları kapsayan halk serhildanları, Önderliğe ve harekete sahip çıkma, demokratik taleplerini en etkili şekilde dile getirme ve tüm parçalayıcı, yok sayıcı, inkar ve imhaya dayalı konseptleri boşa çıkarma işlevi görmüştür. Referandum çalışması ise başlı başına bir Önderlik çalışması olmuş, milyonların açıktan Önderliğe sahiplenmesi gelişmiş, çözümün adresinin Önderlik olduğu beyan edilmiştir. Bu anlamda, süreci serhildanlar dahil bütünü ile motive eden en temel çalışma olmuştur. Bu yıl gerçekleşen halk serhildanı ve Kürtlerin anayasal haklarına dönük yapılan tüm demokratik meşru eylemsellikler, Kürt sorununun demokratik çözümünün aciliyetini Türkiye ve dünyanın gündemine koymuştur.

Genel olarak değerlendirildiğinde, bu bir yıllık süreçte Türkiye'deki çalışmalarda demokratik konfederal sisteme girişte mesafe alındığı, sistemi anlama, bu doğrultuda kendini katma, yine istenilen oranda sonuç alma konusunda birçok yetersizlik yaşansa da tüm güçlerin üzerinde mücadele yürüttüğü bir alan olmasına rağmen yıl kazanımları açısından önemli gelişmeler sağlanmıştır.

Konfederal sistemi geliştirmek için meclisleri ve taban örgütlenmelerini yaratmalıyız

Bütün bu kazanımlarla birlikte, çalışmalarda istenilen oranda sonuç alınmasını etkileyen, daha güçlü bir katılım ve sistem duruşu sağlamamızı zorlayan etkenler de mevcuttur. Bu sorunlarımızı da ciddiyetle ele almak, kesinlikle geriye düşürücü tekrarlara girmemek ve eskiyi aşan bir katılım ve pratiğe ulaşmak önemli olacaktır.

Bu anlamda alanda halkımızın demokratik örgütlenme çalışmalarının temel sorunları halen aşılmış değildir. Alanda ideolojik birliğin halen oturtulmadığı, bunun da beraberinde parçalı bir yaklaşımı getirdiğini belirtmek mümkündür. Bunun bir sonucu olarak; örgütsel zeminde kayma gelişmiştir. Halk, Önderlik ve hareketin genel bir duruşu olmasına rağmen, bunu anlama ve buna katılmada yetersiz kalınmaktadır. Her kurum ve kadro kendi penceresinden, kendi konumundan, kendi grubundan olaylara bakmaktadır. Genelden ziyade kendi gerçeğini dayatma söz konusu olmaktadır. Kurumlar, genel çalışmalara katılımda örgütsel kapsayıcılık yerine, kurum kaygısı ile katılıyor, genel örgütsel bakış yerine kurumsal bakışı ile çalışmalara giriyor. Bu da beraberinde kurum şovenizmi diyebileceğimiz bir yaklaşımı ortaya çıkarıyor. Genel çalışma bünyesinde örgütleşme ve eylemselleşilemiyor. Genel anlamda bir bütünlük ve kapsayıcılık söz konusu olmayınca, istenilen verim de elde edilemiyor. Yine bu durum, enerjimizi fazlasıyla içe döndürüyor. Birçok kurumumuz ve çalışmamızda gruplaşmalar var. Hatta bu gruplaşmaların birbiri ile mücadele ettiği durumlar bile yaşanabiliyor. Bunu fark eden özel savaş daireleri ise dedikodu, hizipleştirme, gruplaşmayı teşvik vb yöntemlerle bu durumları daha da derinleştiriyor. Son dönemde kimi toparlanmalar olsa da dönem görevlerine cevap olabilecek bir yeterliliğe ulaşıldığı söylenemez. Dolayısıyla bu durum, örgütsel, kurumsal ve kadrosal olarak sisteme girişimizi önemli oranda engellemektedir. Demokratik konfederal sistemin en temel özelliği, tamamlayıcılık ilkesidir. Ancak bu ilke çalıştırılmamaktadır.

Son süreçte kimi değişikliklere gidilmesine, alan örgütü içinde birçok çalışan olmasına rağmen, aktif çalışan sayısı bir elin parmak sayısını geçmiyor. Böyle olunca, çalışma tüm bölgelere eşit oranda yayılmıyor, birçok alan boş kalıyor. Bu açıdan geçen dönemde bir ekip çalışması oturtulamadığı gibi, çalışmalar birkaç arkadaşın üzerinden gelişti. Bu da pratikte bir boğulmayı getirdi. Yine alan örgütünde siyasal ve örgütsel yetmezliklere karşı ortak tavır ve kararlaşmada muğlak duruşlar ortaya çıktı. Bu durum, kendi içinde tartışmalı ve parçalı duruşu meydana getirdi. Alan örgütü kurumlardaki ikililiği aşacağına, onların etkisinde kaldı. Bu anlamda Önderlik çizgisini ve uygulamalarını esas almada yetersiz kaldı. Halbuki alan örgütü Önderlik çizgisi doğrultusunda daha güçlü ortaklaşabilmeli ve kolektif çalışabilmelidir. Bir Önderlik eğilimi gibi çalışıp, ekipleşebilmelidir.

Geçmiş dönemde, demokratik işleyiş adı altında yer yer alan örgütü ve sözcülüğünü işlevsizleştirme anlayışı dayatıldı. Yapılan tartışmalarla bu aşılarak belli bir gelişme kaydedildi. Sistemi genele yayma konusunda bir gelişme yaşandı. Bu yönlü yoğun çabaların olduğunu da belirtmek mümkündür. Yine özgürlük çizgisinde ısrar etmenin kazandırdığı ve bunu sürdürmenin tekrardan yeni kazanımlar getireceği tartışılmaz bir gerçekliktir. Bu temelde geçmiş süreçte yaşanan sorunları da gözeterek, önümüzdeki dönemde sorumlu, güçlü ve inisiyatifli demokratik alan örgütü oturtulmalıdır. Özde bir bütünlük ve kararlaşma yakalanmalıdır.

Diğer bir durum ise; konfederal sistemi geliştirmek için meclisleri ve taban örgütlenmelerini yaratma gerekliliğidir. Aksi taktirde marjinalleşme tehlikesiyle karşı karşıya kalırız. Yine, demokratik konfederal sistemin komiteleri var, ama bu komiteler demokratik sistem komitesi değildir. Alan örgütü bir sistem çalışması yapar gibi değil de bir örgüt veya kurummuş gibi ele alındığından, ilgili komiteler de toplumsal kuruluş sisteminin değil, bu örgütlenmenin komiteleri gibi çalışmaktadır. Bu anlamda dar olduğunu, işlemediğini belirtebiliriz. Önümüzdeki dönemde bu komiteler demokratik konfederalizmin alan komiteleri gibi işlev görmelidir. Tüm bileşenler buna aktif katılabilmeli ve komiteler esasına göre işlemelidir. Bundan sonra sistem kurmayacak ve birleşmeyeceksek, kerhen bir araya gelmeyle bu işler olmaz ve yürümez. Alan örgütü üzeri birleşeceksek, herkes temsilcilerini göndermelidir. Hepsi aynı çatı altında olmalıdır. Halkın demokrasisini geliştirmek isteyenler buraya gelmeli, alanın idari sistemi bu tarzda oluşturulmalıdır.

Önderlik, zihniyeti değiştiriyor, örgütünü kuruyor, pratiğini yapıyor. Önderliği takip ediyoruz diyeceksek, biz de zihniyeti değiştirmeye yönelmeli, özeleştiri vermeli, eleştiri yapmalıyız. Değiştirilmesi gereken mantık yapısını değiştirmeliyiz. Ama örgüt de kurmalıyız. Örgütümüz zayıf olmamalı. Eksik yanı varsa, aksıyor ise gidermeliyiz. Aynı zamanda pratik de yapmalıyız. Bugüne kadar bu üçlüyü –zihniyet, örgüt, pratik– çok birleştiremediğimiz ortaya çıktı. Ancak, 'biz zihniyete girmedik, örgütlenmemiz dursun veya örgütlenmemiz yok, pratiğimiz tam dursun' da diyemeyiz. Dersek, o noktada Önderlikten koparız. Dolayısıyla ortaya çıkan sonuçları sürekli tartışmalarla da düzeltemeyiz. Derleyip toplayıp pratiğe de örgütlenmeye de dökmeliyiz.

Yönetimler bireyin hakimiyetiyle değil katılımcı demokratik işleyişler temelinde olmalıdır

Yeni bir kararlaşmaya giderken, genel sistemin alana taşırılması tartışılacaktır. Meclisleşme ve demokratik örgütlenme sisteminin alanlara taşırılması gerekecektir. Meclis sistemi için belirtirsek, tabandan yaygın bir örgütlenmeye gidilmelidir. Köy, mahalle komünleri -meclisleri- kent meclisleri, bölgesel ve genel meclisleri oluşturmak hayati önemdedir. Kürt demokratik siteminin vücut bulmasının en önemli ayağı ve şartı budur. Bu, önümüzdeki dönem çalışmalarımızın ve kadrolarımızın en önemli görevlerinden biridir. Tüm yerel meclislerin bileşiminden oluşan demokratik halk meclisleri halkın parçalardaki en üst yasama organı rolünü oynayacaktır. Aslında Önderlik bu meclisler sistemine ve onun organlaşmasına "Komalan" sistemi dedi. Demokratik Halk Meclisi yılda bir genel kurulunu toplar, kararlarını çıkarır, planlamasını yapar. Demokratik Halk Meclisi, komisyonlarla çalışır. Bir yıllığına seçilen delegeler, meclis iç tüzüğüne göre bir işleyişle yasama rolünü yerine getirmelidir. Meclis bileşimi altı ayda bir, en azından salt çoğunlukla bir araya gelip, bu dönemlerde sorunlarını tartışıp kararlaşmalara gitmelidir. Yani bir kere toplanıp, bir yıl boyunca bileşimi bir araya getirmemek doğru olmayacaktır. Altı ayda bir toplanarak dönem sorunlarını planlamalara kavuşturmalıdır.

Demokratik koordinasyon, komiteler esasına göre çalışabilir. Bu anlamda demokratik koordinasyon iki bölümden oluşmuş olacak. Birincisi; kurumlaşmalara dayanan komite çalışmaları. ikincisi; direkt görevi konfederal sistemi örgütlemek olan alan örgütlenme çalışmaları olacaktır. Buna göre alanın ihtiyacı temelinde bir komiteleşmeye gidilecektir. Komiteler kendi alanına göre alandaki çalışmaları bir organizasyon ve demokratik yönetim gücüne kavuşturarak yürüteceklerdir. Her kurum kendi çalışmasını komitesinin çalışma esaslarına göre düzenlemelidir. Bir komitenin birden fazla çalışma alanıyla ilgilenmesi olabilir. Birden fazla çalışmanın bir eşgüdüm temelinde komite bünyesinde yürütülmesi gerekecektir. Bu açıdan komite bir nevi bu çalışmaların koordinesini yapacaktır.

Kurum yönetimlerinin çalışma sistemi değişebilir. Tek bir sözcü yönetimi kalmayıp, tek sözcü her üst toplantıya gitmeyebilir. İşbölümü değişip, kurumsal işleyiş oturtulabilir. Yine en önemlisi yıllık olarak kurum yönetimleri seçime tabi tutulabilir. Bu, halkın da katıldığı platformlarla veya kurumun kendi yapısının katıldığı platformlarla olur. Önderlik, yıllık denetim diyor. Bu şekilde alttan bir yapılanma oluşturulabilir. Bu yapılanma üstü de daha fazla demokratik işleyişe zorlar.

Bu oluşumumuzun bir yargı sisteminin de olması gerekir. Örgütlülüklerimizin oturduğu alanlarda, komünal demokratik örgütlülüğün bir parçası olarak yargı ve disiplin sorunlarımızı da kendimiz çözebiliriz. Örneğin, alevilerin cem törenlerinde bile adalet ve yargının işletildiği gözönünde bulundurulursa, bizim halk meclisleri sistemimiz içinde kendi sorunlarımızı çözmemiz bu örgütlenmelerin vazgeçilmez bir parçası olarak görülmelidir. Ayrıca demokratik koordinasyon çalışmalarının da bir disiplin kurulu olabilmelidir. Bu disiplin kurulu, demokratik halk meclisi genel kuruluna karşı sorumlulukla ve sözcülük yöntemi ile diyalog içinde çalışabilir. Bu şekilde hem alanın disiplin sorununu çözmüş olacak hem de tüm sorunlarını üst örgüte bırakmamış olacaktır.

Ayrıca her çalışmanın, kurumun bir yönetimi olacaktır. Çalışmaların mümkün oldukça meclis sistemi ve meclisin içinden seçilmiş demokratik yönetim organlarıyla yürütülmesi hedef alınmalıdır. Yönetimler kişiselleştirilmemelidir. Kurul sistemlerinde sözcülükler olabilir. Fakat bireyin hakimiyetiyle değil, kolektif, katılımcı, demokratik işleyişler temelinde olabilmelidir. Ayrıca geçmiş çalışma sistemimizden kalan işlevsizleşmiş kurum çalışmalarımız, yeniden bir gözden geçirmeye tabi tutulmalı ve gereken düzenlemeler yapılmalıdır. İşlevli kurumlaşmaya gitmek, en temel yaklaşımımız olmalıdır. Aynı alanlara denk gelen kurumlar, kadro gücü ve halk imkanlarının birbirine katacağı zenginlik gözönünde bulundurularak, aynı çalışma zeminine çekilebilir.

Örgütsel işleyiş açısından belirtilen esaslar genel bir çerçevedir. Tartışılıp ayrıntılandırılmaya, program ve tüzük esaslarıyla yerli yerine oturtulmaya ihtiyaç duyar. Ayrıca bilindiği gibi, bu yeni süreci demokratik işleyişe kavuşturmak kadar, meşru ve hukuksal zeminlerin içine çekmek de demokratik meşru mücadelemiz açısından önemlidir. Dolayısıyla önümüzdeki dönemde Kürdistan demokratik sistemine yasal çerçevede bir işlerlik kazandırılmalıdır.

Bu temelde yeni süreç örgütsel ve siyasal hamle dönemi olacaktır. Bir yandan örgütlülüğümüzü yaratırken, bir yandan bunun pratik ifadesi olan eylemselliğimizi ***"Direnişi geliştirelim, demokrasiyi kuralım"*** şiarıyla geliştirebiliriz. Başta kadın ve gençlik olmak üzere, tüm kurum ve kadrolarımızın önünde komünden başlayarak kendi meclislerini oluşturmak, demokratik iradeyi bu biçimde örgütleyerek demokratik konfederalizmi her alanda inşa etmek temel bir görev olarak durmaktadır.

"Demokratik koordinasyon, komiteler esasına göre çalışabilir. Bu anlamda demokratik koordinasyon iki bölümden oluşmuş olacak. Birincisi; kurumlaşmalara dayanan komite çalışmaları. ikincisi; direkt görevi konfederal sistemi örgütlemek olan alan örgütlenme çalışmaları olacaktır. Buna göre alanın ihtiyacı temelinde bir komiteleşmeye gidilecektir. Komiteler kendi alanına göre alandaki çalışmaları bir organizasyon ve demokratik yönetim gücüne kavuşturarak yürüteceklerdir"

MAHKEME TUTANAKLARINDAN PKK DAVASI

TARİHE İSMİNİ YAZDIRANLAR -III-

KEMAL PİR

Duruşma hakimi: Askeri savcılığın 30. 4. 1981 gün ve 1981/365/274 esas ve karar nolu ek iddianamesiyle, yine askeri savcılığın 18. 5. 1981 tarih, 1981/358/276 esas ve karar nolu ek iddianameleri askeri savcı tarafından okundu.

(Askeri savcı tarafından ek iddianame okundu.)

– Sanık sorgularına devam edildi.

(Duruşma hakimi tarafından sanık Kemal Pir çağrıldı.)

– Kemal, PKK örgütün üyesi olduğun ve bu örgüt adına faaliyetlerde bulunduğun; 4. 8. 1978 günü İsa Abacı'nın öldürülmesi olayına iştirak ettiğin; 15. 8. 1978 günü Mehmet Akyüz'ün öldürülmesine ve oğlunun yaralanması olayına iştirak ettiğin, 12. 8. 1978 tarihinde polis memuru Ekrem Çölgen'in öldürülmesi olayına karıştığın; 25. 9.1978 günü Fehmi Kasaroğlu'nun öldürülmesi olayına iştirak ettiğin; ayrıca görevli polis memurlarına silahlı mukavemette bulunduğun ve görevli polis memurlarını öldürmeye tam teşebbüs ettiğin iddia ediliyor.

Mikrofonu kendine göre ayarla.

(Kemal Pir mikrofonu ayarladı)

Kemal Pir: Bir de ayrıca PKK Merkez Komitesi Üyesi olduğum iddia ediliyor iddianamede. Ona da cevap vermem gerekiyor.

– Tabii, örgüt üyesi demekle bunları kastediyoruz. Bir de yüksek sesle konuşursanız hem arkadaşlarınız duyar hem de biraz yüksek sesle...

– Arkadaşlarımdan birinde iddianame var. Onu almak istiyorum. Ona bakarak... bazı noktaların açığa çıkması açısından, mümkün mü?

(Kemal Pir'e iddianame verildi.)

Beni doğal PKK üyesi olarak kabul edebilirsiniz. Yani doğal olarak PKK üyesi olarak kabul edebilirsiniz. Ben PKK'nin kuruluşuna katılmadım. O dönemde cezaevinde idim. Katılmak isterdim yalnız. Yani PKK adında bir örgütü kurmayı ve onun merkez komitesinde de görev almayı kabul ederdim. Ancak çeşitli nedenlerle ben böyle bir görevde ne bulundum ne de böyle bir örgütün kurulmasına katıldım. Yalnız genel anlamda bu hareketin ideolojik, politik görüşleri, aynı zamanda benim görüşlerimdir de. Benim bu siyasal akıma katılmam niye mümkün oldu veyahut ben böyle bir siyasal hareket niye katıldım? Katılışım hangi yıllara rastlar veyahut benim böyle bir ideolojik, siyasi akımın ortaya çıkmasında ideolojik olarak katkılarım var mı? O noktanın da açığa çıkması, tarih önünde açığa çıkmasını istiyorum aynı zamanda ben. Yani şey açısından değil; zaten bu mahkemenin tarihsel bir mahkeme olduğuna inanıyorum ben. Yani basit bir dava olduğuna değil. Yani herhangi bir hukuki şeyden ziyade, tarihsel önemi olduğuna da, yani buradaki mahkemenin tarihsel önemine de inanan bir insan oluyorum. İnsan olarak tarih önünde de gerçeklerin ortaya çıkmasını, yani şahsımla ilgili olarak gerçeklerin tarihe gerçek olarak geçmesini istiyorum.

Bu açıdan da benim bu harekete katılış yıllarımı, neden katıldığımı izah etmek istiyorum.

Ben yoksul bir aile çocuğu olarak dünyaya geldim ve 12 Mart döneminde Türkiye'de devrimciler öldürülüyordu. İdam ediliyorlardı. Halk üzerinde gerçekten büyük bir baskı vardı. Ben o yıllarda öğrenci idim. 1972 yıllarında öğrenci idim. Ve ben bunların gerçek nedenlerini araştırmak istedim ve Türkiye'de de bir eşitsizliğin olduğunu görüyordum. Eşitsizlik vardı, işçi sınıfının baskı altına alındığı, sömürüldüğü; yani yoksul, gecekondu mahalleriyle, burjuva mahalleri arasında farklar açık, belirgin; yoksul köylünün durumu da açık, belirgin, ama bu ülkede sefa sürenlerin durumu açık, belirgindi. Aynı zamanda dünya çapında ulusal kurtuluş hareketlerinin ve sosyalist hareketlerin de önemi vardı ve 1972 yıllarındaki devrimci gençlik hareketleri ve devrimci hareketler beni dünyadaki yaşanan olayları araştırmaya, incelemeye tahlil etmeye, öğrenmeye götürdü.

Ben araştırır, incelerken ve tahlil etmeye çalışırken, işleri gerçek, çıplak olarak kavramaya çalıştım ve marksizme yöneldim. Marksizmin tek doğru düşünce sistemi olduğunu, sosyalist sistemin ezilen sınıfları kurtaracağını, eşitsizliği ortadan kaldıracağını, dünyadaki eşitsizliğin kapitalist sistemden kaynaklandığına inandım ve marksist oldum. Yani sosyalist oldum.

Benim için dünyayı tanımak, bilmek yetmiyordu. Dünyayı değiştirmek gerekiyordu. Değiştirmek için de mücadele etmek gerekiyordu. Ben aynı zamanda sadece bilen bir insan değil, bilen, araştıran bir insandan ziyade, dünyayı değiştirmek için mücadeleye katılmanın da gerekliliğine inandım ve mücadeleye katılmak istedim.

– Kemal, nasıl bir değişiklik? Dünyayı değiştirmek dediğiniz?

– Dünyada hüküm süren eşitsizlik var. Bu eşitsizlik kapitalizmden kaynaklanıyor. Kapitalizmin en üst aşaması olan emperyalizmden kaynaklanıyor. Bu emperyalizme karşı mücadele, emperyalizme ve kapitalizme karşı mücadele, sosyalizm için mücadele. Buna karar verdim.

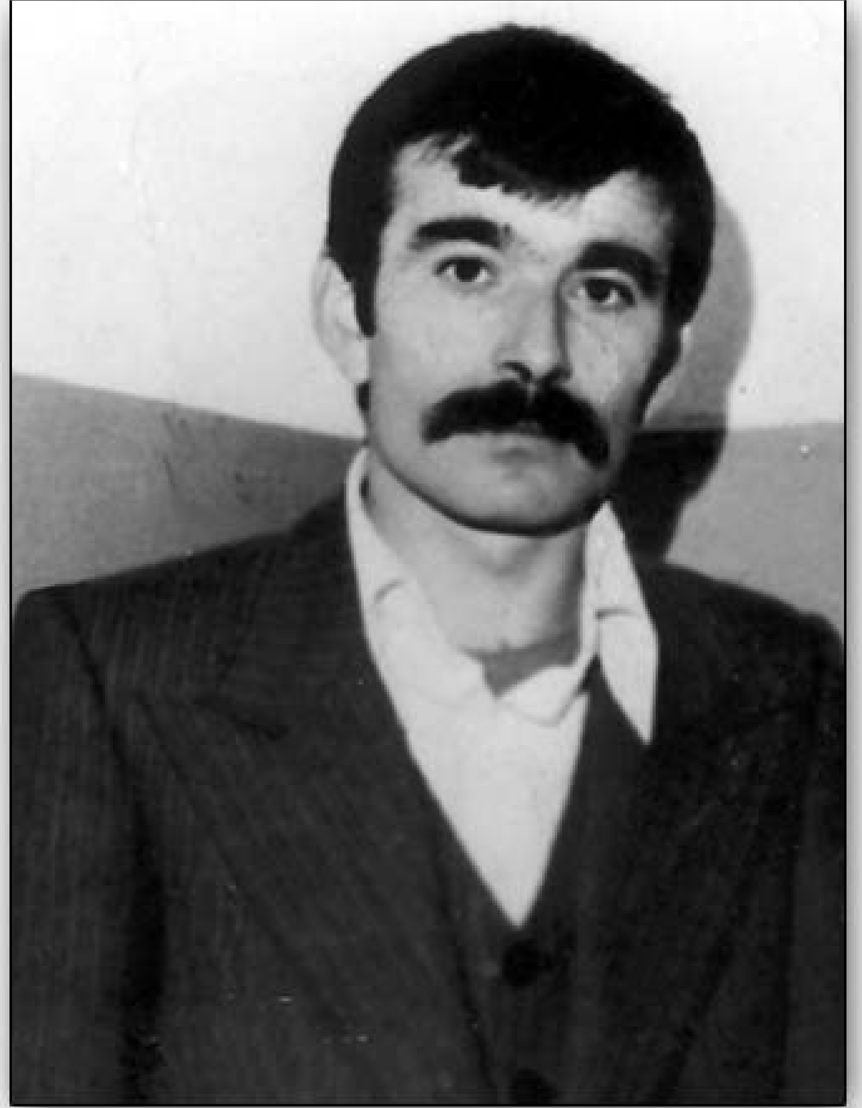
– Değiştirmekle, sosyalizmin kapitalizmin yerine ikamesini mi kastediyorsunuz?

– Evet, sosyalizmin kapitalizmi yok etmesini, yani sosyalizmin hakim olmasını bu doğrultuda.

Şimdi, değiştirmek basit bir olgu değil, yani normal olarak insanlara anlatmakla mümkün: İnsanları ikna etmek mümkün, ama öyle ki her sistem kendisini koruyacak örgütleri de yaratmış. Bizatihi mahkemelerin varlığı, ceza şeylerinin varlığı, işte silahlı güçlerin, polis kuvvetlerinin, ordu güçlerinin varlığı; her sistemin kendisin koruma örgütleridir. Bu örgütler müsaade etmiyorlar. Müsaade etmedikleri için, yani devlet örgütünün bizatihi varlığı, sistemi koruyor. Devleti yıkılması gerekir. Düşüncem bu. Bir de sistemi ikame etmek istiyorsan o devletle mücadeleyi, (marksizmde de böyledir zaten) hedef alıp o devleti ortadan kaldırmalısın. O devletin yıkıntıları üzerinde yeniden bir devleti inşa etmek zorundasın.

Şimdi ben işte bu dönemde Türkiye'deki devletin, bu şekilde ortadan kaldırılmasına inandım. Çünkü Türkiye'de hüküm süren sistem, kapitalist sistemdir. Üstelik Türkiye'deki kapitalist sistem emperyalizme bağlı bir sistemdir. Benim devrimci olmamdaki etkenlerden birisi de bu zaten. Türkiye'de Amerikan emperyalizminin üsleri vardır. İncirlik'te, Adana'da, Sinop'ta, Ege'de NATO üsleri falan. Halbuki ben tam bağımsızlıktan yana olan bir insandım. Ve bu durum ulusal onuruma dokunuyordu. Bunun da etkisi vardı. Üstelik ülkemizde çıkan yeraltı servetlerin çoğu ülkemizden götürülüyordu. Bize mamul maddeler satmaya çalışıyorlardı, ara malları üretemiyorduk. Bizde montaj sanayii gelişiyordu. Bilim ve teknik geliştirilmiyordu, beyin göçü vardı, ülkemizde yetişen beyinler yabancı ülkelere götürülüyordu. Ülkemiz gelişmiyor, halkımız geri kalıyordu. Halkımız sefalet içindeydi. Ve emperyalizm ülkemizden bu tür şeyleri alıp gittiği için halkımızın gelişmesi mümkün olmuyordu. Bu da benim devrimciliğe yönelmemde en büyük etkenlerden biridir. Yani yurtseverlikten devrimciliğe doğru bir gelişme vardı bizde.

Dolayısıyla düşüncem, Türkiye'de hüküm süren sistemin kapitalist sistem olduğu, emperyalizme bağımlı olduğu bu sistemi ayakta tutan gücün devlet olduğu; devletin de Türkiye'de hakim olan burjuva sınıflarının devleti olduğudur. Çünkü her insanın düşüncesi istisnasız bir sınıfın damgasını taşır. Sistem bir sınıfa aittir. Ve diğer sınıflar da onun peşi sıra giderler. Genel anlamda böyle bir durum var. Bu, burjuva sınıflarına düşman olmamı, burjuvaziyi ve onun sistemini de yıkmamı gerektiriyordu. Bu sistemi yıkabilmek için sisteme düşman olan hareketleri aradım; Türkiye'de devrimci komünist hareketlerdi bunlar. Kürdistan'da da ulusal kurtuluş hareketi idi. Türkiye'deki devrimci hareketler o zaman 1974 yıllarında parçalanmışlardı. Cezaevlerinden çıkan unsurlar önderlik yapamıyorlardı, parçalanma vardı. Birleşme eğilimlerini değil, parçalanma eğilimlerini temsil ediyorlardı; ama bu hareket toparlayıcılık vazifesi görüyordu, yani devrimci çevrelerde toparlayıcı vazifesi gösteriyordu. 1972'lerde ortaya çıkan ve bugün PKK hareketi olarak bilinen bu hareket bir örgüt değil, ideolojik, siyasal bir akımdı. Bu hareket toparlayıcılık vazifesi görüyordu, toparlayıcıydı. Ve geleceğinde şey vardı, yani zafer şeyleri vardı, hala da var, buna inanıyorum.

Bu hareketin geleceği parlak, iktidar olacak. Böyle bir durum vardı. Bunun için ben bu hareket katıldım.

Bu harekete de böyle basit tartışmalarla katılmadım. Yani bir gençlik örgütü vardı, evet Ankara'da ADYÖD, (Ankara Demokratik Yüksek Öğrenim Derneği.) Bu derneğin ben de üyesi idim. Bu derneğe gidip geliyordum. Abdullah Öcalan'ı arkadaşı orada tanıdım zaten. O dernek vasıtasıyla tanıdım, ama bu hareketin ideolojik olarak şekillenmesinde ben bulunmadım. Benden önce zaten bu hareket şekillenmişti. Ben bu harekete deminki saydığım nedenlerden dolayı katıldım. Devlete düşmandı bu hareket. Ben de devlete düşmandım, devleti yıkmak istiyorduk biz, burjuva sınıflarının devleti olduğu için yıkmak istiyorduk. Onun için bu hareketi araştırdım. Baktım, bu hareket ne diyor, ne demiyor. Komünist mi, değil mi? Sosyalist mi?

Basit milliyetçi bir hareketse asla katılmazdım. Basit bir Kürt milliyetçi hareketi olsaydı katılmazdım. Milliyetçiliğe karşıyım çünkü ben. Milliyetçi değilim, milliyetçi düşüncenin hangi ulustan olursa olsun karşısıyım. İster bunlardan olsun, ister ne olursa olsun, Kürtlerden olsun. Katılmazdım ben böyle bir harekete. Katıldığım yıllar da 1974 yılları değil. 1974 yıllarında böyle bir hareketi tanıdım, böyle bir hareketin, eğilimin temsilcilerini gördüm, konuştum tartıştım. Türkiye'deki devrimci harekete katılmak istiyordum. Ama orada, toparlayıcılık olmadığı için katılmadım bu hareketlere. Ben 1976 yıllarında bu harekete kesin olarak katılmaya kara verdim. Ama katıldığım zaman, bu hareket iddianamedeki iddia edildiği gibi, bir örgüt değildi. Bir ideolojik siyasal eğilimdi, örgütlenmesi gerekiyordu.

– Nasıl tartışma yapıyordunuz?

– Bu tartışmalar, burada iddia edildiği gibi, Türkiye'de Kürtlerin sömürüldüğü biçiminde değil, zaten bu biçimde yanlış, burada geçtiği biçimiyle anlayışımıza da, marksizme de ters. Kürdistan'da bir toplum vardır. Biz marksizmi toplumlara uygulamak istedik, benim düşünceme göre böyle. O arkadaşlar da öyle idi, tartıştığım insanlar. Tüm toplumları kurtarıyorsa marksizm, Kürdistan toplumuna da uygulanabilir. Kürt toplumuna değil, Kürdistan toplumuna uygulanabilir.

Ayrıca şu da vardı: Dünya çapında ulusal kurtuluş hareketleri yükseliyor; Vietnam devriminin zaferi var, Kamboçya, Laos devrimlerinin zaferi var; gençlik antiemperyalist mücadeleye yönelmiş Türkiye'de. Biz de o şeyin etkisindeyiz. Angola, Mozambik, Gine'de mücadeleler var. Ulusal kurtuluş hareketlerinin zaferi var. Filistin devrimi var, yakın etkileniyoruz ve bunlar bizi antiemperyalist mücadelenin sorunlarını tartışmaya itiyor. O zaman Ortadoğu'da halklar mozaik gibi kaynaşmış; Kürtler, Türkler, Araplar, Farslar ve öyle ki, Ortadoğu emperyalizmin, emperyalist sistemin en büyük yedek gücü. Buradan, Ortadoğu'dan emperyalizmi kovarsak, Avrupa'ya sıkışıp kalacak ve Avrupa'da onu da yenmek mümkün. Petrolü ile tüm insan gücü kaynaklarıyla burada. Üstelik Ortadoğu'nun siyasal haritası emperyalizm tarafından çizilmiş. Emperyalizmin, işbirlikçi burjuvalar, feodaller ve komprador burjuvalar tarafından çizilmiş bir siyasal harita. Böyle bir siyasal haritayı bir antiemperyalist olarak kabul etmem mümkün değil benim. Kabul edemem. Ben halkların öz iradeleriyle çizilmiş siyasal haritalardan yanayım. Ve zaten halkların mücadeleleri de bugün de gösterdiği gibi, yani dünya çapında görüldüğü gibi, kendi öz iradeleriyle kuruluyorlar. Yani, çizilmiş siyasal haritalar değişiyor dünya çapında. Afrika'da değişiyor, Güneydoğu Asya'da değişti, Asya'da değişti, Latin Amerika'da değişiyor. Ortadoğu'daki emperyalizme karşı mücadelenin genel sorunlarını tartışırken, Kürt toplumu da var.

Ben üniversiteye geldiğim zaman Kürtlerin varlığından haberim bile yoktu. Üniversite yıllarında ben baktım Kürtçe falan konuşuyorlar. "Evet biz Kürdüz" falan diyorlar, bak-

"Sosyalist sistemin ezilen sınıfları kurtaracağını, eşitsizliği ortadan kaldıracağını, dünyadaki eşitsizliğin kapitalist sistemden kaynaklandığına inandım ve marksist oldum. Yani sosyalist oldum. Benim için dünyayı tanımak, bilmek yetmiyordu. Dünyayı değiştirmek gerekiyordu. Değiştirmek için de mücadele etmek gerekiyordu. Ben aynı zamanda sadece bilen bir insan değil, bilen, araştıran bir insandan ziyade, dünyayı değiştirmek için mücadeleye katılmanın da gerekliliğine inandım ve mücadeleye katılmak istedim"

"Harekete katılanlar gönüllüydü. Devrimciliğimiz de bunu gerektirir bizim. Kimseyi zorlamadık. Burada bazıları tanık diye çıkartılıp diyor ki, bana silah çekti falan veyahut şu oldu, bu oldu. Böyle bir şey yok. Biz ne kimseden zorla para istedik, ne zorla şunu yap ne de zorla sen bu hareketten olacaksın dedik. Biz ikna ettik, etmeye çalıştık. 3 saatte ikna ediyorsak 3 saatte, 300 saatte ikna edilmesi gerekiyorsa bir insanın, üç yüz saat uğraştık. İnsanların bizimle beraber hareket etmesi için uğraşıyorduk. Benim de uğraştığım bir alan"

tım bunlar Türkçe değil, Kürtçe konuşuyorlar. Bense Türkiye'nin sorunlarını çözmekten yana mücadele etmek istiyorum, o zaman Türkiye'nin sorunlarını incelemem gerekir. Türkiye'yi bilmem, tanımam gerekiyor. Türkiye'de hüküm süren ekonomik yapıyı, siyasal yapıyı tanımam gerekiyor. O zaman ben de Kürtleri ve Kürdistan'ı da tanımaya çalıştım. Baktım ki bir toplum var. Böyle bir topluma kapitalizm biraz girmiş. Proleterleşme var, sınıflaşma var, o zaman ulustur böyle bir toplum. Böyledir dünya çapında; kapitalizm biraz girmişse ve sınıflaşma varsa o toplumda farklı modern sınıflar anlamında burjuvalaşma varsa, modern sınıflar varsa, o toplum, böyle bir toplum ulustur o zaman. Tarihsel olarak da Kürdistan'ın teşekküllü var. Kürdistan tarihini, Kürtlerin tarihini incelememiz gerekiyor. Evet, biraz da Kürtlerin tarihini bulabildiğimiz imkanlar ölçüsünde inceledik, inceledim, incelemeye çalıştım. Ve 1976 yıllarında ben bu harekete katıldım. Kesin olarak katılmaya karar verdim. Önceden tanıyordum, 1974 yıllarından beri tartışıyorum, ama 1976 yıllarından itibaren bu harekete katılmaya kesin karar verdim.

– İlk görevi nasıl aldınız, ne gibi faaliyetlerde bulundunuz?

– Bu iddianameyi yazanlar kendi mantık silsilelerini bile kuramamışlar. Kendi mantık silsileleri içinde bile çelişki halindedir.

– İddianameye cevap ver; fakat silsilesini, falan karıştırma. Bu, elindeki iddianamedir. Biz seni nasıl dinliyoruz mahkeme heyeti olarak, sen de bazı şeylere riayet etmek mecburiyetindesin. Silsile, bağ falan karıştırma. Siz beğenmediğiniz taraflarını cevaplar, izah edersiniz; ama "silsile kuramamış" falan diye değil.

– Ona cevap veriyorum zaten. "Başlangıçta kurucu durumunda olan bu sanıklar" ki benim de ismim var, örgütte kurucu durumunda diyor...

– Biz de seni dinliyoruz işte. Şu şekilde anlatın:

– Bu örgüt değil yani, kurucu da değiliz, ben de değilim.

– Siz izah ediyorsunuz, dinliyoruz, ama "kuramamışlar", bilmem ne meselesine girme.

– İddianame, "bu sanıklar, kendi fikirlerine henüz teşkilatlanmamış örgütün fikirleri doğrultusunda" diyor. Yani teşkilatlanmamış bir şey varsa örgüt de yok zaten. Yani 1974 yıllarında örgüt yok, örgüt kurulmamış. Zaten bunun programı, tüzüğü, bir de iç çalışması, organizesi de gösterilemez yani. Bir de Apo ve Apoculuk sorunu var. Bu hareketin üyesi olduğum için onu da anlatacağım: Apo ve UKO (Ulusal Kurtuluş Ordusu). Bu hareket ne Apocu terimini ne de UKO ne de iddia edildiği gibi bildirilerin altına Ulusal Kurtuluş Ordusu imzası atmamıştır. Ben hiç görmedin. Bildirileri okuyordum, geliyordu, yazılan bu bildirileri ben de bazen okuyordum. Ama Ulusal Kurtuluş Ordusu imzasıyla bir bildiri görmedim. Böyle bir örgüt de yok. Bu, daha çok karalamak için uydurulmuştur. Çünkü gelişti bu hareket, hemen gelişiyordu. Bir yere birisi gidiyordu, biraz propaganda yapıyordu, bir bakıyorduk bütün gençlik bizden yana olmuş; tüm köylü bizden yana olmuş. O zaman bu hareketi sevmeyenler, hareketi karalamak, çamur atmak için böyle bir isim uydurdular. Apoculuk da zaten bizi tek kişiye bağlı göstermek gibi bir şeydi. Halbuki biz bir insana falan bağlı değiliz. Abdullah yoksa, bu hareket yoktur diye bir şey yoktur. Abdullah'ın kendisi de bu hareketin bir insanıdır. Durum budur. Böyle bir şey de yok. Ayrıca, bu iddianamede öyle bir genel görünüm var ki, sanki biz halkı zorla bu harekete sokmuşuz. Gönüllü idiler. Marksizimde de öyle bir şey yok zaten. Devrimciliğimiz de bunu gerektirir bizim. Biz kimseyi zorlamadık. Burada bazıları tanık diye çıkartılıp diyor ki, bana silah çekti falan veyahut şu oldu, bu oldu. Hayır, böyle bir şey yok. Biz ne kimseden zorla para istedik, ne zorla şunu yap dedik ne de zorla sen bu hareketten olacaksın dedik. Zorla bir insanı bizimle beraber çalıştırmak mümkün değil, ama biz ikna ettik, ikna etmeye çalıştık. 3 saatte ikna ediyorsak 3 saatte, 300 saatte ikna edilmesi gerekiyorsa bir insanın, üç yüz saat uğraştık. Yani, insanlara uğraşıyorduk. İnsanların bizimle beraber hareket etmesi için uğraşıyorduk. Benim de uğraştığım bir alan.

– Kürdistan ile nereyi kastediyorsunuz?

– Bunu da izah edelim. Şimdi bir ulusun sınırlarının oluşması, dil alanları ile mümkün, dilin yayılma alanıyla mümkün. Normali budur dünya yüzünde. Bilimsel olarak da böyledir. Avrupa'da ulusal devletler oluşurken, yayılmış olduğu dil alanları üzerinde oluşmuştur. Ama öyle ki dünya çapında bugün emperyalizm varolduğu için eşitsizlik var, ulusal devletlerin sınırları da eşitsiz. Yani siyasal sınırlar eşitsiz bir şekilde çizilmiş. Ama doğal anlamda bir ülkenin sınırları yayılan dil alanlarıyla ölçülür. Dilin yayılmış olduğu alan, o ulusun da sınırlarını, ülkenin sınırlarını teşkil eder. Ama siyasal sınır farklı olabilir. Eğer sömürgeci bir devletse devlet, siyasal sınırı çok daha büyük olabilir. Bir devlet, bir ulus güçsüzse, bir başka ulusun burjuvazisi, hakim sınıfları tarafından eziliyorsa, o şey yapabilir. Kaldı ki Türkler de Kürtleri ezmiyor, yani Kürdistan'a egemen olan güç Türk burjuvazisidir, Türk halkı değil. Türk halkının ve Türk emekçi sınıfının hiçbir çıkarı yoktur Kürdistan'dan. Sömürge statüsünde tutulmasında hiçbir çıkarımız yok, biz yoksulların hiçbir çıkarı yoktur. Hatta zararımız var. Çünkü Kürdistan insanının emeği ve yeraltı servetleri Türkiye'ye geldiği zaman, bizim sınıf düşmanlarımız çok güçleniyor, çok güçlendikleri için, hatta buradan götürülen insanlar bizim insanlarımız, fabrikalarda çalışıyoruz biz işçiler, bunlar yedek işçi ordusunu oluşturuyor, daha ucuza çalışıyorlar, bizi patronlar işten atıyor Türkiye'de. Bizim hiç çıkarımız yok, zararımız var. Durum budur. Onun için de Kürdistan Ulusal Kurtuluş Hareketleri ile Türkiye devrimci hareketi arasında bağ var. Ben de bu bağa, bu iki halkın kardeşliğine de inandığım için, ama hakim sınıflarsız, ikisinin de hakim sınıfı yok edilecek, ondan sonra bu iki halkın birleşmesi de mümkün özgürlük şartlarında. Hatta ben Ortadoğu'da daha büyük devletlerden yanayım. Ama eşit ve özgür temellerde daha büyük devletlerden yanayım. Burjuva sınıflarsız, hakim sınıflarsız feodal kompradorlarsız büyük devletler.

– Ben size bir soru sordum; Kürdistan'la nereyi kastediyorsunuz dedim, siz de "dille" dediniz. Kürdistan tarihini incelediğini söyledin. Bu dil nerelerde konuşuluyor?

– Kürt dilinin yayılma alanı, Kürdistan'ın kesin sınırıdır.

– Neresi burası?

– Burası Antep'i içine alır, Maraş'ı içine alır, Sivas'ın bir kısmını, oradan Erzurum, Kars'ın bir kısmıyla, Türkiye bölümü ile ilgili şeyi böyledir. Bu dilin yayılma alanı burasıdır doğal olarak.

– Siz dilci olarak buraları gezdiniz, dil alanında inceleme yaptınız, dilin yapısı hakkında?

– Şimdi öyle bir durum var ki bir dil, resmi bir dil var olmazsa gelişmesi mümkün değil. Dilin gelişmesi mümkün değil resmi alfabesiz.

– Dili hususunda hiç inceleme yaptınız mı siz?

– Çok az. Kendim bir dilbilimci olmadığım için, ben bir devrimci olduğum için...

– Çok az bir inceleme yaptığınıza göre, bu dil hususunda, dilin yayılma alanı ile ülkenin yayılma alanı hakkında nasıl bağıntı kurabiliyorsunuz?

– Şimdi bu bilimsel olarak böyledir. Bir dilin...

– Hayır, bilimsel olarak araştırma yaptım diyorsunuz, ondan sonra dile göre ülke, sınır çiziyorsunuz.

– Bu dili araştırma yapmama gerek yok. Dilin gramer yapısını, sentaksı, şusunu, bunu incelememize gerek yok. Sadece ve sadece ülkeler dilin yayılma alanına göre tespit edilir. Budur benim bilimsel olarak kastettiğim. Ulusal devletler Avrupa'da oluşurken, Fransız ulusu Fransız dilinin yayıldığı alanlar üzerinde oluşturulmuştur. Bir şeyi Almanlarla Aulses-Lorendir. Yani Aulses-Loren üzerinde bir anlaşmazlıkları vardır. İtalya dilinin yayıldığı alanlar üzerinde İtalyan ulusu teşekkül etmiştir. Norveç, İsveç, Hollanda Flaman dilinin üzerine....

– İsviçre'de kaç dil konuşulur?

– 3 dil. O, demokrasinin hüküm sürdüğü Avrupa'da mümkün, İsviçre gibi. Ama bugün değil. Avrupa'da bugün demokrasi sürmüyor; Oligarşiler egemen Avrupa'da. Siyasi gericilik var. Dolayısıyla bugün mümkün değil o. Sosyalizm şartları altında mümkün yalnız. Kapitalizm şartları altında o tür örneklerin ortaya çıkması mümkün değil.

– Evet, gelelim 1978 ve sonraki döneme.

– Evet, şimdi bundan sonra genel olarak kendimle ilgili şeyleri anlatacağım.

– Hayır, 1979'da Urfa Cezaevi'nden firar ettiniz.

– Yeni bir davam daha var. Bir başka davam daha var. 29 Mayıs'ta yeniden inceleme tarihidir. Bu, sıkıyönetim savcılığındadır. 1979'la bu yakalanmam arasındaki dönemi o mahkemede izah etmek istiyorum.

– 1979 ile bu yakalanma arasındaki... Neden burada izah etmek istemiyorsunuz?

– Şimdi oradan bana iddianame gelecek. O ayrı bir dava konusu olduğu için, eğer bununa birleştirilse burada da iddia edeceğim, yani burada da söyleyeceğim. Onu çıkacağım mahkemede belirteceğim.

– Şimdi, muhtemelen açılacak dava bu davayla birleştirilir. Kısaca bize izah edin; 1979'dan yakalanma tarihine kadar.

– Ama şeyi bitirmedim, yani şu iddianamedekileri bitirmedim; ama kısaca söyleyeyim yurtdışında idim.

– Nerede idiniz?

– Suriye'de de idim.

– Suriye'nin hangi şehrinde idiniz?

– Halep, Şam.

– Kimlerle irtibat halinde idiniz?

– Yakalanmadıkları için söylemeyeceğim.

– Filistin kampında mıydınız?

– Hayır.

– Eee, Suriye/Halep, Şam'da ne yaptınız ya?

– Sahte kimlikle dolaştım. Kendimi sakladım.

– Neden gitme ihtiyacını, Suriye'ye geçme ihtiyacını hissettiniz?

– Benim o şeyde anlatmam daha iyi olacak.

– Kısaca istiyoruz.

– Gerek yok. Yani o konuda iddia gelmediği için burada yeri yok. Buradakileri bitirsem daha iyi olacak.

– Burada neye cevap vereceksiniz?

– Burada cinayetler var üzerimde bir. Bir de örgütün bölge komitelerinde yer aldığım iddiaları var. Yani PKK'nin bölge komitelerinde yer aldığım iddiaları var. Urfa böle komitesinde yer aldığım, Diyarbakır bölge komitesinde yer aldığım iddiaları var. Ben onlara cevap vereceğim yani kısaca. Bir de parti merkez komitesi üyesi olduğum iddiası var, ona cevap vereceğim.

– Kısaca cevap verin. Genel olarak anlattınız, onun için kısaca cevap verin diyorum.

– Şimdi, bu iddianamede bir bölüm var, diyor ki "5 Nisan 1979 tarihinde bölge komitelerinin oluşturulması karar altına alındı..." Sayfasını iyi hatırlamıyorum, 60 olabilir. Ben aynı dönemde cezaevindeydim ve benim Diyarbakır bölge komitesinde faaliyet yürüttüğüm yazılmış.

– Kemal, bir dakika 8. 11. 1978 tarihinde Pazarcık'ta yakalandınız. Aynı gün mü tutuklandınız?

– Hayır, 17'sinde Urfa'da tutuklandım. Pazarcık'ta yakalandım. Urfa'da tutuklandım.

– Davanız hangi mahkemede görüldü?

– Davam Adana sıkıyönetim komutanlığına gitti, ondan sonra buraya gelmiş, şimdi burada, yani geldim burada karşılaştım işte.

– Siz Urfa Cezaevinde kaldınız?

– Adana Sıkıyönetim Cezaevi'nde kaldım Haziran'ın 15'ine kadar Adana Sıkıyönetim Cezaevi'nde yattım.

– Şimdi, 17. 11. 1978 tarihinden hangi tarihe kadar Adana Cezaevi'nde yattınız?

– 16 Ocak'a kadar Urfa'da yattım, 1979 16 Ocak'ına kadar, ondan Temmuz'un 15'ine kadar Adana Cezaevi'nde yattım. 15'inden firar ettiğim tarihe kadar da Urfa'da yattım. Dolayısıyla benim şey olmadığım açık, yani bu şeyde yer almadığım açık. Yani kabul edemem tarihsel olarak kabul etmem mümkün değil. Aynı şekilde Urfa bölge komitesinde yer aldığım gösteriliyor. Yine aynı dönemde tutukluydum. Yani bölge komitelerinin oluşturulması, PKK kurulduğu dönemlerde olabilir. Bir örgüt varsa, kendine uygun komiteleşmeler yapar. Kaldı ki ben PKK'nin örgütlerinden herhangi birinde görev almayı istiyorum, isterdim, ama çeşitli nedenlerle ben görev alamadım. Alırdım da ama alamadım. Böyle bir şey istemek başka, yapmak başka. Biz bulunamadık. Böylece benim ne Urfa ne de Diyarbakır bölge komitesinde yer almam mümkün değil. Tarihsel açıdan bunu belirtmeyi gerekli buluyorum. Çünkü kendi şeyim var. Bizim ismimiz, kişiliğimiz kamuoyunda şurada burada şöyledir, böyledir, filan diye geçiyor, ama tarihe gerçek olarak geçsin her şey. Bu açıdan söylüyorum. Yoksa ben bir komitede görev almışım bunu cezasından değil. Kaldı ki ben, bana verilecek cezanın da benim için pek önemli olmadığı kanaatindeyim. Verilecek cezanın siyasi olduğunu bildiğim için, benim için şeref olacaktır aynı zamanda. Bir de şimdi bu şeyleri, ben kısaca bu cinayetlerle ilgi şeyi geçireyim. Daha önceden bazı şeyleri biliyorum.

– Ben size söyleyeyim: 4. 8. 1978 günü İsa Abacı'ının öldürülmesi olayı.

– Şimdi, bu adamla o tutuklanmamda karşılaştım. Yani böyle bir şeyle sorgulamamda karşılaştım, Urfa'da. Bir adam getirdiler. Bu adam yanılmıyorsam, ya dayısıdır ya amcasıydı bu vurulan adamın. Adama beni teşhis ettirdiler. Teşhiste adam tanımıyorum dedi. Yani bu değil dedi, tanımıyorum dedi. Ondan sonra, bu zabta bile geçirilmemişti. Ben bundan tutuklandığımı bilmiyordum. Tutuklamamıştım çünkü. Buna ait bir tutuklama kağıdı gelmemişti bana. Bilmiyorum, dolayısıyla alakam yok. Yani bu olayla alakam yok benim.

Ayrıca vuranın tek kişi olduğunu söylüyordu o adam, amcası veya dayısı. Bize hem savcılıkta teşhis şeyine geldi hem de polis sorgusuna geldi. Bu adam, tek kişi vurdu diyordu. İki kişiydik biz, ikimizi de gösteriyordu polisler insanların içerisine koyup. Değil diyordu adam. Ben değilim zaten. Bu olayla alakam yok benim.

– Görevli polis memurlarına silahla mukavemet ettiğiniz, polis otosunu taradığınız, polisleri öldürmeye tam teşebbüste bulunduğunuz iddiası var?

– Böyle bir iddia asılsız. Yani benim böyle bir şeyle de alakam yok. Çünkü o şeyin başında, bu iddianamede şöyle bir şey var: "Sanıklardan Kemal Pir, ..., ..., ..., ..., ...,ın 1978 yılı içerisinde Hilvan bölgesinde örgütün hücre çalışmasını yürüttükleri..." şimdi bir örgüt yoktu zaten, hücre çalışması yürütmemiz de mümkün değildi. Kastedilen örgüt PKK ise, PKK kurulmamış o zaman. Kastedilen örgüt çete ise, çete ile alakamız yok. Çetenin de hücre çalışması olmaz. Çete çetedir. Üç kişi, beş kişi bir araya gelir, bir çete oluşturur. Bağımsız bir şeydir bu. Dolayısıyla bizim hareketimizin çetecilikle alakası yok. Yani benim ideolojik, politik hedefler ve ideolojimiz açısından böyle bir şeyle alakam olamaz. Yani çeteyle alakam olamaz.

– Cezaevinde seminer yapıyor muydunuz?

– Yapıyordum.

– Siz mi yapıyordunuz?

– Evet, genellikle ben epeyce konuşuyordum.

– PKK örgütünün, politik, ideolojik ve siyasi mücadele yöntemi nedir?

– Biz ideolojik olarak (aynı zamanda PKK'nin hedefleri oluyor bu) Kürdistan'da gericiliğin, yoksulluğun, sefaletin temel nedeninin sömürgeci ekonomik yapı olduğunu; sömürgeci ekonomik yapı üzerinde siyasal sömürgeciliğin oluşturulduğu; bu şeyin her türlü yozluğu, lümpenleşmeyi, geriliği temsil ettiği, kültürsüzlüğü, kişiliksizliği geliştirdiği; tüm bunları ortadan kaldırmak için sömürgeci ekonomik yapının ve sömürgeci sistemin ortadan kaldırılması gerektiğini savunuyoruz. Sömürgeciliği temsil edenleri de söyleyelim: Türkiye'deki burjuva hakim sınıflar. Yani Türk halkı değil, Türkler değil. Türk hakim sınıfları Kürdistan'da sömürgeciliği uyguluyorlar.

Ama bunlar bu sömürgeciliği uygularken, Kürdistan'da kendilerine işbirlikçi buldular. Kendilerine işbirlikçi bulmadan bu işi yürütemezlerdi. Kürdistan'daki hakim sınıflar da bunlarla işbirliği yaptı. Tüm feodallerin milletvekili olması bunu açıkça gösterir. Tüm toprak ağaları milletvekili. Duyduğum kadarıyla Kepoğlu Diyarbakırlı, işte Mehmet Celal Bucak Urfa'da milletvekili. Her zaman seçilebilir. Sömürgecilerin bunlarla işbirliği yaptığı, bu devrimin dıştaki hedefi sömürgecilikse, içteki hedefinin de feodal, komprador siyasi düzen olduğu, bu siyasal düzeni yıkmadan toplumu ilerletmenin mümkün olmadığı görüşündeyim. Doğrusu da budur. Hala bu görüşteyim zaten. Bunu yıkabilmek için, hemen ayaklanmaya başvurmak gerektiğini; işte biz ilk önce Kürt olsun, Türk olsun kimi bulursak vuracağız, bu da devletin baskısını çekecek ve bilinçlendirilmiş halk isyan edip devleti yıkacak gibi bir düşünceyi kabul etmiyoruz. Hayır, böyle bir düşüncemiz yok bizim. Biz halk üzerinde devlet terörünün esmesinden yana değiliz. Yani baskısız dönem ne kadarsa ona uygun davranırız. Baskısız bir dönemi baskılı bir döneme daima yeğleriz. Düşünce sisteminde de bugün böyledir. Bence baskılı bir dönemi faşistler istiyor. Ben aynı şeyi istemem. Yani, devlet gelsin, baskıda bulunsun, halk da buna karşı ayaklansın. Böyle bir düşünce sistemiz yok. Marksizmde de böyle bir şey yok zaten. Kürdistan'daki Devrim, ulusal kurtuluş devrimi olduğu için sömürgeci siyasal ve ekonomik yapıyı hedeflediği için, biz uzun süreli bir halk savaşını hedef almışız.

– Nasıl olacak bu halk savaşı?

– Anlatacağım.... Uzun süreli halk savaşı; genel ideolojimizin stratejik hedefi bu. Bunun PKK'nin de hedefi olması gerekir. Çünkü bu ideolojik ve politik yapının örgütlendirilmesidir PKK. Vücut bulmuş bu ideolojik yapı ve siyasal yapı PKK'de. Bu hedef, ama bunu örgütlemek başka. PKK'nin askeri kanadı vardı. Burada bazen çıkıyor askeri kanat diye. Zaten iddianamede de iddia ediliyor; bunlar PKK'nin stratejik hedefine uygun örgütlenmeler değil. Benim ideolojik yapımda da bu yok. Ona uygun örgütlenmeler değil. Onlar daha çok, bir hareketin ve halkın kendisini koruma hareketleridir. Yani Kürdistan'da feodaller var. Hakim sınıflar halkı eziyorlar. Çelişkileri var. Halkla feodaller arasındaki çelişkiyi biz yaratmadık. Biz kışkırtmıyoruz da. Bizden önce vardı. Halkla feodaller arasındaki çatışmalar var. Bunlar halkın kendini koruma hareketleridir. PKK de halka destek oluyor feodallere karşı, sınıf hareketi olduğu için. PKK bir ulusal kurtuluş hareketi, aynı zamanda bir sınıf hareketedir de... Halka destek oluyor ve hem halkı hem de kendisini koruma hareketi olabilir olsa olsa. Bunların oluşturulma döneminde ben olmadığım için, (var ama böyle şeyler) hangi hedefleri, ne için örgütlemişler ben bilmiyorum. Örgütlemişler mi, onu da bilmiyorum ayrıca. Ama benim dediğim stratejik hedefler doğrultusunda örgütlenme, yani uzun dönem halk savaşı doğrultusunda örgütlenmekse daha farklı şeydir. Bu, bağımsız bir orduyu hedefler. Bağımsız bir silahlı gücü. Profesyonel bir ordu, profesyonel, silahlı bir örgütlenmeyi hedefler bu. Bu, parti öncülüğünde olacak. Daha farklı bir örgüt yapısını gerektiriyor. PKK bunu yapmadı yani. Hiçbir zaman PKK böyle bir örgütlenmeyi yapamamış. Eğer böyle bir örgütlenmeyi yapsaydı, burada bulunan insan sayısı biraz daha az olurdu ve çok daha gür sesler işitmemiz mümkündü. Böyledir yani. Bunu yapmamış PKK. Ya uygun şartları bulup yapamamışlar, ya imkanları yokmuş yapamamışlar, ama böyle bir örgütlemeyi yapmamışlar. Yapılmamış. Neden yapılmamış? Ama amaçları bunu yapmaktır. Yapabilirler bundan sonra. On sene sonra, yirmi sene sonra. Yani şey önemli değil. Bu ideoloji 50 sene sonra da zafere ulaşsa, zafere ulaştı demektir. İbrahim'in, Ahmet'in, Hasan'ın, Mehmet'in, Hüseyin'in de bu ideolojinin zaferinde bulunması önemli değil. Ahmet olmaz da Mehmet olur. Bu, uzun süreli halk savaşının amaçlıyor.

"Stratejik hedefler doğrultusunda örgütlenme, yani uzun dönem halk savaşı doğrultusunda örgütlenmekse daha farklı şeydir. Bu, bağımsız bir orduyu hedefler. Bağımsız bir silahlı gücü. Profesyonel bir ordu, profesyonel, silahlı bir örgütlenmeyi hedefler bu. Bu, parti öncülüğünde olacak. Daha farklı bir örgüt yapısını gerektiriyor. PKK bunu yapmadı yani. Hiçbir zaman PKK böyle bir örgütlenmeyi yapamamış. Eğer böyle bir örgütlenmeyi yapsaydı, burada bulunan insan sayısı biraz daha az olurdu ve çok daha gür sesler işitmemiz mümkündü"

Bir de aslında burada iddia edildiği gibi şey var. PKK, tahmin ettiğim kadarıyla bir de silahlı bir çizgiyi tartışmamış; askeri çizgi üzerinde çalışma yapmamış. Eğer yapsaydı, bu askeri çizgisi oluşturmuş olsaydı, deminki örgütlemeyi yapardı. Demek ki bu zaman alacak. Zaman alacak bir iş olduğu için, beş sene sonra, iki sene sonraya, on sene sonraya da ertenebilir. Yani erteleme değil de şartlar o zaman oluşur, o zaman yaparlar.

– Halk ordusu nasıl teşkil edilecek; bu mücadele şekli nasıl olacak? Kısaca cevap ver.

– Dedim ya, profesyonel bir gerilla hareketi gerekiyor. Bu da gönül rızasıyla emperyalizme, sömürgeciliğe, Kürdistan'daki yerel gericiliğe karşı silahla dövüşmeyi kendine hedef edinmiş, ama tüm ailesiyle ve düzenle bağlarını kesmiş insanlardan müteşekkil profesyonel askerlerden oluşan bir şey, bu tip insanlardan oluşturulacak ve örgütlendirilecek gerilla birlikleri vasıtasıyla çeşitli aşamalardan geçen bir şeyle bu ordu oluşturulacak. Ordu oluşturma dönemi yirmi seneyi de alabilir. Yani uzun süreli bir halk savaşı. Bunun dünyada örnekleri var. Onların izlemiş oldukları yöntem, buraya özgü şartlar da dikkate alarak gerçekleşir.

– Kafanda tahayyül ettiğin devlet dünyada var mı, bütün eşitliklerin olduğu bir devlet var mı?

– Var tabii... Bugün mümkün değil. Komünizm dünya çapında gerçekleşmemiş hiçbir yerde. Komünizm yok. Bugün komünizmin ilk aşaması var. Sosyalizm...

– Neresi buralar?

– Sovyetler Birliği açık örneği. Vietnam, Angola sosyalist ülkeler.

– Yani böyle bir devlet düzeni mi istiyor musunuz, tahayyül ediyorsunuz veya özlüyorsunuz:

– Evet ben öyle. Ama böyle bir şey de var: Orada Marksist temele dayalı marksizm leninizm bir ideoloji. Kurulan siyasi iktidar halk iktidarı olarak hüküm sürecek. Durum o.

– Şimdi Komünist Rusya'da cezaevleri, mahkemeler var mı, yok mu?

– Var

– Neden kuruyorlar?

– Sınıf farklılıkları ortadan kalkmamış Sovyetler Birliği'nde. Sovyetler Birliği'nde de bugün sınıflar ve sınıf mücadelesi var. Vietnam'da da sınıf farklılıkları ortadan kalkmamış. Orada proletarya diktatörlükleri var. Sovyetler Birliği, Vietnam ve Angola'da hüküm süren devlet sistemi, proletarya diktatörlükleridir. Amerika'da da diktatörlük vardır. Farkı, Amerika'da bir avuç burjuva sınıfın diktatörlüğü; oralarda ise halkın çoğunluğunun diktatörlüğüdür. Fakat bu, benim düşünce sistemimde kurulacak siyasal iktidarda, Türkiye'de olsun, Kürdistan'da olsun veya bir Arap ülkesinde olsun; demokrasiyi kuracağız, ama demokrasinin bir sınıf karakteri vardır. Hangi demokrasi? Proletarya demokrasisini kurarsan bunun adı proletarya diktatörlüğüdür. Burjuva demokrasisini kurarsan adı burjuva diktatörlüğüdür. Yani siyasal şeyleri proletarya diktatörlüğüdür.

(Sanığa ait, klasör 12'deki dosya 6'da bulunan hazırlık ifadeleri okundu.)

– Daha önce bu olaylar sebebiyle savcılık ve sorgu hakimliğince ifadeleriniz alınmış. Özet olarak kısaca okuyorum. "Hiçbir öldürme olayıyla ilgim yok. 15. 8. 1978 tarihinde cezaevi firarisi olduğum için, Ankara'da saklanıyordum. Mehmet Akyüz'ün öldürülmesiyle ilgim yok. Arkadaşım baskı nedeniyle benim adımı vermiş. Olayla ilgim yok" demişsiniz. Ayrıca sorgu hakimliğinde alınan ifadenizde "olay tarihinde Ankara'da idim. Polis öldürülmesine karışmadım" diyorsunuz.

– Evet, ben o dönemlerde Ankara'da idim.

– Kürdistan tarihini incelediniz mi?

– Biraz, imkanlarım ölçüsünde.

– İncelediğiniz kadarıyla nereden gelmiş?

– Şimdi, Ortadoğu halklarının mozaiği, Elamlar, Asurlular, Sümerler, Akatlar; bütün bunlar Mezopotamya'da yaşıyor. Mezopotamya aynı zamanda uygarlığın da kaynağı, uygarlığı merkezi. Dicle ve Fırat nehirlerinin bulunduğu yer ilk sınıflaşmamın olduğu; bilim, sanat ve bilim ürünlerinin ortaya çıktığı alan Mezopotamya'dır. Kürtler ise burada yaşamıyor. Yani bu konuda bilimsel bir sürü iddialar var. Bazıları yerli toplumdur der.

– Kim diyor bunun, hangi eserler diyor?

– Hatırlamıyorum bugün kitaplarını isimlerini, ama dünya çapında farklı görüşler var bu konuda. Yani net olarak, bilimsel olarak ortaya çıkmış değil ve bugün bunun bilimselini bulmak bana ait olan bir şey değil. Yani ben tarihçi değilim.

– İncelediğiniz kadarıyla soruyorum?

– Benim edindiğim bilgi ve doğru olarak gördüğüm görüş; Kürtlerin Kuzey Avrupa'dan M.Ö. 2000 yıllarında göç edip gelen, Dinyaper, Dinyester nehirleri arasından geçip Kafkaslardan buraya indikleri noktasındadır. Bunu dayandırdığım temel de Kürtlerin Aryen soyundan olması, dilinin Hint-Avrupa dil grubundan olmasıdır ve Kürtlerden sonra buraya başka bir toplumun gelmemesinden dolayıdır. Bu üç neden, bu görüşümü doğrular diyorum ben, ama bunun bilimselini, tam gerçeğini bulmak tarihçilerin işidir. Bense devrimciyim, devrim teorisiyle uğraşıyorum, tarih bilgisiyle değil. Bu tarihçilerin işidir.

– Başka görüşler bu hususta?

– Yerin burası olduğu, hiçbir yerden gelmediği noktasında bir şey var.

– Başka?

– Hatırlamıyorum yani, bu konuda fazla şeye gerek yok, yani bilimsel gerçeklerini aramamıza neden yoktur.

– Sizin kanaatinize göre Kuzey Avrupa'dan geldiği yönümde mi kanaatiniz hakim?

– Evet, bunu fazla bir şeyini aramamıza, derinlemesine incelememize gerek yok. Neden gerek yok? Çünkü toplum bugün vardır. Bugün varolan yapısını incelemekle karşı karşıyaydım ben devrimci olarak. Bunu ekonomik politik gerçeğini aramak zorundaydım ve bunu aradım. Yani geçmişi fazla önemli değil. Geçmişinde belki yüzlerce toplumla kaynaştı, yüzlerce toplumdan kültürel olarak bir şeyler verdi, bir şeyler aldı. Eski, geldiği gibi değildir. Mesela Türkler de Orta Asya'dan gelmişlerdir. Evet, biz de Orta Asya'dan geldik, ama Anadolu'da çok farklı bir özellik kazandık. Bu da bir gerçek.

(Sanığa ait nüfus kaydı okundu)

– Doğrudur, bana aittir.

– Sanık ifadesine karşı askeri savcının bir diyeceği var mı?

Askeri Savcı: Yok.

– Yerinize geçin.

Gereği görüldü. Duruşmanın uzaması sebebiyle, duruşmaya 20 dakika ara verilmesine oybirliğiyle kara verilip açıklandı.

26 Mayıs 1981

Anarşizmin dünü bugünü ve devrimci ortama yansıması -I-

"Demokratik merkeziyetçi örgütlenme modelinden konfederal örgütlenmeye yapılan geçiş, kaçınılmaz olarak anarşizmin yeniden ele alınması ve içimize sızmasının tedbirlerinin alınması ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Önderlik, savunmalarındaki değerlendirmelerin "anarşizm biçiminde anlaşılmaması" gerektiğine dikkat çekse de anarşizmin etkileri örgüt içinde bazı kesimleri çok yoğunca yönlendirme gücünü gösterebilmiştir"

İdeolojik kimlik tanımlamaları noktasında içimizde yaşanan sorunları anarşizm noktasında ele almak, yaşanan temel sorunlara parmak basmak açısından büyük öneme sahiptir. Zira *"Bir Halkı Savunmak"* adlı eserin yayınlanmasından sonra, bu noktada Önderliğe yönelik geliştirilen eleştiriler vardı ve Önderlik bu eleştirilere cevap vermişti. Yine hareket içerisinde Önderliğin önerisi üzerine inceleme araştırma kaynakları olarak okunan bazı Batılı yazarlardan etkilenme sonucu, anarşizm konusunda yanlış yaklaşımlar ortaya çıkmıştı. Bunun bazı kesimlerde giderek bir kimlik tanımlanmasına dönüşmeye başlaması, sorunun ciddi boyutlar kazandığını göstermektedir.

Bütün bunların da ötesinde, ideolojik kimliğin ve ideolojik duruşun pratikleştiği saha olan örgüt sahasında, içine girilen yeniden yapılanma sürecinde, bu noktada bazı açık kapılar bulunmaktadır. Ve geliştirmek istediğimiz demokratik komünal toplum sisteminin örgüt modeli olan konfederalizmin yanlış yorumlanmasına neden olan yaklaşımlar, bu açık kapıdan ortamımıza sızmaktadır. Daha önceki örgütlenme tarzımız, demokratik merkeziyetçi esaslara dayanan bir örgütlenme tarzıydı ve merkeziyetçi yönü ön plandaydı. Bu örgütlenme anlayışı ve yaklaşımına, Bolşevik parti modeli ve örgüt modeli diyorduk. Bunun karşısında en güçlü ideolojik söylem olarak kendisini ortaya koyan anarşizm ise federalizmi savunuyordu.

Dolayısıyla demokratik merkeziyetçi örgütlenme modelinden konfederal örgütlenmeye yapılan geçiş, beraberinde anarşizmin yeniden ele alınması ve içimize sızmasının tedbirlerinin alınması ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Önderlik her ne kadar savunmalarında, kendi çözümleme ve değerlendirmelerinin *"anarşizm biçiminde anlaşılmaması"* gerektiğine dikkat çekse de belirttiğimiz bütün bu nedenlerden dolayı, anarşizm örgüt içinde bazı kesimleri çok yoğunca yönlendirme gücünü gösterebilmektedir. Son dönemde günlük yaşamda espri biçiminde dile gelen yaklaşımlarda da bunu rahatlıkla görebiliyoruz. Pratikçi yönü ön planda olan, kural kaideye gelmeyen, hatta kendi tabirleriyle, "dogmatizmi aşmış" kişiler, biraz da utangaç bir gururla kendilerinin "anarşist olduğunu, anarşist yönlerinin olduğunu" dile getiriyorlar. Sadece bu yaklaşım sahibi kişiler değil, çevresince sempati duyulan, biraz ele avuca sığmayan, değişken karaktere sahip arkadaşlar için de "anarşist" tanımlaması yapılmaktadır. Ve en ürkütücü olanı da bu kimlik tanımlamasının büyük bir sempati ile dile getirilmesidir.

Sorunun bir boyutu buyken, diğer boyutu da içinden geldiğimiz sosyalist gelenekteki marksist damarın kendisinin anarşizme karşı polemikle var etmiş olması ve bundan kaynaklı etkilerin doğru çözümlenmemiş olmasıdır.

Anarşizme yaklaşımımız karşı bir ideolojik kimlik tanımlanması olarak ortaya çıkmıştır

Ezilenlerin 19. ve 20. yüzyılda kapitalizme karşı geliştirmiş oldukları mücadelelerin temelde iki ideolojik söylemi vardır: Birisi, sosyal demokrasi, sosyalizm ya da komünizm kavramlarıyla ifade edilen ve daha çok marksist gelenek tarafından temsil edilen ideolojik çizgidir. Diğeri ise, Proudhon'la başlayıp, Bakunin, Kropotkin ve Blanqi'yle devam eden anarşist gelenektir. İşçi sınıfı hareketinin ilk uluslararası örgütlenmesi olan "Komünist Liga", aslında bir yerde marksistler ile anarşistlerin buluştukları bir platformdu. Bu platform içerisinde, özelikle Marks ve Proudhon arasında gelişen polemikler ve bunların kendilerini işçi sınıfı hareketi içerisinde hakim kılma çabaları, I. Enternasyonal'in dağılmasını beraberinde getirdi.

Bu iki ideolojik kimlik arasında, günümüze kadar devam eden bir polemik süreci varlığını hep korudu. Bu bakımdan, marksist gelenekten gelen hareketlerin anarşizme karşı yaklaşımları, ciddi ideolojik duruş ve tavır biçiminde kendini ortaya koymaktaydı. Bizim de hareket olarak anarşizme yaklaşımımız, karşı bir ideolojik kimlik tanımlanması olarak ortaya çıkıyordu. Dolayısıyla anarşizme karşı yaklaşımımız ideolojikti. Bu yönlü bize yapılan yakıştırmalar, bir tavır tarzında reddediliyor ve kabul edilmiyordu. Bu yaklaşımın gelenekte yaratmış olduğu kimlik tanımlamalarıyla bağlantısı, belirttiğimiz bu tarihsel gerçekleşme süreçlerine bağlıdır.

Dolayısıyla anarşizme ilişkin yaptığımız değerlendirmeler ve kimlik tanımlamalarımızın hepsi ideolojik kriterlerle ele alınıyor. Bu açıdan, gerek günlük yaşam içerisinde örgüte, eyleme, taktiğe ve sosyalizmin temel sorunlarına yaklaşım noktasındaki bütün kriterlerimiz, gerekse ret ve kabul ölçülerimiz, belirttiğimiz bu ideolojik ölçülere göre belirlenmiştir. Bu tarzda şekillenen bir ideolojik kimliğin, yeniden tanımlama sürecinde bu kabul ve ret ölçülerinde yaşamış olduğu sarsılmalar var. Bu sarsılmaların kendisiyle beraber savrulmaları ve sapmaları getirmesi de işin doğası gereğidir.

Özellikle bu tür süreçlerin en kaypak karakter kişiliğini temsil eden küçük burjuva kişiliklerde bu yönlü savrulma ve sapmaların yaşanması, zaten beklenen ve işin doğası gereği olabilecek yaklaşımlardı. Günümüzde de ideolojik kimlik noktasında en büyük tahribat ve savrulmaları yaşayan ve bu noktada örgütü en çok zorlayan yaklaşımlar, bu küçük burjuva özelliğin üzerinden yaşanmaktadır. Kaldı ki gerek burjuva liberalizminin, gerek feminizmin, gerekse de bunun uçlaşmış bir boyutu olan anarşizmin sınıf zemini de küçük burjuvazidir. Çözümlemelerimizi bu eksen üzerinden yaptığımız takdirde, ideolojik kimlik tanımlamasında ortaya çıkan bu sapmaları daha doğru anlayabiliriz.

Sorunun bir yönü buyken, diğer yönü de ideolojik sapmalar ve kimi kırılmalar noktasında daha önce yapmış olduğumuz tespitlerin anarşizm noktasında da geçerli olmasıdır. Anarşizm kimliğini sahiplenen ya da kendisini utangaç bir biçimde anarşist kimlikle tanımlayıp gururlanan kişilerin, anarşizmin ne gelenek olarak tarihi hakkında ne de ideolojik, felsefi görüşü hakkında ciddi bir bilgi ve birikime sahip olmamaları ayrı bir değerlendirme konusudur. Anarşizmin, kapitalist sistem tarafından, yine geleneksel toplum tarafından fazlasıyla teşhir edilmiş "marjinal" bir kimlik olması ve bu kimliğin sistemden rahatsızlık duyan ve sisteme karşı tepkisi olan kişilerde yaratmış olduğu sempati, ortamımızda da bir kimlik tanımlamasına dönüşerek, bir ifadeye kavuşmasına neden olmuştur.

Özellikle örgüt ortamında dogmatizmin ve merkeziyetçiliğin aşılması, yine birey kimliğinin güçlendirilmesi noktasında yapılan vurgular sakat anlaşıldığından, bu noktalarda yaşanan marjinalleşmeler, anarşizmin bu teşhir olmuş marjinal kimliğiyle anlaşılmasına neden olmuştur. Bu yaklaşımlar, içerisinde mevcut geleneksel resmi toplum sisteminin karşısında olmayı barındırdığı için bir sempati yaratabilir, bunun siyasal ve psikolojik izahatı yapılabilir. Ancak kendisini sistem karşıtı alternatif bir ideolojik kimlik olarak tanımlayan bir ideolojik yapılanmanın, hele hele bunu örgüte dönüştürmüş bir hareketin kadrosunun kendisini bu kimlikle tanımlaması en hafif deyimle ideolojik muğlaklık; daha da ileri gidersek, aslında ideolojik kimliksizlik anlamına gelir. Bunun ideolojik çözümlenmesi yapıldığında da karşımıza çıkacak olan, ideolojik kimliksizlik olacaktır.

Anarşizm beraberinde büyük bir örgüt dağıtıcılığını getiriyor

Dolayısıyla anarşizme ilişkin yapacağımız çözümlemeler ve değerlendirmeler, bu sorunların hepsini netleştiren bir tarzda olmak durumundadır. Bu çözümlemeleri yaparken, bu kimlik tanımlamaları iki boyutuyla ele alacağız.

Birinci boyutu cehalettir. İdeolojik kimlik noktasında ciddi bir formasyonu olmayan kişilikler, belirttiğimiz toplumsal gerçeklikten getirmiş olduğu sempatiyle ve onun yanılgılarıyla bu tür tanımlamalara gitmektedir. Dolayısıyla o noktada anarşizm nedir ne değildir, sistem karşısındaki duruşu nedir? Kendisini anarşist olarak tanımlamak özünde ne anlama geliyor? Anarşizmin gelişim tarihi nedir, yaşam felsefesi nedir? Örgüt anlayışı nedir? Eylem anlayışı nedir? Ve giderek anarşizm nasıl bir birey ve toplum öngörmektedir? Bütün bu konularda bir çözümlemeye gitmemiz gerekmektedir.

İkinci boyutu ise, geliştirilen demokratik komünal kimliğin özümsenmemesi; bir anlamda komünaliteye gelmeyen küçük burjuva kişiliğin bu kimliği özümsememesinden kaynaklı kendini farklı ideolojik kimliklerle tanımlayarak, ideoloji dışı duruşunu isimlendirme yaklaşımıdır. Bu noktadaki ele alışımız, bunları bilince çıkarmak şeklinde olmalıdır. Bu yönlü tanımlamalara gitmek, ideolojik kimliği netleştirmek açısından hayati önemdedir.

Belirttiğimiz bütün bu nedenlerden dolayı, anarşizm sorununu biraz daha kapsamlı ele almaya çalışacağız. Tabii anarşizmi sadece küçük burjuva kişiliklerin, eğilimlerin ortamımızdaki basit yansıma ya da sapmaları olarak değerlendirmek de yeterli değildir. Kendisini anarşist kimlikle tanımlayan kişiliklerin pratik duruş noktasında yaratmış olduğu ağır tahribatlar var. Bunları da iyi çözmemiz gerekiyor.

Bir kere anarşizm, beraberinde büyük bir örgüt dağıtıcılığını getiriyor. Bu, komplonun yaratmak istediği örgütü parçalama ve dağıtma konseptine hizmet eden yaklaşıma denk düşmektedir. Bu tür yaklaşımları bir de bu noktadan ele almak gerekiyor. Felsefi olarak da anarşizmin gittiği yer, neticede nihilizmdir. Son yedi yıldır içimizde gelişen bütün eğilimleri inkarcılık ve nihilizm biçiminde tanımladık. Bunların, sonunda kompoloya bütünleşmesi, soluğu düşmanın kucağında alması bu tür yaklaşımlara karşı sağlıklı tedbirler geliştirilmemesiyle bağlantılıdır. Nihilizme en yakın felsefelerden birisi de anarşizmdir. Zaten kimileri de anarşizm ve nihilizmi özdeş kavramlar olarak da tanımlanmaktadır.

Anarşizm nedir?

Tanımlamalar, çok farklı kaynaklardan, farklı boyutlarıyla ele alınıp değerlendirilebilir. Ama biz, sorunu özellikle felsefi ve ideolojik boyutuyla ele alacağımız için, bu konuda yapılan tanımlamaların felsefi olarak ne anlama geldiğiyle işe başlayacağız.

Anarşizm kavramı, Yunanca "yönetimi olmayan, yönetimsizlik ya da başsızlık" kavramlarıyla tanımlanan "anarşi" kavramından türetilmiştir. Kimileri, bu kavramın kökenlerinin klasik Yunan felsefesine kadar gittiğini söylemektedir. Klasik Yunan felsefesinde, özellikle kozmos, kaos kavramlarının tanımlanması içerisinde, anarşi kavramı, kaosa yakın bir anlamda kullanılmaktadır. Nitekim kaos ve anarşizm kavramı kimi yerlerde özdeş kavramlar olarak kullanılmaktadır. Anarşinin toplumsal sahaya indirgenmiş biçimi ise, bilinen mevcut toplumsal örgütlenme modellerinin hiçbirinin kabul edilmediği, toplumsal ilişkilerin hiçbir hiyerarşiye ya da hiçbir bağımlılık ilkesine dayanmadan kendi doğal varoluşu içerisinde tanımlanması biçiminde de ele alınabilir. Belirttiğimiz bu tanımlamalar anarşizmin genel tanımlanmasıdır.

Bütün ideolojik bakış açılarında anarşizme ilişkin yapılan tanımlamalar, bu çerçeveye yakındır. Bununla birlikte anarşizmin bir de sözlük tanımlaması var. Bu tanımlamaları ortaya koyup, onun üzerinden çözümlemeye gitmek daha doğru olacak-

tır. Felsefe sözlüğünde "anarşi" kavramı şöyle tanımlanıyor: "Yunanca'da, yönetimi olmayan, yönetimsiz anlamına gelen 'anarkos' sözcüğünden türetilmiş terim." Yaygın olarak "erk tanımaz" olarak tanımlanan, kimilerince bilinçli olarak olumsuz anlamlar yüklenen anarşi terimi, gerçekte geniş anlamıyla, düzenin sürdürülmesi için yönetimin ya da yönetici bir iktidarın, bir başın gereksiz olduğunu vurgular. Bu bakımdan, olumsuz bir yaklaşımdan çok, olumlu bir toplumsal talebe karşılık gelmektedir. Başka türlü söylenirse; topyekun bir karmaşa durumundan çok, herhangi bir kişi ya da kurumun ötekiler üzerinde tahakkümünün ortadan kalktığı, iktidar ilişkilerinin dışlandığı ya da ötelendiği bir toplumsal düzene karşılık gelmektedir.

Anarşi kavramını bu boyutu ile ortaya koyduktan sonra, bir de kaos kavramı ile birlikte ele almak gerekiyor.

Zira anarşizm ya da anarşi kavramı, kendi düzenini "kaotik düzen" ya da kaos olarak tanımlıyor. Kaos kavramı, son dönemlerde bizde de yoğunca kullanılan bir kavramdır. Bu vesileyle burada bu kavrama ilişkin yapılan tanımlamaları da kısaca vurgulayıp geçmek gerekiyor.

Aynı sözlükte kaos kavramı şöyle tanımlanıyor: Eski Yunanca'da sözcük anlamı "dipsiz uçurum" olan "khaos", Yunan mitolojisinde yeraltı dünyasının efendisi olan ilk tanrının adıdır. İlk çağ felsefesinin evren bilgisi anlayışında ise kaos, evrende düzenlilik egemen olmadan önceki uçsuz bucaksız boşluk, biçimsizlik ya da karmaşa durumu olarak ele alınır. Eski Yunanca'da "düzen", "uyumlu birlik" anlamına gelen "kozmos"un özelikle Empedokles eliyle, "düzen olarak evren" biçiminde evrenle özdeşleştirilmesiyle, onun karşısına da düzenin, uyumun karşıtı olarak "khos" konmuştur. Empedokles için khos, birleştirici bir güç olan "Eros"la birlikte evrenin yaratılışını açıklayan iki güçten biridir. Heraklitos'un bir adım daha ileri giderek, kozmosu nomosla özdeşleştirip, doğa yasası anlayışını başlatmasıyla khos yasaya da karşıt olmuştur. Kozmosun kaos karşısındaki üstünlüğü, ilk olarak evrenin yaratılışını açıklayan felsefik düşüncelerle birlikte şekil almıştır. Kutsal kitaptaki yaratılış öyküsü bunun iyi bir örneğidir. Doğu felsefesinde de kaos, bu anlamıyla yasanın karşıtı olarak ele alınır.

Kaosun yasasızlık anlamından yola çıkarak, modern zamanlarda oluşturulmuş anlamı da anarşi kavramıyla ifade edilmektedir. Dolayısıyla kavram kökeni, düzensizlik, yasa karşıtlığı, yasasızlık özelliklerini ihtiva etmektedir. Böylece anarşi kavramı, zihinlerde toplumsal düzen, toplumsal sistem ya da evreni kozmos olarak algılamaya alışmış mantık yapısı içerisinde olumsuzluk bildiren bir kavram olarak çağrışım yapmaktadır. Bu yasa tanımazlık toplumsal sahaya indirgendiğinde, mevcut yasaların, mevcut toplumsal sistemin yasalarının tanınmaması olarak anlam bulmaktadır.

Kavrama içerilmiş bu anlamlar, toplumsal düzenden, toplumsal sistemden rahatsız olan toplum kesimlerin ve bireylerin bu kavrama sempati ile yaklaşmalarını beraberinde getirmiştir. Toplumu bir yasalar bütünü, evreni ise belli yasalar içerisinde anlayan ve bunun dışındaki varoluş tarzlarını bir nevi yokluk olarak algılayan mantık içerisinde ise anarşi, bir bakıma boşluk, yokluk anlamına geliyor. Dolayısıyla anarşi kavramı üzerinden yapılan bütün tanımlamalar, bu mantık tarafından peşinen olumsuzlanan kavramlar olarak değerlendirilir.

İktidar ve özel mülkiyet özgürlükler önündeki en büyük engeldir

Kavram kökeni itibariyle anarşiye ilişkin yapmış olduğumuz bu tanımlamalar, onun bir yaşam felsefesine, bir toplumsal sisteme dönüştürülmüş ideolojik tanımlamasında yerli yerine oturmaktadır. Ama anarşi kavramından türetilen bir ideolojik kimliğin, belirtmiş olduğumuz bu sempati ve antipati duygularını harekete geçiren çağrışımlar ile birlikte ele alınması da kaçınılmazdır. Bu konuda ciddi bir felsefi ve ideolojik yaklaşımı olmayan insanın, anarşiye ya da kaos kavramından türetilen herhangi bir düşünce yapısına karşı sempatisi de antipatisi de bu çağrışımlar tarafından harekete geçirilen köklü mantığın sonuçları olarak ortaya çıkacaktır.

Anarşistlerin en çok uğraştıkları sorun devlet sorunudur. Anarşizm aynı zamanda, mevcut toplumsal gerçekliğin tamamıyla devlet ile özdeşleştiği, dolayısıyla devletin aşılması durumunda toplumsal özgürlüğün geleceğini savunan bir dünya görüşüdür. Felsefe sözlüğünde şöyle tanımlanıyor: *"En temelde, devletin ya da iktidarın olmadığı bir toplum düzeninin kurulmasını amaçlayan dünya görüşüne verilen ad, insanın özgürleşmesinin yolunu tıkayan, insanların üzerinde tahakküm kurarak, onların yaşam alanlarını belirlemeye soyunan her türden kurumun kökünün kurutulması gerektiğini savunan toplum ve siyaset felsefesi, öğretisi."* Bu tanımlama üzerinden, düşünsel kaynaklarının çok eskilere dayandığına dikkat çekilmektedir. Özellikle Yunan felsefesinde Kinikler ve Stoalara dek uzandığına ilişkin tarihsel değerlendirmeler yapılmaktadır.

Ama bir kuram olarak, felsefi bakış açısı ve giderek ideolojik bir kimlik olarak 19. yüzyıl başlarında ortaya çıkmıştır. Anarşist öğretinin dayandığı belli başlı ilkeler ise şöyle tanımlanmaktadır:

1- İnsanların, devletin sınırlandırmalarına uymaları için hiçbir zorunluluk yoktur.

2- Bu nedenle devlet ve iktidar ortadan kaldırılmalıdır.

3- Devletsiz bir toplumsal düzen olanaklıdır.

4- İktidar, devlet, özel mülkiyet, insan özgürlüğünün önündeki en önemli engellerdir.

Anarşizmin bu temel ilkeleri, onun hem toplum ve evren tanımlanması hem de toplumsal sistemin değiştirilip dönüştürülmesini öngördüğü örgüt ve eylem biçimleriyle, toplum projeleri noktasında da geçerliliğini korumaktadır. Bu genel ilkelerin belirlemiş olduğu anarşist düşünce yapısı çok farklı akımlar tarafından farklı biçimlerde dile getirilse de özü belirttiğimiz bu tanımlamaların dışında değildir.

Bu ilkeler, anarşist yaklaşımın üzerinde uzlaşmaya vardığı ilkeler olarak tanımlanıyor. Bütün anarşist öğretiler devlet ve iktidarın olumsuz etkilerine vurgu yapmış, sorunların temelini bu noktadan ele almıştır. Ayrıca özlem duyulan anarşist toplum düzeninin koşullarından birinin de özdenetime vurgu yapan bir tür ahlakçılık olduğu da söylenmelidir. Bir başka önemli ortaklık da özel mülkiyetin ortadan kaldırılması gerekliliğinde kendini gösterir.

Daha önceki konularda da belirttiğimiz gibi, bugün sistem karşıtı bütün doktrinlerin hemen hemen benzer tarzda etkilendikleri felsefelerden birisi anarşizmdir. Bu konuda Önderliğin de yoğunca yararlandığı kaynaklar ve anarşist teorisyenler var: Bunların en çok bilinenleri Murray Boockhin, Immanuel Wallerstein, Michel Foucault gibi 20. yüzyıl anarşist teorisyenlerdir.

Proudhon'un değerlendirmeleri daha sonraki anarşist hareketin rengini belirlemiştir

Anarşizmin dayandığı bir felsefe vardır. Bu felsefenin de burada tanımlanması gerekiyor. Anarşizmin, felsefi anarşizm olarak tanımlanan yaklaşımında, devletin ya da iktidarın dayattığı herhangi bir kural ya da yasaya bireylerin uymaları için geçerli hiçbir gerekçe olmadığı biçimindeki bir düşüncedir. Bu savın temellendirilmesinde kullanılan temel argümanları ise, böylesi kuralları ya da yasaları kabul eden kişinin kendi yeteneğini kullanamayacak, hatta yapıp ettiklerini değerlendiremeyecek duruma gelecek olmasıdır. Bu nedenle anarşist görüşlerin tamamında öyle ya da böyle, devletin ortadan kaldırılması tasarısının izlerini bulmak olanaklıdır.

Anarşist felsefenin bir gelişim tarihi de vardır. Bunu kısaca özetlemek gerekiyor: Bu tasarının ilk izlerini, anarşist geleneğin ilk dönem düşünürlerinden, öncülerinden kabul edilen William Godwin'in yapıtlarında bulmak mümkündür. 19. yüzyıl başlarında teorilerini geliştiren Godwin, devletin varlığını, mülkiyetin varolan yönetiminin paylaşımını, insanların toplam mutluluğunu göz ardı ederek haksız dönüşüme neden olacak biçimde güvence altına aldığı biçimde tanımlamaktadır. İnsanların genel mutluluğunu gözetmesinden ötürü, bu yaklaşım bir bakıma yararcı bir yaklaşımdır. Devletin, olanaklı mutluluğu ya da refahın eşit bölüştürülmesini engellediği, eşit paylaşımın önüne geçtiği ve her şeyden önemlisi de insanların kendilerine yabancılaşmalarına yol açtığı biçiminde tezler öne sürmektedir. Diğer taraftan Godwin, devletin ortadan kaldırılmasına ilişkin düşüncelerin, mükemmeliyetçi bir tutum sahibi olduğunu da dile getirmektedir. Godwin'e göre, mükemmel bir kişiliğe evrilebilecek insan doğası, "devletin engelleyici ve ket vurucu niteliği" nedeniyle kendini gerçekleştirememektedir.

Daha sonra Bakunin, Kropotkin ve öteki anarşistler de "biricik olan insan doğasının ilerletilmesi ve kendini gerçekleştirmesine izin verilmesi gerektiğini" savunmuşlardır. Bu gelişmenin önündeki en büyük engelin de devlet olduğu noktasına vurgu yapılmaktadır. Anarşist öğretinin en tanınan ve bilinen teorisyenlerinden Proudhon'un bu konulara ilişkin yapmış olduğu değerlendirmeler, daha sonraki anarşist hareketin tabir yerindeyse rengini belirlemiştir.

Başta da belirttiğimiz sosyalist hareketin gelişimi içerisinde iki damar olarak gelişen sosyalist ve anarşist hareket arasında da ortaya çıkan çelişkilerde, marksist hareket bir kanadı temsil ederken, anarşist hareket ise Proudhon'la başlayıp Proudhon çizgisi olarak devam eden bir hareket-tir. Bu açıdan Proudhon'un görüşlerinin burada kısaca belirtilmesi gerekmektedir. Neredeyse bütün anarşist öğretilerin kendisinden bir biçimde etkilendiği ve "anarşizmin babası" olarak kabul edilen Proudhon, düşünce tarihinde kendisine "anarşist" diyen ilk düşünür olarak tanımlanıyor. Görüşlerinin kimi kısımları daha önce de belirttiğimiz gibi, William Godwin tarafından dile getirilmiş olsa da "Proudhon'un, o dönemde Godwin'in çalışmalarından haberdar olmadığı" biçiminde söylemler de vardır. Bu bakımdan Proudhon'un geliştirmiş olduğu anarşizmin kendine özgü bir karakteri olduğu söylenmektedir.

Proudhon'un birçok konuda geliştirmiş olduğu teoriler ve tezler var. Bu tezlerin kendi içlerinde çelişkili ve tutarsız yönleri olsa da anarşizmin temel ilkeleri olan "karşılılık", "federalizm" ve "doğrudan eylem" noktalarında dile getirmiş olduğu zengin bir literatürü var. Yapmış olduğu en önemli tanımlamalardan birisi, –1840'larda– *"en büyük hırsızlık mülkiyettir"* tespitidir. Proudhon'a göre üretim araçları insanlığın ortak üretiminden kalan miraslar olduğundan, bunların tek kişinin çıkarına kullanılması, başkalarının emeğinin sömürüsü anlamına gelmektedir ki bu, bütün sosyalist öğretinin de mülkiyeti ele alma yaklaşımının bir özetidir. Yine, *"mülkiyetin varlığı, toplumun bölünmesine yol açmaktadır"* demektedir. Bu da o dönemki bütün sosyalist hareketlerin, toplumsal çelişkilerin temeli olarak gördükleri bir yaklaşımın dile getirilmesidir. Proudhon'a göre toplum, mülkiyeti ile geçinenler ve emeğini satmak zorunda kalanlar olarak ikiye ayrılmaktadır. Üretim için gerekli olan toprak ve araçların denetimine sahip olmadıklarından, köylüler, zanaatçılar ve işçiler emeğiyle geçinme özgürlüklerinden mahrum bırakılmaktadır.

Proudhon'un öğretisi, iktidarın meşruiyeti konusundaki görüşleriyle komünist öğretiden ayrılır. Bu noktalarda Marks'a ilişkin geliştirdiği ciddi eleştiriler vardır. Özellikle marksizmin iktidar ve devlet konusundaki teorisini çok ciddi bir eleştiriye tabi tutmaktadır. Proudhon, toplumun iktidara ve merkeziyetçiliğe dayanan yönetimi yerine, sözleşmeler ve karşılıklı çıkarlarla birbirine bağımlı yerel topluluklar ve sanayi birimlerinden oluşan bir federasyon sistemini öngörmektedir.

"Benim vatanım eylemdir"

İktidar ve devlet tartışmalarında, insanlar arası ilişkilere dayanan iktidarsız, yani başsız, erksiz bir düzeni öngören Proudhon, bu düzene geçişin demokratik veya parlamenter yöntemlerle değil, ani ve şiddetle dayanan eylemlerle gerçekleşeceğini söyler. Proudhon'a göre yerleşik düzen, belli bir iktidarın, dinsel konular da dahil olmak üzere devlet erkinin dayatmalarından kaynaklanan eşitlikçi, özgürlükçü ve adaletli olmayan bir düzenidir. Bu açıdan da burjuva düzeninin dayattığı iktisadi eşitsizliğin, özgür, eşitlikçi ve adil toplum önünde engel oluşturduğunu dile getirmektedir. Bu durumun yalnızca burjuva düzenden kaynaklanan bir durum olmadığını, komünist düzenin öngördüğü iktidar düzenin de eşitliği, adaleti ve özgürlüğü aynı düzeyde dengeleyeceğini savunmaktadır. *"Özgürlük, ancak ve ancak devletin ve iktidarın ortadan kaldırılmasıyla gelecektir"* demektedir.

Proudhon'un önerdiği toplum düzeni, daha çok ahlaka dayanan bir özyönetim düzenidir. Bu düzen, Proudhoncu 'karşılıkçılık anarşizmi'dir. Üreticilerin kendi kendilerini yöneten, birbirleri arasında adil, mübadele düşüncesine dayanan karşılıklık ilkesine göre önemli olan insan topluluğunun üyeleri arasındaki karşılıklı saygıdır. Bu yolla bir yandan insanlara iktidarsız ve devletsiz bir toplum modeli sunarken, bir yandan da onları birbirleri karşısında sınırlayan Proudhon, özyönetim ile ortaklaşacılığın birleştirilmesiyle karşılıkçı toplum düzenini çekici bir hale getirmiştir.

Proudhon'un geliştirmiş olduğu düşünceler, daha sonraki süreçlerde kısmen Bakunin tarafından da geliştirilmiştir. Bakunin'in düşünceleri birçok noktada Proudhon'a yakın olsa da ayrıldığı yönler de var. Bakunin'in en temel özeliklerinden birisi, *"benim vatanım eylemdir"* meşhur sloganıyla tanımlanan eylemci kişiliğidir. Bakunin'in anarşizm anlayışı, aynı dönemde Genç Hegelciler içerisinde yer alan ve bunun etkilerini taşıyan Marks'ın da içinde bulunduğu felsefi bakış açılarının etkilerini taşımaktadır. Bakunin, anarşist felsefeyi ortaya koyarken, Proudhon'un yaptığı gibi marksizme yönelik eleştirileriyle de kendisinin farkını ortaya koymuştur.

Bakunin I. Enternasyonal'de yer almış ve burada Marks'la geliştirmiş olduğu polemiklerle öne çıkmıştır. Bakunin, Marks'la birlikte kurmuş olduğu Enternasyonal içerisinde geliştirmiş olduğu polemiklerde, Marks'ın "proletarya diktatörlüğü" kavramına karşı çıkmış ve bu noktada yapmış olduğu eleştirilerin sonunda, Marks'la yollarını ayırmıştır. En temel söylemi, 'hiçbir siyasi iktidarın kabul edilmemesi gerektiği, siyasal iktidar kavramının ve olgusunun kendisinin ortadan kaldırılması gerekliliği' konusunda yaptığı vurgudur.

> "Anarşizmin, felsefi anarşizm olarak tanımlanan yaklaşımında, devletin dayattığı herhangi bir kural ya da yasaya bireylerin uymaları için geçerli hiçbir gerekçe olmadığı biçimindeki bir düşüncedir. Bu savın temellendirilmesindeki temel argümanlar; böylesi kuralları ya da yasaları kabul eden kişinin kendi yeteneğini kullanamayacak, hatta yapıp ettiklerini değerlendiremeyecek duruma gelecek olmasıdır"

devamı 23'te

ŞANLI 15 AĞUSTOS ATILIMI VE DOĞRU DEVRİMCİ SİYASETİNİN ZAFERİ -II-

baştarafı 1'de

3- 15 Ağustos devrimci atılımının ortaya çıkardığı bazı özellikler ve kazanımlar; giderilmesi gereken hata ve yetersizlikler

Tarihimizde toplu ayaklanmaların yol açtığı kırımlardan medet uman Türk burjuvazisi, PKK'nin de böylesi bir hareket geliştireceği umuduna kapılmış, bunun gerçekleşmesi için ne lazımsa yapmıştır. Çünkü o, bunun ardından gerçekleştirmeyi tasarladığı katliamlarla, köklü bir umutsuzluk geliştirmeyi amaçlamaktadır. Başta Siverek olmak üzere birçok alanda bu hataya düşmemek için çok çaba harcandığı ve bunda başarılı olunduğu gerçeği de görülmelidir.

Ayaklanma nasıl ki bizim devrimimizin temel mücadele biçimi değilse, aynı şekilde hakim ulusun koşullarından kaynaklanan barışçıl mücadele biçimleri; dernek, seçim, parlamento, salt gösteri ve mitingler de ulusal direnişin geliştirilmesinde temel biçimler olamazlar. Geçmiş mücadelemiz, bu yöntemlerle ulusal direnişin geliştirilemeyeceğini, bunlara başvurulsa bile mutlaka silahlı direnişle birlikte uygulanabileceği gerçeğini de ortaya koymuştur. Yalnız başına uygulanacak bu yöntemlerin, giderek devrimimiz önünde engel haline geleceğini göstermiştir. DDKO, DDKD pratiği, seçimler, gösteriler, mitingler pratiği bunu açıkça ortaya koymuştur. Bazı olumlu etkileri olmakla beraber, geçmişte çok yaygınca kullanılan bu yöntemlerin kendi başına bir mücadele, direnme hattı oluşturmadıklarını ve sömürgeciliğin sıradan bir saldırısıyla yerle bir edildiklerini, bir yasaklama ya da sıkıyönetim kararıyla yaşamlarına son verildiğini çok iyi bilmekteyiz. Ama 15 Ağustos'ta günümüzün en gelişkin seviyesine ulaşmış bulunan devrimci atılım, mücadelenin bizde nasıl gelişeceğini de parlak bir biçimde ortaya koymuş bulunmaktadır.

İlk ortaya çıktığımız dönemde yaptığımız ideolojik hamle karşısında bazı küçük burjuva ukalalar, "Türk burjuvazisi duyarsa, sizi en yakın dönemde duman ettirir. Bir mermi patlatırsanız, bu, Kürdistan halkının katliamına yol açar" gibi son derece teslimiyetçi, kölelik kokan anlayışlar ileri sürmüşlerdi. Süreç, bu tür düşüncelerin beş paralık değeri olmadığını ortaya koymuştur. İdeolojik atılım ardından, politik atılım ve bunun silahlı mücadeleye yükseltilmesi, sömürgeci şiddetin yırtılmasını sağlamış ve halkın devrimci şiddetinin ortaya çıkartılmasının yegane kurtuluş yolu olduğunu kanıtlamıştır. Silahlı direniş yönteminden vebadan kaçar gibi kaçan bu tür anlayışların, bir zamanlar sahip oldukları onca güce rağmen şimdi tuzla buz olmalarının izahı burada aranmalıdır.

PKK ne kadar yaklaşılmaz görünürse görünsün, silahlı direnişi, ideolojik politik hamlesine uygun ve esas olarak onlara hizmet eden, onları koruyan, geliştiren bir biçimde ele almış; bu doğru çözümlenmesini doğru bir uygulamaya dönüştürmeye çaba sarf etmiş ve sürekli gelişmenin yolunu aralamıştır. Dayatılan karşıdevrimci terörün, ancak devrimci terörle engellenebileceğini söylerken, aynı zamanda katliamların –yalnız fiziki katliamların değil, bununla birlikte her düzeydeki maddi ve manevi katliamın– nasıl önleneceğini ortaya koymuştur. O, eğer bir damla sömürgeci kanı dökerseniz, yalnızca kendinizi değil, halkı da yok oluşa götürürsünüz diyenlerin mantığının, köle ruhlu bir mantık olduğu bugün daha çok anlaşılmaktadır. Sömürgecilere karşı sesini yükseltmemekle, hep uysal köleler olarak kalmakla hiçbir hak elde edilemez. Üstelik direnmeme eğilimi, katliam tehlikesini son derece arttırır ve sömürgeciler suskun kölelerine her türlü imhayı dayatmaktan çekinmezler. Tarih, bunun sayısız örnekleri ile doludur. Kültür katliamı, dil katliamı ve ulusal değerlerin katliamı bunun açık örnekleri değil midir? Bugün, 12 Eylül faşist hükümeti birçok tavize zorlanmış, Kürdistan'da GAP, BP vs gibi proje ve yatırımlara yönelmişse, bu, direnişten duyduğu korku nedeniyle değil midir? Dolayısıyla tarihimizin, özellikle de ulusal direniş tarihimizin bir özelliği olarak, devrimci atılımların büyük önemi açığa çıkmış bulunmaktadır.

Devrimci direniş tarihimizin bazı benzerlikleri olsa da, Vietnam'da görüldüğü gibi, daha başından başlayarak silahlı birliklerin kesintisiz ve yoğun saldırıları tarzında geliştiremeyeceğimiz bilinmek durumundadır. Bu, hem son derece örgütlü ve bol techizatlı düşman ordusuna karşı devrimci güçlerin zayıf durumundan kaynaklanan muazzam güç dengesizliği hem d e halkımızın ve onun bağrından çıkan militanların gelişmeleri özümseme ve ona ayak uydurmada içine düştüğü geriliklerden dolayı böyledir. Bu nedenle, hem düşmanın azgın gücü karşısında ezilmemek hem de atılan adımların ürünlerini toparlayarak örgütlenmeye dönüştürmek ve en geniş kitleleri eğitip seferber etmek için, dönem dönem devrimci atılımlar gerçekleştirmek ve ardından örgütlenme, bilinçlenme faaliyetlerini derinleştirmek tarzında bir faaliyet yürütülmek zorundadır.

Parti tarihimiz bugüne kadar çeşitli atılımlara tanık olmuştur. Örneğin 1978-79'larda, politik mücadele kadar silahlı devrimci şiddetin de gündeme geldiği bir atılım yaşanmıştır. Bu atılım, partimizin kuruluş ilanını milyonlara ulaştırmakla, her türlü oportünist, reformist taktikleri, örgüt ve çalışma biçimlerini yerle bir etmekle kalmamış, karşıdevrimci şiddeti de açığa çıkartarak, halka içine girmesi gereken yolun ne olduğunu açıkça göstermiştir. Daha sonra, zindanlarda dayatılan teslimiyet ve tasfiyeciliğe karşı, tarihimizin en soylu direnişçi atılımlarından birisi gerçekleştirilmiş ve bu atılım, bütün bir döneme damgasını vurmuştur. Bu atılımla zaferlerin en görkemlisini zindanlarda kazanmış olan yoldaşlarımız, yalnızca partimizin onurunu kurtarmakla kalmamış, aynı zamanda ulusal direniş yolunu bir daha dönülmezcesine açarak, bu yolda başarıyla yürümenin komutlarını vermişlerdir. Bu, ulusal direniş tarihimizin en güçlü atılımlarından birisidir. O, partimizin mücadele ruhundan hiçbir şey yitirmeksizin Ortadoğu'nun en sıcak savaş alanlarında, en zor koşullar altında kendini yeni döneme hazırlaması sürecinde, toparlanma, eğitim ve sevk etme hareketini başarıyla yönetmiş, devrimci ateşi yeniden tutuşturmanın büyük hamlesini başlatmıştır.

Ülkeye yeniden dönüş hamlesi de düşman ordularının yoğun kuşatması ve provakasyonunun son derece alçak ve sinsi yöntemleri altında, çok büyük güçlüklere rağmen, ama başarıyla gerçekleştirilmiş, tarihimizde saygın yeri olan bir atılımdır. Ülke zeminindeki hedeflerini de başarıyla yerine getiren bu atılım, 15 Ağustos Atılımı'nın zeminini de yaratarak, günümüz gelişmelerinin en güçlü dayanak noktalarından birisini oluşturmuştur.

Bu temellerde gelişen ve sayısız derslerle dolu olan 15 Ağustos Atılımı, tarihimizin geçmiş olumsuz direniş pratiklerinin gözden geçirilmesi ve yakın parti direniş pratiğimizin irdelenmesi temelinde, tarihimizin hangi temel eylem biçimleriyle ilerletileceğini, bunun için hangi tür faaliyetlerin esas alınması gerektiğini, bunun hazırlıklarının, günlük pratik çalışmalarının neye karşın nasıl ilerletileceğini ortaya koymuştur. Öz olarak ifade edersek, KUKM, belli hazırlıklar temelinde gerçekleştirilen atılımlarla devrimin bir üst aşamaya çıkarılması, o süreç içinde ortaya çıkan deneyim ve derslerin özümsenmesi ve bu özümseme temelinde, yeni ve daha üst düzeyde atılımların gerçekleştirilmesi şeklinde bir seyir izleyecektir.

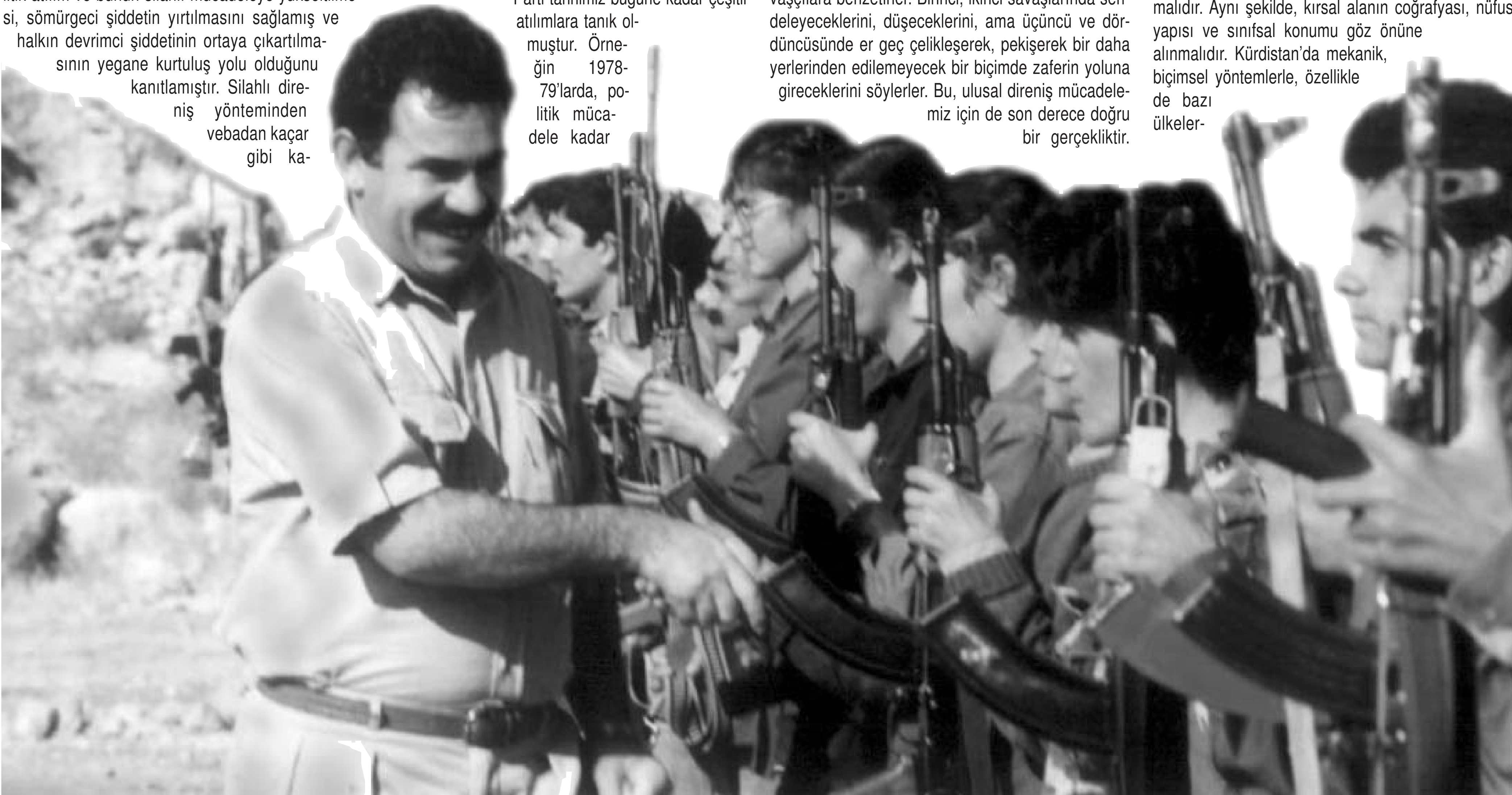
Proleteryanın büyük öğretmenleri Marks ve Engels, proleterleri ilk savaşa kalktıklarında acemi savaşçılara benzetirler. Birinci, ikinci savaşlarında sendeleyeceklerini, düşeceklerini, ama üçüncü ve dördüncüsünde er geç çelikleşerek, pekişerek bir daha yerlerinden edilemeyecek bir biçimde zaferin yoluna gireceklerini söylerler. Bu, ulusal direniş mücadelemiz için de son derece doğru bir gerçekliktir.

Başlangıçta zayıf, cılız olan, adeta ilkel köylü savaşçılığını geçmeyen ve birkaç yumrukla, bir sövgüyle, kinle yetinen atılım, ikinci hamlesinde daha cesur bir davranışa dönüşür, üçüncüde biraz daha ilerletilir. Ardından düşmanın sert darbeleri altında tökezlemeler, düşmeler görülür, ama yeniden ayağa kalkarak ve atağa geçme biçimindeki gelişme ağır basar. Bizim mücadelemizin gelişme seyri de yukarıdaki gibi olmuştur ve olacaktır. Bu seyir, atılımların özenle hazırlanması, planlanması gerektiği kadar, yaygın genel ayaklanmalar ve pasif atılım gücünden yoksun ruhsuz yöntemlerle direnişin geliştirilemeyeceği ve yenilgiden kurtulamayacağı gerçeğini de ortaya koyar.

Kürdistan'daki bütün alanlar devrimci atılımla kazanılmak zorundadır

Ulusal direniş mücadelemiz, dönem dönem, parça parça, şehir şehir ve kırsal alanlarda sömürgeciliğin yarattığı dengesizlikler nedeniyle kendine özgü gelişim yöntemleri bulmak zorundadır. Bir yandan kırda köylülüğün direnişi, çeşitli atılımlarla silahlı propaganda, gerilla ve giderek hareketli savaşa doğru dönüşürken, şehirlerde de propaganda faaliyetleri, gösteriler, mitingler ve giderek ayaklanmalar baş gösterecek ve bunlar birden bire, her alanda koordineli bir biçimde değil, parça parça ve devrevi olarak gelişecektir. Bir bölgede gelişme, kırsal alanda hızlı olup şehirlerde yavaş olurken, bir başka bölgede şehirlerde hızlı, kırsal alanda yavaş olabilir. Bir dönem, özellikle ideolojik politik gelişme döneminde şehirler önemli rol oynarken, silahlı mücadele aşamasında kırlar önemini arttırır. Yine belli bir dönem kapitalizmin gelişmiş olduğu alanlarda kadrolaşma ve örgütlenme hız kazanırken, köylülüğün feodal baskıdan en çok etkilenip sömürüldüğü alanlarda köylü direnişi, gerilla daha hızlı gelişebilir. Kürdistan'da adeta her köy ve şehir, bir devrimci atılımla kurtarılmak ve kazanılmak zorundadır.

Eruh ve Şemdinli'de bu gerçeklerle başlayan 15 Ağustos Atılımı, daha sonra birçok kasaba ve köyün devrimci etkinlik alanı haline getirilmesinde bu kuramın doğruluğunu kanıtlamıştır ve şu dersi ortaya çıkarmıştır: Bundan sonra şehirlerin direniş hazırlıkları başlı başına bir sanat olarak ele alınmalı ve geliştirilmelidir. Her şehrin kendine has konumu, kırla bağlantısı, gelişim düzeyi esas alınarak bu planlar hazırlanmalıdır. Aynı şekilde, kırsal alanın coğrafyası, nüfus yapısı ve sınıfsal konumu göz önüne alınmalıdır. Kürdistan'da mekanik, biçimsel yöntemlerle, özellikle de bazı ülkelerde gerçekleşen yöntemlerle, bu yöntemlerin kitabi bir tarzda olduğu gibi burada uygulanmasıyla bir başarı kazanmak şurda kalsın, yersiz kayıplara uğranacağı bilinmelidir. Şemalarla hareketin değil, gerçeklerimize özgü direniş yöntemlerinin sonuç alabileceği, bizzat pratikte kanıtlanmıştır. O halde gerçeklerimiz derinliğine kavranmalı, bu temelde planlamaya gidilmeli ve uygulamaya geçirilmelidir.

15 Ağustos Atılımı bu anlamda devrimci direniş gerçekliğinin daha ustaca ve yetkince gelişiminin kapılarını ardına kadar açmıştır. Bu atılım, bundan sonraki önemli atılımların da nasıl seyretmesi gerektiğini ve bu yeni atılımlara hangi temel değerleri birikim halinde aktardığını ortaya koymuştur. Hataları ve kazanımlarıyla geleceğin atılımlarına çok güçlü bir birikim sunmuştur. 15 Ağustos Atılımı'nın bir yıllık deneyimlerinden ve bu deneyimin güçlü bir eleştirisinden çıkarılacak sonuçlar, bundan sonraki atılımların muazzam kazanımlarla gerçekleşmesini sağlayacak zenginliktedir. Atılımın birçok özelliklerinin ve birçok alandaki eylemlerinin incelenmesi, yanlışlık ve eksikliklerinin irdelenmesi, kaçırılan fırsatlar ve verilen anlamsız kayıpların ortaya çıkarılması temelinde geleceğin güçlü bir planlamasına gidilebilir ve bundan sonra daha güçlü ve etkili atılımların nasıl gerçekleştirilebileceği ortaya çıkabilir.

15 Ağustos Atılımı halk savaşının gelişmesinin sınırının olmadığını göstermiştir

Genelde tüm direniş tarihimiz, özelde ise PKK'nin direniş tarihi ile 15 Ağustos'ta doruk noktasına varan direnişçi atılım iyi bir biçimde incelenir, gerekli sonuçlar çıkarılır ve gereği yerine getirilirse, inanıyoruz ki bundan sonraki gelişmeler çok daha başarılı kılınabilecektir. Bunun, aynı zamanda parti hattımızın başarılı uygulanmasının en önemli bir özelliği olduğuna, çizgimizin bu atılımlarla pratikte doğrulanarak zenginleşeceğine ve zafere ulaşacağına inanıyoruz.

15 Ağustos Devrimci Atılımı, temelde halkın kendi savaşı ile tanıştırılması ve bu savaşın ona benimsetilmesidir. Daha başka bir deyişle; öncünün bilinçli ve örgütlü savaşı ile kitlelerin derin kin ve özverisinin en anlamlı bir biçimde birleştirilmesidir. Denilebilir ki 15 Ağustos Atılımı bunu gerçekleştiren bir köprü olmuştur. Partimiz, 1979'da başlattığı bu yönlü atılımını, 1984 Ağustosunda hareketi kitleselleştirerek en üst düzeyde gerçekleştirmiştir.

Şüphesiz ki sorunlar bununla bitmemiştir. 15 Ağustos Atılımı tüm sorunları çözmüş, savaşı başarmış, sonuca bağlamış değildir. Aksine, onun en büyük özelliklerinden biri de örtbas edilmek istenen sorunları açığa vurmuş olmasıdır. Ancak bununla da sınırlı kalmamış, bu sorunların çözüm yollarını da göstermiştir. 15 Ağustos Devrimci Atılımı, Kürdistan ulusan kurtuluş savaşını dost düşman tüm güçlere dayatmış, inkarcılık konusundaki bağnazlığına rağmen, bu savaşı Türk sömürgecilerine dahi itiraf ettirmiştir.

1984 Ağustos Atılımı ile zirveye ulaşan Kürdistan direnişinin gücü, 'Türk ordusu efsanesi'nin iç yüzünü açığa vurmuştur. Olağanüstü güç dengesizliği ortamında iki ordu ve sayıları en az kırk bin olan çeşitli özel birliklere karşı son bir yıldan beridir sürekli bir savaş içinde olan hareketimiz, "bu orduya karşı durulamaz" safsatasını, bu deneyi bizzat halka yaşatarak yıkmış; ordunun içine düştüğü çözümsüzlüğü ve askerlere giderek daha çok egemen olan korku, panik ve yılgınlığı gören kitlelerin, hareketimize ve kendisine olan güveni artmıştır. Yaratılan bu sonucun bilincinde olan Türk faşist sömürgecileri, bu gelişmenin önünü kesmek için bir yandan gerçeği örtbas etmeye çalışırken, diğer yandan savaşı daha da yaygınlaştırıp sindirme seferlerine girişmekte, bu ise onu, kendisi için bir batak olan ulusal kurtuluş savaşımızın içine daha fazla gömmektedir. Yüzbinlik orduları daha şimdiden, TC'nin başına bela olmuş savaşımız karşısında her an avlanabilen açık bir hedef halini almıştır.

15 Ağustos Atılımı, Türk sömürgeciliğinin siyasi bunalımını derinleştirmiş, daha şimdiden kapıyı –Vietnam ve El Salvador'da olduğu gibi– peşpeşe yıpranıp yıkılan hükümetler, siyasiler dönemine açmıştır. Dış politikada da TC'nin demokrasiye geçiş yutturmacası ile Kürdistan ulusal kurtuluş hareketinin ezilmesi temelinde faşizme meşruiyet kazandırıp görünürdeki denge politikası ile esasta aba altında sopa gösterme politikası ve bölgede nüfuz kurma politikası tıkanmış, inanırlığını yitirmiş, daha da ötesi, kendisi için ölüm demek olan uluslararası tartışma platformlarına konu olmaya başlamıştır.

Atılımın ortaya çıkardığı bir diğer gerçek ise, TC tarihindeki bunca kuşatmaya rağmen, hareketin sürekliliğini kazanması ve giderek geliştirmesidir. Gerek M.Suphilerin gerekse 1971'in direnişini çok küçük bir kuvvetle kırmakta zorluk çekmeyen Türk sömürgecileri, kalanları da büyük çoğunlukla yanına almayı başararak, Türkiye sol hareketini önemli oranda tasfiye edebildi. 15 Ağustos Atılımı bu kuralı yerle bir etti. Direnişin sürekliliğini korumasını ve bunu tüm Kürdistan sathına yaymasını bildi. Bu, büyük bir kazanımdır ve her alandaki devrimci çıkış için önemli bir zemin teşkil etmektedir. Bu gelişmeye bağlı olarak 15 Ağustos Devrimci Atılımı, devrimin en önemli sorunu olan öncü ve savaşın ilişkisi sorununda –bu sorun doğru ve yeterli ele alınmasa da– özellikle Türkiye solunun gündeminden hiç inmemektedir. Bu, üzerinde en çok tartışılan bir konudur. Eğer politika ve uygulama doğru olursa, bir avuç öncünün rolünü ve nelere muktedir olduğunu çok iyi bir biçimde göstermiştir.

15 Ağustos Atılımı, uzun süreli halk savaşını hem kadrolara hem de kitlelere özümsetmiş, özellikle savaşın uzun süreliliğini onlara benimsetmiştir. Bu, Kürdistan Devrimi açısından çok önemli bir kazanımdır. Tarihte sürekli hazırlıksız, sıkıştırıldığı noktada ve son anda ortaya çıkan çoğu kendiliğinden patlamalar, ayaklanmalar, Kürdistan'da sıkça ortaya çıkan ve tamamen tek savaş yöntemidir. Bu durumun etkisi, kadroların yoğun bir hazırlık, sabır, bilinç ve örgütlenmeyle sürdürülen bir savaş yerine, intihar mantığı da denilebilecek ucuz mücadele yöntemlerine yönelmelerinde de görülmüştür. Türk sömürgeciliği bu zayıflıktan büyük medet umduğundan, devrimci atılımın bunu aşması, onu daha da köşeye sıkıştırmış bulunmaktadır.

Azime (M. Saran)

15 Ağustos Atılımı, halk savaşının gelişmesinin sınırının olmadığını ortaya koymuş, gerektiğinde yüzbinlik orduların güç duruma sokulabileceğini ispatlayarak, devrimci ve ilerici çıkışlar için güç kaynağı ve dayanak olmuştur. Bu temelde, "zamanı gelmemiştir, erkendir" yutturmacaları ile teslimiyet ve uzlaşmacılığına kılıf oluşturan küçük burjuva solunun maskesini düşürmüş, çürümüşlüğünü en açık bir biçimde göstermiştir. Özellikle Türkiye solunun tüm olumsuzluğunu açığa çıkararak, tarihini adeta yenileyen Ağustos Atılımı, bugün bütünüyle açığa çıkmamış olsa da yarattığı gelişmelerle Türkiye proleterya eğiliminin doğru devrimci temellerde yükselmesinde belirleyici role sahip olacaktır. Bu anlamda 15 Ağustos Atılımı, Türkiye soluna önemli bir soluk aldırma hareketidir de.

15 Ağustos, en alçakça tasfiye çabalarına karşın, Türkiye devrimci hareketinin en çok tasfiye edilmek ve inkarcılığa dönüştürülmek istendiği bir dönemde, onu kendisinde somutlaştırmış –yeniden Türkiye halkına aktarmak kaydıyla– o birikime sahip çıkmıştır. Cunta icazetli sol ve sol birlik gibi oluşumlarla bu mirasın nasıl tasfiye edilmeye çalışıldığı göz önüne getirilirse, ona sahip çıkmanın önemi daha da anlaşılacaktır.

Hareketimiz, bağımsızlık çizgimizi çarpıtıp, en kölece bir bağımlılığa dönüştürmeye çalışılan çeşitli işbirlikçi güçlerin çabalarını bu atılım temelinde boşa çıkarmıştır. Bağımsızlık hattımız, her zamankinden daha fazla halkımızın özgücüne dayanarak, gelişme ve büyüme koşullarına bu atılım sayesinde kavuşmuştur. Doğru devrimci çizgimiz bu atılımla birlikte Kürdistan'ın diğer parçaları üzerinde de yalnızca teorik ve siyasal değil, pratik olarak da önder konuma ulaşmış, o parçalardaki halkımızın da tek kurtuluş umudu haline gelmiştir. Bağımsız teorik siyasal hat, pratikte de etkisini duyuracak konuma ilk defa bugün ulaşmıştır.

15 Ağustos Devrimci Atılımı, Kürt küçük burjuva ve ilkel milliyetçiliğin devrim kaçkını, teslimiyetçi ve uzlaşmacı karakterini tümüyle dışa vurmalarına yol açmış ve onların gerçek kimliklerini gözler önüne sermiştir.

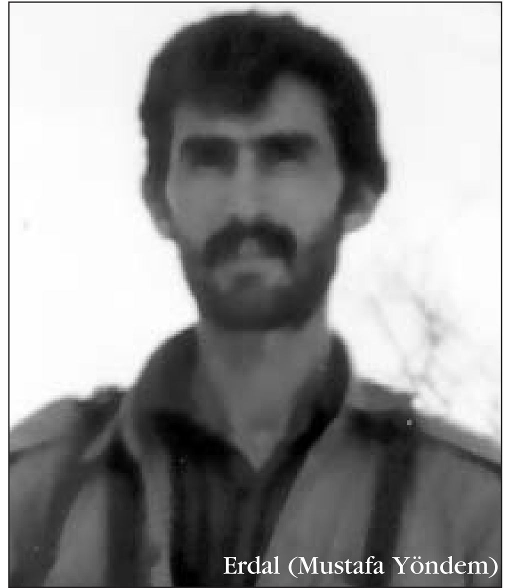
Devrimci hareketimizin yürümemesi için, tasfiyeci provakasyonu da yanına alan bu güçler, sömürgeciliğe yönelmemizi engellemeye çalışıyordu. Sol içi gibi görünen çatışmaları da körükleyen bu güçler, böylece gerçeğin görülmesini bir ölçüde de olsa önlüyor, teşhir ve tecriti zorlaştırıyordu. Ama bu atılım, söz konusu güçlerin engelleyici konumlarını açığa çıkartarak maskelerini düşürmüş, giderek faşist Türk sömürgeciliği ile girdikleri gizli ya da açık ilişkileri en çarpıcı biçimde ortaya koymuştur. Bu anlamda, halk kitleleri de partimizin birlik ve cephe politikasını daha iyi özümser hale gelmiş, bu güçlere dair taşınan iyi niyetin son kırıntılarını da artık fırlatıp atmanın zorunluluğunu görmüştür.

Bedran (Mehmet Sevgat)

15 Ağustos Atılımı'nın belli başlı özellikleri ve kazanımlarını böyle sıralarken –bunlara ileride çeşitli biçimlerde daha ayrıntılı değinilebilecektir– uygulamada içine düşülen hata ve yetmezliklere de önemle eğilmek gerekir. Bunlara ilişkin değerlendirmeler öz olarak aşağıda yapılmıştır. Ama kısaca değinilirse; mücadelemizin yükselmiş bulunduğu aşama, dönemin gereklerine uyma sanatının mutlaka yaşatılmasını hayati bir gereklilik olarak dayatıyor. Milyonların özleminin gerçeğe dönüştürüldüğü Kürdistan Devrimi'nin, yani yaşamının, bağımsızlık ve özgürlük davasının adım adım yazıldığı ve zafere götürüldüğü bir dönemde uygulamada ortaya çıkan yetmezlik ve hatalar, bunun sonucunda doğan kayıplar asla kabul edilemez bir özellik taşımakta ve önemli tehlikeleri beraberinde getirmektedir. Bu gerçekler akılda tutularak, en temel eksikliğimizin bugün pratik uygulamada ortaya çıktığı iyi bilinmelidir. Bunların neler olduğu aşağıda kısaca da olsa belirlenmiştir. Ama bunlar, dönemin asla kabul etmediği, aşılması zorunlu yetersizliklerdir. Bu nedenle çok değerli özelliklerimiz ürün vermemekte, gelişmelerin önü tıkanmaktadır. Bu mutlaka aşılmak zorundadır. Kurallarla oynanmamalı, militanlar partimizin taktik hattının gereklerini mutlaka kendi benliklerinde ve pratiklerinde somutlaştırabilmeli, temsil edebilmelidirler.

15 Ağustos Atılımı, parti militanlarını pratik politika yapmaya ve bunda başarılı olmaya zorluyor. Pratik, bunun dışında yaşama hakkı tanımıyor. TC'nin dayattığı her türlü pasifist, tahripkar ve geri kişiliği aşmayı, devrimci pratiğin gerektirdiği güçlü ve yetkinleşen militan kişiliğe ulaşmayı zorunlu kılıyor. Bir başka ifadeyle, TC ve onun ortaçağla oluşturduğu sentezler, her düzeyde konuşmayı gerektiriyor.

Partimiz, en olumsuz ve yetersiz koşullarda bile duyarlı, kararlı ve yetkin bir devrimciliği yaratmış, döneme damgasını vurabilmiş bir partidir. Eğer uygulamada yeterli duyarlılık, ustalık, ataklık ve kararlılık gösterilirse, istenen ve arzulanan devrimciliği yaratmak hiç de zor olmayacaktır.

Erdal (Mustafa Yöndem)

4- Devrimci siyasetimiz daha yetkin bir biçimde uygulanmalı yersiz kayıpların önü mutlaka alınmalı tasfiyeci provakatif eğilimlere yaşam hakkı tanınmamalıdır

Partimiz, içten ve dıştan dayatılan her türlü olumsuzluğa rağmen, devrimci politikasını yetkin ve tam uygulayabilmek için büyük çaba harcıyor. Bu süreçte şüphesiz ki bazı kaçınılmaz kayıplar da ortaya çıkıyor. Bunlar namuslu insanların temsil ettiği gerçekler olmakla birlikte, gelişen, giderek karmaşıklaşan, dolayısıyla daha büyük ve yoğun görevler ortaya çıkaran mücadelemiz, parti politikamızın daha mahir bir uygulayıcısı ve doğru devrimci kuralların daha disiplinli bir takipçisi olmayı vazgeçilmez ve hayati kılıyor.

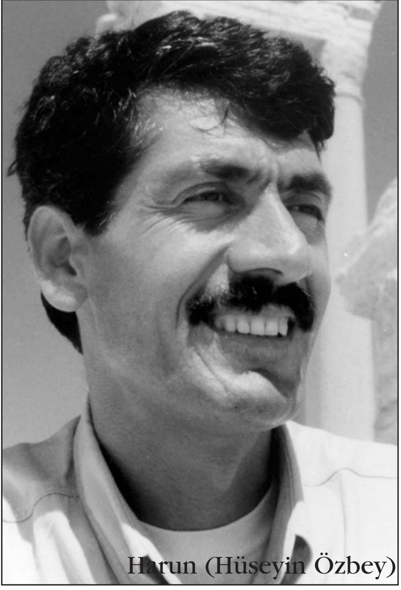
Bugün her zamankinden daha fazla açığa çıkmıştır ki karşılaşılan onca zorluk, engelleme ve yetersizliklere rağmen, mücadelemizin her geçen gün çığ gibi büyümesi ve hareketimizin her alandaki etkinliğinin giderek artması, zengin devrimci içeriğe sahip parti politikalarımızın doğruluğunun kanıtlanmasıdır.

Yeterli önderlik ve uygulayıcılar elinde. En başta zindanlarda kanıtlandığı gibi, parti siyasetimiz, en imkansız koşullarda bile yediveren bir gül gibi açılmakta, en çorak alanları bile devrimi besleyen kaynaklar haline getirmektedir. Siyasetimizin bu özelliğini kavrayan düşman güçleri ve diğer art niyetli karanlık çevreler de üzerimize gelirken, kendilerini daha yetkin karşı politikalar oluşturmaya zorunlu hissetmektedirler. Kısacası, devrimci politikamızın tarihsel ve güncel tüm dayanaklarını hesaba katarak ve olumsuz tüm ögeleri birleştirip üzerimize sürerek, sonuç almaya çalışmaktadırlar. Buna karşı, parti politikalarımızın tüm özellikleri en ustaca bir biçimde konuşturulmalı, tekdüze, yaratıcılıktan yoksun ve yetersiz uygulamalardan hızla sıyrılmalıdır.

Cephe politikalarımız, düşmana karşı en geniş güçleri bir araya getirip savaştırmak konusunda olduğu kadar, yerel gericiliğin, ilkel ve reformist milliyetçiliğin oyunlarını boşa çıkarmak, sosyal şovenizmin komplo ve tahribatlarını önlemek konusunda da yaratıcı ve güçlü bir silah olarak kullanılmalı, bariz uygulama ve yöntemlerden sakınmalıdır. Kadrolar bizzat olduğu kadar, geniş kitleler de savaş ruhu içinde eğitilmeli, her alandaki siyasetimiz kendilerine iyice özümsetilmelidir. Kürdistan gerçeğinin devrimle en anlamlı bir tarzda değiştirilmesi için, kavramları ve kuralları ezberlemek yetmiyor. Bunların derin bir uygalayıcı olmak da gerekiyor.

Bizde şimdi ortaya çıkan en belirgin sorun ise, iyi uygulayıcılar haline gelmemedir. O halde parti kadrolarımız şu soruyu kendilerine sıkça sormalıdırlar: Nasıl güçlü uygulayıcılar haline gelebiliriz? Çünkü halkımızın kaderi, güçlü uygulayıcılar haline gelmekle yakından bağlantılıdır. Böylesine bir uygulayıcılık için, teorik düzeyde çok şeyler söylendi, pratikte çok şeyler yapıldı, ama bu yine de yetmiyor. Hala bu eksiklikten kaynaklanan anlamsız kayıplar var. Yapılmaması gereken birçok şey hala yapılıyor ve kayıplara uğruyoruz. İstihbarat ve tedbir konularında yetersiz kalınıyor. Kimlere ne derece güvenileceği, ilişkilerde nelere dikkat edileceği ve nasıl hareket edileceği konularında ustalık gösterilemiyor.

"Halkımız daha ilk günden ve ilk toprağa düşenlerimizden başlayarak, şehitlerimize karşı duyduğu derin saygı ve bağlılığıyla mücadelemiz etrafında giderek daha çok kenetlenmektedir. Yersiz bazı kayıplar da yaşanmıştır. Hiç kimse basit hataları yüzünden hareketimizin değerlerine, kendine zarar verme ve düşmanın işini kolaylaştırma hakkına sahip değildir. Muazzam güç dengesizliği göz önüne getirilerek, düşmanın askeri teknik ve maddi üstünlüğü, akıllı, dikkatli ve ustaca mücadele tarzımızla etkisiz kılınmalıdır"

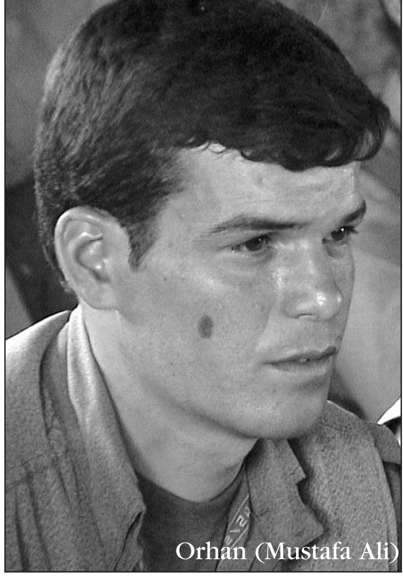

Harun (Hüseyin Özbey)

Güvenilemeyecek kişilere karşı tedbir konusunda yetersiz kalınması, ihbarcıların işine yarıyor ve bunların öncülüğünde düşman sığınakların kapısına kadar dayanabiliyor. Yerleşim alanlarına gitme ve kalmada yeterince dikkatli davranılmıyor; gidilmemesi, kalınmaması gereken yerlere gidilip ihtiyaçlar giderilmeye çalışılıyor. Bu da kayıplara yol açıyor. Yine kullanılmaması gereken ulaşım araçlarının kullanılması nedeniyle kayıplarımız oluyor. Bu ve benzeri dikkatsizlikler ve kuralların ihlali nedeniyle düşmanın işi kolaylaştırılıyor.

Düşman bugüne kadar bize ne kayıp verdirdiyse, güçlülüğünden, ustalığından ötürü değil, kendi yetersizliklerimiz nedeniyle verdirdi. O halde bütün bu konularda son derece dikkatli, duyarlı ve uyanık olmak, kurallara sonuna kadar uymak gerekiyor. Burada bir noktayı hemen önemle belirtmek gerekiyor: Halkımız daha ilk günden ve ilk toprağa düşenlerimizden başlayarak, şehitlerimize karşı duyduğu derin saygı ve bağlılığıyla mücadelemiz etrafında giderek daha çok kenetlenmektedir. Ama kurtuluşa duyduğu derin özlem ve bunun bir ürünü olan her zerre varlığımızın, düşmanın karşısında muazzam bir güç olarak dikilmesi istemi nedeniyle, yersiz kayıpları öfke, endişe ve esefle karşılamakta ve böylesi kayıplara saygı duymamaktadır. Ayrıca bu tür kayıplar, düşmana ve çürümüş reformist işbirlikçi güçlere sınırlı da olsa cesaret ve canlılık kazandırmaktadır. Hiç kimse basit hataları yüzünden hareketimizin değerlerine, kendine zarar verme ve düşmanın işini kolaylaştırma hakkına sahip değildir. Muazzam güç dengesizliği göz önüne getirilerek, düşmanın askeri teknik ve maddi üstünlüğü, akıllı, dikkatli ve ustaca mücadele tarzımızla etkisiz kılınmak zorundadır.

Diğer taraftan düşman taktik değiştiriyor. Her gün özel harbin çeşitli taktiklerini deniyor. Kontrgerilla, ölüm mangaları halinde dağlarda, her yerde pusular kuruyor ve bu pusularda çok kayıp verdirebiliyor. Bunlar da tedbirlerle boşa çıkarılabilecek kayıplardır. Özel harbin en gelişmiş biçimlerini boşa çıkarmak gerekiyor. Pişmanlık yasasının; hainlerin, itirafçıların kendileri için bir umut yaptıkları bu yasanın tamamen boşa çıkarılması zorunludur. Daha şimdiden işlemez hale getirilen bu yasanın, düzenin en zayıf halkası haline getirilip, ona karşı kullanılması sağlanmalıdır.

Aynı şekilde Köy Korucuları Kanunu'nu, bu yeni Hamidiye Alayları kanununu boşa çıkarmak gerekir. Tedirgince ve ürkekçe kullandığı bu silah da en iyi biçimde kendisine doğrultulmalıdır. Bu, mutlaka başarılmak zorundadır. Halk savaşçılığının sayısız biçimlerini denemek, uygulananı başarılıca uygulamak, başarıyı daha da geliştirip yaygınlaştırmak; geçici sürekli, basit karmaşık, tek toplu çeşitli eylem ve örgütlenme biçimlerini yaratıcı bir tarzda ortaya çıkarmak gerekiyor.

Orhan (Mustafa Ali)

Dayatılan sayısız provokasyon ve pasifikasyon yöntemleri de bu arada açığa çıkarılıp fiyaskoyla sonuçlandırılabilmelidir. Kısacası, ulusal kurtuluş mücadelemizde önderliğin yetkinleşmesi olayı behemehal sağlanmalıdır. Mevcut zayıflıklardan sıyrılarak, işleri yeterli bir tarzda kontrol etmek ve yönetmek zorunludur. Bunlar gerçekleşmediği zaman, genelde devrimci harekete, özelde de partiye yönelik tasfiyeci eğilim ve faaliyetler çok tehlikeli olabilecek ve hatta kendiliğinden bir tasfiyeciliğe bile yol açabilecektir. Bu nedenle zayıf ve yetersiz uygulama, bunalımın ortaya çıkması, sürmesi ve tasfiyenin geliştirilmesi ile doğrudan bağlantılıdır. Bunu önlemek için, tam ve yetkin uygulamacılar haline gelmeyi bilmek büyük önem taşımaktadır.

Madem ki halkımızın günümüzdeki çıkarları, artık tüm olanakların sonuna kadar kullanılmasını gerektirmektedir ve madem ki tarihimizin en özgür halkasını artık elimize almış bulunmaktayız, o halde bu halkayı daha da pekiştirmek, kopmaz kılmak için elimizden geleni sonuna kadar yapmak zorundayız. Tarihimizin aydınlık sayfalarını aralamış bulunuyoruz. Öyleyse kusurlarımızdan, hatalarımızdan asla korkmayalım. Biz ki yeri göğü fethetmek isteyen bir hareketiz. Vazgeçemeyeceğimiz hangi zayıflığımız olabilir? Bu kadar fedakarlığın, cesaretin öncülüğünü yapanlar hangi zayıflığın, yanlışlığın üstesinden gelemezler? Tarihin intikamını bu kadar güçlü almak isteyenler, nasıl en yaman ve yenilmez bir savaşçılığı sonuna kadar geliştirme ustalığını göstermezler?

Evet, üstlendiğimiz soylu ve tarihsel bir görevimiz ve dayanacağımız çok soylu değerlerimiz var. Öyleyse hiçbir güç, zayıflıklarımızı sırtımızda bir kambur gibi taşımaya zorlayamaz bizi. Öyleyse hiçbir zorluk, gerilik bizi gerekli ustalık ve güce ulaşmaktan alıkoyamaz. Bu inançla ve 15 Ağustos Şanlı Atılımı'nın bu 1. yıldönümümünden aldığımız güçle, eksiklik ve yetersizliklerimizin üzerine yürüyelim ve dönemin her türlü sorununun çözümleyici gücü, önder devrimcileri haline gelelim.

5- Partimizin siyaseti 15 Ağustos Atılımı'nda bir kez daha doğrulanmış ve zafere olan inancı sarsılmaz kılmıştır

15 Ağustos Atılımı ile başlayan ve 1. yıldönümüne dek uzanan süreç içinde, partimizin doğru devrimci siyaseti parlak bir şekilde bir kez daha doğrulanmıştır. Evet, birçokları sayısız defa doğruluğu pratikte kanıtlanmış olan parti çizgimizin başarısızlığı için çok şey yaptılar. Çeşitli güçler, ulusal ve uluslararası alanda görülmedik ölçülerde bir teşhir ve tecrit faaliyeti yürüttüler. Ama bütün bunlar, sahiplerinin suçüstü yakalanmasından başka bir sonuç yaratamadı. Devrimimiz tüm engelleri aşarak gelişiyor ve şunu kesin biçimde doğruluyor: Eğer bir siyaset doğruysa, yetersiz bir uygulaması bile büyük gelişmeler ortaya çıkarabilir. Yine eğer bir siyaset doğru ve buna uygun bir uygulamaya kavuşmuş ise, engeller ne denli çok olursa olsun, zafer yolunda yürüyebilir. 15 Ağustos ve sonrası atılımı, bunu parlak bir biçimde doğrulamıştır.

15 Ağustos Atılımı, salt içinde gerçekleştiği koşulların amansızlığı, karşılaşılan engeller ve zorluklar ile taşınan yetmezlik ve olumsuzluklar dikkate alındığında bile, gerçekten mucizevi bir harekettir. Evet, devrimin bilimine sıkı sıkıya bağlı olanlar için, işin mucizeyle ilişkisi yoktur. Ama Kürdistan koşullarında devrimimize ve hatta varlığımıza biçilen kefeni yırtarak, böylesine bir devrimci çıkışı yapmak da her gücün harcı değildir. Nitekim teslimiyetçi küçük burjuvalarımız buna bir türlü inanmak, sinelerine oturtmak istemediler ve damgayı bastılar; "ömürleri birkaç günlüktür, birkaç aylıktır." Bu, ya içinde bir bit yeniği olan, ne idüğü belirsizlerin boşu boşuna övdüğü maceraperest ve de provokatif bir harekettir ya da mucizedir. Hayır, devrimci gerçeklikte mucizelere yer yoktur. Aynı şekilde, bu kadar korkusuzca ve kahramanca, bu kadar muazzam güç dengesizliği içinde düşmana karşı yürümenin, maceracılıkla, provokasyonlukla da ilişkisi olamaz. Düşmanın itiraflarından bunu anlamak zor değildir. O halde kabul edilmelidir ki olan şey, parti siyasetimizin en çarpıcı bir şekilde doğrulanmasıdır. Üstelik her türlü kuşatmaya, provokasyona ve düşmanın sınırsız tasfiye girişimlerine rağmen bu böyle olmuştur.

"Haki yoldaşı kaybettiğimizde, bunu ulusal direniş ve zafer garantisi yapacağımıza dair halkımıza ve tüm devrimcilere söz verdik. Gelişmelerin gösterdiği gibi, sözü yerine getirmek için hiçbir şeyden kaçınmadık. Toprağa verdiğimiz yüze yakın militanımız için de aynı ruhla hareket ediyoruz. Onları yaşamın kaynağı haline getirdik. Tarih, Kürdistan'da bu direniş abidelerinin omuzlarında yükselecek, hiçbir bozguncu çabanın gücü bu gerçeği değiştirmeye yetmeyecektir"

15 Ağustos Atılımı Kürdistan'da uygulanacak doğru devrimci siyasetin ne olması gerektiğini bir kez daha ortaya koymuştur. Geçmişte ve günümüzde Kürdistan'da birçok defalar direnmeye teşebbüs edildi, ancak bunların hemen hepsinde de yenilgi yaşamaktan ve ezilmekten kurtulunamadı. Bu, şüphesiz ki uygulanan siyasetle yakından bağlantılı bir olaydır. Geçmişte, aşiretçi feodal önderliğin sınıfsal ve ideolojik politik konumu yenilginin en temel nedeni olarak karşımıza çıkarken, yakın geçmişte de özellikle ulusal ve toplumsal gerçeklerimizi ret ya da ince bir tarzda inkar temelinde yola çıkan ve ister bilinçli ister bilinçsiz olsun, böylesi bir konum içinde bulunanların Kürdistan'da giderek gelişen bir direnmeyi gerçekleştiremeyecekleri ortaya çıkmıştır.

Kürdistan'ın coğrafya ve insan yapısının silahlı mücadele için çok elverişli olmasını göz önüne alarak, Türkiyeli birçok direniş önderi de 1970'lerde bu alanda mücadeleyi geliştirmek istemiştir. Ancak ulusal gerçekliğimizi hesaba katmayan ve sınıfsal tahlile dayanmayan anlayışlarla salt gerilla mücadelesini doğru kurallar temelinde uygulamayı gözeten bu çıkışların sınırlı bazı gelişmeler sağlamış olsa da ulusal bir direnişi tutuşturamayacakları, olsa da sürekli kılamayacakları ortaya çıkmıştır. Gerek ***Sinan-ların*** Nurhak'taki, gerekse ***İbrahim Kaypakkaya***'nın Dersim ve diğer alanlarda gerçekleştirmek istedikleri direnişleri, onca soylu çaba, yüceltilmeye layık fedakarlığa ve cesarete rağmen, doğru bir ideolojik politik ulusal temele dayanmadığı ve buna bağlı olarak, doğru sınıfsal tespitlere ulaşılamadığı için, gerillacılık ve silahlı mücadele doğru ele alınmış olsa bile, yenilgiye uğramaktan kurtulamamıştır. Bu, yalnızca teknik nedenlere objektif koşullara bağlanamaz. Aksine, altında siyasi bir hata yatmaktadır. Bir ulusal ve toplumsal gerçekliği, doğru bir tarzda ve yerli yerine oturtamama durumu vardır ve yenilgi esas olarak burada aranmalıdır.

Buna karşılık PKK, Kürdistan'da silahlı mücadeleyi esas alır ve geliştirirken, bunun her şeyden önce ulusal gerçekler ve doğru bir sınıfsal tahlil temelinde ele alınması, parti siyasetinin bunu esas alması; Türkiye'nin farklı sosyoekonomik ve ulusal koşullarıyla, Kürdistan'ın koşullarının birbirinden ayırt edilmesi ve Kürdistan'ın diğer parçalarıyla Kuzeybatı parçası arasındaki farkın göz önüne getirilerek, bir mücadele hattı oluşturulması gerektiğini ilan etmiş ve pratiğini bu doğrultuda geliştirmiştir. Böylesine sağlam bir ideolojik politik temele dayandığından, yetersizliklerine, özellikle de silahlı mücadele konusunda deneyimsiz olmasına rağmen, giderek gelişmeleri hızlandırmayı bilmiştir. Bizde, partimizin güçlü bir ideolojik politik etkinliği olduğundan çokça söz edilir. Bu etkinlik onun doğru olmasından kaynaklanmaktadır. Gerçeklerimizin doğru dile getirilmesi, pratikteki gücünün de esas nedenidir.

Yine çokça söylenen bir şey, silahlı mücadelede birçok hatalar yapmamıza rağmen, yine de gelişmelerin durdurulamadığıdır. Evet, bunca hataya rağmen, çizgi doğru olduğu için, yetersiz uygulamaları bile objektif olarak birçok gelişmeyi doğurması kaçınılmazdır. Yeterli bir uygulanmasının, Kürdistan'da gerçekten güçlü devrimci atılımların gelişmesini doğuracağı, hiçbir engelin, objektif koşulun bunu engelleyemeyeceği daha şimdiden ispatlanmıştır. Artık kabul edilmesi gereken gerçeklik, Kürdistan'da silahlı direnişin zaferinin gerçekleşeceği ve bunun ancak ulusal kurtuluş siyaseti temelinde gelişeceğidir.

Sosyal şovenizm kokan işbirlikçi reformizmin bunu geliştirme gücü yoktur. Çünkü, ulusal direnişçi bir kurtuluş siyasetine sahip değildir. Kısacası, onlar az imkana, kısa bir tecrübeye sahip oldukları için değil, doğru bir siyasete sahip olmadıkları için bugün Kürdistan'da gelişememektedirler. Eğer üzerindeki bunca baskıya, imhaya, teşhir ve tecride rağmen partimizin bugün milyonlara mal olan mücadelesinden bahsediyorsak, bu, her şeyden önce siyasetinin doğruluğundan kaynaklanmaktadır. Bu siyasetin içinde yer almak, onu geliştirmek, ondan sonraki gelişmelerin de temel nedeni olarak bağlı kalınması gereken doğru bir devrimci tutum, bir politik tavır alıştır. Bu gerçeğin bundan sonra fazla zorlanmaması, kabul edilmesi zorunludur. Eğer başta cephe olmak üzere, çeşitli ittifaklara güç kazandırmak, bunu Türkiye halkının direnişiyle bütünleştirmek istiyorsak, her şeyden önce bu gerçeklik temelinde hareket etmek, bunu çeşitli demagojik yöntemler ve ezeli bir hastalık olan sosyal şovenizmle bulandırmamak, örtbas etmemek gerekmektedir. Aynı şekilde, onu ulusal gerçeklerimize uygun olmayan ve onun gelişimine karşılık vermeyen taktiklerle savsaklamamalıdır. Kürdistan'da ulusal direnişin en önemli biçimi olan silahlı mücadeleyi esas almayan ve onu özgül koşullara uygulamayan hiçbir taktiğin gelişme şansı yoktur. Çeşitli güçlerin onca maddi imkanlarına ve tecrübelerine rağmen güç toparlayamamaları ve aralarındaki sayısız ittifaka rağmen iş yapamamalarının nedeni budur.

Devrimci siyaset ve taktik, gelişmenin kaçınılmaz şarttır. Ve bu gerçek, 15 Ağustos eylemliliği ile bir kez daha kanıtlanmıştır. Çizgimizi bir kez daha doğrulaması yanında 15 Ağustos Devrimci Atılımı, halkımızın yenilmezliğini ve kahramanlığını, partimizin yüce fedakarlık ve cesaret ruhunu, hareketimizin bu atılım boyunca kutsal topraklarımıza verdiği yüze yakın değerli evladıyla en yüksek düzeyde bir kez daha kanıtlamıştır.

Evet, çok kan dökülmüş, büyük acılar çekilmiş, yüksek cesaret ve fedakarlıklar yaşanmıştır. Kaldı ki bundan sonra da hem sorunlar hem de kayıplar olacak ve hatta daha da artacaktır. Ama gelişmelerin yönünün artık ortaya çıkarıldığı ve savaş deneyiminin tüm gerçekleri ile kitlelere tattırıldığı günümüz ortamında, bunlar devrimci mücadelenin uğrak noktalarında ödenmesi gereken zorunlu karşılıklardır. Eğer bütün bunlar yeterli ve doğru uygulama temelinde olur, taktik dışı değil, kurallar dahilinde ortaya çıkarsa, bizim için kayıp olmaktan çıkar ve hatta giderek kazanca dönüşür. Mücadelenin bundan başka büyüme formülü yoktur ve bu bizim temel güç kaynağımızdır.

Şimdi hareketimizin önündeki en önemli mesele, 15 Ağustos Atılımı'nın geleceğe taşırılması sorunudur. Hemen belirtmek gerekir ki tarihimiz gerçek bir yenilenme

şansına ilk defa kavuşmuştur. O nedenle de başta Parti Önderliği olmak üzere, onun sorumlu, fedakar ve cesur militanları yakaladıkları halkaya yeni halkalar eklemek, kazandıkları mevzilere yeni mevziler katmak ve bunu da gerekirse kan dökerek, o soylu emek karşılığında elde etmekten çekinmeden gerçekleştirmek, kısacası yaşamlarını sözlerinin eri olarak yaşamak, bunun için de hayatlarını ortaya koymak zorundadırlar.

Yükselttiğimiz direniş Hayrilerin Kemallerin direnişine verilen mütevazı bir karşılıktır

Temmuz ayı, tarihimizin en soylu direnişinin yükseltildiği aydır. Halkımızın büyük direniş değerleri ***Hayriler*** ve ***Kemaller***'in tarihimizi yeniden diriltmek için başlattıkları o büyük direniş üzerinden fazla bir zaman geçmeden, onlara layık olmanın ve anılarına bağlılığın bir gereği olarak, bize dayattıkları görevlerin üzerine kısmen de olsa yürünmüştür. Şüphesiz ki yükselttiğimiz direniş, o büyük direnişlere verilen mütevazı bir karşılıktır, ama biraz gecikmeli de olsa, anılara bağlı kalındığı ve gereğinin yapılmaya çalışıldığı ortaya konulmuştur. Direniş şehitlerimizin anılarının gereklerini yerine getirebilmek konusunda hiçbir şeyden sakınılmaz ve bu anılara, ancak yeteneklerin korkunç biçimde ayaklandırılması ile karşılık verilebilir.

Biz ilk ve büyük şehitlerimizden olan ***Haki*** yoldaşı kaybettiğimizde, bunu bir ulusal direniş ve zafer garantisi yapacağımıza dair halkımıza ve tüm devrimcilere söz verdik. Gelişmelerin ortaya koyduğu gibi, sözü yerine getirmek için hiçbir şeyden kaçınmadık, gereken sonuçları da bir bir aldık ve almaya devam ediyoruz. Bugün de 15 Ağustos Atılımı'nın 1. yılında toprağa verdiğimiz yüze yakın militanımız için aynı şeyi söylüyoruz ve aynı ruhla hareket ediyoruz. Onları daha şimdiden yaşamın kaynağı haline getirdik. Tarih, Kürdistan'da artık bu direniş abidelerinin omuzlarında yükselecek ve hiçbir bozguncu ve inkarcı çabanın gücü bu gerçeği değiştirmeye yetmeyecektir.

Direnişin gönderinde şerefle dalgalanan bu kahramanlarımızın bu mertebeye nasıl, hangi koşullarda, ne biçim ihanetlere karşı nasıl bir savaş vererek ulaştıklarını burada bütünüyle ortaya koymaya olanak yoktur. Her birinin hikayesi, uzun bir romana konu olacak kadar detaylıdır. Devrimci tarih ve edebiyatımız, gelecekte bunları bir bir gerçek yerlerine koyacaktır. Ama biz, bir başka açıdan ve daha şimdiden şunu rahatlıkla söyleyebiliriz: Bireylerin tek tek toprağa düşüşünü bile tarihsel büyük direnişler başlatmanın gerekçesi yapan bir hareket, yüzlerin anısını, bu barbar düşmana karşı korkunç bir patlamaya dönüştürmesini bilecektir. Düşmanın hiçbir çabası, sonucun böyle gerçekleşmesini önleyemeyecektir ve eğer yaşayan devrimciler, şehitlerimizin anılarının yaman bir takipçisi olurlarsa, ***Hakiler, Haliller, Kemaller*** ve ***Hayriler*** için gecikmeli de olsa yerine getirilenleri, yeni dönem şehitlerimizin anıları karşısında daha kapsamlı, daha derin ve daha erkenden yerine getirmek hiç de zor olmayacaktır.

Şehitlerimiz için artık gözyaşı dökülmesini kabul edebilir veya buna müsaade edebilir miyiz? Bizim direniş geleneğimizde şehitlerin anısına bağlılığın, mücadeleyi daha da yenilmez kılmak ve zafer için daha büyük direnişleri başlatmak anlamına geldiği, bunu içermeyen ve sadece gözyaşları ile yetinen bir durumun ise bir sefillik olarak değerlendirildiği bilinmektedir.

Faşist cunta ve ordusunun görülmemiş boyutlardaki saldırılarına karşı, atomlarına dek parçalanmış halk gerçekliğimiz içinde ortaya çıkan 15 Ağustos direniş şehitlerinin tarihimizdeki yeri elbetteki çok seçkin ve anlamlıdır. Altında 15 Ağustos şehitlerinin imzası olan dönemi anlamlı ve tarihsel kılan şey, şehitlerimizin kanı pahasına yükselttikleri direnişlerin, TC tarihinin en uzun ömürlü askeri yönetimi altında, öncüyü imha için uygulanan görülmemiş baskı ortamında tarihimizi bağımsız temellerde yeniden diriltmek, çağla köprüsünü kurmak, öncünün bilinçli, silahlı direnişi ile halkımızın örgütsüz kin ve öfkesini birleştirerek, tarihimizin bu evresini şanlı kılmak yolunda kazandırdıklarıdır. 15 Ağustos Atılımı'nın şehitleri, işte böyle bir evreyi gerçekleştiren büyük kahramanlar olarak tarihimiz ve belleklerimizde yer edecek ölümsüz değerlerimiz olarak kalacaklardır.

Onlar, şehitler zincirinde, Diyarbakır Zindan şehitlerinden sonra yeni bir doruk noktasını teşkil etmektedirler. Hem Diyarbakır direnişine layık olmanın hem de yeni bir direniş yaratmanın ifadesidirler. Hiçbir güç onların bu konumunu değiştiremeyecektir. Onlar tarihtir ve halkımızın temel alacağı biricik değerlerdir.

Evet, Mazlum yoldaşın şehadetiyle, bizi herşeyden vazgeçirtecek bir korku ile zafer yolundan alıkonulmak istendik. Ama O, ölüme meydan okuyarak, tüm halkımıza nasıl, nerede ve niçin kan verilmesi gerektiğini gösterdi. 15 Ağustos Atılımı'nın şehitleri, bu yolda yürümesini bilenlerin topluluğu olduğunu kanıtlamıştır.

Onlar, 1980 sonrası dönem ile yeni dönem arasındaki en sağlam köprü oldular. Yeni döneme, onların halkımız ile çağdaş dünya arasında oluşturdukları bu köprüden varılacaktır. Onların direniş ve şehadetlerinin anlamının büyüklüğü, yarattıkları bu tarihsel sonuçlar nedeniyledir.

Şehitlerimiz kendi yaşamlarını sonsuzlaştırırken, önümüze koydukları dönülmez yol ve milyonlara dayattıkları direnişle, biz geride kalanlara daha büyük direnmelerin nasıl ve hangi alanlarda yükseltilebileceğini adeta emrediyorlar. Zaman geçirilmeden gerçekleştirilmesi gereken bu görevlere nasıl koşulması gerektiği açık. Devrimci teori ile bu gerçeklik yeteri kadar aydınlatılmış, çok rahat kavranabilecek bir olguya dönüştürülmüştür. İnsanlarımız her zamankinden daha fazla bu yolda yürümeye ve anılara bağlılığın bir gereği olarak her alanda ordulaşmaya daha yatkındırlar. Nelere, nasıl bağlı olacaklarını ve nasıl yürüyeceklerini her zamankinden daha fazla öğreniyorlar ve biliyorlar. Zamanı gelmemiştir denilen olgunun, nasıl zamanın kendisi haline getirildiği, yine aceleye getiriliyor denilen şeyin, nasıl yetişmek için saniyenin bile kaybedilmemesi gereken bir olgu olduğu, artık herkesin görüp duyabileceği bir gerçek haline gelmiştir. Fakat zamanın ve fırsatların en anlamlı bir direnişle bütünleştirilmesi ve öz çıkarlar temelinde dönüştürülmesi, ancak büyük devrimcilerin harcı olan eylemlerle gerçekleştirilebilmiştir.

Direniş şehitlerine bağlılığımız büyüktür. Evet, her birisine ancak birer zafer abidesi dikilerek layık olunabilir. Fakat bunları bir söz olmaktan çıkarmak ve her gün adım adım pratikte gerçekleştirilen devrimci kazanımlara dönüştürebilmek ve bunun en doğru savaş yöntemleri ile gerçekleştirilmesini sağlamak için, omuzlarımıza yüklenmiş yoğun görevler vardır. Bu görevleri yerine getirmenin şartı ise, 15 Ağustos Atılımı'nı aşan yeni bir atılımın koşullarını ve onu bizzat halkın savaşım gücüne dönüştüren bir eylem yaratmaktır. Varolan temel, bizi bu konumda son derece cesur kılmıştır. Geçmişte olduğu gibi, günümüzde de öncü, bu cesaret gereken atılımları yaratarak anlamlandırmalı, somut bir gerçekliğe dönüştürmeli ve asla gerisinde kalmamalıdır. Geçmişte bu, çok yüksek boyutlarda yaratıldı. Geçmişin bu konuda örnek alınması ve yaratıcı bir şekilde kavranması gerekmektedir. Şüphesiz ki yapılması gereken, bu geçmişin tekrarı değil, yaratıcı bir tarzda kavranması ve güçlü yeni hamlelerin gerçekleştirilmesidir. Parti militanlarının büyümesi ve hedeflerine ulaşması artık buna bağlıdır.

Partimiz ve yurtsever halkımız da ödünsüz, başı dik ve göğsü onurla kabarmış bir yaşamla, o yılmaz, sarsılmaz denen ordu gücünü dizginlemek; daha onurlu nefes alıp vermek ve buradan giderek makus talihini yenmek için, her zamankinden daha fazla bağlılık ve kararlılıkla adımlarını pekiştirmekten ve dökülen bunca kan ile çekilen bunca acıya kendi direnişimizle karşılık vermekten başka hiçbir yolumuzun olmadığını bilmeli, kabul etmelidir.

15 Ağustos Atılımı'nın 1. yılını geride bırakırken, kendimizi bu gerçeklerin derin bilinciyle gözden geçiriyor, çok daha üst düzeyde bir atılımı, hem de en kısa zamanda tüm Kürdistan sathında milyonlarımızın yüreği ve ellerinde nasıl tutuşturacağımızın derin hesabı, uyanıklığı ve ustalığı içinde bulunmaya söz veriyor, partimizin tüm cesur ve fedakar militanları ile halkımızı, bağlılığını bir kez daha göstermeye, yeni hamlelerimizin büyük gücü olmaya çağırıyoruz.

– Yaşasın şanlı 15 Ağustos eylemi!

– 15 Ağustos Atılımı'nı gerçekleştirenlerin anısı ölümsüzdür ve o anılarda zafer her zamankinden daha yakındır!

Ağustos 1985

ATEŞKES ANCAK MÜCADELE İLE DEMOKRATİK ÇÖZÜMÜ GETİRİR

baştarafı 2'de

Daha çok, Türkiye'yi ABD ile uyumlu hale getirme, Türkiye'nin bazı isteklerini karşılama, ama bazı konularda da Türkiye'yi zorlama koordinatörlüğü olacaktır. Türkiye ile ABD arasındaki sorunlar esas olarak da Kürtler konusunda ortaya çıkmaktadır. Sadece Kuzey Kürdistan konusunda değil, Güneyli Kürtler konusunda da Türkiye ile ABD arasında zaman zaman sorunlar çıkmaktadır. Bu açıdan bu koordinatörü, Türkiye ile ABD arasında sorun olacak konuları kriz haline gelmeden zamanında çözerek, ABD ile Türkiye ilişkilerini zorlayacak hal almasını engelleme koordinatörü olarak değerlendirmek daha doğru olur.

Türkiye ile ABD arasında çıkan sorunlar bundan sonra da elçiliklerle, dış ilişkilerle çözülmeye çalışılacaktır. Ama bunlar bazen geciktiğinden, bazen de derinliğine ele alınmadığından, yeni sorunların ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Dolayısıyla koordinatörlük sorunu sadece PKK ile ilgili bir konu değil, Türkiye ve ABD'nin Ortadoğu'da Kürt eksenli ortaya çıkan sorunların tümünü çözmeye yöneliktir. Aslında bir yönüyle de ABD'nin bölgede izlediği BOP'ta, esas olarak Kürtleri ve Türkiye'yi birlikte değerlendirme politikasını pratikleştirme koordinatörlüğü olarak da ele alınabilir. ABD, BOP'ta ne Kürtleri ne de Türkiye'yi dışlamak istiyor. Esas olarak Türkiye ve Kürtlerin ilişkisi eksenine dayanacak bir Ortadoğu projesini yaşamsallaştırmak istiyor. Ya da Kürtlerle Türkler arasında bir ittifak yaratarak, bu ilişkiyi Araplar ve Farslar karşısına biraz daha avantajlı duruma getirme politikasını yürütüyor. Mevcut durumda bu koordinatörlüğün, Türkiye'deki Kürt sorununu çözme, PKK ile Türkiye arasında arabulucu olma ya da Türkiye'nin PKK'yi ezme konusunda varolan politikasının koordinesini yapma gibi bir görevi bulunmamaktadır. İlan ettiğimiz ateşkes süreci ve inkarcı güçlerle demokratik çözüm güçleri arasındaki mücadele, bu koordinatörlüğün nasıl bir rol alacağını da netleştirecektir. Ama mevcut durumda bunu ne ezme ne de çözme koordinatörlüğü olarak görmek doğru olmaz.

Mevcut durumda Kürtlerin ortak tavır almaya ihtiyaçları vardır

Mevcut durumda Güney Kürdistanlı güçlerin Kürdistan'ın tüm parçalarını düşünen bütünlüklü bir ulusal demokratik politikaları yoktur. Zaten demokratik bir politika izleyebileceklerinden söz etmek de mümkün değildir. Güney Kürdistanlı güçlerin politikalarının tüm ekseni, Kürt halkının mücadeleyle ortaya çıkardığı güç düzeyinin ekonomik, sosyal, siyasal, diplomatik tüm imkanlarını, Güney Kürdistan'da oluşturulan federe Kürt devletini kabul ettirmeye yönelik olarak değerlendirmektir. Türkiye'ye yönelik politikaları da tamamen bunun üzerine kuruludur. Bu konuda önemli düzeyde bir gelişme de sağlanmıştır. Türkiye istemeyerek de olsa, büyük oranda bu Kürt federasyonunu kabul etme noktasına gelmiştir. Daha çok Kerkük üzerinde anlaşmazlık vardır. Kerkük dışında Türkiye'nin Kürt federasyonuna herhangi bir itirazı yoktur. Bunu hem Güneyli Kürtlere hem de uluslararası güçlere açıkça söylemektedir.

Güneyli güçlerin Kuzey Kürdistan'a ve PKK'ye karşı politikalarında tam bir tutarsızlık vardır. PKK'yi kendi oluşumlarını güçlendirmede bir koz olarak kullanmak istiyorlar. Kuzey Kürdistan'daki özgürlük hareketinin bir tarafa itilerek bastırılması, satılması karşılığında kendi oluşumlarını kabul ettirmeye çalışmaktadırlar. Bu politikayı sadece PKK'ye karşı bir tutarsızlık değil, tümüyle Kürt halkının özgürlük mücadelesine karşı bir tutarsızlık olarak değerlendirmek gerekir. Ancak giderek Güney Kürdistan halkı ve Güneyli siyasal güçlerin içinde PKK zayıflarsa Kürtlerin Türkiye karşısında zayıflayacağı, dolayısıyla Türkiye'nin güçleneceği, bu durumun Kürtleri yalnız Ortadoğu'da değil, uluslararası alanda da güçsüz düşüreceği düşüncesiyle PKK'nin tasfiyesini kendi çıkarlarına görmeme eğilimi gelişmektedir. Kürt özgürlük hareketiyle belli düzeyde uzlaşma, PKK'yi tümüyle karşısına almama gibi bir politik yaklaşım görülmektedir. Ama bunların Güney Kürdistan'daki güçler içinde tümden bir ağırlık kazandığını ve tam bir politik kararlılık haline geldiğini söylemek de yanıltıcıdır ve gerçekçi değildir.

Son zamanlarda bazı güçlerin kendilerini örgütleyip bir parti ve hareket yapmak, PKK ve Apo karşıtı ne kadar birey ve çevre varsa bir araya getirmek istedikleri görülmektedir. Geçmişte PKK'ye karşı geliştirilen ulusal demokratik güç birliği yeniden güncelleştirilmek isteniyor. 1978'de de PKK'ye karşı ulusal demokratik güç birliği adı altında bir şer ittifakı kurarak, onlarca Kürt insanını katletmişlerdir. Nasıl ki hizb-i kontra 1992-94 yılları arasında hedef göstermeden Kürt özgürlük hareketine sempati duyan insanları öldürdüyse, ulusal demokratik güç birliği de 1979 ve 1980'de aynı yöntemleri izlemiştir. Öldürdükleri de bu hareketin kadrolarından çok, sempatizanlar olmuştur. Aslında bugün de benzer bir ittifak kurulmak istenmektedir. Bugün Kürt özgürlük hareketine saldıracak güçleri yoktur, ama herhalde fırsat bulurlarsa, 1992-94'teki hizb-i kontra saldırıları gibi Kürt özgürlük hareketine saldırırlar. Böyle olacağını 1980 öncesi pratikten biliyoruz. Böyle olduğuna inanmayanlar, 12 Eylül döneminde Diyarbakır Sıkıyönetim Mahkemesi'nin hazırladığı KUK'un, Özgürlük Yolu'nun, DDKD'nin iddianamelerine bakabilirler. Yakalanan bireylerin ifadelerine bakabilirler. Bunları biz uydurmuyoruz. Bunlar belgelere geçmiş tarihi gerçeklerdir.

Bu tür PKK karşıtı hareketleri, bu dönemde tehlikeli buluyoruz. Demokratik çözüm için tüm ulusal güçlerin birlikte hareket etmesi gerektiği bir dönemde bu tür yaklaşımları sadece gaflet olarak görmüyoruz, aynı zamanda ihanet olarak değerlendiriyoruz. Aslından bunların arkasında özel savaş örgütlenmeleri vardır. Kürt özgürlük hareketini bölüp parçalamak isteyen inkarcı şovenist kesimler vardır. Yine Kürt özgürlük hareketini bölüp parçalamak isteyen uluslararası güçler de bu çevrelerin arkasındadır. Bunlar aslında kendi güç ve imkanlarıyla harekete geçen çevreler değildir. Tamamen Türk devletince desteklenen, önü açılan, uluslararası güçlerle bağlantılı güçlerdir. Ve Güneyli siyasal güçlerin Kuzey Kürdistan'daki zayıflıklarını giderme çabalarının sonucu ortaya çıkan hareketlerdir. Bu hareketleri destekleyenlerin Kürt özgürlük hareketine karşı samimi olduklarından söz etmek mümkün değildir. Şu anda gerçekten yurtsever olan, ama farklı düşüncede olan çevrelerin düşüncelerine birşey diyemeyiz, ama Özgürlük hareketi karşıtı kurulan ve Kürt özgürlük hareketini zayıflatmaya yönelik her türlü ittifakı, örgütlenmeyi özel savaşın Kürt halkı içindeki uzantıları olarak değerlendiriyoruz.

Yurtsever Kürdistan halkı, ateşkes ilan edip demokratik çözümü zorlamak istediğimiz bu süreçte, bu çevrelere kesinlikle müsamaha göstermemelidir, yüz vermemelidir. Bunların Kürt sorununun demokratik çözümünü engellemek isteyenlerin uzantısı haline gelecek bir konuma ulaşmalarına şimdiden engel olmalıdırlar. Bunlar Kürt halkının birliğini parçalamaya yönelik yaklaşımlardır. Çeşitli çevreler tarafından kışkırtılarak örgütlenmeye sevk edilmektedir. Örneğin hükümete yakın yazarlar, çizerler, 'Kürtler arasında demokratik siyaset yok, Kürtlerde farklı partiler, örgütler yok; tek bir ses, tek bir örgüt var' demagojisiyle Kürtlerin mevcut birliğini parçalamaya yönelmektedirler. Kendileri Kürt inkarcılığında, PKK karşıtlığında ortak politika izlerken, Kürtlerin birliğini bozmak için de her türlü çabayı göstermektedirler.

Şu anda Kürtlerin ortak tavır almaya ihtiyacı vardır. Ortak tavır almak da demokrasiye aykırı değildir. Ortak tavır almak, Kürt halkının demokratik taleplerini gerçekleştirmek, Kürt halkının Türkiye'de demokrasi içinde yaşayabilmesi için gerekli ve zorunlu bir tutumdur. Bu nedenle Kürt özgürlük hareketi ve PKK etrafında birleşmek, demokratik bir tavırdır. Demokrasi mücadelesinin gerektirdiği bir tutumdur. Çeşitli yazarların aydınlara ve demokratik güçlere dayattıkları ise demokrasi adına, sözde farklı örgütlenmeler adına demokratik güçlerin birliğini parçalayan, dolayısıyla demokrasi ve özgürlük mücadelesine zarar veren haince bir yaklaşımdır.

Bu tür tutumlara ve girişimlere ne Kürt halkı ne de Kürt siyasi çevreleri prim vermemelidir. Kürt halkının görevi bu çevreleri dağıtmaktır. Eğer tutumunu, tavrını koyarsa ve bu çevrelere yüz vermezse, toplumdan güç almayan, toplumun tepkisini alan bu çevreler, bu tür girişimlerde bulunamazlar. Kürt halkının birliğini dağıtmak isteyenlere karşı Kürt halkının da bu tür eğilimleri dağıtma, parçalama, bu tür eğilimlere izin vermeme hakkı vardır. Kendi birliğine saldıranlara, birliğini dağıtmak isteyenlere karşı Kürt halkının kendi birliğini koruma, bu birliğe karşı yapılan saldırıları boşa çıkarma hakkı vardır ve bu hak özgürlük ve demokrasi adına meşrudur.

HALKLARIN ZAMANI RADİKAL DEMOKRASİYLE GELECEKTİR

Günümüzde üzerinde en fazla tartışılan ve farklı yorumlanan kavramların başında demokrasi gelmektedir. Demokrasi kavram itibarıyla halkın yönetimi anlamına gelmektedir. Dolayısıyla halkın yönetimde olup olmadığı, halkın kendi kendini yönetip yönetmediği dikkate alınmadan yapılan tüm değerlendirmelerin yanlış olacağı açıktır. Düşünceler farklı çıkarlar, farklı sınıflar, farklı sosyal ve kültürel yapılar üzerinde şekillendiğinden, demokrasi de her gücün ya da her kişinin durumuna göre farklı biçimde ele alınmaktadır. Bu nedenle de çok kapsamlı irdelenmeden, halkın kendi kendini yönetmesi, halkın güç olması anlamına gelen demokrasi konusunda doğru değerlendirmelere ulaşmak mümkün değildir.

Demokrasi, yakın zamana kadar en fazla da Atina'daki pratikleşme biçiminden yola çıkılarak değerlendirilmekteydi. Daha sonra Avrupa'da gerçekleşen Rönesans, Reform ortamında düşünsel düzeyin gelişimiyle birlikte demokratik yönetimin, demokrasi anlayışının yeniden gündeme gelmesi söz konusu oldu. Avrupa'da bu kavramın yeniden toplumsal ve siyasal yaşamın en fazla tartışılan konulardan biri haline gelmesiyle birlikte, her güç kendine göre de yorumlamıştır. Farklı değerlendirmelerin olmasını doğal ve anlayışla karşılamak gerekir. Çıkar farklılıkları söz konusu olduğu müddetçe, yorum ve anlama farklılıkları da varolmaya devam edecektir. Neden farklı anlaşılıyor, farklı değerlendiriliyor diye yakınmaya gerek yoktur. Yakınmak yerine halkın güç olması, kendini yönetmesi anlamına gelen demokrasinin bu içeriğine uygun biçimde ifade edilmesi için teorik değerlendirmelerin geliştirilmesi ve bunun pratiğe geçirilmesi gerekmektedir. Yakın zamana kadar demokrasi kavramının demokrasiyle kastedilenin tersine, en fazla da kapitalizmin varolduğu ortamda egemen sınıflar tarafından dillendirilmesi bu kavramın aydınlatılmasını daha da gerekli hale getirmiştir.

Demokratik yaşam toplumun ve insanın varolma koşuludur

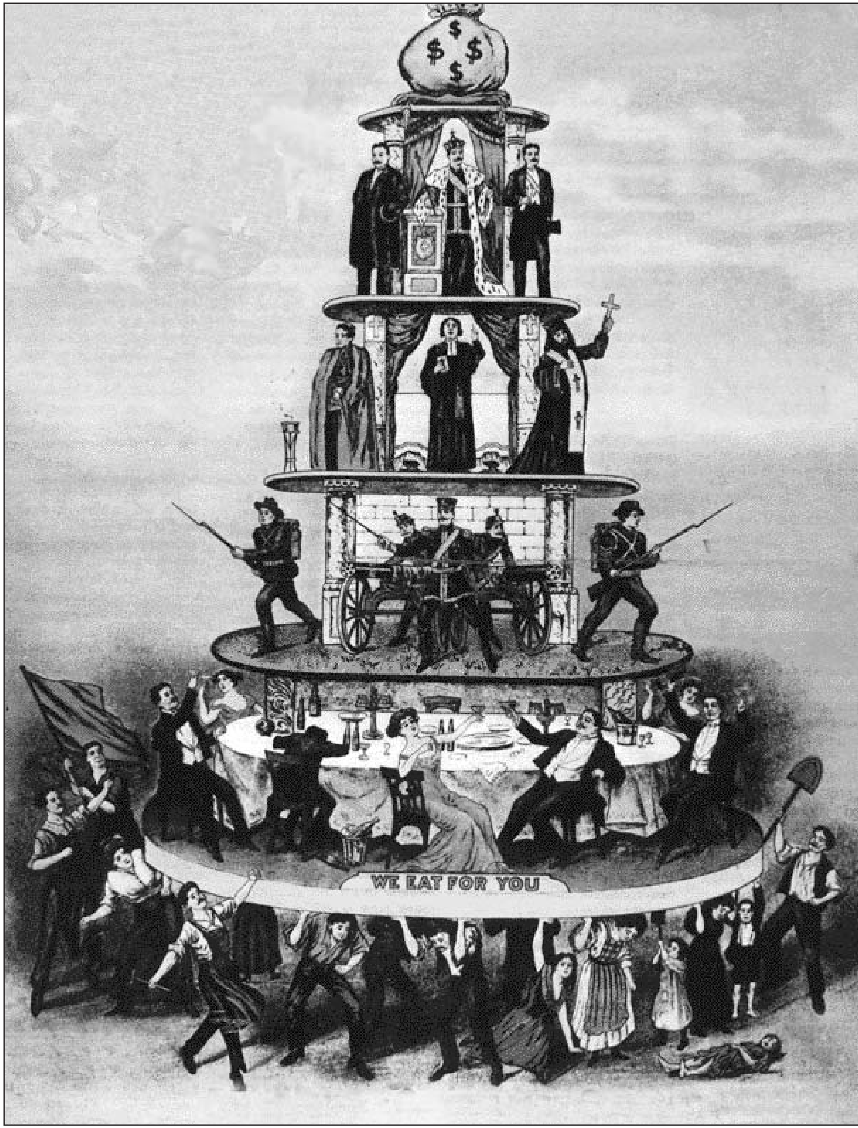
Her şeyden önce de halkların demokrasi anlayışını, halk üzerinde sömürü, baskı ve egemenlik kuran toplumsal kesimlerin ve siyasal güçlerin demokrasi anlayışlarını ve pratiklerini ayrıştırmak; aradaki benzerlikler yanında, farklılıklarını ortaya koymak önem kazanmaktadır. Daha doğrusu halk kesimleriyle halkın üzerinde sömürü ve baskı kuran kesimlerin demokrasi kavrayışlarını netleştirmek ve farklılıklarını ortaya koymak, demokratik zihniyet açısından yapılması gereken en temel görev olmaktadır. Bu görev başarılmadan, bu kavram üzerindeki muğlaklaştırma, hatta kavramın içeriğinin tersine, egemen sosyal tabakaların hizmetine koşturulması dün olduğu gibi bugün ve yarın da varolmaya devam edecektir. Demokrasi anlayışının çok farklı olduğunu gösteren en temel kanıt, demokrasi kavramının önüne getirilen sıfatlardır. Halk demokrasisinden, liberal demokrasiden söz edilir, burjuva demokrasisi kavramı kullanılır, temsili demokrasi, doğrudan demokrasi, radikal demokrasi, derin demokrasi ve daha birçok kavramlaştırma yapılmıştır. Bunları çoğaltmak mümkündür. Bizim açımızdan önemli olan ise derin demokrasi, radikal demokrasi ya da halk demokrasisi denilen kavramlara izahat getirmektir.

Egemen sınıfların demokrasi anlayışıyla halkın demokrasi anlayışı arasındaki farklılıkları, temel özellikleri belirtmek açısından, bu kavramlaştırmaların ne anlama geldiğini izah etmekte yarar vardır. Biz bu değerlendirmelerimizde esas olarak radikal ve derin demokrasilerin ne anlama geldiklerini, hangi temel özellikleri ihtiva ettiklerini, neden derin ve radikal kavramlarının kullanıldığını ortaya koyacağız. Çünkü bu tür kavramlar çeşitli kesimler tarafından bilinçli olarak ve keyfi biçimde çarpıtılmakta ya da yanlış anlamaya yol açacak izahatlarla ifade edilmeye ve topluma sunulmaya çalışılmaktadır. Radikal ve derin demokrasi esas olarak da tam demokrasi kavramını, halka ait olan demokrasileri tanımlamak için kullanılmaktadır. Bir yönüyle de kapitalist sistem içinde ifade edilen liberal demokrasi anlayışına karşı, liberal demokrasiyi reddeden, bunun halka ait olmadığını göstermek açısından bu tür kavramlaştırmalara gidilmektedir. Halkın gerçekten güç olduğu, kendi kendini yönettiği demokrasiye bazen halk demokrasisi, tam demokrasi denildiği gibi radikal demokrasi de denilmektedir. Yine radikal demokrasiyi tamamlayan bir kavram olarak derin demokrasi de kullanılmaktadır.

KKK Önderliği halk demokrasisiyle egemen sistemin demokrasi anlayışının farklı olduğunu ortaya koymak için, derin demokrasi ve radikal demokrasiden söz etmiştir. Hatta farklı iki demokrasi anlayışını daha somut anlatmak açısından da *"Bush'un da bir demokrasi anlayışı var, benim de bir demokrasi anlayışım var, bunlar birbiriyle örtüşmez"* diyerek, radikal ve derin demokrasiden ne anladığını, bu kıyaslamayla ortaya koymak istemiştir.

Radikal ve derin demokrasinin tabii ki bir tarihi gelişimi ve tarihi arka planı vardır. Bunun yanında egemen sınıfların demokrasi anlayışlarının dayandığı kaynaklarla radikal ve derin demokrasiyi amaçlayanların dayandığı kaynaklar arasında da farklar vardır. En temel fark da tam anlamıyla halkı güç yapan demokrasiyle egemen sınıfların uyguladığı demokrasinin amaçları arasındaki farklılıktır. Her şeyden önce şunu ifade etmek doğru olacaktır: Radikal ve derin demokrasiyi hedefleyenler ve tanımlayanlar için demokrasi, toplum açısından olmazsa olmaz bir yaşam biçimidir. Bir yönüyle de bir amaçtır. Egemen toplulukların, sömürü ve baskıcı kesimlerin varolduğu ya da bu kesimlerin hakim olduğu bir yerdeki demokrasi, esasta bir araç olarak pratikleşmektedir. Tabii ki halk demokrasisinde de demokrasi hem bir araç hem de bir amaçtır. Toplum, ancak demokratik ilişkiler ve ortamda gerçek anlamda özgürlüğüne kavuşabilir. Bu anlamda bir araçtır, ama özgürlükle demokrasinin birbirinden kopmaz bağ içerisinde olması nedeniyle de bir amaçtır. İnsanlığın ve toplumun varolma biçimi olarak da amaçtır. Daha doğrusu toplumun ve insanın varolma koşuludur demokratik yaşam.

> "Egemen toplulukların, sömürü ve baskıcı kesimlerin varolduğu ya da bu kesimlerin hakim olduğu bir yerdeki demokrasi, esasta bir araç olarak pratikleşmektedir. Tabii ki halk demokrasisinde de demokrasi hem bir araç hem de bir amaçtır. Toplum, ancak demokratik ilişkiler ve ortamda özgürlüğüne kavuşabilir. Bu anlamda bir araçtır, ama özgürlükle demokrasinin birbirinden kopmaz bağ içerisinde olması nedeniyle de bir amaçtır. İnsanlığın ve toplumun varolma biçimi olarak da amaçtır"

Kapitalizm doğası gereği çok merkezileşmeyi otoriter rejimleri kaldırmaz

Egemen sınıflar da Atina'da ve Batı Avrupa'da görüldüğü gibi, belirli düzeyde demokratik değerleri içeren bir demokrasi anlayışını pratikleştirmek istemişlerdir. Egemenlerin, bazı demokratik ilke ve değerleri benimsemelerinin altında yatan temel iki gerçek vardır. Birincisi; egemen ve sömürücü sınıflar tarihin hiçbir döneminde tek bir toplumsal tabaka olarak varolmamışlardır. Egemen ve sömürücü kesimlerin hem maddi imkanları hem de iktidarda yer almaları güç farklılıklarına göre olmuştur. Bazıları büyük, bazıları küçük, bazıları orta derecede maddi imkan sahibi olurken, iktidardaki güç düzeyleri de buna paralel somutlaşmıştır. Egemen sömürücü çevreler ve devlet içerisindeki söz konusu kimi güç odakları, en büyük olanın topluma tümden hakim olmasını diktatörlük, tiranlık olarak değerlendirip çıkarlarına uygun görmemişlerdir. Bu nedenle bazı demokratik değerlerin siyasal yaşamda yerleşmesini, kendilerinin de sistem içinde belli düzeyde yer alabilmeleri için arzulamışlardır. Böylelikle diğer sömürücü ve egemen zihniyetli güçlerle egemenlik paylaşımını sağlamayı düşünmüşlerdir.

Diktatörlük, iktidarın ve imkanların merkezileştiği siyasal rejimler, sömürücü sınıfların bir kesiminin de baskı altında kalmasına, dolayısıyla imkanlardan yararlanamamasına neden olduğundan, bu toplumsal kesimler tarih içerisinde sürekli siyasal sistemlerin yumuşaması, daha doğrusu belirli demokratik değerlerin siyasal sistem içine yerleştirilmesinin mücadelesini vermişlerdir. Zaten tarih içerisinde sistemlerin yumuşamasını isteyen demokratik eğilimde bulunan bir orta sınıf her zaman varolmuştur. Orta sınıflar her ne kadar egemen sınıfların bir parçası ve çoğu zaman onların yedeği olmuşlarsa da tarih içinde her zaman farklı düşüncelerin ve sistemin yumuşamaya yönelik eğilimlerinin ortaya çıkmasında önemli rol oynamışlardır. Bu eğilim köleci dönemde de, feodal dönemde de, kapitalist dönemde de her zaman varolmuştur. Tabii bu eğilimin kapitalist sistemde daha da geliştiğini görüyoruz. Kapitalizm, bir yönüyle kendi gelişimi açısından çeşitli kesimlerin kendisini ifade edebileceği bir siyasal, ekonomik sistemi çıkarına görmüştür. Aslında kapitalizmin doğası çok merkezileşmeyi, otoriter rejimleri kaldırmaz. Ancak halkların mücadelesi karşısında iktidarı tehlikeye düştüğünde, tarihteki bütün sömürücü, baskıcı sınıflarda olduğu gibi kapitalistler de zora, şiddete başvurarak, kendi egemenliğini sürdürme eğilimi içinde olmuşlardır. Sömürücü ve baskıcı sistemlerin tehlikede olmadığı dönemlerde, orta sınıfı ve diğer zihniyetteki ekonomik ve sosyal kesimleri sistemi güçlendiren aktörler olarak değerlendirmişlerdir.

Kapitalist sistem içinde demokrasi anlayışının belli düzeyde gelişmesine yol açan etkenler vardır. Merkezi feodal krallıklar karşısında yeni yükselen sınıf olan kapitalistlerin ya da merkezi iktidardan zarar gören diğer toplumsal kesimlerin -örneğin yerel prensler, beyler gibi- merkezi iktidara ve diktatörlüklere karşı verdiği mücadele içinde bir liberal eğilim ortaya çıkmıştır. Diğer yandan, kapitalistler kendi sistemlerini daha sağlıklı sürdürmek için, belirli demokratik yöntemlerin varlığını kabul etmişlerdir. Böylelikle sistemde çıkarı olan güçlerin birliğinin sağlanması, sistem içi güçlerin kendi aralarındaki barışla birlikte ekonomik, sosyal yaşamın serpilip gelişmesini hedeflemişlerdir. Hakim sistem haline gelme sürecinde kendini güç yapmak için kullandığı en temel söylem, demokrasi olmuştur. Farklı burjuva kesimlerinin kendi aralarında bir denge kurma açısından da sınırlı demokratik eğilim de dikkate alındığında, burjuvazinin de bir demokrasi anlayışı ortaya çıkmıştır.

Burjuvazinin belli düzeyde demokratik değerleri kabul etmesini ya da siyasal sistemini yumuşatmasını gerektiren en temel etken de halk güçlerinin mücadele sonucu kazandıkları özgürlük bilinci ve demokratik ortamda yaşama eğilimidir. Halkların, bir taraftan komünal demokratik değerleri taşıyan etnisitenin varlığını sürdürmesi; devletçi, iktidarcı, baskıcı güçlere karşı mücadele vermesi ortamında koruduğu ve geliştirdiği bir özgürlük bilinci ve demokratik yaşama arzusu güçlü bir biçimde bu günlere taşınmışken; diğer taraftan dinlerin tarih içinde baskı ve zulmü yumuşatmak, halkların baskı ve zulüm ortamından kurtularak nefes almalarını sağlayacak bir özgürlük bilinci ve belli düzeyde bir demokratik yaşam arzusu tarih boyu varolmuştur. Bütün bunların Avrupa'da Rönesans ve Reform dönemindeki düşünce yoğunlaşması ortamında yeniden üretilmesi ile birlikte, halkların özgürlük ve demokrasi konusundaki bilinçleri ve arzuları daha da artmıştır. Kapitalist sistem, bir taraftan sömürücü, egemenlikçi farklı toplumsal kesimleri barış içinde yaşatmak, sistemi güçlendirmek açısından demokratik değerlere yer verirken; halkların bu özlemleri ve talepleri karşısında egemenliğini sürdürmek, halklara bu egemenliğinin meşruiyetini kabul ettirmek ve kendi egemenliği altında tutabilmek için, halkların ekonomik, sosyal, kültürel, siyasal alanda nefes alacakları bir yumuşamaya ihtiyaç duymuştur. Bu gerçeklik de egemen sınıfları bazı demokratik değerleri benimsemeye zorlamıştır. Bu çerçevede bir burjuva demokrasisi veya egemen sınıfların demokrasi anlayışı ortaya çıkmıştır. Batı Avrupa'da demokrasinin ortaya çıkması ve gelişmesinden söz ederken, bu gerçekliği dikkate almak gerekmektedir.

Halklar yüzyıllar boyu özgürlük ve demokrasi mücadelesi vermiştir

Ancak halklar, özgürlük ve demokrasiden yana olan toplumsal kesimler, burjuvazinin kendi çıkarlarını, egemenlik ve sömürüsünü devam ettirmek için öngördüğü bu demokrasi yaklaşımını yeterli görmemiştir. Yüzyıllar boyu özgürlük ve demokrasi mücadelesi vererek demokratik değerlerin, demokratik ölçütlerin gelişmesini, kökleşmesini ve bu temelde özgürlüklerin yaşandığı bir siyasal ve toplumsal yaşam ortaya çıkarmayı amaçlamışlardır. Bu nedenle de 19. ve 20. yüzyılda, demokrasi anlayışında yeni gelişmeler ortaya çıkmıştır. Demokrasi ve özgürlük anlayışında ortaya çıkan bu yeni gelişmeler karşısında, burjuvazi ister istemez kendisinin öngördüğü demokrasi alanını genişletmeye, halkların isteklerini belli düzeyde karşılamaya yönelmiştir. Tabii ki halkın mücadelesi ile genişleyen bu demokrasi alanını burjuva demokrasisi olarak tanımlayamayız. Çünkü bu gelişen demokrasi, burjuvazinin demokrasi anlayışıyla egemen sınıfların demokratik zihniyetinde ortaya çıkan gelişmelerin sonucu değildir. Halkların mücadelesi sonucu sisteme kabul ettirilen değerler ve gelişmelerdir. Bu nedenle 20. yüzyıldaki birçok kazanıma Avrupa'da olduğu gibi, burjuva demokrasisi demek; buradaki demokratik değerlerin tümünün burjuvazinin zihniyetinden veya onun siyasi düşüncelerinden, ekonomik toplumsal alanla ilgili anlayışından ileri geldiğini anlatmak olur ki bu da halklar açısında en büyük yanlışlık olur. Bu demokratik gelişmelerin bir mücadele sonucu ortaya çıktığını bilerek, buna burjuva demokrasisi demek yerine halkın kazanımlarıyla genişletilmiş demokrasi olarak tanımlamak daha doğru olur.

Burjuva demokrasisi tanımlaması yaparak halkların mücadeleyle yarattığı bu değerleri burjuvaziye mal etmek ne kadar yanlışsa, Avrupa'da gelişen demokratik gelişmeyi ortaya çıkaran bazı iyileşmeleri, yumuşamaları da tümüyle gerçek demokrasi, halk demokrasisi olarak tanımlamak yanlıştır. Halkların mücadelesi sonucu ortaya çıkmış da olsa, ekonomik, sosyal, kültürel, siyasal alanda bazı yumuşamalar sağlanmış da olsa, buradaki demokrasiler, ha-

la demokrasi tanımının gerçek içeriğine uygun olarak halkın başat güç olduğu demokrasiler değildir. Bu ülkelerde hala egemen sınıflar; sömürücü ve devletçi zihniyete sahip olan sınıflar, siyasal, sosyal, ekonomik, kültürel yaşama hakimdir. Dolayısıyla da halkın siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel yaşam alanlarında başat olmadığı bir sisteme gerçek demokrasi demek, demokrasi tanımından uzaklaşmak, çarpıtmak, hatta halkları yanıltmaktan başka anlam ifade etmez. Ama bu demokrasilerde halkın mücadelesiyle elde edilmiş demokratik alanlar bulunduğunu, mücadeleyle ortaya çıkan bu demokratik gelişmelerin de bu ülkelerde özgürlük alanını genişlettiğini belirtmek önemlidir. Ne tümden inkarcı olmak ne de buradaki demokrasileri halkın demokrasisi gibi değerlendirip halkların devletçi, sömürücü, egemenlikçi zihniyet altında kalmasını meşrulaştıran ve buna yardımcı olan bir duruma düşmek gerekir.

Temsili demokrasiler halkın taleplerine cevap verememektedir

Kapitalist dünyada genel ve eşit oya dayalı temsili demokrasilerin halklara refah ve barış getirmediği, I. ve II. Dünya Savaşı'nda yaşanan büyük trajedilerle ortaya çıkmıştır. Halkın dört yılda bir egemenler tarafından manüple edilen bir siyasal ortamda sandığa gitmesi, belirli temsilcileri seçerek meclise göndermesi halklara ne özgürlük, ne demokrasi, ne de refah getirebilmiştir. Gerçek demokrasinin olduğu yerde demokratik değerleri gasp etmek, demokratik değerleri rafa kaldırmak mümkün değildir. 20. yüzyılda görüldüğü gibi, Batı Avrupa'da egemen sınıflar ya da egemen sınıf içindeki belirli kesimler, istedikleri zaman tüm demokratik yasaları resmi ya da fiili rafa kaldırarak, tarihin hiçbir döneminde görülmemiş baskı, sömürü ve zulmü toplum üzerinde uygulamışlardır. Zaten bu yönüyle II. Dünya Savaşı, genel ve eşit oya dayalı temsili demokrasinin iflası ile sonuçlanmıştır. Yalnız halklar değil, sistem içindeki birçok düşünür, siyasetçi de böyle değerlendirmiştir. II. Dünya Savaşı'ndan sonra demokrasi tartışmasının artması, demokratik sistem konusunda hem egemen sınıflarda, hem de toplumun alt kesimlerinde arayışların başlaması bunun sonucudur. Ortaya çıkmıştır ki temsili demokrasi koşullarında halkın ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda nefes almasını sağlayacak yumuşatmalar ve bunu sağlayan demokratik yasalar ve uygulamalar demokrasinin yerleşmesi, gelişmesi açısından yetmemektedir. Bütün bu yasalar ve yapılanmalar sınırlı olsa da var olan demokratik değerleri de güvenceye alamamaktadır. II. Dünya Savaşı'ndan sonra sivil toplum örgütlerinin yaygınlaşması, baskı gruplarına dayanan demokrasi anlayışının gelişmesi; barış hareketinin, çevreci grupların ve feminist hareketin gelişmesi, kapitalist dünyada iflas eden söz konusu demokrasi ve siyaset anlayışının sonucudur.

II. Dünya Savaşı ile birlikte yalnız halk güçleri açısından demokratik zihniyette, arayışta gelişmeler artmamış; bunun yanında sistem içinde pozitivizme dayanan modernizmin ortaya çıkardığı kavramlarla oluşturulan siyasal yaşam anlayışına ve bunun ortaya çıkardığı demokratik anlayışa itirazlar gelişmiştir. Sistem içinde sistemin tıkanıklığını aşmak, sistemin kendini yeniden üretmesini sağlamak temelinde demokrasi ve özgürlük alanlarını, kavramlarını yeniden tanımlayan postmodernizm akımı gelişmiştir. Dolayısıyla postmodernizmin sistem içi bir itiraz olduğu, sistem içi bir çıkış arayışı olduğunu belirtmek gerekmektedir.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra, özellikle halklar cephesinden demokrasi ve özgürlük alanında arayışlar ortaya çıkmıştır. Buna Sovyetler Birliği'nde somutlaşan reel sosyalizmin halkların özgürlük ve demokrasi özlemine cevap vermemesi de eklenince, bu arayış daha güçlü hale gelmiştir. Bu arayış, postmodernizm düşünce akımları ve bunun pratikleştirilmesi çabalarıyla paralel gelişmiştir. Bir yönüyle halklar cephesindeki itirazlarla sistem içindeki itirazlar, olgular bazında benzer söylemler ortaya çıkarmıştır. Çünkü kapitalizmin iflasını da sağlayan modernist düşünce akımlarının iflasına sistem içi itiraz olduğu gibi, yine modernist ve pozitivist anlayışı tümden aşamayan marksizme dayanan reel sosyalizmi aşmak açısından da marksizm şahsında modernizme, pozitivizme halklar cephesinden de itirazlar gelişmiş, demokrasi özgürlük ve sol kavramları yeniden tanımlanmaya çalışılmıştır. Bu nedenle halkların itirazıyla sistem içi itirazları ayrıştırmak, sistemin parçası ve mezhebi haline gelmeyecek bir demokrasi tanımı ve yapılanmasını ortaya çıkarmak daha da önemli hale gelmiş bulunmaktadır.

> "Radikal demokrasi, halkın devlete dayanarak özgürleşemeyeceğini, demokratik yaşamın kurulamayacağını; halkın kendi ekonomik, sosyal, kültürel yaşamını kurarak güç olmasını öngörmektedir. Böylelikle halkın kendini yönetebileceğini, gerçek demokrasinin ancak böyle oluşturabileceğini belirten, dolayısıyla devletten beklentili demokrasi anlayışının demokrasi olmadığını ortaya koyan bir anlayışı içermektedir"

Radikal ve derin demokrasi kavramlarının neolitik toplumdan bu yana gelen bir tarihsel arka planı olduğu gibi, II. Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan hareketlerle ve düşünsel gelişimlerle de bağı vardır. Radikal demokrasi, her şeyden önce egemen sınıfların, sistemin kendi aralarında birlik sağlama, kendi aralarındaki ilişkilerde belirli demokratik değerleri kullanarak sistemi güçlendirme; ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal alanda halka nefes alma imkanları tanıyarak, meşruiyetini sürdürmeyi amaçlayan sınırları belli ve devletçi, iktidarcı zihniyeti devam ettirmeye yönelik demokrasi anlayışına ve bunun postmodern versiyonuna karşı, halkın kendini yönettiği ve güç olduğu demokrasiyi tanımlamaktadır. Dolayısıyla halkın ekonomik, sosyal, siyasal alanda nefes almasını sağlayan bir siyasal sistem değil de devletin tamamen ortadan kalkmasına yönelik, halkın kendi kendini yönettiği, baskıcı ve sömürücü tüm objektif yapılanmanın ve bunu devam ettiren aktörlerin ortadan kalktığı bir ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel yaşam arayışıdır. Halkın güç olduğu, kendini yönetmede başat olduğu, halkın güç olması ve yönetmesini sağlayan araçların, yöntemlerin ve uygulamaların geliştirildiği demokrasiye radikal demokrasi diyoruz. Derin demokrasiyi de bu radikal demokrasi anlayışının hem kapsamlaştırılmasını hem de derinleştirilmesini sağlayacak yöntemlerin ve zihniyetin bu radikal demokrasi anlayışı ve uygulaması içine yerleştirilmesi olarak anlıyoruz.

Liberal demokrasi ya da egemenlerin her türlü demokrasi anlayışı, halka sınırlı düzeyde güç alacağı imkanları ve fırsatları tanırken; radikal demokrasi ise temsili demokrasi ya da bunun biraz daha geliştirilmiş biçimi olan sivil toplum örgütleriyle, egemen sınıf dışı grupların çıkarları konusunda sistem üzerinde belirli düzeyde baskı yaratan bir demokrasi kavrayışından daha farklı olarak, tamamen halkı güç yapan, tabandan başlayarak demokrasinin oturduğu doğrudan demokrasiyi tanımlamaktadır. Radikal demokrasi kavrayışının en temel özelliği, bugüne kadar Batı Avrupa'da, ABD'de ve başka yerde dillendirilen demokrasi anlayışından çok köklü bir kopuşu ifade eden doğrudan demokrasi yaklaşımıdır. Aslında bu demokrasi anlayışı, 19. yüzyılda hem anarşistler hem de sosyalistler tarafından çeşitli biçimlerde ifade edilmiştir. Anarşistler bu düşüncelerini sistemli hale getirip, bir toplumsal projeye dönüştüremedikleri için, sadece düşünce yaşamında bir yer edindiğinden, pratikte etkili olamamışlardır. Sosyalistler ise tabana dayalı demokrasiden söz etmiştir. Komünlerden, tabandan başlayarak oluşturulan meclislerden söz etmiş, buna dayalı demokrasi anlayışının gelişmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Ancak devletçi zihniyeti aşamadıklarından, devleti kullanılacak bir araç olarak gördüklerinden ve en önemlisi de taban örgütlenmelerini demokratik merkeziyetçi anlayışla, merkeziyetçi yönetimlere ve yapılara bağlayarak, daha baştan tabana dayalı demokratik gelişimi devletçi bürokratik, otokratik bir yapılanmaya eklemlemişlerdir.

Özellikle 19. yüzyılda ortaya çıkan bilimsel sosyalizm, sistemin zihniyet ufkunu aşamadığından, demokrasi ve özgürlükleri sınırlayan devletçi, iktidarcı yapılanmaları aşamamıştır. Hatta devletçi ve iktidarcı zihniyetin sürmesine yardımcı olarak, sistemin yedeğine düşmüştür. İşte radikal demokrasi, tüm bu tecrübeleri, düşünce ve entelektüel birikimi içine katarak, sistemden tümden kopmak için geliştirilen bir demokrasi anlayışıdır. Daha doğrusu, neolitik toplumda halkın, toplumun varoluş biçimi, varolma koşulu olan komünal demokratik değerlere ve yaşama çağdaş koşullarda yeniden dönüşü ifade eden bir anlayış olarak görülmelidir.

Radikal demokrasi komünal demokratik değerlerin yaşamsallaşmasını hedeflemektedir

Radikal demokrasi içerik ve öz olarak yeni olan bir şey değildir. Kendisini demokrasinin çarpıtılması olan liberal veya sınıf demokrasisinden ayırmak için böyle bir kavramlaştırmaya gidilmiştir. Öte yandan ekonomik, sosyal, kültürel gelişmeler ve insanlığın emeğiyle yaratılan değerler yeni boyutlar kazandığından, kendisini bu gelişmeler temelinde öz ve biçimde yenileyerek, geliştirerek tekrar insanın, toplumun varoluş biçimi olan komünal demokratik değerlerinin yaşamsallaşmasını amaçlayan bir yaşam biçimini hedeflemektedir.

Radikal demokrasi olarak tanımladığımız bu yaşam biçiminin en temel özelliği, doğrudan demokrasiye dayanması olacaktır. Radikal demokrasiyle doğrudan demokrasi ancak yan yana olduklarında anlam kazanabilir. Doğrudan demokrasi halk açısından ekonomik, sosyal, kültürel anlamda yumuşamayı veya belli fırsatlar elde etmeyi hedeflemez. Doğrudan demokrasi, imkanlar dahilinde, halkın kültürel, ekonomik, sosyal yaşam alanlarında tümden etkin olduğu ya da tümüyle halkın iradesi temelinde bu yaşam alanlarının yeniden üretildiği bir demokratik yaşam biçimi olmaktadır. Bu yaşam biçiminde yöneten-yönetilen ilişkisi yoktur. Bu yönüyle halkın kendi yaşamını her anlamda örgütlemesi söz konusudur. Kendi yaşamını örgütlemesi, yürütmesi anlamında bir yönetmeden söz edilmektedir. Bir sınıfın, bir toplumun, bir gücün başka bir sınıfı, toplumu ve gücü kontrol etmesi, çalıştırması anlamında bir yönetim gerçeğinden söz edilmemektedir.

Radikal demokrasi esas olarak devleti reddeden bir demokrasidir. Halkın kendisini devlet dışında güç yaptığı, örgütleyebildiği bir demokratik yaşamdır. Bu nedenle köklü bir zihniyet dönüşümü ve demokrasi anlayışını ifade etmektedir. Şimdiye kadarki demokratik zihniyette, en fazla demokrasiyi reforme etme, devleti dönüştürme ve bu temelde dönüşmüş, reforme edilmiş devlet zemininde halkın ekonomik, sosyal ve siyasal alanda daha fazla imkan elde etmesi öngörülmekteydi. Devletin elinde tuttuğu imkanların bir kısmının halka vermesini ifade ediyordu.

Böyle olunca da siyaset anlayışı ve demokrasi zihniyeti esas olarak da genelde eşit oya dayalı temsili demokrasi ortamında, parlamenter sistem koşullarında parlamentoya girmek, hükümet olmak, iktidar olmaktı. Ele geçirilmiş devlet ve iktidar koşullarında, halkın ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamına belirli düzeyde destek verecek bir demokrasi zihniyetini temel alıyordu. Radikal demokrasi bu zihniyetten tamamen kopmayı hedefleyen, devlete dayanarak halkın özgürleşemeyeceğini, demokratik yaşamın kurulamayacağını; halkın kendi ekonomik, sosyal, kültürel yaşamını kurarak güç olmasını öngörmektedir. Böylelikle halkın kendini yönetebileceğini söyleyen, gerçek demokrasinin ancak böyle oluşturabileceğini belirten, dolayısıyla devletten beklentili demokrasi anlayışının demokrasi olmadığını ortaya koyan bir demokratik anlayışı içermektedir. Radikalliği buradan kaynaklanmaktadır.

Halk demokrasisiyle diğer demokrasi anlayışı ve uygulamaları arasındaki farkı radikal bir biçimde netleştirmek, muğlaklığı ortadan kaldırmak için, böyle bir kavramlaştırmaya gidilmektedir. Yoksa radikal demokrasi ne vurma kırma demokrasisidir ne de reel sosyalizmde olduğu gibi, devletin halk adına belli güç odaklarını ele geçirmesidir. Radikal demokrasi, toplumsal kesimler üzerinde egemenlik kurma, kendini böylelikle hakim kılmayı düşünen bir demokrasi anlayışı değildir. Bazıları böyle çarpıtmak istemektedir. Bunları, demokrasi anlayışının dün olduğu gibi, bugün de yarın da muğlak kalmasını; o muğlaklık ortamında egemen sınıfların demokrasi anlayışını topluma kabul ettirmek isteyen bilinçli, art niyetli kesimlerin görüşü olarak değerlendirmeliyiz.

Radikal demokrasi toplumun tabandan örgütlenmesine dayanır. Bu, sadece seçimden seçime oy istemek ya da herhangi bir partiyi güçlendirmek için yapılan bir demokratik örgütlenme ve taban örgütlenmesi değildir. Çünkü kapitalist sistemde çeşitli zamanlarda, çeşitli toplumlarda da taban örgütlenmeleri olmuştur. Taban örgütlenmeleri halkın bire bir güç alması ve kendi kendini yönetmesi anlamına gelmemektedir. Çeşitli sistemler de siyasal partiler de kendi meşruiyetlerini güçlendirmek, kendilerini toplumda ekonomik, sosyal, kültürel yaşamda etkili kılmak için, tabanı, toplumu örgütlemişlerdir ve güç olmuşlardır. Radikal demokraside tabanın sadece bu çerçevede örgütlenmesi esas alınmamaktadır. Komünden başlayarak, meclise dayanarak, toplumun her alanda kendi yaşamını kendinin düzenlediği bir sistemi hedeflemektedir.

> "Kapitalist dünyada genel ve eşit oya dayalı temsili demokrasilerin halklara refah ve barış getirmediği, I. ve II. Dünya Savaşı'nda yaşanan büyük trajedilerle görülmüştür. Halkın dört yılda bir egemenler tarafından manüple edilen bir siyasal ortamda sandığa gitmesi, belirli temsilcileri seçerek meclise göndermesi halklara ne özgürlük, ne demokrasi, ne de refah getirebilmiştir. Gerçek demokrasinin olduğu yerde demokratik değerleri rafa kaldırmak mümkün değildir"

Demokrasi komünalliği komünallik demokrasiyi koşullandırır

Burada, toplumun varoluş biçimi olan komünal demokratik değerler yeniden yaşamsallaştırılmaktadır. Komünal olan demokratik, demokratik olan komünal olmak zorundadır anlayışıyla hareket eden demokratik yapılanma geliştirilecektir. Çünkü neolitik toplumda ve tarih içinde etnik toplulukların yaşamlarında somutlaşan komünallikle, demokratikliğin iç içe geçtiği yaşam gerçeği, çağdaş biçimde yeniden üretilecektir. Demokratik olmayan, zaten komünal olamaz. Demokratik olunacak ki birbirini anlayan, birbiriyle dayanışma içinde olan, birbirini tamamlayan bir toplum ortaya çıksın. Tamamlayıcılığı esas alan bireylerin hem irade kazandığı, hem birbirlerini güçlendirdiği bir demokratik zihniyet ve toplumsal yaşam ancak böyle kurulabilir. Komünal yaşam, bireyleri ve toplumu demokratik olmaya zorlar. Gerçek komünal yaşam demokratik olmadan kurulamaz. Bu nedenle komünallik aslında demokratik yaşamın, demokratik kültürün güvencesi olmaktadır. Demokrasi komünalliği koşullandırırken, komünallik de demokratik olmayı koşullandırır. Tabana dayalı demokrasinin radikalliği de buradan ileri gelmektedir.

Burada bir hususa değinmekte yarar var: Sovyetler'de, yine çeşitli halk hareketlerinde komünler kurulmuştur. Hatta ilk başlarda toplumun ekonomik, sosyal, kültürel yaşamı bu komünlerde üretilmiştir. Ancak ilk başlarda bir demokratik yaşam ortaya çıksa da daha sonra bu komün yaşamları toplumun demokratikleşmesine yetmemiştir, demokratikleşmeye götürememiştir. Sovyetler'de olduğu gibi, komünlerin, meclislerin olduğu sistem, antidemokratik siyasal bir yaşama dönüşmüştür. Çünkü komünlerin, meclislerin arasındaki ilişkiler demokratik olmamıştır. Demokratik merkeziyetçiliğe dayandığı için, komünler veya meclisler demokratik merkeziyetçilik ilkesi ve örgütlenme işleyişi ortamında merkeze bağlanmışlar, böylelikle bu komünler, meclisler daha baştan demokratik iradelerini kaybetmişlerdir. Bu açıdan da Sovyet gerçeğinde görüldüğü gibi, taban örgütlenmesi, komün örgütlenmeleri, doğrudan demokrasi anlamına gelmemektedir. İşte burada demokratik konfederalizm ilkesi önem kazanmaktadır. Demokratik konfederalizm ilkesini önemli kılan da taban örgütlenmelerinin tekrardan devletçi, iktidarcı, hiyerarşik yapılanma yerine, komün ve meclislerin kuruluş felsefesine uygun biçimde demokrasiye yol açmasıdır. Demokratik konfederal işleyiş ve örgütlenme modeli, radikal demokrasiyi tamamlayan ya da demokrasiyi radikalleştiren en önemli etken olmaktadır. Dolayısıyla demokratik konfederalizm sadece bir yöntem olarak ele alınamaz. Demokratik konfederalizm modeli içeriğe ilişkin bir örgütlenme biçimidir. Demokratik konfederalizm taban örgütlenmelerin demokratik niteliğini bırakalım zayıflatmayı, aksine, demokratik niteliği derinleştiren bir özelliğe sahiptir. Bu yönüyle de demokratik konfederalizm hem demokrasinin radikalleşmesini sağlayan hem de derinleşmesine yol açan bir örgütlenme ve bir yönetim anlayışı olarak çok önemli bir kavramlaştırma ve pratikleştirme biçimidir.

KKK Önderliğinin demokratik konfederal örgütlenmeye önem vermesi, modeller içerisinde en iyisi olarak belirtmesi, demokratik konfederalizmin özü etkileyen bu niteliğiyle ilgilidir. Demokratik konfederalizmde koordineler, bir yönüyle komünlerin ve meclislerin, bir bütün olarak taban örgütlenmesinin demokratik özünü korumaktan sorumlu organlar oluyor. Klasik, yönetime hakim olma yaklaşımı demokratik konfederalizmde yoktur. Demokratik konfederalizmdeki koordinasyonlar esas olarak da demokratikleşmenin özünün korunmasının güvencesi olan, kurumların demokratik anlayış ve yaklaşım içinde birliğini sağlayan, dolayısıyla da demokratik zihniyet temelinde birbirlerini güçlendiren kurumlaşma olmaktadır.

Radikal demokrasinin radikal olmasının bir yanı da; diğer demokrasi anlayışlarında yönetimler her zaman toplum üzerinde egemenlik kurma ve bir ayrıcalık elde etme aracıyken, radikal demokrasinin öngördüğü demokrasi anlayışındaki yönetimler veya koordineler bir ayrıcalık veya bir güç elde etme organları değildir. Koordinasyonlar ya da yönetimler, taban örgütlendirmeleri olan komünlerin ve meclislerin birbiriyle ilişkisini güçlendirerek, birbirlerini desteklemelerini sağlayan; demokratik örgütlenmenin, dolayısıyla toplumun sosyal, ekonomik, kültürel yaşamının güçlenmesinin tanımı olan demokrasinin toplumda meşruiyetini geliştiren, derinleştiren ve kalıcılaştıran güvence rolünü oynamaktadırlar.

Siyaset yapmak isteyenler toplumu örgütlemelidirler

Radikal demokrasi kavramı, demokrasi anlayışını muğlaklıktan çıkarmak ve egemenlerin devletçi zihniyetle, sömürü ve baskı aracı olarak kullandığı demokrasiyi gerçek halk demokrasisinden ayırmak, devletin ve sömürücü sistemin kendisini meşrulaştırma promosyonu olarak kullandığı araçların ve yöntemlerin halkın gerçek demokrasisini ifade etmediğini ortaya koymak için kullanılmaktadır. Bu çerçevede radikal demokrasinin en temel özelliklerinden biri de devlete dayalı siyaseti topluma dayalı siyaset haline getirmektir. Yani devleti ve iktidarı ele geçirerek güç olmayı değil de toplumu örgütleyerek, topluma dayanarak güç olmayı esas alır. Bu nedenle devlet ve iktidarı ele geçirmeyi değil, toplum işlerinin toplum tarafından yönetilmesini sağlamayı içerir. Siyaset, diğer demokrasilerde devlet işlerini yürütmek olarak ele alınırken, radikal demokraside siyaset, toplum işlerini yönetmek olarak anlaşılmalıdır. Dolayısıyla radikal demokraside siyaset kavramı da radikal bir biçimde değişmektedir. Eskiden siyaset, iktidarı ele geçirme, imkanları öngördüğü program temelinde kullanma ve değerlendirme sanatıyken, radikal demokraside ise, ekonomik ve sosyal potansiyellerin azami düzeyde ortaya çıkarılıp, halkın ve toplumun hizmetine en verimli biçimde sunulması, halkın güç ve etkili olmasını en iyi biçimde sağlayacak örgütlenme ve koordine etme sanatı olacaktır. Siyasetle uğraşanlar veya siyaset yapmak isteyenler iktidarı ele geçirmeyi değil, yüzlerini toplumu örgütlemeye ve toplumu güç yapmaya çevireceklerdir.

Bu gerçekleşince de siyaset, yalan dolan, kandırma ve itibarı düşmüş bir çalışma alanı değil, tam aksine, kutsal bir sorumluluk ve görevin yerine getirilmesi haline gelecektir. Kutsallığa en fazla layık görülenler bu yönlü siyasete yönelenler olacaktır. Siyaset işiyle uğraşmak, kendi çıkarı, bencilliği için değil de toplum için iş yapan, gücünü, enerjisini toplum için harcamaya denilecek, böylece siyaset yeniden itibarlı yerine oturtulacaktır.

Radikal demokrasi anlayışında, bir hak edinilecekse devleti ele geçirerek ya da savaş vererek değil, bu, toplumun demokratik örgütlenmesini gerçekleştirerek sağlanacaktır. Radikal demokrasi, toplumun enerjisini artıracak biçimde açığa çıkararak, öngörülen hedefleri hiçbir toplumda olmadığı kadar rahatlıkla gerçekleştirmeye yönelecektir. Eğer herhangi bir zorba güç haklarını gasp ediyor ya da haklarını kullanmasının önüne geçiyorsa, toplum her alanda kendi demokratik örgütlenmesini yaparak, kendi özgür ve demokratik yaşamını ortaya çıkarıp, bu özgür ve demokratik yaşama dayanan toplumsal güçle söz konusu devlet ya da siyasal gücü geriletip, demokratik hakların ve özgürlüğün kullanılmasını onlara kabul ettirecektir.

Bir hakkı elde etmenin en etkili yolu, devleti ele geçirmek değil, toplumu güç yaparak devleti bu tutumlara saygılı, duyarlı hale getirmektir. Örneğin Kürdistan'da demokratik siyaset geliştirilerek, tüm toplum örgütlenir, özgürlük ve demokrasi enerjisi tümden açığa çıkarılırsa, böylelikle Kürt toplumu tümden ayağa kalkar, zengin yöntemlerle mücadelesini yürütürse, bunun karşısında bırakalım Türkiye'yi, tüm dünya bile Kürt halkının hakları karşısında saygılı olmak zorunda kalır. Radikal demokrasi anlayışıyla ortaya çıkarılan bu enerjiyle toplumun her türlü hakkı elde edilir ve bunlar en gelişmiş ve en güzel biçimiyle yaşanır.

Bazılarının içine düştükleri yanılgı gibi, en fazla hak ve hukuk, devletle savaşmayla ve devlet olmayla elde edilemez. Hiçbir devletle elde edilmeyecek demokratik bir yaşam, hak, hukuk, özgürlük, ekonomik ve sosyal imkan, radikal demokrasi zihniyetiyle örgütlenmiş demokratik toplumun gücüyle gerçekleştirilebilir. Bu açıdan da demokrasi ve özgürlük devletle olmakla elde edilebilir yaklaşımı büyük bir yanılgıdır. Aksine haklar devletle değil, demokratik toplumda toplumun demokratik güç yapılmasıyla elde edilir. Zaten birçok toplumda, hatta Kürt toplumunda süren en temel yanılgılardan biri; ancak devletle hak elde edilebilir anlayışıdır. Halbuki toplumların bir devleti ele geçirmeye harcayacağı güç toplumun demokratik örgütlenmesi temelinde güç olmasına harcanırsa, elde edilen hak, hukuk ve demokratikleşen kültür ve kimlik gelişimi bir devletin başaracağından yüz kat daha fazla olur. Özcesi radikal demokrasi, devletin ordusunu, polisini şu bu bürokratik aygıtını ele geçirerek halkın güç yapılamayacağını; bunları ele geçirerek güç olma yaklaşımlarının sonuçta halkı zayıflatmayla sonuçlandığını; dolayısıyla bunlara karşı olunarak ve bunlardan uzak durularak bu kurumlar zayıflatılıp güçsüzleştirilerek halkın güç yapılıp demokrasinin kurulacağını vurgulamaya dayanmaktadır.

KKK Önderliği, tarihteki birçok halk hareketinin son olarak da reel sosyalist ve devlet eksenli ulusal kurtuluşçu zihniyetlerin sistemin mezhebi haline geldiğini, sistemin ufku dışına çıkmadıklarını açık kanıtlarıyla ortaya koymuştur. Bu açıdan radikal demokrasi bir yönüyle de sisteme mezhep olmama, sistemin yörüngesine girmeyen, tamamen sistemin siyasal, sosyal, ekonomik, kültürel yaşam ufuklarının dışına çıkma anlayışını ifade etmektedir. Radikal demokrasi anlayışı sistemle uzlaşmayı değil, sistemle ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel bağlarını koparmayı ifade etmektedir. Sistemi yaşamayı değil, sitemin mezhebi olmaya götürecek; sistemden etkilenen bir siyasal, sosyal, ekonomik yaşamı değil, aksine devlet dışında kendi yaşamını örgütleyen, devlet artı demokrasi zihniyetini esas almaktadır. Siyasal gerçeklik anlamında devleti bugünden yarına yıkma, devletten kopma tümden gerçekleşmese de ekonomik, sosyal ve kültürel olarak, varolan devletin yanında kendi sistemini oluşturarak yaşamayı ifade etmektedir.

Demokrasi toplumun varoluş biçimidir

Önderliğimiz sistemin mezhebi olmayacak bir demokrasi anlayışını ortaya koymuştur. *"Bush'un da, benim de bir demokrasi anlayışı var, bunlar farklıdır"* derken, kendisinin demokrasi anlayışının Batı'nın demokrasi anlayışı içine sığdırılamayacağını vurgulamaktadır. Önderliğimiz, reel sosyalizmi, ulusal kurtuluşçuluğu sistemin mezhebi haline gelerek, toplumlara özgürlük ve demokrasi getirmeyen akımlar olarak gördüğü gibi, sosyal demokrasiyi de sistemin mezhebi olarak görmüştür. Sosyal demokrasi, Batı'da, halka ekonomik, sosyal ve kültürel olarak nefes aldıran, demokratik zihniyeti en fazla geliştiren, demokratik zihniyete en fazla yakın partiler ve siyasal gruplar olarak bilinmektedir. Bizim radikal demokrasi anlayışımız, bu demokrasi anlayışını da halkın demokrasisi olmadığı için reddetmektedir. Sosyal demokrasiyi, devletçi zihniyeti, sömürgeci ve baskıcı, egemenlikçi yaşamı en fazla kamufle eden, meşrulaştıran bir mezhep olarak değerlendirmektedir. Önderliğimiz bu siyasal anlayışı, devletin ayıplarını örten asma yaprakları olarak değerlendirmiştir. Tabii ki Önderliğimiz bu değerlendirmeyi yaparken, Avrupa halklarının ve dünya insanlığının verdiği mücadele sonucu bu güçlerin kabul etmek zorunda kaldığı demokratik hakları, demokratik kültürü reddeden bir yaklaşım içinde değildir. Aksine, yeri geldiğinde bu yönlü demokratik gelişmelerin de varolduğunu vurgulamaktadır.

Radikal demokrasi anlayışının diğer bir temel özelliği ise demokrasiyi sınıf yaklaşımlarından arındırmasıdır. Baskıcı, sömürücü sınıflar demokrat olamazlar. Onların varlığı halk üzerinde egemenlik kurmaya dayalıdır. Bu nedenle devletçidirler. Devleti, iktidarı ve merkezi bir gücü ele geçirerek toplum üzerindeki baskılarını, sömürülerini sürdürürler.

Demokrasiyi, çok karmaşıklaşan sosyal, ekonomik ve kültürel yaşam ortamında sadece bir sınıfın, bir toplumsal kesimin çıkarına olan bir yaşam biçimi olarak görmek yanlıştır. Toplum halinde yaşamak isteyen her insan, her toplumsal kesim için demokrasi gereklidir. Demokrasi toplumun varoluş biçimidir. Komünal demokratik değerler toplumla birlikte varolmuştur. Dolayısıyla toplumsal yaşamı arzulayan, toplumsal yaşamla bireysel özgürlüğünü birlikte yaşayabileceğini düşünen bütün kesimler, radikal demokratik yaşamın bileşeni, parçası ve öznesidirler. Kapitalistler ve kapitalizm, demokrasi karşıtlığıdır. Çünkü bunlar her şeyden önce toplumu yıkmakta, çürütmektedir. Aslında kapitalizm toplumu yıkarak kendisini de yok oluşa doğru sürüklemektedir. Bu yönüyle kapitalizmin kendisini yaşatan değerleri tüketerek yaşayan bir ekonomik, sosyal sistem olduğunu söyleyebiliriz. Bu açıdan kapitalizmde çıkarı olmayan, kapitalist sistem karşıtı tüm kesimler komünal demokratik yaşam içinde kendilerini ifade edebilirler.

Radikal demokraside dar sınıf yaklaşımı yoktur. Sömürüye ve baskıya yer yoktur. Dar sınıf yaklaşımından uzaktır.

> "Demokratik konfederal sistem bireyin demokratik, özgür iradesini geliştirerek, toplumda demokratik irade, özgürlük duruşu patlamasına yol açacak niteliklere sahiptir. Bunun için, demokratik konfederalizmi sadece bir örgütlenme olarak anlamak yanlış olur. Demokratik konfederalizm demokratik sistemi sadece halka dayandırmıyor, aynı zamanda halka dayalı demokratik sistem içerisinde demokratik zihniyetin toplumsal kesimlerde derinleşmesine de hizmet ediyor"

Yöntemi demokratiktir. Demokratik yöntem ve ilkeler çerçevesinde, radikal demokrasi olarak ifade ettiğimiz komünal demokrasinin hakim olduğu sistem içinde tüm toplumsal kesimler kendisini ifade edebilir. Bizim demokrasimiz sınıf demokrasisi değildir, bir halk özgürlük sistemidir. Sınıfların uzlaştığı bir cephe ya da ittifak programının hayata geçmesi değildir. Ancak bu halk özgürlük sistemi, komünal demokratik yaşamdan yana olan farklı toplumsal kesimleri tamamen demokratik işleyişte olan bir yaklaşımla yapılandıracak ve sistem içinde birlikte yaşamalarını sağlatacaktır.

Görüldüğü gibi, farklı sınıf ve tabakaların uzlaşmasından meydana gelen bir cephe örgütlenmesi veya bir cephe programının pratikleşmesi değildir. Aksine, sömürünün, baskının hiyerarşik, devletçi zihniyetin olmadığı komünal bir yaşamı hedeflemektedir. Yöntemi tamamen demokratiktir. Dolayısıyla radikal demokrasimiz, toplumun varolma biçimi olan komünal demokratik değerlerde kendisini ifade edebilen, bulan tüm kesimleri kapsamaktadır.

Radikal demokrasinin doğal bir gereği olarak ifade edilen derin demokrasi ise, radikal demokrasinin kapsamını ortaya koyan bir kavramlaştırmadır. Bu konuda dört temel etkeni sayabiliriz.

Birincisi; radikal demokrasinin temeli olan doğrudan demokrasiyi anlamlandıran konfederal örgütlenmenin yerleştirilmesi ve geliştirilmesidir. Bunu yukarıda kısmen izah etmiştik. Demokratik konfederal örgütlenme demokrasinin radikalleşmesini tanımladığı gibi, bizzat demokrasiyi derinleştiren özellikler de taşımaktadır. Konfederal örgütlenme, bireylerin ve grupların tamamlama, bütünleme, birbirinin eksikliklerini tamamlayarak karşılıklı birbirini güç yapma, birbirini anlayarak bu desteği ve yardımlaşmayı en verimli biçimde gerçekleştirme; yine tüm bileşenlerin birbirinin örgütlenmesine, iradesine ve aldığı kararlara saygılı olma, bu çerçevede demokratik bilinci yaşamın her alanına yerleştiren yöntem ve araç olduğundan, demokrasinin derinleşmesini sağlamaktadır. Demokratik konfederalizm bu çerçevede demokratik kültürü derinleştiren, demokratik kültürün yaygınlaşmasına ve bunun çok köklü bir zihniyet biçiminde toplumun içine yerleşmesine yol açan bir örgütlenme modeli olmaktadır.

Demokratik konfederal bir sistem kurmadan, halk demokrasisini egemenlerin demokrasi anlayışından ayıran radikal demokrasinin kurulması ve tamamen halka ait demokratik amaçların derinleşmesi gerçekleştirilemez. Çünkü demokratik konfederal sistem bireyin demokratik, özgür iradesini geliştirerek, bizzat toplumda demokratik irade patlamasına, özgürlük duruşu patlamasına yol açacak niteliklere sahiptir. Bunun için, demokratik konfederalizmi sadece bir örgütlenme olarak anlamak yanlış olur. İçerikle ilgidir. Demokratik konfederalizm demokratik sistemi sadece halka dayandırmıyor, aynı zamanda halka dayalı demokratik sistem içerisinde demokratik zihniyetin bireylerde, toplumsal kesimlerde her gün her saniye derinleşmesine hizmet eden bir rol oynuyor. Bu yönüyle derin demokrasi kavramlaştırılmasını irdelerken, radikal demokrasi kavramı üzerinde fazlasıyla durmak gerekmektedir.

Demokrasiyi radikalleştiren en önemli etken ise kadın özgürlüğünün gelişmesi ve yaygınlaşmasıdır. Kadın özgürlük çizgisi, kadın üzerindeki erkek egemenlikli zihniyetin ortadan kalkmasını amaçlayan, kadının toplumda etkin ve özne olmasını sağlayan; böylelikle demokratik zihniyetin yalnız kadında değil, tüm toplumda gelişmesine yol açan cinsiyet özgürlükçü bir zihniyet ve yapılanmanın varolmasıdır. Kadın, üzerinde egemenlik kurulan ve sömürülen ilk toplumsal tabaka ve cins olması itibariyle köleliğin ve egemenliğin derinleştiği bir sosyal alandır. Kadının durumu, egemenlikçi zihniyeti her gün yeniden ve yeniden üretmektedir. Dolayısıyla demokrasi karşıtlığının en fazla üretildiği alan olmaktadır. Kadın özgürlüğünün bilincine varmak ve kadının toplumdaki rolünü arttırmadan demokrasinin gelişemeyeceğini bilmek, bu temelde de kadın özgürlük sorununun en temel demokrasi sorunu olduğunu görmek radikal demokrasinin en ayırt edici temel özelliği olduğu gibi, demokrasinin derinleşmesinin de gerçekleştiği alandır. Kadının özgürlüğü, toplumun derinliklerindeki ve en ücra kıvrımlarındaki egemenlik alanlarını ortadan kaldıran ve kaldıracak olgu olduğundan, demokrasi karşıtı her türlü eğilimin bu derinliklerden sökülüp atılarak demokrasinin derinleşmesine hizmet edecek niteliğe sahiptir. Önderliğimizin belirttiği gibi, genel demokrasi, kadın özgürlüğü ve kadın için demokrasi anlamına gelmemektedir. Kadın için gerçekleşmeyen özgürlük ve demokrasi, yüzeysel ya da kullanılan ifade ile, yarım demokrasi ve özgürlüktür.

Demokrasinin derinleşmesinin olmazsa olmaz koşulu, kadın özgürlük çizgisinin gelişerek demokratik iradesinin toplumsal yaşamın her alanına yedirilmesidir. Çünkü toplumsal cinsiyetçilik, genel demokratik yaklaşımlarla demokrasinin derinleşmesini engellemektedir. Bu nedenle de toplumsal cinsiyetçiliğin özgürleştirilmesi ya da

toplum yaşamından çıkarılması demokrasinin derinleşmesinin vazgeçilmez koşuludur. Önderliğimiz, kadın özgürlük çizgisi için *"en radikal çalışma alanımızdır"* diyordu. Çünkü erkek egemenlikli sistem, toplumun tüm hücrelerine ve ruhuna sinmiş bir egemenlik biçimidir. Yaşamın esas belirleyen öğesi erkek egemenlikli kültürdür. Bunu çözmeden, geriletmeden toplumu demokratikleştirmek, özgürlük ve demokrasiyi kalıcılaştırmak mümkün değildir. Bu kültür özgürlük ve demokrasi alanındaki kazanımları anbean tehdit eder niteliğe sahiptir. Egemenliğin şifresini çözmek, toplumu özgürleştirmek ve demokratik bir yaşamı kurmak esas olarak da kadını demokratik yaşamın temel öznesi yapmak ve özgürlüğe kavuşturmakla mümkündür. Kadın özgürlüğünü anlamak, demokrasinin derinliğini kavramaya ve pratikleştirmeye götürecek en temel etkendir. Öte yandan kadın en fazla köleleştirilen cins olduğundan, özgürlüğe ve demokrasiye de en fazla ihtiyacı olan, dolayısıyla da bu değerleri en fazla sahiplenecek bir özelliğe sahiptir. Kadın özgürlüğü ve toplumsal yaşama katılımı, demokrasi ve özgürlük mevzilerinin derin kazılması, her türlü saldırıya karşı korunması ve temel güvenceye kavuşturulmasıdır. Kadın özgürlüğü ve demokratik yaşama katılımı tüm özgürlük ve demokrasi alanlarının katalizörü olacak bir niteliğe sahip olduğundan, kadını demokratik yaşamın esas öğesi haline getirmek tüm alanların demokratikleşmesini sağlamak ve demokrasiyi gerçek anlamda kavramakla eşdeğerdir. Bu nedenle kadının demokratik yaşamdaki yerinin düzeyi, demokrasinin derinliğinin düzeyini de belirleyen etken olarak görülmelidir. Kadının yer aldığı bir demokrasiyi geriletmek kolay değildir. Çünkü kadın, köleliğinin derin bilincine vardığında hiçbir baskıyı kabul etmeyecek ve demokrasi mücadelesinin gerçek fedai gücü haline gelecektir. Demokrasi devleti, iktidarı, hiyerarşiyi toplum yaşamından söküp atmaksa, kadını köleleştiren temel etkenler de bunlar olduğundan, kadının etkili olduğu demokraside bunların zerresine yer verilmeyecektir. Özcesi, kadın sorunu sadece kadını ilgilendiren değil, söz konusu sistemin niteliğini belirleyen bir olgudur. Ve kadının demokratik toplumda yer alma düzeyine paralel olarak demokrasinin derinliği de kapsamı da belirlenecektir.

İkincisi; gençliğin toplumda etkin hale getirilmesidir. Gençliğin toplumda etkin hale getirilmesi, gençlik ruhunun gençlik duygularının demokrasimizin en temel duygularından, zihniyetlerinden birisi haline getirilmesi, demokrasinin çok etkili biçimde derinleşmesini sağlamaktadır. Bir taraftan demokrasinin derinleşmesini çok köklü bir biçimde sağlarken, diğer taraftan demokrasiyi sahiplenme bilinciyle onu güvenceye alma, çok büyük bir enerji katma anlamında da gençliğin demokrasiyi derinleştirmede çok önemli rolü olmaktadır.

Her ne kadar gençlik sistemin içinde büyüyüp, onun kültürünü almışsa da iktidarcı, devletçi sistem içinde hala yer almamıştır. Kendini ifade etme ve kimliğini bulma en temel sorunu olduğundan, otoriter, baskıcı ve bireyin kendisini ifade etmesini engelleyen antidemokratik sistemlere karşı doğal bir refleks içindedir. Kirletilmemiş ruhu ve duygularıyla, kirletilmemiş yaşamın adı olan demokrasiye en yatkın toplumsal tabaka durumundadır. Çıkarlarla zedelenmemiş bir yaşam gençliğin ruhuna en uygun bir yaşamdır. Öte yandan varolan sistemler gençliğin arayışına ket vurarak kendi sisteminin bir dişlisi yapmayı arzuladığından, gençlik, demokratik bir ortamda kendini ifade etme ve yaşamın öznesi olma isteğiyle doludur. Bu duygu evden başlayarak yaşamın demokratikleşmesini arzulayan bir enerjiyi ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla gençliğin bu isteğinin demokratik yaşamda ifadesini bulması, demokrasinin aileden başlayarak varlığını hissettirmesi ve toplumda demokrasinin derinleşmesini sağlayacak bir gelişime yol açacaktır. Bu nedenle demokrasinin derinleşmesiyle gençliğin demokratik yaşama katılımı arasında doğrudan bağ vardır. Gençlik de kadın gibi yaşamın rengini belirleyen sosyal bir tabaka olarak, demokrasiye rengini veren derinliğin temel öznesidir.

Üçüncüsü; farklı kültürlere saygı, farklı kültürleri kabul etme, o kültürle birlikte yaşamayı öğrenmektir. Sadece taban demokrasinin dayanmak tabanı güç yapmak değil, aynı zamanda tabandaki tüm toplumsal kesimlerin etnik, dinsel, kültürel farklılıklarını kabul ederek demokrasiyi zenginleştirmek, demokrasiyi radikalleştirir ve derinleştirir. Demokratik yaşamda kültürel zenginliğin ağırlığını hissettirmesi, demokrasinin içeriğinin kapsamlılaşmasını ve derinleşmesini beraberinde getirir. Dinsel bağnazlık ve milliyetçiliğin demokrasi önündeki en önemli engellerden biri olduğu dikkate alınırsa, kültürel zenginliklerin bir arada yaşaması ve buna dayalı bir yaşam da demokratik kültürün derinleşmesinin en somut göstergesi olacaktır. Derin demokrasi demokratik kültürle kopmaz bağ içinde gelişecekse, demokratik kültürün oluşmasına yol açan farklı kültürlerin etkin hale getirilmesi demokrasinin derinleşmesi olacaktır. Bu bakımdan derin demokrasi kavramı içinde kültürel özgürlük de bulunmaktadır.

Kültürler, etnisitenin komünal demokratik yaşamında insanlığın ortaya çıkardığı en büyük zenginliktir. Kültürler komünal demokratik yaşam ortamında oluştuğundan, her kültür demokrasinin ve demokratik kültürün zenginliğini bağrında taşır. Her kültürde istisnasız tarihsel temeli olan demokratik değerler vardır. Kültürlere tanınan özgürlük, demokrasilere zenginlik kattığı gibi, demokrasiyi derinleştiren özelliklere de sahiptir. Dolayısıyla demokrasisini derinleştirmek isteyenler, farklı kültürlerin özgürlüğünü engelsiz kabul eden ve bu kültürlere destek verenlerdir.

Dördüncüsü; ekolojik bilinçtir. İnsanlığın varoluş biçimi olan komünal demokratik yaşam, her şeyden önce doğayla sürdürülebilir bir ilişkiyi kurmaktır. Doğayla sürdürülebilir bir ilişki olmadan ne insanlıktan, ne toplumdan söz edilebilir. Bu nedenle Önderliğimiz, ekolojik bilinci insanlık açısından ilk ve en temel bilinç olarak değerlendirmiştir. Bu bilincin ortadan kalkması, insanın insan üzerindeki egemenliği sonucu gerçekleşmiştir. İnsan üzerindeki egemenlikle demokrasi birbirine zıt olgularsa, insanın zihnine yerleşen doğaya hükmetme bilinci esas olarak da insanlığa hükmetme bilincinin türevi olmaktadır. Dolayısıyla ekolojik bilinç geliştikçe, insanın genlerine yerleşen egemenlik kültürü ortadan kaldırılabilir. Demokrasi insanın beyninin ve yüreğinin derinliklerindeki egemenlikçi ruhu temizlemekse, bunun en etkili ve sonuç alıcı yolu; insanda varolan doğaya hükmetme kültürünün ortadan kaldırılmasıdır. Ekolojik bilinç gelişmeden, demokratik kültür ve zihniyet derinleşemez. II. Dünya Savaşı'nda görüldüğü gibi, insanı ve doğayı yıkıma götüren felaketlerden kaçınılamaz. II. Dünya Savaşı sonrası ekolojik bilincin gelişmesi, demokrasi ile ekolojik bilinç arasındaki kopmaz bağla ilgilidir.

Doğayı sevmek, doğaya tutkun olmak, her şeyden önce de 'düşünen doğa' olan insana tutkun olmak ve sevmektir. Demokrasi de insan sevgisinin en fazla geliştiği bir yaşam biçimidir. Doğayı ve düşünen doğa olan insanı sevmeden demokrasi kurulamaz. Bu nedenle ekolojik bilinç sadece yeşili koruma ve insan için yaşanılır bir çevre oluşturmak değildir. Ekolojik bilinç, insanın yeniden kendi özüne dönmesi, komünal demokratik değerleriyle buluşması anlamına gelmektedir. Doğayı anlamak, empatinin kök hücresidir. Demokrasi bir yönüyle bireylerin ve toplumların birbirini tamamlaması ve anlaması ise doğayı anlamadan birey ve toplumu anlamak, dolayısıyla demokrasiden söz etmek mümkün değildir.

Eğer doğa üzerinde hakimiyet kalkmışsa, insanın insan üzerindeki hakimiyetini kaldırmak mümkündür. Dolayısıyla en derin ve kapsamlı demokratik yaşam, doğa üzerindeki hakimiyetin kalktığı yaşamdır.

Görüldüğü gibi, radikal demokrasi ile derin demokrasi birbirini tamamlayan bir özelliğe sahiptir. Mevcut demokratik yaklaşımlardan köklü bir kopuşu sağlamadan gerçek bir demokrasi gerçekleşemez. Radikal demokrasiden söz ederken, bu köklü kopuşlardan ve mezhep olmamalardan söz ediyoruz. Radikal demokrasi de ancak demokrasiyi derinleştirecek etkenleri yaşamın içine yerleştirdikçe pratikleşebilir ve güvenceye kavuşabilir. Bu nedenle radikal demokratik yaşama ulaşmak için demokrasiyi derinleştirmek; demokrasiyi derinleştirmek için de demokrasinin tanımına uygun biçimde halkı güç yapacak radikal demokratik zihniyete ulaşmak gerekir. Radikal demokrasi ile derin demokrasi arasındaki diyalektiği doğru kurduğumuzda halkların zamanı diyebileceğimiz demokrasi çağına ulaşılacaktır.

Anarşizmin dünü bugünü ve devrimci ortama yansıması -I-

baştarafı 14'te

Bakunin bu konudaki düşüncesini, *"siyasal iktidar varolduğu sürece, daima yönetenler ile yönetilenler, efendiler ve köleler, sömüren ve sömürülen de varolacağından, siyasi iktidar diye adlandırılabilecek her şeyin hem ilke olarak hem de uygulamada bütünüyle ortadan kaldırılması zorunludur"* biçiminde dile getirmektedir.

Bu, günümüzdeki anarşist eğilimlerin de söylemlerindeki en temel vurgudur. "Siyasetsiz toplum" dedikleri bir toplum öngörmektedirler. Siyasi iktidarın yerine ise, özgür birlikler federasyonları aracılığıyla insanların arasındaki ilişkileri değiştirebilecek ve iktidarı kitlelerin eline teslim edebilecek olan toplumsal bir devrim öngörülmektedir. Bakunin'in toplumsal devriminde, bütün yerleşik kurumların yıkılmasında şiddetin kaçınılmaz olduğu, *"yıkma dürtüsü aynı zamanda yaratıcı bir dürtüdür"* deyişiyle dile getirilmektedir. Devrim ya da varolan yıkım, özgür birlikler ve işçi federasyonları aracılığıyla kendiliğinden gerçekleşecektir. "Yıkımın ardından yaratıcı dürtünün üreteceği toplum, özel mülkiyetin söz konusu olmadığı, üretim araçlarının ortak sahiplenildiği, katkılıların ödüllendirildiği, ortaklaşmacı ve merkezden yönetilmeyen bir toplum olacaktır." Bakunin'in en çok bilinen yapıtı, "Devlet ve Anarşi"dir. Kısacası Bakunin, teorisinden çok, eylemiyle tanınan bir insandır.

Anarşist öğretinin diğer militanlarından birisi de Blanqi'dir. Blanqi, teorisinden çok, özellikle 1848 Devrimi ve 1871 Paris Komünü süreçlerinde eylemci duruşuyla ön plana çıkan bir anarşist militandır. Marks, anarşistleri her ne kadar eleştirse de yazdığı bir mektupta Blanqi için, 'onun eylemi önünde saygıyla eğildiğini' dile getirmektedir. Blanqi, ömrünün çoğunu barikat savaşlarında ve zindanlarda geçirmiş bir anarşist militandır. Bu anlamda, eğer anarşist cephede ezilenler adına bir militandan bahsedilecekse, Blanqi'nin her kesimin sempatisini kazanacak bir duruşu vardır. Zira gerek Proudhon'un, gerek Bakunin'in hem teorilerinde hem de eylem duruşlarında büyük tutarsızlıklar vardır. Bu, anarşizmin karakteriyle de ilgili bir olaydır. Zaten anarşizmin kendisi, tutarlılığı reddeden bir felsefi bakış açısıdır.

Anarşizmde özgürlük ve birey yaklaşımları burjuva bireyciliğinin en uç ifadesidir

Anarşizmin önemli teorisyenlerinden birisi de Rus anarşist Kropotkin'dir. Sosyalist hareket içerisindeki yeri kadar, geliştirmiş olduğu felsefi doktrinleriyle de tanınan bir yazardır. Ekim Devrimi'yle beraber Rusya'ya dönmüş ve orada Ekim Devrimi'nin gelişim sürecinde de etkili olmuş bir kişiliktir. O dönemde gelişen Sovyet sistemine yönelik yapmış olduğu eleştiriler var. Bu eleştiriler daha sonra birçok yönüyle doğrulanmıştır. Ama bir Bakunin, Proudhon ya da Blanqi gibi anarşizm içinde ağırlığı olmayan bir kişiliktir.

Bu gelişim sürecine geçmeden önce Bakunin'in yapmış olduğu özgürlük tanımına kısaca bir vurgu yapmak gerekiyor. Zira anarşist kimliği sahiplenen ya da kendisini o tarzda tanımlayan kişiliklerin en çok savundukları kavramlardan birisi de özgürlüktür. Bakunin, "Tanrı ve Devlet" kitabında özgürlüğü şöyle tanımlıyor: *"Ben, özgürlük ortamının insan aklının saygınlığının ve mutluluğunun gelişebileceği tek ortam olarak gören fanatik bir özgürlük aşığıyım. Ama benim özgürlüğüm ne devlet tarafından izne bağlanmış, ölçüye vurulmuş, düzenlenmiş, birkaç kişinin geri kalan herkesi köleleştirdiği bir aldatmacadan ibaret resmi özgürlüktür. Ne de Rousseau ekolü başta olmak üzere, bireyin haklarının devletin haklarının başladığı yerde bittiğini savunan, dolayısıyla da zorunlu olarak bireyin haklarını sıfıra indirgeyen bütün burjuva liberal ekollerin savunduğu bencil sıradan ve kurumsal bir özgürlük.*

Hayır, ben özgürlük derken, kelimenin gerçek anlamını hak eden tek özgürlüğü kastederim; herkesin gizli bir yetenek biçiminde sahip olduğu her türlü maddi, entelektüel ve ahlaki gücün tam gelişmesiyle ortaya çıkan, kendi doğal yasalarımız tarafından bizim için çizilmiş olanlardan başka sınırlama tanımayan özgürlüğü. Bu yasalar ki bize dışımızda, yanımızda ya da üstümüzde yer alan bir yasa koyucu tarafından dayatılmamışlardır; o yüzden sınır tanımazlar; varlığımızda içkin olarak mevcutturlar, atalarımızdan devralınmışlardır ve yalnızca entelektüel ve moral varlığımızın gerçek temelleridirler. Bu nedenle de sınırlamak yerine, özgürlüğün gerçek koşulu ve etkin nedeni olarak kabul edilmelidirler.

Benim kast ettiğim özgürlük; her bireyin tek tek sahip olduğu özgürlüktür. Bu özgürlük, başkalarının özgürlüğünün başladığı yerde bitmez. Aksine, o noktada olumlanır ve oradan sonsuzluğa uzanır." Bu tanımlama, görünürde birey özgürlüğünü çok ideal biçimde dile getirirken, özünde birey-toplum ikileminde bireyi her şeyin yerine koyan bir yaklaşımı idealize etmektedir. Bakunin, kendi toplumsal örgütlenme modelini ortaya koyarken de Marks'ı eleştirerek şöyle demektedir: *"Bu kurtuluşun ilkesi özgürlükten başka bir şey olamaz, ama Marks ve takipçileri tarafından fethin bir ön amacı olarak o kadar onaylanan ve tavsiye edilen siyasal gücü ve özgürlüğü değil, büyük insan özgürlüğü. Bu özgürlük, günümüzde herkesin ayağına vurulmuş olan dogmatik, metafizik ve hukuki prangaları parçalayarak ve onları bir hamlede tüm deneticiler, yöneticiler ve gardiyanlardan kurtararak, bireyler kadar kolektiviteler de eylemleriyle ve gelişmelerinde tam bir uyum sağlayacaktır."*

Yaptığımız uzun alıntılar, anarşist felsefenin bireye yaklaşımını, birey ve özgürlük denklemini ortaya koymaktadır. Hemen hemen bütün anarşist ekollerde özgürlük ve birey yaklaşımları benzer biçimdedir. Daha sonra Önderliğin anarşizme ilişkin değerlendirmelerinde de görebileceğimiz gibi bu, aslında burjuva bireyciliğinin en uç ifadesidir. Anarşist felsefenin gelişimi daha sonra ki dönemlerde farklı boyutlar kazanacaktır.

Son dönemde gelişen anarşist öğretiler var. II. Dünya Savaşı'nın ardından gerek kuramsal olarak, gerek eylem bazında gelişen bir anarşist hareket var. Özellikle 1917 Ekim Devrimi sonrasında anarşist harekette belli bir duraksama yaşandı. 1968 gençlik hareketi ardından gelişen yeni anarşist kuram, günümüzde de önemli bir etkinliğe sahiptir. Bu yıllarda gelişen geniş çaplı öğrenci hareketleriyle birlikte, bir siyasal güç olarak anarşizm yeniden gündeme geldi ve dönemin solcu düşünürleri klasik anarşist öğretinin temel savlarını ele alarak, yeni bir anarşizm savını geliştirmeye koyuldular. Bu çabaların en belirgin özelliği, hemen hepsinin ya dönemin gözde felsefe akımı varoluşçuluğun etkisi altında olmaları ya da yeni solun vazgeçilmezlerinden olan "durumcu etiğin" devrimci gizil gücünü öne çıkarmalarıdır. 20. yüzyılın son çeyreği de göz önüne alındığında, üç ana düşünce çizgisinin anarşist öğretiyle yakın bağını kurduğu, anarşizmin temel savlarını kendi düşüncelerine başlangıç noktası yaptıkları görülmektedir. Birincisi; feminist anarşizm biçiminde gelişmiştir. Diğeri; ekolojik anarşizm olarak kendisini ifade eder. Günümüzde de en güçlü olanı; postmodernizm ve onun bir yansıması olan postyapısalcı anarşizmdir. Bunları kısaca şöyle özetleyebiliriz:

Feminist anarşizmin öncülüğünü Emma Goldman yapmıştır ve feminist hareketler içerisinde önemli bir yere sahiptir. Ve anarşist toplumun ancak kadın öncülüğünde yaratılabileceği düşüncesini ileri sürmektedir.

Diğer akım ise, günümüzde Önderliğin ve Murray Boockhin'in öncülüğünü yaptığı ekolojik anarşizmdir. Anarşizmin idealleri ile çevrecilerin amaçlarını birbirleriyle örtüştürmeye çalışarak alternatif bir teknolojiyi savunurlar. Boockhin içimizde çokça tanınan bir yazar olduğundan dolayı, onun görüşlerini burada fazla açma gereği duymuyoruz. Boockhin'in görüşlerinin kökenlerine inildiğinde, onların Kropotkin'in merkezileştirilmiş bir sanayiden, kent ile kır yaşamının uyumlu hale getirilmesinden, çalışma ve eğitimin bütünleştirilmesinden söz ettiği "Tarlalar, Fabrikalar ve İşlikler" adlı yapıtındaki düşüncelerinin olduğu görülecektir.

Diğer anarşist eğilim ise, daha çok postmodernist ya da postyapısalcı anarşizm olarak adlandırılan Foucault, Deleuze, Lyotard gibi düşünürlerin metinlerindeki bütünlüklü siyaset kuramlarından yola çıkarak, anarşizm ile postmodernizmin yakınlıklarına odaklanmaktadır. Bu alanın önemli isimlerinden birisi Tood May'ın oldukça ses getiren yapıtı "Postyapısalcı Anarşizmin Siyaset Felsefesi" yayınlanmıştır. Özellikle Foucault'un iktidar, devlet, yetke türünden kavramlarını çözümleyerek, egemen değer dizgelerinin altını oyduğu bir öğretisi vardır. Post-yapısalcılık olarak adlandırılan bu anarşizm kuramı, merkezsiz her yerde bulunan üretici bir erk ya da iktidar anlayışını savunan siyaset felsefesinin doğası gereği anarşist öğretiler içerdiği biçimde dile getirilmektedir.

Devam edecek

BİREYSELLİK GERÇEĞİ

"Bireysellik son derece çelişkili bir kavramdır"

En dar anlamda toplum, çoğunluğun bir arada oluşu, birey ise bu çoğunluğu oluşturan fertlerden herhangi birinin toplum içerisindeki duruşuyla izah edilebilir. Toplum ve birey kavramlarını tüm boyutlarıyla tanımlamaya kalkışmak sanıldığından da zordur. Özellikle toplum birey ilişkileri kapsamında bireyi tanımlamak çok daha güçtür. Bireyin içinde doğup şekillendiği ortam toplumdur. İçinde yaşadığı halde bireyin varlığını sınırlandırarak kendini var etmek istemesi, toplum birey ilişki ve çelişkisinin temel çıkmazlarındandır. Teorik tanımlaması bile zor görünen bu konunun pratik boyuta varmasıyla, işler daha bir karmaşıklaşır.

"Toplum bireylerden oluşur" tanımlaması çokça yapılır. Buradan hareketle bazı görüşler, bireyselliği güçlendirme üzerinden toplumu güçlendirmenin mümkün olacağını söylemektedir. Hatta bazı değerlendirmelere göre, özgür toplum, birey özgürlüğünü geliştiren toplumdur. Bu görüşler doğru yanları olan görüşler olmakla birlikte, toplum birey ilişki ve çelişkisini izah etmede yeterli olmamaktadır.

Toplum birey ilişkisinde karşılaşılan zorlukların anlaşılması için, işe bazı temel sorularla başlamak yararlı olabilir. Toplumsal yaşama mahkum bir insanın, tek başına ya da toplum içinde oluşmuş kural, töre ve ahlakın dışında yaşama imkanı var mıdır? Toplumsallık içinde şekillenen, orada kimlik ve kişilik kazanan fert, toplum içinde topluma rağmen yaşayabilir mi? Her şeyi ile topluma ait olmak, ona hizmet etmek ne demektir? Toplum içindeki insanların her birinin kendi özgünlükleri ile geliştirebilecekleri yaşamın sınırları nereye kadar olabilir? Tümüyle kendisi olmak, istediği gibi düşünmek, karar almak, yaşamda bir duruş sergilemek mümkün müdür? Bu çerçevedeki soruları daha da arttırmak mümkündür. Ancak bu soruların azlığı ya da çokluğu toplum birey ilişkisinde net sonuçlara ulaşmamızı sağlayamaz. Çünkü insan yaşamının kesin ölçüler ve tanımlamalar temelinde en zor ifade edilecek hususlarından biri de birey olgusunu tanımlamaktır. Birey olma gerçeğinde bir olgunun içinde doğmak, oluşmak, o olguyu kimi noktalarda yaşamamak ya da aşmak gibi bir duruma yol açabiliyor. "Kabul etme, şunu aş" dedirten şeyin kendisi de bireyin içerisinde yer aldığı toplumsallığın herhangi bir özelliği olmaktadır.

Bireyin toplumu tümüyle reddetmesi ölüm getirir. Bireyin toplumu sorgusuz sualsiz kabul etmesi ise iradesizliktir. Birey olmak, ne ölmektir ne de iradesizliktir. Birey olmak için ölüm göze alınabilir, fakat iradesizlik asla kabul edilemez. Birey gerçeğinin bu iki durumun ortasında bir yerde durduğu da söylenemez. Bireysellikte, bazı durumlarda toplumsallık ağır basan duruş olacağı gibi, bireyin duruş olarak ağırlığını koyacağı durumlar da yaşanabilir. Bireyselleşmek için tümüyle netleşmeyi sağlayabilmenin en zor yanı da bu iki duruşun kabul edilebilir sınırlarını belirleyerek, yaşama güç ve iradesini göstermektir. Konumuzun giriş cümlesini, "bireysellik son derece çelişkili bir kavramdır" ile başlatmamız, bu kavramın karmaşıklığından dolayıdır.

Bu konuya ilişkin diğer önemli bir nokta da bireyselliği tek tek bireylerin duruşundan hareketle mi, yoksa toplumsallığın temel düzeyiyle mi açıklamak gerektiğidir. Çokça bahsedilen birey ve toplum arasındaki optimal denge ne anlama gelmektedir? Birey ve toplum arasında kurulan ilişkilerde optimal nokta neresidir? Toplum birey ilişkilerinde, yüzde elli toplum, yüzde elli birey çıkarı gözetilerek optimal denge sağlanabilir mi? Toplumda, toplumun baskısına karşı bireyi kollamak nedir ve bu nasıl yapılır? Daha somut ve can alıcı sorular ise, birey nedir? Her insan bir birey midir, yoksa bireysellik daha başka bir varolma tarzı mıdır?

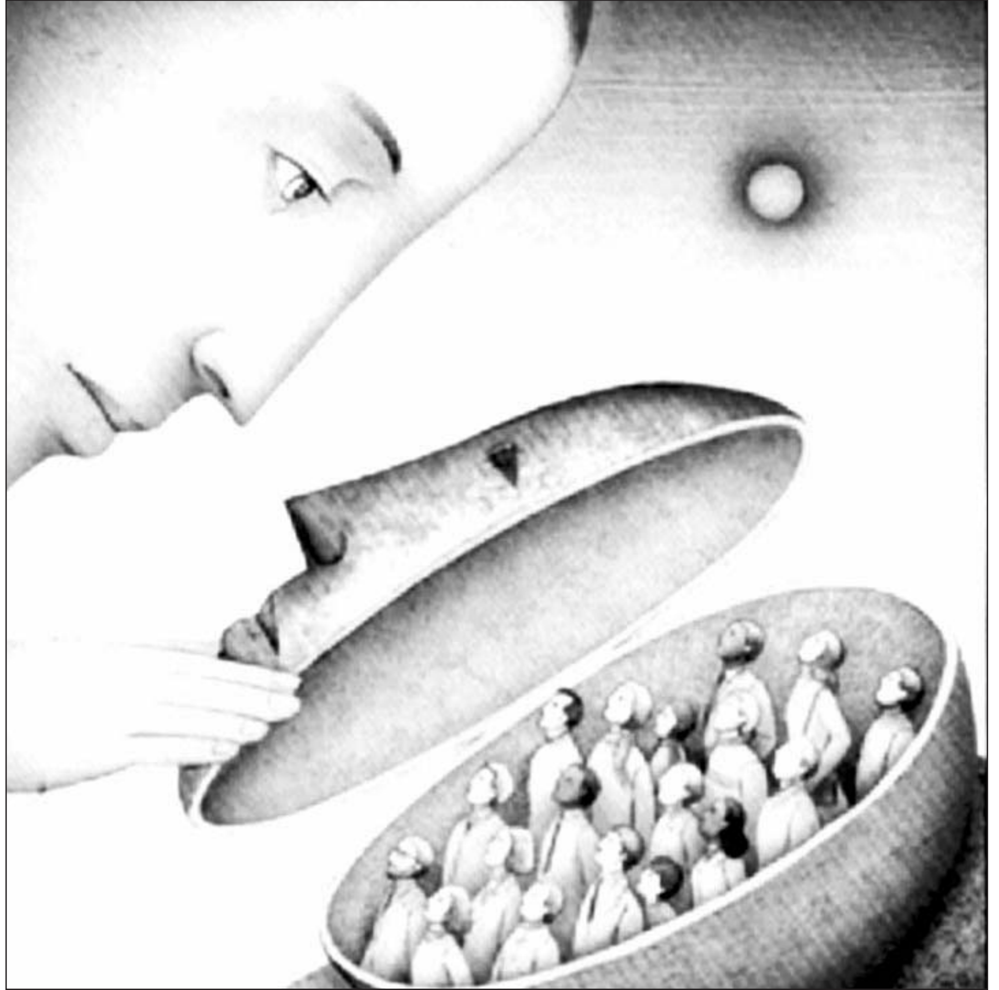
Toplumsallık inkar edilerek birey olunamaz

Bireyselliğin insanlık tarihi içinde toplumsallıkla beraber geliştirici ve zenginleştirici bir duruş olarak netleşmemesi, konuyu daha da karmaşıklaştırmaktadır. Kuşkusuz, insanlık tarihinde toplumu değiştiren kişilikler de çıkmıştır. Hem toplum hem de toplumun bireyleri, bu kişiliklerden önemli kazanımlar elde etmişlerdir. Ancak bu kazanımların bir noktada çakılı kalması, tümüyle genelleşmemesi yeni sorunları yaratmıştır. Toplum yaşamının olumlu veya olumsuz sonuçlarının toplumun tüm fertlerine aynı derecede yansıması (mutlak eşitlik) zordur. Dolayısıyla, toplum fertleri arasında bir farkın her zaman olabileceğini kabul etmek gerekir. Gelişkin, hatta özgür toplum, kendi maddi ve manevi zenginliklerini adaletli dağıtan ya da adaletli bölüşüme imkan tanıyan toplum olurken, bunu sağlayan ve geliştiren kişi de o toplumun bireyselliğe en yakın üyesi olur. Bu yaklaşım bir dönem için bir şeyler ifade edebilir. Fakat sürekli değişim halinde olan yaşam bir dönem sonra yeni görev ve sorumluluklar ortaya çıkarır. Birey olabilmek de bu yeni görev ve sorumluluklara cevap olmaktan geçer.

Birey olmak, henüz tam başarılmamış bir duruştur. Teorik olarak da yeterince izah edilememiştir. Bireysellik, her ne kadar toplum gerçekliği ile çelişen bir kişilik duruşu olsa da yine de onu toplumsal gelişme içinde aramak ve toplumsal gerçekliğin kendi iç çelişkileri ile tanımlamak kaçınılmaz olmaktadır. Toplum, bireylerin niceliksel toplamından daha farklı bir olgu olsa da toplumsal düzey ile tek tek insanları arasındaki çelişkilerin düzeyi ve bunun karşısındaki duruş, ne kadar birey olunduğunu ya da birey olunamadığını izah etmemizi sağlayabilir. Birey olgusunu tanımlamada zorluklar olsa da hem tarihsel gelişme boyutuyla hem de güncel duruşlara dayanarak, özellikle kişilik boyutunda somut belirlemeler yapmak mümkündür.

Her insan somut bir varlıktır. Herkes bir kişidir. Kişi olarak her insanın sahip olduğu bir kişiliği vardır. Kişilik de toplumsal ilişkiler içinde oluşur. Her toplumun kültürel değerleri, kendi içinde yaşayan insanların kişilik yapılanmasını olumlu ya da olumsuz etkiler. Bir toplum ne kadar geri olursa olsun, yine de insanlarının belli bir biçim almasına yol açar. Böyle bir toplumda istisnalar olsa da toplumun genel fertleri güçsüz kişilikler olur. Böyle toplumların bireyleri yaratıcı ve geliştirici olmada zorlanırlar. Bu düzeydeki bir toplumun bireylerinde yaratıcılık, daha baskın olan toplum ve bireylere uyma istemi biçiminde gelişir. Birey olma bir bilinç ve irade işidir. Bu tip kişilerde gelişen düzey ise sadece birey olma gerçeğinden değil, normal fert olmaktan da uzak olma anlamına gelir. Bu noktalardan hareketle belirtilebilecek husus; kişiliği oluşturan öğelerin toplamının birey olmaya yetmeyebileceğidir. Birey derken, salt bir insanın kendi kişiliği ile varolma halini anlamamak gerekir. Birey derken, hangi kişilik düzeyinden bahsetmemiz gerekir sorusu ortaya çıkmaktadır. Her kişilik düzeyi birey olmaya karşılık gelmiyorsa, birey olmaya yetecek bilinç düzeyi nerede başlar? Birey olmanın alt ve üst sınırları olur mu? Birey tanımlaması için bunlar da önemli sorular olmaktadır.

Toplumsallık, insanlığın varlık koşuludur. Demek ki birey olmanın öncelikli koşulu; toplumsallığı bilmesi, ona saygılı olması ve onun içinde varolma mücadeleyi vermesidir. Toplumsallık inkar edilerek birey olunmaz. Çünkü toplumsallığı reddeden birey, insan olmanın tarzını reddetmiş olur. Ancak toplumun gücü de bir insanı rahatlıkla yok edebilir. Bireyden topluma saygılı olmasını istemek kadar, toplumun kendi bireylerine merhametli davranmasını istemek de gereklidir. Toplumun herhangi bir kuralını reddetmek de bir toplumun bireyi özgürleştiriyorum adı altında onu serbest bırakması da doğru bir toplum birey ilişkisi olmamaktadır. Bireysel duruşlara izin verecek doğru bir toplumsallığa, toplumu güçlendirecek gerçek bir bireysellik için de özgür birey olmaya ihtiyaç vardır.

Eğer bir toplumsal biçimleniş, kendi fertlerinin asgari insani ihtiyaçlarını dahi karşılayamıyorsa, o toplumsal biçim, birey olmaya imkan sunacak özellikleri kendi içinde taşımıyor demektir. Beslenme, barınma, eğitim, sağlık, sosyal güvenlik gibi zorunlu ihtiyaçların giderilmesi için toplum gerekli giderici mekanizmalara sahip değilse, orada birey olmanın değil, basit insan olarak yaşamanın da imkanları olmaz. Toplum, bireye karşı bu biçimde olumsuzluğu farz kılan bir yöntemi de geliştirebilir. Bu durum, ya tamamıyla bireyin teslimiyetine yol açar ya da bireyin başkaldırısına neden olur. Diğer yandan, fertler birey olma adına toplumsallığın en temel taşlarını, yani toplumun temel ahlaki örgüsünü sarsacak anlayışlarla kendilerini özgür kıldıkları sanısına kapılırlarsa, bu da bireysellik değil, bireycilik olur.

Toplum kişiyi terbiye etme mekanıdır

Özel mülkiyetçi ve bireycileştiren duygu, düşüncelerle sistemin iktidarcı yapısı dışında kalmayı başaran gelişmiş toplumsal değer yargıları bir insanı ne kadar çok yapılandırmış ise, o kişi birey olma yolunda o kadar avantaj sahibi olur. Bu ilke üzerinden, bireyin hangi aşamalardan geçtiğini az çok çözümleme imkanı vardır. Dolayısıyla hem doğru bir toplum hem de birey tanımlaması için geçmiş tecrübe ve deneyimlere bakmak gerekmektedir. Bugün varolan realite, geçmiş yaratımların sonucudur. Bu geçmiş deneyimler değerlendirilmeden, bugün ve yarın için olması gerekenler tanımlanamaz.

Toplumsallık tanımlama, doğal toplum biçimi ve onun komünal toplum aşamasının temel özellikleriyle yapılmalıdır. Bu temel yöntemle bireyi tarihsel serüveni içinde nerede, ne zaman, hangi özelliklerle ele alıp tanımlamak gerektiği sorusuna cevaben geliştireceğimiz değerlendirme, birey kavramını belli oranda aydınlatacaktır. Ancak doğru bir toplum tanımlamasıyla doğru birey tanımlamasına gidilebilir. Birey derken, tek bir insanın kendini ifade ediş tarzından bahsetsek de herkes bir topluluk içinde şekillenmiştir. Bireyi toplumdan kopuk ele almak, hele hele toplumun yaşadığı evrelerin dışında değerlendirmek teorik olarak da mümkün değildir. Bir insanın düşünceleri, duyguları, vicdanı, kısaca onun maddi manevi tüm değerleri ancak bir topluluk içinde anlam bulabilir. Bunun dışında herhangi bir birey değerlendirmesi yapmak mümkün değildir. Birey derken, özgür toplumun genel ahlak kuralları ve duruşuna göre bir insanı tanımlayacağımız için, bu, bir zorunluluk olmaktadır.

Toplumun birey üzerindeki her dayatması, binlerce yıllık güçlü bir arka plana sahiptir. Toplum, kişiyi terbiye etme mekanıdır. Ancak bu, terbiye etme işinin her koşul altında doğru yapılacağı anlamına gelmez. Toplumun insanını yaratması doğal bir durum olsa da bu, kişinin toplum adına gelen her şeyi kabul etmesi gerektiği sonucunu doğurmaz. Zaten her insanda az ya da çok, bu temelde bir kabullenmeme yaşanır. Toplum ile birey arasındaki mücadele bu noktada devreye girer. Toplumun baskısını hissettirdiği dönem de bu aşamada başlar. Birey, toplum yasalarını zorlar bir duruş sergileyerek ayrıksılığa düşse de bu durum, toplum baskısının her zaman doğru ve haklı olduğu anlamına gelmez. Aynı şey bireyin çıkışı için de geçerlidir. toplum birey çelişkisi, hatta çatışmasında haklılığı ve doğruluğu tespit etmek oldukça izafidir. Eğer toplumun siyasal sistemi, üretim tarzı ve üretimin paylaşımı üzerinden şekillenmiş alt ve üstyapı kurumlarıyla değerlendirilirse, bu izafilik en asgari noktaya indirgenebilir. Eğer topluluk ya da genel toplum, insanları mutlu etme amacıyla oluşmuş deniliyorsa, o zaman azınlığa mutluluk, çoğunluğa mutsuzluk reva gören durumlar bireyin haklı olacak yanlarını arttırır.

Bireysellik, toplumun dayandığı ahlakı zorlayan özelliklere sahiptir. Bir aile ortamında, ailenin dayandığı aile içi kurallara karşıtlıkla başlayan bu zorlama, bireyin ait olduğu en geniş topluluk aşamasına kadar devam edebilir. Bu yaklaşım, en basit bir kuralı kabul etmemekten tutalım da topluluğun tümüne karşı isyana kadar gidebilir. Bu çıkış, çok büyük bireysel duruşla çevresine ve toplumuna yeni yasalar ve ahlakı dayatmakla sonuçlanacağı gibi, toplumu değiştirme gücünü yaratamadığında ise tecrit, mahkumiyet ve ölüm de gelişebilir.

Birey, tek olmaya dayalı duruş veya duruşları esas aldığı için, ne yapması gerektiği konusunda toplum karşısında daha avantajlı bir konumda olur. Toplum, birey karşısında daha ağır ve yavaş ilerleyen bir olgudur. Birey, daha hızlı anlar ve yapar. Ama yapması gerekenleri toplumda öğreneceği için, seçicilikte duyarlı olması ve bu noktada imkanlarını doğru kullanması gerekir. Çünkü kişinin birey olma yolunda kullanacağı malzeme, kendi toplumsal gerçeği ve geçmişi olmaktadır. Bir anlamda malzemesi tarihidir. Geçmişin gücü yanında bugünün ağırlığı toplumun elinde olurken, yarına daha hızlı ulaşmanın imkanı bireyde daha fazladır. Bireyin, hedef olarak yöneldiği geleceği kurma yolu ile varacağı yerde toplumla buluşup buluşmaması, mücadele gücüyle ilişkili gibi görünse de asıl önemli olan, bireyin toplumu gerçekçi tarzda karşısına alıp almadığıdır. Başarı ve başarısızlığı belirleyen bu durum, aynı zamanda bireyin gerçekleşme düzeyini de gösterir. Bireyin başarısı topluma yeni ilişkiler biçiminde geri dönerken, başarısızlığı ise tekleşmesine ve yalnız kalmasına neden olur. Mücadelelerdeki başarı oranının birey lehinde olması için, bireyin çok haklı nedenlerinin olması gerekir. Ayrıca toplum birey çelişkisi ve çatışmasında, sadece haklı olma nedenleri de yeterli değildir. Bazen çok haklı nedenlerin bile birey aleyhinde sonuçlanabileceği tarihte çokça görülmüştür.

Yaşanmış insanlık deneyimleriyle tek tek bireyler ve genel topluma bakıldığında, kazanılan tecrübelerin insan tanımlamamızı güçlendirecek ve aynı zamanda örnek birey ve toplumu geliştirecek değerler birikimine sahip olduğu rahatlıkla görülebilir. Tarihte bireysel duruşlarıyla ortaya çıkan insanlar çıkmıştır. Toplum karşısında kazananlar olduğu gibi, ezilenler de olmuştur. Topluma nefes aldırtacak kadar yeni bir toplum formunu yaratanların yanında, daha kötüsünden topluma dayatmada bulunanlar da çıkmıştır.

Birey olmak için, en başta insanda bir aidiyet bilinci –en ilkel haliyle bile olsa– olmalı-

"Bireyin tümüyle toplumu reddetmesi ölüm getirir. Bireyin toplumu sorgusuz sualsiz tümüyle kabul etmesi ise iradesizliktir. Birey olmak ne ölmektir ne de iradesizliktir. Birey olmak için ölüm göze alınabilir, fakat iradesizlik asla kabul edilemez. Birey gerçeği için, bu iki durumun ortasında bir yerde durduğu da söylenemez. Bireysellikte bazı durumlarda toplumsallık ağır basan duruş olacağı gibi, bireyin duruş olarak ağırlığını koyacağı durumlar da yaşanabilir"

dır. Aidiyet bilinci olmadan, birey olarak bir şeyin neden, nasıl, kimin için yapılacağı soruları anlamsızlaşır. Bu, insan için ucubelik, yani bireyciliktir. Aidiyetsiz olmak, gerçekleşmesi en zor bir insani özellik olsa da aidiyeti bireyin tarihsel arka planı ile ele aldığımız zaman, gerçekleşmeyecek bir durum da değildir. Birey, en başta şekillendiği toplumu genel özellikleriyle bilmek zorundadır. Her insanda gelişen, onun toplumsal kişiliğidir. Aidiyet, hangi topluluğa veya gruba ait olduğunu, yine hangi düşünsel şekillenme ile bu kimliklere anlam verdiğini bilmeyi gerektirir.

Bir insanda birey olma bilincinden önce toplum bilinci şekillenir. Bu, insan olgusunda doğal bir durum olarak, insanın kendisine rağmen gelişir. İnsan, toplumun geri ve bireyselliğin ortaya çıkışını zorlayacak özellikleri bu biçimde alır. Dolayısıyla bu şekillenme dönemi tanınıp, eleştirisi üzerinden gelişme sağlanmazsa, birey olunmaz. Birey olma, tarihsel akış içerisinde kazanılmış şekillenmeyi tanımayı gerektirir. Tarihsel şekillenmenin eleştirisi, birey olmada neyi değiştirip neyi geliştirmesi gerektiğinin gücünü ortaya çıkarır. Kişinin bilinci, tarihini algıladığı noktaya gidebildiği kadardır. Kişi kendisini var eden, ona kimlik ve kişilik kazandıran özelliklerin oluştuğu dönemleri bildiği oranda, güncelliği gerçekçi bir biçimde yaşar. Geçmiş ve içinde yaşadığı güncellik gelecek için neyi ifade eder sorusu, bireyde cevaplanması gereken sorudur. Dolayısıyla sadece bilince çıkarmak değil, bugünü de bilinçle yaşamak gerekmektedir. Bireyin bugünü yaşaması, 'bugünü yaşaması değil', yarına hazırlanma temelinde olmalıdır. Toplumda bugün, bugün yaşanabilir. Ama birey toplumla aynılığı ifade etmemektedir. Dolayısıyla yarını bugünde yaşamak en önemli birey özelliği olmaktadır. Birey için yarın yeni bir şeydir. Kendisinin yaşayamadığı, ama başkalarının yaşadığı, belki de geçtiği bir yaşanmışlık düzeyi, bireysellik açısından yarını ifade etmez. Birey olmak, sürekli bir yarışta olmak gibidir. Bu yarışta kazanmak yalnızlaşmayı değil, etrafına adeta ödül dağıtarak, herkesi yarışa teşvik etmeyi gerektirir. Bu anlamda birey olmak hep çoğalmak, yaratmak demektir. Topluma saygı ilkesini göz ardı etmeden, sürekli değişmek ve etrafını değiştirmek demektir.

Bireyin kendini yaratma yarışında toplumla arasında yaşanan çelişki, bireyin toplum ahlakı ve töresine karşı çıkış ile başlar. Toplum, özünde ahlaki bir bütünlüktür. Bu, toplumsallığın kuruluşundan beri varolan bir gerçekliktir. Toplum yaşamında somut yaptırımlara neden olacak töreler zamanla bireyleri sınırlandırır ve bu, giderek bireyi baskı altına alır. Toplumsal ahlak da bireye karşı önemli bir baskı unsurudur. Toplum töresi ve ahlakı kadar olmasa dahi, toplumun geneline hakim düşünceler de bireyin aşmakla yüz yüze kalacağı diğer bir olgu olmaktadır. Özellikle dogmatik ve tabu yaratan düşünce sistemleri, birey kendisini yaratırken büyük zorluklar yaratır. Bu konuda, inanca dayalı düşünüş ayrı bir özgünlüğe sahiptir demek gerekir. Dolayısıyla inanarak düşünmek değil, bilimsel düşünerek bir değer olgusuna inanç beslemek, bireyselleşmede önemli bir kendini yaratma durumu olmaktadır.

Toplum, insanların birbirine inanması, karşılıklı güven duyması ve sadakat gibi erdemler üzerinden kurulmuştur. Bir insan için en büyük erdem, 'öteki'lerin kendisine inanması ve güven duymasını sağlayacak gücü göstermesidir. Çünkü toplumun kök düşüncesi inanç temellidir. İnanç, toplumsallığın komünal aşamasında, herkesin inandığı ve karşısında eşit sayıldığı aynı statü içinde yaşadığı tarzda gelişmiştir. Bu toplumda, kolektif bireysellik biçiminde herkesin komünallik içinde bir anlamı vardır. Toplum tüm bireylerin toplamıdır, birey de toplumun genel özellikleriyle bir anlama sahip olabilmektedir.

En güçlü sınıflı toplum bölücülük ve ayrımcılığı en iyi yaşatandır

Devletçi toplum, sınıflaşma yaratarak sistem kazandığından, bu toplumda ayrışma yaratma, esas eylem olarak gelişmiştir. Bu anlamda sınıflı toplum bölücü ve ayrımcıdır. İnsanlığı alt ve üst toplum şeklinde ikiye ayırmasıyla bölücü; üst toplum insanı ile alt toplum insanı arasında yarattığı yaşam farklılıklarıyla da ayrımcıdır. En güçlü sınıflı toplum, kendi içinde bölücülük ve ayrımcılığı en iyi yaşatan toplumdur. Bu karakterine rağmen sınıflı toplumun binlerce yıldır kendini devam ettirmesi, devletçiliği, iktidarcılığı bir toplumsal form gibi insan hafızasına yerleştirip, meşru göstermesinden ve toplumu ona inandırmasından ileri gelmektedir. Toplumsallığın bu aşamasında, toplumun temel kuruluş ilkesi inanç ve ahlakın bir kesimin ele geçmesiyle, toplumun gücü birilerinin istediği biçimde topluma karşı kullanılmaya başlanmıştır.

Devletçi toplumun en önemli özelliklerinden biri de onun içine yerleşmiş sınıfın çok güçlü örgütlenmesidir. Bir kere, insanın varolma biçimini ele geçirerek, insanlığın beyni olma gibi bir role soyunmuştur. Hem toplumun hem de toplumdaki bireyin kendini var etmesi, toplumsallığa aykırı nitelikler göstermesiyle birlikte gelişmiştir. Dolayısıyla bu, toplum için olduğu kadar, bireyin ya da birey olma çabasının da temel sorunudur.

Toplumsallıkta köleci ve feodal formların çok güçlü sistemler olmasının ve halen yaşamda etkilerinin görülmesinin nedeni; inanç ilkesi üzerinden kurulmuş olmalarıdır. Bu toplum formlarının bireysel duruşa kapalı olmaları, toplumların temelinde yatan inanç merkezli düşüncenin toplumsal karakterinin saptırılmasıdır. Bu toplumlarda bireysellik ayıp ve günah sayılmıştır. Özellikle günümüz Ortadoğu insanında görülen bireysellikten uzak duruşun ana nedeni budur.

Toplum devletçi karakterde gelişmeseydi, nasıl bir gelişme yolunda ilerlerdi sorusuna verilecek cevap, teorik ve zamanı geçmiş belirlemeler olmaktan öteye geçmez. Kuşkusuz bu yönlü bir gelişme olmasaydı da toplum, komünal niteliğini farklı bir tarzda ortaya koyarak, gelişimini devam ettirecekti. Ancak zihinlerde ve vicdanlarda yer edinmiş bir olguya dönüşmüş devletçi toplum gerçeği ve yaratımları ortadayken soyut teorik belirlemelere gitmek, kuru hayalcilik olur. Bu ilkeden hareketle belirtilmesi gereken; tartışmanın somut durum tahlilleri üzerinden yapılmasının doğru olacağıdır. Sonuç ancak bu yöntemle elde edilebilir. Tartışmasız, toplum devletçi biçimde gelişmeseydi, bugün toplum da birey de farklı noktalarda, daha değişik bir zihniyetle tartışılır bir durumda olurdu.

İnsan ilişkilerinin doğası gereği, etki ve tepki başlangıçta birebir biçimde kurulur. Toplumsal gruplar örgütlemeler halinde bile olsa, sonuçta toplumsal gücün temsil edildiği kurum veya kişiden etkilenme bireysel olur. Etkilenen insanın, içinde bulunduğu grup, örgüt veya topluluğun kişiye cevap vermesi, herhangi bir durumda bireyin sığınacağı ya da ürününü paylaşacağı insanların olması kişiyi rahatlatır. Kişi, dışarıdan gelen etkinin şiddetini, içinde bulunduğu topluluğun karşı koyuş gücü ile azaltır. Bir insanın bunu hissetmesi, bundan güç alması, diğer insanlarla kurduğu ilişkilerdeki inanç, güven ve sadakatin düzeyine bağlıdır.

Birey olgusunu tanımlamaya çalışırken, toplumun komünal özüne ve ana kuruluş ilkesine bağlı kalarak tanımlanıp geliştirilmesi gereken birey, bireysellik için temel ölçü olarak ele alınabilir. Bireysel duruş noktasında diğer bir tip, toplumun temel kuruluş ilkesi karşısında insan olarak görevlerini

> "Kişinin birey olma yolunda kullanacağı malzeme, kendi toplumsal gerçeği ve geçmişi olmaktadır. Bir anlamda malzemesi tarihidir. Geçmişin gücü yanında bugünün ağırlığı toplumun elinde olurken, yarına daha hızlı ulaşmanın imkanı bireyde daha fazladır. Bireyin hedef olarak yöneldiği geleceği kurma yolu ile varacağı yerde toplumla buluşup buluşmaması mücadele gücüyle ilişkili gibi görünse de asıl önemli olanın bireyin toplumunu gerçekçi tarzda karşısına alıp almadığıdır. Başarı ve başarısızlığı belirleyen bu durum, aynı zamanda bireyin gerçekleşme düzeyini de gösterir"

yerine getirirken, toplumun tanrısal gücünün devletçi karakterine yenilmekten kurtulamayan duruşu temsil eden kişidir. Tek bir kişi duruşu olarak varolan diğer tip de tamamıyla devletçi toplum kişiliği tarzında gerçekleşmiş kişilik düzeyinin temsilcisidir.

Toplumun komünal tarzına göre olması gereken birey, henüz varolmamıştır. Sadece olmayan da değil, bu bireyin henüz doğru tanımlaması bile yapılmamıştır. Tüm dünyayı yaşadığı yer gibi kabul eden, tüm insanlığa karşı kendisini sorumlu görüp öyle yaklaşan; aklı ve duygusu ile duyarlı, bilimsel düşünen; ayrı bir kişi olan ancak aynı zamanda toplumun bir üyesi olduğunun bilinciyle yaşayan; dil, din, ırk ayrımı gözetmeyen; kadın ya da erkek değil önce insan olduğunun bilinciyle yaşayan bir özgür birey gerçeği henüz ufukta görülmemektedir. Bu niteliklere sahip ve benzer özellikte insan henüz gerçekleşmediği için, bu, ancak ulaşılması gereken amaçtır. Bu özelliklerde birey tam anlamıyla gerçekleşir mi? Gerçekleşirse, bunun zaman ve mekan açısından gerekli özellikleri nelerdir gibi sorular, gündemdeki yeni bir tartışma konusudur. Bu da herhangi bir sosyal, siyasal program ve projeye kavuşturulmamış olup, söylemde temenni mahiyetinde dile gelmektedir. Bu tanımlamanın temennimiz olmaktan çıkması için, insanın kendini tanımlamasının sosyolojik boyutunda köklü yeniliklere ihtiyaç vardır. Bu yeni tanımlamaya göre, insanı hem pozitif bilim alanında hem de sosyal bilim alanında tekrar ele almak gerekir.

Doğru bir bireysellik, başta bencillik olmak üzere, özel mülkiyetçi düşüncenin insan olmanın neresinde yer aldığını ve toplumsal yaşamda bunların neyi ifade ettiğini bilmeyi gerektirir. Hiyerarşik ve iktidarcı sistem ile tanımlanmış kişinin kendinden çıkıp insanlaşması, gerekli olan diğer önemli hususlar olmaktadır. İnsan, tarihsel süreç içinde oluşan bir varlık olduğu için, birey olması, özünde tarihin –özellikle uygarlık döneminden kalma– ciddi engelleriyle karşı karşıyadır. Bütün tarih bir yana, sadece kapitalizm döneminde yaşanan tahribatlar bile değerlendirilse, birey olmanın ne kadar güç bir iş olduğu görülür. Her dönem kendi içinde değerlendirilip güncelleştirildiğinde, bugün birey olmanın yaşadığı düzey ve kat etmesi gereken mesafe daha somut ortaya çıkar.

Ana-kadın özellikli bireysel gerçekleşme toplumsallığa en yakın duruştur

Toplum, analık olgusu etrafında kendini tanımlamayla ilk defa sisteme kavuşmuştur. Analık olgusu tekleştirilirse, bir tek kadının somut gösterebileceği bir duruştur. Bu şöyle de yorumlanabilir: Toplumu kuran ilk tek kişilik duruş, insanın analık olgusu ile aktifleşen gücü ve iradesi olmuştur. Ancak bu özellik tek tek kadınlarda gelişerek insan geliştiren tarzdan ziyade, toplum içindeki birliktelikle zorunlu sonuçlarından doğmuştur. Bu temeldeki özellik, ana ya da kadının toplumla olan doğrudan bağlarının gücünü gösterir. Dolayısıyla ana-kadın özellikli bireysel gerçekleşmenin toplumsallığa en yakın, ondan alıp ona veren ve bu şekilde güçlenen bireysel duruş olduğunu ortaya çıkmaktadır. Özellikle erkek egemenlikli toplumda tüm toplumu yok edecek kadar bireycileşen erkeklerin ortaya çıkması oldukça düşündürücüdür. Komünal toplumdaki kolektif bireysellik ile devletçi toplumun hem biçim değişikliğine uğradığı süreçteki birey çıkışlarına, hem sistem oturmaya başladığında öncülüğü ele geçiren erkeklerin toplum kuran özelliklerine bakıldığında, bunların toplumsallık yanı ile kendilerini toplum realitesinin dışında ele alış tarzları değerlendirmeye değer hususlar olmaktadır. Bu noktalar değerlendirmeye tabi tutulduğunda, kolektifliğin ve toplumsallığın kadında daha etkin özellikler olduğu, toplumu zorlayan özelliklerin de ağırlıkta erkekte hakim olduğu görülecektir. Kadının, devletçi toplum aşamalarında bireysel bir duruş gösterememesi, erkeğin ise fırsat bulduğunda imparator, diktatör, sermayedar olması, insan olgusunun toplumsal gerçekliği ile bağlantılıdır.

Toplumda analık duruşu için belirtilecek diğer bir nokta, başlangıçta bu olgunun bilinçli, planlı ve örgütleyen değil, toplumsallığın özüne uyan doğal bir özelliğin ve gücün yaşamda ifade bulması olarak ortaya çıkmasıdır. Bu özelliğinden dolayı bu duruşu birey duruşu olarak ele almak zorlama bir yaklaşım olur. Ancak insanın toplumsallık yanının temel özelliklerinin nerede gizli olduğunu bilmek açısından, 'ana' kendi başına ele alınması gereken bir duruştur.

Birey olarak kendini ortaya koyamamış diye, o dönem insanından birey olmak için hiçbir şeyin öğrenilemeyeceği anlamı çıkmamalıdır. Birey, toplumsal gelişmenin değer birikimlerinin insanda yarattığı bilinç, irade ve kendi farkına varmak olarak ele alınacaksa, komünal toplum ve kuruluş simgelerinden öğreneceğimiz çok şey vardır.

Bireyin kendi farkına varmasında en önemli aşama, mitolojik düşünce biçimi tanımlamalarının dışında, insanın akıl yürütmeye başladığı dönemdir. İnsan aklının felsefi temelde düşünce üretmeye başlaması dönemi olarak bilinen bu dönemde insan ve doğa yaratılışının izahı yapılırken, geliştirilen düşünce metodunun kendinden önceki zihniyeti ve simgeleri sorgulamaya başlaması, akıl yürütmede çok önemli gelişmelere yol açar. Bu, insanın bilinç ve irade kazanmasında zafere doğru yürüdüğü aşamayı da ifade etmektedir. İnsan ilk defa kendi varlığının oluşumu söylencesini bu aşamayla sorgulamaya başlamıştır. Böylelikle, insan zihniyetinde toplum kuruluşunu tanımlayıp anlamlandıran hakim düşünceye karşı kuşku da başlamış olmaktadır. Birey ve toplum ilişkisinde çelişkiye ve giderek tehlikeli sonuçlara da götürebilecek gidişatın yolu böylelikle açılmış olacaktır.

Bir insanın kendisini ve içinde yaşadığı topluluğu tanımlaması, genel toplum tanımlamasını aşamaz; yani bir insanın toplumun ana ilkesine yeni bir tanımlama getirmesi mümkün değildir. Toplumun ilk özü üzerinden aldığı biçimin dışında toplumu başkalaşıma uğratmak, insan olmaktan çıkmak anlamına geleceğinden, bu mümkün değildir. Birey olarak kendini ortaya koyacak olanların yapabileceği şey; toplumsal varlığı etkilemektir. Bu etkilemede bulunan birey, gücü oranında içinde üyesi olarak yer aldığı topluluğu ileri veya geri yönde değişikliğe uğratabilir. Topluluğunu güçlendirmeyi esas alan bireyler, zorluklarla karşılaşmalarına rağmen, toplumun özü ile uyumlu oldukları için, topluluk içinde kabullenilmeleri gelişir. Topluluğunun öz ilkesine ters yaklaşan kişinin ise kendi topluluğunu geriye çeken ve zorlayan duruşu, bu kişinin giderek toplumsal ilkeden uzaklaşmasına, yalnız kalmasına ve toplumsal baskıya uğramasına yol açar.

Tarihe damgasını vuran bütün şahsiyetlerin, özellikle bozulan toplumsal ilişkilerin yeniden düzenlenmesine katılanların toplumun kuruluş ilkeleri ile hareket ettikleri ispatlıdır. Toplumda, topluma rağmen hiçbir şeyin gelişemeyeceğinin ispatı, tarihsel kişiliklerin duruşudur. Sümer rahipleri ve tek tanrılı dinlerdeki peygamberlerin büyüklüğü ve zihniyet yaratmalarının özü, toplumun temel kuruluş ilkesi olan inanç ve ahlakı esas almalarından kaynağını almaktadır. Aynı biçimde devlet toplumunun tüm zorbalığına ve haksızlığına rağmen güç olması, toplumun soyutlanmış anlamı olan tanrısallığa benzer özelliklerle kendisini tanımlamasından ileri gelmektedir.

toplum birey ilişkisinde hem fikir olunan husus; toplumun bireyi baskı altına aldığıdır. Bireyin toplumla en ciddi çelişki ve çatışması toplumun devletçi aşamasında gerçekleştiği için, bugün toplum ya da toplumsallığın örgütlü kurumları adına bireyi baskı altında tutan hususların tümü devletçi toplumun özellikleridir.

Özellikle devletçi topluma katılmamış toplulukların kendilerini var etme imkanlarının düzeyine bakıldığında, bu husus daha net görülecektir. Bu topluluk insanlarının birey olmalarının engellenmesi ile sınırlı kalınmaması, bunun da ötesinde normal bir insan duruşu gösterme imkanlarının dahi bırakılmaması, devletçi toplumun bireyselliği ne kadar çok engellediğini anlaşılır kılmaktadır.

Devletçi toplumun baskısına karşı koyan bireyin tarihte örnekleri çokça yaşanmış trajik sonları, bu toplumun irade göstermek isteyenlere ne kadar tahammül gösterebileceğine en iyi kanıttır. Derisini yüzmek, diri diri yakmak, idam etmek, zindana atmak ve sürgüne yollamak, devletçi toplumun irade gösteren her bireye karşı uyguladığı baskıcı yöntemler olmuştur. Toplumun üst kesimleri, bu tip bireysel duruşları toplum için tehlikeli, sapkın, barbar, terörist olarak göstermiş ve alt toplumun iradesiz ve bilinçsiz kılınmış kesimlerini buna inandırmaya çalışmıştır. Baskı yöntemlerini haklı kılmayı da eksik etmeyen bu toplum, tam bir özgür birey düşmanıdır.

Bütün baskı ve şiddet yöntemlerine rağmen, bireyin de gerçek gücü ve kendini yaratması böylesi mücadeleler içerisinde oluşur. Birey olma önünde en büyük tuzaklar, toplumda bu mücadeleler içerisinde oluşturulur. Egemen toplum, kendi mekanizmalarıyla bireylere karşı baskı yöntemlerini devreye sokarken, kendisini kabullenecek insan tipinin oluşması için de gerekli kapıları hep açık tutar. Bu yönteme sistemleşen ve insan tipini yaratmayı esas alan üst toplum, kendi yaratımı olan kişiliği de birey olma önünde bir engel olarak çıkarmaktan geri durmaz. Bütün bunlardan yola çıkarak, bireysel bir duruş kazanmak için gerekli olan yoğunlaşmanın, bilinç edinmenin, yine kabul ve ret ölçülerine ulaşmanın oldukça güç bir uğraş olduğunu söyleyebiliriz.

Bireycilik bir insanda gerçekleşen en güçlü antitoplumculuktur

Bireyin kendisini yaratması özellikle bugün daha da zor bir meseledir. Bireyselleşme önündeki tuzaklar bugün daha çoktur. Yaşamın her alanına yerleştirilmiş mayınlar misali görünmez kılınmış bu tuzakları geçmek için, yepyeni bir insan yaratmanın yol ve yöntemleri dışında çare görünmemektedir. Aile içi kurallarla başlayan bu tuzakların baskısına karşı çıkıp, toplumun hakimiyetinin güçlü olmadığı alanlara, örneğin şehirlere kaçmak, bireysel çıkışlar için bir

> Toplum insanların birbirine inanması, karşılıklı güven duyması ve sadakat gibi erdemler üzerinden kurulmuştur. Bir insan için en büyük erdem, 'öteki'lerin insana inanması ve güven duymasını sağlayacak gücü göstermesidir. Çünkü toplumun kök düşüncesi inanç temellidir. Toplumsallığın komünal aşamasında inanç herkesin inandığı ve karşısında eşit sayıldığı aynı statü içinde yaşadığı tarzda gelişmiştir. Bu toplum şeklinde kolektif bireysellik biçiminde herkesin komünallik içinde bir anlamı vardır

adım gibi görünse de bu durum tuzakları bol yeni bir mekana gitmek demektir. Özellikle günümüz toplumu içindeki ekonomik ve siyasal gelgitlerin sosyo-psikolojik etkilerinin baskısından kurtulmak, bireyin başarısı önündeki temel sorunlardan biri olmaktadır.

Bugünün şehir toplumu, özellikle feodal toplum geleneklerinin hakim olduğu insanlar için tam bir yoldan çıkarma yeri olarak iş gördüğünden, bireysellik en zor bu özelliklere sahip kişilerde gerçekleşir. Çünkü şehir, günümüzün hakim toplumu ve insan tipine sahiptir. Kapitalist ekonomi ve sosyal ilişkilerin hakimiyet kurmaya başlamasıyla birlikte, hakimiyet alanlarına -şehre- doğru biraz da zorunluluktan göç olur. Göçenler ağırlıkta feodal toplum özelliklerini gösteren köy ve kır yaşamı içinden çıkar. Bunlar göçtükleri yerle bir uyuma giderek, şehirleşip birey olmaya başladıklarını sanırlar. Birey tanımlamasının devletçi topluma göre en önemli teorik çerçevesini oluşturan bu görüş, aslında egemen bir toplumdan başka tarzda egemenliğini kurumlaştırmış bir topluma kaymaktır. Geri kalmış yoksul bir toplumsallık içinde bulunuluyorsa, bu toplum insanlarının 'modern dünyanın' yaşam ilişkilerini geliştirmeyi esas alarak birey olmaya doğru ilerlediği sanılmaktadır.

Bütün bu teorilerin vardığı son nokta; günümüz itibariyle bir insan Avrupalı veya Amerikalı bir insan gibi düşünüyor, davranıyor, üretiyor ve tüketiyorsa, o insanın 'özgür birey' olduğunun söylenmesidir. Günümüzün hakim birey anlayışı bu olmaktadır. 'Modern dünya'da yaşayan bir insanın birey olma ölçütü; sistemi üreten çarkta önemli bir dişli olup olmamasıyla ölçülür. Bugün itibariyle hem toplum hem de birey yaşam ölçüleri olarak üstte yaratılmış bir model vardır ve insanlık ona koşturulmak istenmektedir. Bu işin bilimi ile uğraşanların tümü olmasa da ağırlıklı bölümü, sosyolojik olarak bunun nasıl başarılması gerektiğinin teorilerini yapmaktadır.

Birey-toplum ilişki ve çelişkisinden bireyselleşmenin ortaya çıkışını en rahat gözlemleyebileceğimiz dönem, Rönesans ve sonrası dönemdir. Felsefi yöntemle kazanılmış bilinç ve iradenin sağladığı güvenden doğan cesaretin bilimsel düşünce tarzında yeni bir zihniyet aşamasını gerçekleştirmesi, birey olmaya en elverişli imkanları yaratmıştır. Bilimsel düşüncenin disiplinlere ayrışmasıyla gelişen teknolojinin üretime yansıtılması sonucunda insan büyük güç topladı. Makineleşmenin gelişmesi ile birçok doğa olayının üstesinden gelinerek, insandaki zayıflıkların önemli bir kısmının bu biçimde giderilmesi, insan ilişkilerinin toplumsal boyutu için yeni imkanları da beraberinde getirdi. İnsan ilk defa bu olanaklarla, tek başına birçok şey yapabilme imkanına kavuştu. Daha önce yüzlerce, binlerce insanın ortaklığı ile yapılan birçok iş, tekniğin gelişimi ile birlikte küçük grupların üstesinden gelebileceği noktaya çekildi. Böylelikle insan, düşüncede dinin baskıcı unsurlarına ve maddi yaşamın zorluklarına karşı yaşamda ve üretimde sağladığı bu gelişmelerle rahat bir nefes alma imkanlarına kavuştu. Bu imkanlar toplumsal yaşam içinde insanların birbiriyle daha fazla ilişki kurmasını gerekli kıldığı halde, tersi bir durum gerçekleşti. İnsanın kendi bilinç ve iradesiyle sosyal ilişki kurabileceği anlamına gelen bu yeniliğin bu yönlü gelişme yaratmaması, toplumun kapitalist sınıf temelinde siyasal bir sisteme kaydırılması ile doğrudan bağlantılıdır.

Daha önceki devletçi toplum biçimlerinde görülen toplumsal sapma, zaman ve mekan içindeki gelişmelerle ortaya çıkan özgünlükler kapsamında, kapitalizmde karakteri gereği, ortaya çıkan birey olma imkanlarını saptırmaya dönüştü. Rahiplerin başlangıçta ilkel komünizm biçiminde yarattıkları toplumsal sistemin köleci topluma dönüşmesi, yine peygamberlerin ahlaki yanı güçlü düşünce yapılanmalarına dayanan sistemlerinin feodal derebeylik sistemine dönüşmesi ilkesi kapitalist toplumda da işledi; toplumun devletçi karakteri gereği, kapitalist toplumda da bireyi saptırarak kendi yöntemini gösterdi. Köleci ve feodal toplumsal geleneğin insanı toplumsal baskı altında bitişe götürme tarzı bir sapma olduğu gibi, kapitalizmde de adeta toplumdan

intikam alan yaklaşımlarından doğan bireyin bireycileşmesi, daha tehlikeli bir sapma olmaktadır. Rönesans'ta ortaya çıkan bireyselleşme durumu, devrimciliği gereği, geri toplum özelliklerini yıkarak yeni toplumsal kuruluşun öncülüğünü yapmaktayken; ortaya çıkan imkanları kapitalist sınıfın çıkarlarının öngördüğü biçimde anlayan ve bu imkanları yeni devletçi toplumun kuruluşuna dönüştüren yaklaşımları esas alanlar da bireyciliği yaratmışlardır. Doğru bir bireyselliğin toplumla çelişmeyi ifade ettiği bir durumda, bireyciliğin daha tehlikeli olması için hiçbir neden yoktur. Bunun için özellikle bugün Batı toplumlarında önemli oranda geçerli yaşam tarzına dönüşmüş olan bireycilik, hem toplum hem de özgür birey için en ciddi karşıtlığı doğurmuştur. Doğu toplumlarında toplumsal baskıdan kurtulmak isteyen insanların kapitalist kültür ve ahlaka koşmalarını birey olma önündeki temel engel olarak görmek en doğru yaklaşımdır. Bugün için doğru birey tanımlaması bireyciliği aşmak üzerinden gerçekleşir.

Bireycilik bir insanda gerçekleşmiş en güçlü antitoplumculuktur. Toplum bireylerden oluşur gibi mutlak mantığa dayanan bu yaklaşım, toplumu bir grup insanın bir araya gelerek oluşturduğu nicelik bir toplam olarak değerlendirmeye de açıktır. Bu yaklaşımın yanlışlığının diğer boyutu, birey dediği olgunun aslında bireycilik olmasıdır. Oysa toplum bireylerin nicelik toplamından çok daha farklı bir olgudur. Toplum, bireylerden oluşur, fakat bireyler toplumsal olgu içerisinde şekillenirler. Doğuracak bir anne, içinde gelişilecek, paylaşımda bulunulacak dar bir sosyal çevre, okul, işyeri, dernek, örgüt gibi sosyal gruplar olmadan insan olunmaz. İnsan bu kurumlar ve bu kurumların dayandığı binlerce yıllık tarihsel miras olmadan gerçekleşmez. Toplumu oluşturan bireyler, toplumla kazanmayı bilen bireylerdir. Hep ben diyen, her şeyi salt kendi gözüyle gördüğü biçimde anlayan, başarı ve başarısızlığı kendisine faydalı olup olmama ile değerlendiren bir yaklaşımla ortaya çıkan bireyci insan duruşu, tüm eylem ve pratikleriyle toplumsal olan insan bireyi ile büyük çelişki arz etmektedir. En doğrusu toplumdan öğrenmek olan, kendinde sentezleyip topluma geri vererek gerçekleşen bireye karşılık, bireycilik toplumdan öğrenmek, sentezleyip kendine mal etmek, topluma vermeyi ayıplamak ilkesi ile gerçekleşen bir duruştur. Bireycilik, bireyin toplumda göstermesi gereken sorumluluk ve yaratıcılığı gösteremez. Bu gerçeklik, toplumu ören temel ilke olarak ahlaka saldırmak demektir. Sürekli kendi çıkarını esas alan insan, karşısındaki insanları düşünmez. Bunun için de karşıdakini bir insan olarak ele almamak, ondan faydalandığı ve kendisi için kullanabildiği kadar yakınlık duymak, bireycilikle ortaya çıkan önemli bir antisosyal ilişki olmaktadır. Bu yaklaşımda insanın insana güven duyması gerçekleşmez. Ören, kuran değil, 'gemisini kurtaran kaptandır' misali çözen, yıkan ilişkiler üzerinden toplumda yeni ilişki ağları gerçekleşir. Toplumdaki dayanışma, yardımlaşma, kolektivizm gibi insani ilişkiler en anlamsız ilişkilere dönüştürülünce, kendini kurtarmak, kendini kurtarınca da birçok insanı batırmak temel 'insani' özellikler biçiminde yeni bir sapma yaşamın doğrusu haline getirilir.

Kapitalist kültürde hayatın her alanı hiyerarşiye tabi tutulmuştur

Toplumculuğun en demode olduğu bir güncellikte bireyden bahsedilemez. Burada toplumsallık unutulmuştur. Bütünlüklü bir sistem gibi çalışan toplumun işleyiş ilkesi, en zorlanan ilke durumuna getirilmiştir. Toplum genel bir sistem olarak ele alınırsa, bu sistemin işlemesini sağlayan birey ve grup kavram ve kurumları, bireycilikle hayırsız evlatlara dönüştürülmüştür.

Toplumun kendi içinden çıkardığı küçük işleyiş mekanizmaları bütünlüğü sağlar nitelikte olmalıdır. Toplum buralarda ifadeye kavuşmalı, bunlar geliştikçe toplumsallığı daha yaşanır kılmalıdır. Ancak toplumun özünde olmayan hükmetme, sahiplik etme, özel mülkiyet, iktidar ve hiyerarşik yapılanmalar gibi insanları birbirinden ayıran bir toplumsal form içinde hem toplumun kendisi hem de birey olmaz. Dolayısıyla bu toplumun içinde gerçek insan arayışı yanlıştır. Bu zihniyetin yapılandırdığı sosyal ilişkiler ağı içinde bireyi tanımlamak da doğru bir sonuç vermez. Yanlış ve sapma olan noktalar üzerinden değerlendirme yaparak, onların oluşturduğu kültürel yapılanma aşılamaz. Doğru birey tanımlaması için başlangıç itibariyle reddedilmesi gereken, bu zihniyet ve bunun sosyo kültürel ilişkileri olmalıdır.

Toplumsal kimliklerin oluşumunda rol oynayan yapılanmalara bakıldığında bu durum daha somut olarak ortaya çıkmaktadır. Toplumsal işbölümleri biçiminde ortaya çıkan ekonomik ağırlıklı yapılanmalar, gündelik yaşamda daha çok insanı bireycileştiren ve dar sosyal ilişkilere hapseden kurumlara dönüştürülmüştür. İhtiyaç gideren metalar, çok rahatlıkla sosyal gruplaşmanın etrafında oluşabileceği birer özneye dönüştürülebilmektedir. Moda takılmak, marka etrafında kendini tanımlamak gibi yapay kimlikler oluşturulmaktadır. Hemen her şey iktidar ve hiyerarşik ilişkilere göre ayarlandığı için, üretim ve tüketim de hiyerarşik ele alınmaktadır. Eşyaların kullanım tarzı kesinlikle toplum içindeki hiyerarşik nitelikleri vurgular şekildedir. En güçlü ve zenginlerin kullanacağı ve tüketeceği eşyalar, paylaştıkları sosyal mekanlar, yerleşim yerleri hep bu hiyerarşik ilişkilerin özüne göre ayarlanmıştır.

Bu tip insanların topluma numunelik diye sunulması, sistemin işleyiş mekanizmalarının güçlü propaganda imkanlarına sahip olması nedeniyle, alt toplum insanı için sosyo-psikolojik baskı unsurlarına dönüşmüştür. Alt toplum kişiliklerinde, üst toplum kişiliklerine doğru bir hayranlık ve özlem gelişirken, üstteki insanın alt toplumlardaki insanlar gibi olması asla akla getirilmez; bunun gerçekleşmesi bir yana, düşüncesi bile olmaz. Toplumun geneline yaydırılmış bireyciliğin rağbet görmesi, ağırlıkta bu gerçeklikten doğmaktadır. Numune kişiler, bireycilikleri ile üst toplumun imkanları içinde gününü gün ederken, yarattıkları kültürle diğer insanların da eldeki imkanlarla kendilerini basit ve anlamsız bir şekilde dışavurumlarına neden olmaktadır. Bir sanatçıyı dinleyip izlerken taklidini yapma, bir televizyon filmiyle tatmin olma, bir spor kulübü etrafında birleşip hem deşarj olma hem bir grup içinde olduğu hissine kapılarak, temel sosyal ilişkilerden kopma gibi durumlar örnek olarak gösterilebilir.

Kapitalist kültürde hakim olan hiyerarşi, sadece insanların kendi aralarında yarattıkları hiyerarşi ile sınırlı değildir. Hayatın her alanı, toplumu zenginleştiren tüm kavram ve kurumlar, hatta tüketim metalarının değerleri de hiyerarşiye tabi tutulur. Bu mantıkla hayatı tasnife tabi tutan bir sistemde her şey, hatta toplumun kendisi de tüketim yasasına göre düzenlendiğinden, bu gerçeklikte birey değil, en güçlüsünden bireycilik var demektir. Mülk edinerek zenginleşmenin temel amaç olduğu bir ortamda toplumsal düşünmek, 'enayilik' anlamına gelmektedir. Köşe dönmek, işini bilmek, rüşvet almak, hırsızlık yapmak, gasp etmek gibi kendini dışa vuran ahlak dışı yöntemler resmi bir kültüre dönüştürülerek, hukuken de yasallaştırılmıştır. Toplumsal düşünüldüğünde, bunlar sistemin kendisi olmaktadırlar. Bu kültür içinde toplumcu olmak, doğal olarak toplum dışılık olmaktadır. Maddi paylaşımlar her şeyin üstünde tutularak, samimiyet ve dürüstlüğün ölçüsüne maddileşmiş ölçüler dayatılmaktadır. Tümü bireyci kültürü ifade eden bu özelliklerin birey olmanın yerine konulması gibi bir sapma, günümüzün en tehlikeli yaklaşımı olmaktadır. Binlerce yıllık insanlık birikiminin insanda manevi yansıması olarak moral değerlerin hayranlık uyandıran nitelikleri yerine, maneviyat düzeyi güdüselliğe indirgenmiş günümüz insanının krizini ifade eden hakim yaşam tarzının sosyolojik anlamı, geçmişinden kopmuş bireyciliktir.

Aşk ve sevgi gibi soylu duygular, insanın birbirine bağlanması, sadakat ve yaratıcılığın enerjik duyguları, çıkara ve kaba cinselliğe indirgenmiştir ve sürekli erkekliğin kaba yansımaları lehinde geliştirilmektedir. Sanat gibi ruhsal yaratıcılık olayı, insan yaşamına ve yaratımlarına estetik çekicilik katan ve birey olmanın manevi gücünün oluşturulacağı alan, duyguları küçülterek, günübirlik yaşamı moda haline getirip insanı adeta tarihinden koparmaktadır. Yine spor gibi sağlıklı yaşam, sosyal ilişkilerde takım ruhu ve birliktelik gibi duyguların geliştirileceği bir uğraş, seyirlik bir duruma getirilip, sermayenin para ve kar ilişkilerinin hakim olduğu bir alana dönüştürülmüştür. Bunlar gibi daha birçok alanın bireycilikle bu biçimde yozlaştırıldığını gözlemlemek çok zor değildir.

İnsanda söz ve eylemi arasında bireycilikten kaynaklanan büyük çelişkiler doğmuştur

Yaşam dediğimiz tüm aktivitelerin para, mal, mülk edinilecek yolun durakları haline getirilmesi, bugün en rahat ispatlanacak bir gerçekliktir. Bu kurulu sistemin içinde yapılacak her yenilik ve sağlanacak her gelişme, insanı toplumdan, dolayısıyla birey olmaktan da uzaklaştırmaktadır. Birilerinin çıkarı için sadece doğa ve hayvanlar değil, insanlar da yok edilmektedir. Maddi zenginliklerin paylaşımlarına bakıldığında, büyük bir adaletsizliğin olduğu görülecektir. Örneğin, dünya zenginliğinin büyük bir miktarının çok az insanın elinde toplanmış olduğu, sistemin kendi resmi kurumlarınca da ifade edilmektedir. Birey tanımlaması, toplumsal yaşamı bu biçimiyle parçalayıp tüketen zihniyetle ele alındığı için, insanlar arası yarış insanca olmayan yöntemler üzerinden yürütülmektedir. Kim kimi daha çok kandırıp sömürürse, o kadar çok güçlü bir insan olmaktadır. Bu işin en trajik yanıysa; sistemin zihniyetteki hakimiyetinden dolayı bu kültürün kutsallık derecesinde toplumun ağırlıklı kesimince kabul görmesidir.

Tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar insanda bireycilikten kaynaklanan söz ve eylemi arasında büyük çelişkiler doğmuştur. İnsanın davranışlarında özünü yansıtması olmadık boyutlarda saptırılmıştır. Tüm sözler, hal ve hareketler sömürü ve talan mekanizmalarının ince ayarları ile yapılmaktadır. Yetenek kazanan her fert, toplumu daha çok parçalamaya ve küçültmeye götürmektedir. Ev ortamında kullanılan sözler ve ilişkilerle akraba ve eş dost arası ilişkiler farklı, sokak ilişkileri mahalle ilişkilerinden farklı, mahalle ilişkileri işyeri ilişkilerinden farklı hale getirilmiştir. Adeta, günün her saatine başka bir insan gerekiyormuşçasına bir acayiplik yaşanmaktadır. Bu sosyo kültürel durum, yaşamı tam bir çelişkiler yumağına dönüştürmüştür. Günümüz insanı, en iyi rol yapan insan derekesine düşürülmüştür. Sinemanın en etkili sanat olması, belki de insan gerçeğini en iyi yansıttığı içindir. Ayrı bir kurgu, rol yapan yetenekli kişiler, belki de gücünü rol yaparak yaşayan insanların gerçeğinden almaktadırlar. Adeta herkes kendisini orada bulmaktadır. Bu tip insanların zirvede olduğu yerin ABD olması, sinemanın da burada tekelleşmesi, sadece teknik ve sermaye ile izah edilemeyecek kadar sosyolojik bir gerçekliği de içinde barındırmaktadır.

Tümü kapitalist toplum ve bireycilerin marifeti olan günümüzün sosyal ve ekonomik bunalımından nasıl çıkılacağı, temel sorun durumundadır. Sosyoloji ve ekonomi

Toplum insanların birbirine inanması, karşılıklı güven duyması ve sadakat gibi erdemler üzerinden kurulmuştur. Bir insan için en büyük erdem, 'öteki'lerin insana inanması ve güven duymasını sağlayacak gücü göstermesidir. Çünkü toplumun kök düşüncesi inanç temellidir. Toplumsallığın komünal aşamasında inanç herkesin inandığı ve karşısında eşit sayıldığı aynı statü içinde yaşadığı tarzda gelişmiştir. Bu toplum şeklinde kolektif bireysellik biçiminde herkesin komünallik içinde bir anlamı vardır

biliminin ideolojik ve politik olarak sistemin direkt yönlendirmesi altında olması ve bu alanlarda yaşanan sorunları da sistemin kendi iktidarını koruması temelinde ele alma yöntemini seçmeleri, işi tam bir çıkmaza sürmüştür. Özellikle sosyoloji biliminin bireyciler topluluğunu öngören tezleri, bu bilimi antisosyal bir duruma dönüştürmüştür. Sosyolojinin bir bilim dalı biçiminde güçlü bir disipline dönüşmesi, 19. yüzyılın sonlarına rastlar. 19. yüzyıl sanayileşme döneminin kendini hakim hale getirmeye başladığı sürece tekabül eder. Bu dönemdeki ekonomik gelişmelerin Avrupa merkezli olması, sosyolojinin de bir bilim olarak Avrupa merkezli gelişmesinde önemli bir nedendir. Sosyolojinin esas aldığı yöntem, toplumu kuruları ekonomik sisteme göre tanımlamak, toplum içindeki bütün yapıları da buna göre kurmak olmuştur.

Özel mülkiyet zihniyeti toplumsallıktaki en büyük sapmadır

Sanayi üretimine bağlı olarak gelişen kapitalist sistem, devletçi toplumun doğuşundan beri varolan özel mülkiyetin zirveleşmesini de ifade eder. Özel mülkiyet zihniyeti, toplumsallıktaki en büyük sapmadır. Dolayısıyla burada şöyle bir gerçeklik de doğmaktadır: Sosyolojinin, çağın düşüncesi olan bilimsel düşünce ile bir disipline dönüşmesi dönemi, toplumun en çok parçalanacağı döneme denk gelmektedir. Her ne kadar bazı sosyolojik araştırmalarda, özel mülkiyete dayalı yapılanmanın toplumsallıktan sapma olduğu belirtilmiş, bu gerçeklik toplumsal sözleşmelerde dillendirilmiş ve buna yönelik bazı vurgular yapılmışsa da bu yaklaşım yeni sistemin ruhu içinde eriyip gitmekten kurtulamamıştır. Sonuçta sosyoloji adına yapılan çözümlemelerin içeriği, ağırlıklı olarak toplum nedir, nasıl kurulmuştur ve nasıl geliştirilmelidir sorularına cevap bulmak yerine, adeta toplum nasıl tüketilir adresiyle yürütülmüştür. Dolayısıyla 20. yüzyılda ve özellikle yüzyılın ikinci yarısında geliştirilenler, toplum birey karşıtlığını ifade etmektedir.

Sosyolojide esas olan birey incelemeleri olsa da yeni kapitalist toplumun sanayi üretim tarzına göre düzenlenmiş üretim ilişkileri egemen toplumun çıkarlarını gözeterek değerlendirmiş; yine bireyi sosyalleştirerek var etmek biçiminde değil, bireycileştirerek tanımlamıştır. Dolayısıyla bireyi bireycileştirerek güçten düşürüp çalışır hale getirmek, sosyaliteden kopartarak örgütlemesinin önüne geçmek ve iyi bir tüketici konumuna indirgemek, bu sosyal bilim anlayışının temellerini teşkil etmektedir. Günümüzde ortaya çıkan olumsuzlukların insanlar tarafından kabul görmesinin, sözüm ona bir de böylesi bir bilimsel altyapısı vardır. Bu yaklaşımla insan tarihsel yapılanma süreçlerinden kopartılmakta ve güçsüz bırakılmaktadır. Kişi, tarihsel geçmişinden koparılıp binlerce yıllık birikimlere sahip bir sistemle karşı karşıya getirilmektedir. Böylelikle varolan toplumsal gelişmelerin onbinlerce yıllık gelenekleriyle karşı karşıya getirilen insan, toplumun devletçi gücü ile büyük bir güç dengesizliği içinde bırakılmaktadır. Bu dengesizliğin yarattığı sorunlar, insan yaşamının tümünü etkilemektedir. Tek tek insanların duruşlarındaki güvensizlik, stres, bunalımlı ruh hali, toplumsal değerlere saldırma, şiddet, intihar gibi birçok biçimde yaşanan olaylar, egemen topluma karşı bireyselleşmenin önündeki engelleri göstermektedir. Bu durumlar, bir insanın toplum içinde iflasının itirafıdır. Bugün özellikle Batı ve metropol insanlarında yaşanan kültürsüzlük, yüzeysellik ve çıkar ilişkileri temelinde ele alındığında, en basit ve güçsüz insan olma hali, köksüzlüğün vardığı boyuttur. Birçok hastalığın gündelik yaşamda vücut bulması, duygu ve güdülerdeki sapkınlıklar, hayvanı insana tercih etme biçiminde dışa vurulan 'zevkler', bozulan ekolojik denge vb günümüz dünya durumunun fotoğrafını göstermektedir.

Burada temel sorun da şudur: Bütün bunlar neyin sonucudur? Madem bilimsel düşünülüyor ve bilimle yaşanıyor, madem insanlıktan bahsediliyor, madem insanın doğanın en akıllı yaratığı olmasıyla övünülüyor, o zaman yaşanan bu gerçeklik neyin nesi olmaktadır? Bunu nasıl izah etmek gerekir? Düşünen, konuşan, yapan, anlamlandıran, ad koyan, sistematize eden, kural koyan, doğru ile yanlışı seçen insan ise, yaşananlardan insanı ve onun yaşam anlayışını sorumlu tutmak gerekmez mi? Fakat sorumlu tutulacak bu insan ve toplum, herhangi bir insan ve toplum değildir. Bunun sorumlusu, dünyayı yutacak düzeye geldiği halde gözü doymayan devletçi toplum ve onun 'bireyi'dir. Kendi kendini yok etmeye götüren varlık, insan olamaz ve olmamalıdır. Kendi çıkarı için her türlü kötülüğü meşrulaştırıp kendini haklı gören kişi de birey olamaz. Bireyselleşmek için temel ölçü bu olmamalıdır. Tüm insanların bu sonuçlara ortak olmaması gerekir. Neredeyse bütün teoriler, pratikler ve hakim kılınmaya çalışılan ahlak, böylesi bir yaşama davet niteliğindedir. Hal böyle olunca, doğru çözümler için, yaşam anlayışıyla komünal olan toplumu ve bireyi arayıp bulunmaktan başka çare kalmamaktadır. Bunun için gerekli olan da yeni bir paradigmadır.

Şimdiye kadar insanı ele alış tarzında belirleyici olan yaklaşım, toplumu bölüp parçalayan, güçten düşürüp iradesizleştiren yol ve yöntemlerle olmuştur. Özellikle

Batı merkezli yaklaşımlarda 'sömürü sisteminin adamını ve kadınını yaratma', neredeyse temel bilimsel yaklaşım olarak kabul edilip, herkese sunulmak istenmektedir. Bu yaklaşımda, birey sistemin genel ekonomik çıkarlarını ifade etmeli ve onunla uyumlu olmalı gibi bir dogma vardır. Ekonominin insanın temel bir faaliyeti olması gerekirken, toplum ekonomi tarafından belirlenen yapılara indirgenmiştir. Dünyayı işleyen kaba bir makine gibi gören, birey ve toplumu da onun üzerinden başka bir makine mantığına dayandıran kaba mekanikçi yaklaşımdan kaynağını alan bu yaklaşım, sonunda eko insan tipini ortaya çıkarmıştır. 'Hep çalış ve sürekli tüket, gerisini hiç düşünme!' Dogmatik materyalizmin ezilen kesimler için propaganda ettiği bu yaklaşım, bireyi ve toplumunu maddi yaratımlar karşısında çaresiz bırakmaktan başka bir sonuç ortaya çıkarmamıştır.

İnsan toplumsallık içinde yaşayacağı çelişki ve arayışlar ile birey olabilir

Ekonomik faaliyetin insanlar üzerinde yarattığı etkiler inkar edilemez. Ancak insanın ekonomik üretime katılım biçimi ve paylaşımdaki konumu onun her şeyini belirler denilirse, bu, insan tanımlaması için sapmaya kapı aralamak olur. Oysa duygu ve düşünce sahibi olan, kabul ve ret ölçülerini geliştirip, kendi çıkarları için ekonomik sistemleri kurma mücadelesi veren de yine insandır. İnsan aklının önemli gelişmeler yarattığı ve insanın tercih yapmaya başladığı andan itibaren elindeki her şeye kurallar koyması gerçeği unutulmaktadır. Yaklaşık beş bin yıldır, 'böyle gelmiş, böyle gider' mantığı işlemektedir. Bu mantığın insanda yarattığı büyük tahribatlar vardır. Kurulmuş bir çark söz konusudur ve herkesin sorgusuz sualsiz bu çarka uyması istenmektedir. Kişinin çıkarcı, iktidarcı ve zalim olduğu söylenmektedir. Bunlar yanlış da değildir. Ama çıkarcı, iktidarcı ve zalim insanlar, devletçi toplumun sahipleri ve ona gönüllü hizmet etmeyi temel vasıfları olarak kabul etmiş kimselerdir.

Bugünkü toplumsal gerçeklikte varolan mekanizma, radikal bir mücadele olmadan birey olmaya izin vermeyen bir yapıdadır. Birey olmanın temel şartlarından biri, toplumsal değişimi sağlayacak düzeyi kendinde yaratmaktır. 'Muhalif, birey olmaya yakın bir duruştur' ilkesi gereği, bireyselleşmek için felsefi ve ideolojik bir muhalefet gerekir.

İnsan, komünal öze dayalı gerçek bir toplumsallık içinde yaşayacağı çelişki ve arayışlar ile birey olabilir. Günümüz toplumunda egemen olan yapılanmalar, sadece bireyle değil, gerçek bir toplumla da çelişkili ve ters işlemektedir. Toplumun temel kuruluş ilkeleriyle çelişik olan bir toplum için de öncelikle doğru bir toplumsallık mücadelesi gerekir. Doğru bir toplumsallık kurulmadan, bireyin arayışları daha tehlikeli sonuçlar ortaya çıkarabilir. Demek ki bugün için birey olmak, toplum nedir sorusunu tarihsel gelişim süreçleri içerisinde ele almak ve bu soruya bilimsel cevap vermek üzerinden sağlanacak duruşu şart koşar.

Doğru bir toplumsallık arayışı gelişmeden, toplumsal ve yaratıcı olacak birey tanımlaması da gelişemez. Bugün toplumu tüketen, toplumu topluma karşı kullanan sistem, kapitalizmdir. Toplum tanrısal düzeyde bir güç olduğu halde, kapitalizm tarafından tüketilen bir metaya dönüştürülmüşse, tek bir bireyin dahi kapitalizmin kullanım sahası için neyi ifade edeceğini görebiliriz. Aç Afrikalılar, dilsiz bırakılan Kürtler, öldürülen Ortadoğulular gerçeği yanında, devlet kadar zengin olan kapitalist bireyciler vardır. Birey olmak bu zihniyeti aşacak duygu ve düşünce dünyasını kendinde yaratmayı gerektirir.

Herhangi bir dönemde ve toplumda yaşamıyoruz. İnsanın insanla ve insanın doğayla çelişkisi had safhaya ulaştığı için, günümüzde birey olmak militan olmayı gerektirir. Bireysel duruşları güçlendirecek zemini yaratmak için, idelojik politik duruşla ortaya çıkan bir militanlık gerekir. Çünkü günümüzün toplum birey çelişkisi esnek ya da birbirine imkan tanıyan düzeyde değildir. Birey-toplum ilişkisini geliştirmek, bireye şans tanımak için, devletçi toplumun insan anlayışının yenilmesi gerekir. Bu toplum, toplumsallığın kendisinden sapma olduğu için, kendi iç çelişkileri de bu sapmanın sonuçlarından ortaya çıkan çelişkilerdir. Devletçi toplumun temel değerlerini –özel mülk, iktidar gibi– kabullenip yaşamak, fakat paylaşım oranı üzerinden bu toplumla çelişik halde ilerlemek, birey olarak yanlış yolda yanlış yöne yürümektir. Bu toplum işleyişi içinde gelişen birey, çıkarı için atom bombasını insanlığın başında patlatan bireydir. Kendi çapında varolmaya çalışan bir insanın, egemen bireyi böyle olan bir toplum içinde kıymet-i harbiyesi ne olabilir? Kendi çapında varolmaya çalışan bireyin kendini kandırmasından başka, bu zemin üzerinde yapabileceği başka herhangi bir şey olamaz.

Birey olmak aklın ve duyguların zirvesinde seyretmeyi gerektirir

Birey olma, bir kadına veya erkeğe bağlanmış, birkaç çocuk ile sınırlandırılmış, bir eve hapsolmuş, dar bir sosyal ortamda ifadeye kavuşmuş, bir maaş kadar maddi değeri olan, günübirlik planlamalar üzerinden yürüyen ve bunu da yaşam sanan duygu ve düşünceyi aşmakla başlar. Zaten böyle yaşayanlar, devletçi toplumda teslim alınmış ya da çok çaresiz bırakılmıştır. Birey olmak, günübirlik tepkiler üzerinden toplumla çelişmekle başlayabilir. Ancak salt günübirlik tepki ve daralmaların neden olacağı tutum ve davranışlarla da birey olunmaz. Birey olma, zihniyette hakim olanı aşarak, topluma basitten karmaşığa doğru yeni ilişki biçimlerini dayatmayı gerektirir. Bunun için de insanın başta kendi duruşu ile çelişkili yanları sorgulamayı kendinde başlatması gerekmektedir. Yine kendi kimlik ve kişiliğini anlamlandırmayı, hemen her şeyini toplumun ana kuruluş ilkeleri ile mukayese edip, tarihsel bir olgu olarak nerede durduğunu bilince çıkarmayı gerektirmektedir. Kişi kendi başına bir canlı olmayı bencillikle karıştırmamalıdır. İnsan olarak özgünlüklerini korumayı bireycilikle, kendisine karşı saygısını hükmetmeyle karıştırmamak, birey olmak için gereken şartlardır. Birey olmak, güdülerin esiri olmayı değil, aklın ve duyguların zirvesinde seyretmeyi gerektirir.

Bugün varılan bilimsel teknik gelişmelerin düzeyi, toplumun bir üyesi olarak özgür bireyin çok önemli işler başaracağı imkanlara kavuşmasını sağlamıştır. Ancak bu imkanların ortaya çıkardığı sonuçlar yanlış bir toplumsal yapıda olduğu için, ne bireyin kendisine ne de topluma istendiği biçimde yansıtılabilmektedir. Yaratılan tüm zenginliklerin topluma mal edilmesi, günümüzün sanal dünyası içinde yaratılan oyunların esiri olmamak için, dirayet göstermek gerektirir. Birçok şeyin sanallığı gibi, irade ve özgürlük noktalarında da bir sanallık, bugünün toplumu arasında giderek hakim olmaktadır. Dolayısıyla günümüz insanı için 'ben de bir bireyim' yerine, birey nedir ve nasıl birey olunur sorularıyla işe başlamak daha toplumsal ve daha bilimseldir. Çünkü birey olmak, binlerce yıl önce Zerdüşt peygamberin söylediği gibi, doğru düşünmeyi, söylemeyi ve yapmayı gerektiren bir duruştur. Bu duruşun, 'kendini bil' ilkesi gereği nasıl bir insan olunduğunu bilme erdemini geliştirmesi, birey yarışının startı olabilir.

Her insan başta kendisine ve içinde yaşadığı topluluğa karşı sorumludur. Sorumluluk bir erdem işidir. İnsan yaşamının en zor yanlarından biri de kendini yeniden yapılandırmasıdır. Zihniyet değiştirmek anlamına gelen bu kendini sorgulama çabası, kişinin kendinde anlamsızlaşmış bilmeleri aşıp, daha özgür kılacak bilme yöntemlerine ulaşmasıdır. Bu iş için felsefi, ideolojik, sosyolojik ve psikolojik yönelimler başta olmak üzere, daha birçok açıdan kişinin kendi kişiliğine yönelmesi gerekir. Özgür birey arayışının teorisi kolay olsa bile, pratiği oldukça zorlu bir iştir. Bir anlamda insanın kendinde yeniden doğuşu gerçekleştirmesi demektir. Özellikle toplumsal geriliğin hakim olduğu Ortadoğu toplumlarında bu daha da güç olmaktadır.

Bireyselleşmek için yürünecek yolun en uzun olduğu yer Ortadoğu olmaktadır. Ortadoğu toplum geleneğinde kurulmuş devletçi toplumların düşüncede dogmatik olması, pratikte toplumun baskıcı özeliklerini hakim kılması, birey açısından aşılması oldukça güç engeller yaratmıştır. Bireyselleşmek, Ortadoğu insanı için binlerce yıllık toplumsal geleneği karşısına almayı gerektirir. Ortadoğu'da birey olmak, geçmişte yaşanmış örneklerdeki gibi çağdaş kahramanlık gerektirir. Ortadoğu insanında gerçekleşmesi gereken bireysellik, özgür birey olmaya daha yakındır. Çünkü bu toprakların tarihsel mirası, insanlaşmanın tüm mirasını yaratan niteliktedir.

Bugün Ortadoğu bireysellik açısından pek de iç açıcı bir düzeyde değildir. Görünen en iyi gidişat, Kürt toplumundaki gelişmelerdir. Son otuz yıllık PKK öncülüklü Kürt özgürlük mücadelesinin yarattığı toplumsal gelişme içinde ortaya çıkan bireyselleşme düzeyi Ortadoğu'da bir kimliğe dönüşebilirse, özgür birey olma yolunda önemli bir mesafe kat edilmiş olur.

Özgür birey olmanın en ciddi engellerinden biri de aydınlanmanın kişide yaratacağı zafer sarhoşluğudur. Çok geri bir toplumsallıktan ya da aşırı bireycilikten gelen bir insanın, en küçük bir değişimi bile özgür birey olarak algılaması tehlikesi vardır. Günümüz insanında sanal bir duruş da ortaya çıkabilmektedir. Basit bazı değişimlerle, geçmişten daha fazla kendisinde güven yaratan bir insan eğer geri toplumsallığın ağır baskısından gelen biriyse, bu yanılgı onu aşırı bireycileştirip yok olmaya götürürken, aşırı bireycilikten gelen bir kişi de basit değişimlerle toplumla doğru bağlar kurduğunu sanıp, basit toplumsal görevlerle tatmin olabilmektedir. Oysa özgür birey, komünal demokratik toplumu yaratma mücadelesi içinde bireysellik kazanan ve onunla beraber güçlenen kişidir.

Bilince çıkarılması, pratikleştirilmesi zor bir duruş olan özgür birey için çok detaylı sosyolojik ve psikolojik çözümlemeler gerekir. Herkesin kolay kolay yapabileceği bir iş olarak ele alınamaz. Özgür birey duruşu birçok devrimci insanın bile başaramadığı bir duruş olmaktadır. Özgür birey olmak, her şeyden önce toplumsallığın gücünü bilmeyi gerektirir. Özgür birey, toplumun gücünden kaynaklanan ve insanın kendi eliyle yarattığı tabuları aşmayı gerektirir. Toplumsallığın katmerleştiği dönemlerdeki inanç tabuları gibi, bugün de bilimsel düşüncenin gücüyle her insanın önüne aşılması daha zor tabular yerleştirilmiştir. Dolayısıyla erdemli bir insan, özgür birey olmak için zihniyet kalıplarını oluşturan dini ve ilmi tabuları aşarak, vicdanlı düşünmeye başlamalıdır.

Birey olmak, özgürleşmeye yelken açmak için yüzeceğimiz suların uzağında olduğumuzu bilmeyi gerektirir. Bunun aksi tutumlar, üstü mavi yosunlu bataklığı derin bir su sanıp, yelkenini oraya indirmeye ya da bir dağın zirvesinde kollarıyla uçma denemesine benzer.

Özgür birey, öncelikle kişinin kendi zafiyetlerine yenilmemesidir.

Sen kendi duruluğunda kalmalısın...

Tüm cesaretimi toplayıp, dörtgen biçiminde yapılmış olan şehitlikten içeri girdim. Gayri ihtiyari yavaşladı adımlarım. Burada, acele olan her davranış bu atmosferi çirkinleştirecek, biraz yüksek çıkan ses saygısızlık olacakmış gibi geliyor. Mabette tanrının karşısına çıkmaya hazırlanan insanın sorgusunu yaşıyorum. Ne günahlarımızın bedelini ödeyeceğimiz ahiret günü ner de çekeceğimiz cehennem azabı, duru bir sudan suretimizi gördüğümüz bu yüzleşme anına benzemiyor sanırım.

Tam ortada, şehitliğe ismini veren Şerif arkadaşın mezarı... O'nun sağından ve solundan iki sıra halinde uzanan diğer şehit mezarları... Karşılaşma anını geciktirmek istercesine ağır ağır gezdiriyorum gözlerimi mezar taşlarında. Her ismi okuduğumda, beynimde nerede, nasıl şehit düştü sorusunun yankısını taşıyan bir uçurum beliriyor. Belki saldırıda en önde giderken vurulmuştu. Veya bir düşman baskınında ya da en kötüsü, küçük bir dikkatsizlikti sebep. İmkansızlıklardan, bir parça pamuğun, bir kan iğnesinin bulunamayışından doğan bir şehadet de olabilirdi. Kim bilir? Kurgularımla ve her ismin geride bıraktığı ağırlıkla, gözlerimle tavaf etmeye devam ettim mezarları...

İşte orada...

Beyaz mermer taşın üzerinde sana ait olduğunu belirten kırmızı boyayla yazılmış beş harf: ***BOTAN***

Elim cebime uzanıyor. Defterine dokunuyorum güç almak için. En son dün akşam okumuştum. Yazılı sayfaların en sonunda, sanki burada oluşunun nedenini açıklarcasına, bize söylemek istediğin son sözlerinmiş gibi, Nazım Hikmet'ten dizeler yazmışsın:

insanlar için öleceksin
hem de
yüzünü bile görmediğin insanlar için
hem de
hiç kimse seni buna zorlamamışken
en gerçek şeyin
yaşamak olduğunu bildiğin halde
bu kadar sevilesi bir dünyada
yaşadım diyebilmek için...

Yaşamanın en gerçek şey olduğunu fark ettiğin anlarda koştun sen de ölüme. Hem de yüzünü bile görmediğin insanlar için; hem de kendinden yola çıkıp, yaşanmamışları, yaşatılmayanları geri almak, zamanın bize kaybettirmeye çalıştığı ruhu bulmak için, tükenişe dur demek istercesine yürüdün. İçindeki insan olma duygusundan başka hiçbir şeyin, hiç kimsenin seni zorlamamasına rağmen, en önde gitmek istemişsin. Çiçeği burnunda bir savaşçının gidemeyeceği kadar önde...

Eğitim sahasından ayrılışının ardından arkadaşlar, *"bu coşkuyla, bu sıcaklıkla çabuk atılacak savaşa, gözünü budaktan ayırmadan bir yıl korursa kendini, ilk kurşunda düşmezse, güçlü bir komutan olur"* demişlerdi. Ne kadar da haklı çıkardın onları. Daha bir yılını doldurmadan buradasın işte; karşımdaki soğuk kabrin içinde.

"Yaşamın anlamı ve nedeni" olarak gördüğün ve "selama durduğun" Güneş'in esaret altına alınışı zaten taşan öfkenin daha da perçinleştirmişti.

Uygarlığın utancını yırtmaktı Çoman'da B-7 kullanmak. Atılan her roket, yıldızların geceyi aydınlatma çabasıyla ortaklaşıyor ve sen ve senin gibiler sömürgecilerin bize yaşatmak istediği bu utancı insanlığa yaşatmamak için kan ter döküyordunuz. İnsan ütopyalarını bırakabilir miydi düşmanın ellerine? İnsan, yanı başındaki yoldaşının çığlığıyla koşmaz mıydı hemen yanına, siper etmez miydi bedenini? Omuzlamaz mıydı candan öte dediği yoldaşını? Yapardı elbet, hem de bir merminin gelip bedenine saplanacağını bile düşünmeden. Gün doğumunu ve batımını ardına alarak, yıldızları gözlerinde toplayarak, yüzünü rüzgarlara çevirerek, uçurumları aşarak yapardı. Yaşam o an bir çığlıktır. Ve sen, Ronahi arkadaşın çığlığına koşarken ilk kurşunda düşmüştün toprağa.

Adının kazındığı mermere dokunuyorum usuldan. Kar kaplamış üzerini. Belleğimde sakladığım Botan'a ne kadar da yabancı bu soğukluk. Beyni ve ruhuyla sürekli bir devinimde olan Botan'ın, enerjik, coşku dolu gülümsemesine ne kadar da uzak. Ölümsüzlük uğruna olsa da ölüme alışmak zor geliyor. Daha dün gibiydi eğitim sahasına gelişin; katıldığın ilk içtimada hepimizi güldüren asker selamın; kendini tanıtırken anlattığın, satırla faşist kovalama anıların; hemen spora katılışın ve skeçlerdeki Tarkan. Komutanımız...

Herkesin gördüğü bir yönündü savaşma arzun. Öyle ya, ismin bile ona göreydi: Savaşın kalbi Botan... Kendini eğitmekten tutalım da dağ koşullarına göre ayarlamaya çalışmana kadar tüm benliğinle savaşa kilitliydin. Kabul edemediğin, yaşam adına dayatılan çirkinliklere, arayışlardaki savruluşlara, sevgisiz bırakılışlara tepki değil miydi savaş? Yaratmak için, yaşanmamışların intikamını almak değil miydi? Ama birçoğumuzun fark edemediği, bu kararlılığa götüren iç mücadelenin derinliği, savaşı ilkin kendinde başlatmandı. Eser arkadaştı modelin. O'nun gibi arınmak, O'nun ruhuna ermekti amacın. Ve sen kıran kırana savaşı, ruhunun bir tek kendine açtığın dehlizlerinden birinde yapmış olmalısın ki, sesini duymadık. Biz o amansız iç çatışmalardan sağ salim çıkmış, zaferini gözlerindeki pırıltı ile ilan etmiş Botan'ı gördük sadece.

Sadece akşam saatlerinde attığımız voltalarda ruhundaki kıvranmayı ele vern bir kaç söz söyler ve susardın sonra...

Yine sessiz bir diyalogtayız. Sana, cesaretine, kahramanlığına ve fedakarlığına tumturaklı sözler söylemek; kısa da olsa bir zamanı paylaşmanın gururunu açığa çıkarmak için yaldızlı cümlelerle yazmaya gerek yok. Biliyorum, sen kendi sadeliğinde kalmalısın, kendi duruluğunda. Her şey basit, basit olduğu kadar soylu bir cümlede gizli değil mi zaten: Yaşamı anlamlı kılmak...

Yaşamının anlamını yakaladın sen yoldaş. Ülkede, insanda ve savaşta, onu yakalamanın coşkusuydu seni koşturan.

Mezarının üzerindeki karları elimle temizleyerek, buz tutmuş toprağından küçük bir parçayı kağıdın içine koydum. Defterinin arasına yerleştirip sol göğsümün üzerindeki cebe bıraktım. Seni, hayallerini, geride bıraktıklarını ve yapamadıklarını koydum aynı yere. Belleğimde hep güleç yüzünle kalacaksın.

Botan'la beraber ve sol göğsümün üzerindeki ağırlıkla ayrıldım şehitlikten.

Mücadele arkadaşları adına
Pelşîn Koçer

Alnımda gerilla yazmıyor ki

baştarafı 32'de

Yoksa yakın akraba çevresi bile olsa, şüphe duyuldu diye sormak yanlış yorumlara yol açardı. Üstelik ev sahibinin konumu da böylesi bir tutuma hiç uygun değildi. İnce iplerin hepsi kopabilirdi.

Keçelo'nun bu kendine güvenen tavırlarını bir şekilde kırmayı istiyordum. Günün birinde birileri ona, 'kuş uçurtmam' diye övündüğü sırada, burnunun dibinde kadın gerillaların ona kahve ikram edip, ailenin tüm üyelerinin yüreklerine taht kurduğunu anlatacaktı. Kaldı ki bunu en çok da kendim söylemek istiyordum.

Kahve tepsisini alıp içeriye girdim. Ev sahibi amcanın bir pot kırmasından korkuyordum. Onu da, içeri girer girmez bir şekilde işaretlerle sakinleştirmeyi düşündüm.

Bizim buralarda adettendir, kızlar kahveyi getirir, ama servisi evin erkeği yapar. Kız da kahve bitinceye kadar ayakta kalır. Bu adeti hiç sevmemiş olsam da aynen uygulayacaktım. Her şey Keçelo'nun prestijini yerle bir etmek içindi. En sevmediğin, insanlık dışı bulduğum bu adeti uygulamak bile olsa.

İçeri girdiğimde bizim hakkımızda konuşuyorlardı. Ev sahibi erkek, divanın bir köşesine kurulmuş, heybetli havasından hiç taviz vermiyordu. Elindeki tespihini sakin sakin çekiyordu. Keçelo, ev sahibinin karşısında oturmuş, kasketiyle oynuyordu. Aralarında davranışların dili hakimdi. Hiçbiri bir diğerine boyun eğmiyordu. Bu sahne bana, devlet ile halkımız arasındaki ilişki biçimini gösteriyordu. Halk kendi varlığının ve otoritesinin farkında olan ve bunu bir güç haline getiren havada; devlet ise baskı araçlarına dayanarak ve karşısındaki gücü de reddetmeyerek oturuyordu.

Odaya sigara dumanı dolmuş, radyodan ince bir türkü sesi yükseliyordu. Odada ikisinden başka kimse yoktu. Bilerek mi girmemişlerdi, anlayamadım ama ne çocuklar ne de askerler vardı içeride. Ev sahibi önce bana bakmadı, konuşmasına devam ediyordu. Benim kahveyi alması için beklediğimi fark edince, dönüp baktı. İşte o zaman ne otorite, ne güç, ne devlet ne de başka bir şey... Gösterdiğim cesaret karşısında sapsarı olmuş, gözleri donup kalmıştı. Bir an kalbi duracak sandım. Tespihi elinden düştü. Neyse ki Keçelo şapkasıyla uğraşarak konuştuğu için adamın bu şok halini görmüyordu. Tepkileri görseydi eğer şüphelenebilirdi. Aslını sorarsanız, bir kez daha böylesi bir olay yaşamış olmanın tecrübesi vardı bende de. Çünkü yaşamımız birbirine benzeyen olayların bir tekrarı olmazsa bile, hatırlanabileceği ve sonuç çıkarılabileceği anlar vardır.

...

Geniş bir operasyonun ortasında bir milisle birlikte kalmıştım. Alanı tanımıyordum. Bir mezraya ulaştık. Milis, bu mezradaki herkesi tanıyordu. Tanıdık, yurtsever bir eve gittik. Onlara başımızdan geçenleri anlattık. Sonra da düşman gelirse nasıl saklanacağımızı tartıştık. Evin büyüğü olan yaşlı amca, birkaç gün önce düğünlerinin olduğunu söyledi. Gelin ile damadın bir odada olduklarını söyledi ve "telaşa girmeyin; eğer düşman gelirse bizim gelini odadan çıkarır, seni damadın yanına koyarız. Zaten o odaya girmek iyi değildir. Askerler girmezler" diye devam etti.

Önce olup olmayacağı konusunda şüphe duyduysam da yapacak başka bir şey yoktu. Sabah olmuş saatler 10'u gösteriyordu. Altı cemse geliyor dediler. Beni hızla gelinin odasına aldılar. Gelin ve damat bitenler karşısında şok olmuşlardı. Zaman kaybetmeden basma bir elbise giydim. Gelinin tüm altınlarını taktım. Tam bir gelin olmuştum.

Düşman bütün köylüleri meydanda toplayıp, evleri didik didik aramaya başladı. Gelin olarak odasına tıkandığım eve girmeleri fazla zaman almamıştı. Odaları teker teker aradılar. Sıra bizim odaya gelince ev sahibi yaşlı amca,

"Orası gelinin odası. Bizde adettir, gelinin odasına girilmez, içeri bakılmaz" dediyse de askerin soğuk ve anlayışsız sesiyle karşılaştı. Açılacağından emindim. Bu yüzden yüzüme peçeyi örtüp damadın yanına oturdum. Damat utancından kıpkırmızı olmuş, başını kaldıramıyordu. Kapı açılınca, utanmış gibi yaparak yüzümü çevirdim, damat başını kaldıracak durumda değildi. Asker,

"Kusura bakmayın" deyip ayrıldı.

Böylece askerleri atlatmış olduk. Kısacası buna benzer olaylar daha önceden yaşamıştım.

Güvenli bir gülümsemeyle ev sahibinin sakinleşeceğini düşünüyordum ama korkusunun bu kadar basit bir yöntemle giderilemeyecek derecede büyük olduğunu bana bakışlarından anladım. Gözünü benden ayırmadan yerinden kalktı ve yavaş yavaş ilerledi. İçinden benim için ne söylediğini hep merak edip sormuştum, ama o hiçbir zaman söylemedi. Ne de olsa serde erkeklik ve aristokratlık vardı. Hayatının en zor servisini yapmıştı herhalde. Ona bu kadar stres yaşatmaya hiç hakkım yoktu, ama bunları o zaman fazla düşünemiyordum. Çünkü benim de başımda gençliğin maceracı, çılgın rüzgarları esiyordu.

Keçelo kahvesini içinceye kadar, yüzümde saf köylü kızı edasıyla onu izledim. Ev sahibine bakmaya hem utanıyor, hem de korkuyordum. Çünkü her an küçük bir mimik hareketi bile her şeyi altüst edebilirdi. Keçelo hiç ara vermeden konuşmasını sürdürüyordu.

"Hem bizi hem de onları idare ediyor olmayasın" diyordu. Ev sahibiyse keskin ve açık bir tavır koyma zorunluluğu duyarak,

"Evime gelirlerse kabul ederim, ama onları benimsemiyorum" dedi. Buna Keçelo inanmıyordu. Ev sahibi de Keçelo'nun kendisine inanmadığını biliyordu. Dedim ya, güçler dengedeydi.

Kahvenin son yudumu bitmiş, fincan daha tabağa ulaşmamışken, ev sahibi hemen ayağa fırlayıp fincanı Keçelo'nun elinden aldı. Keçelo, "Eline sağlık" dediğinde ben kapıdan çıkıyordum. Mutfağa döndüğümde evin tüm üyeleri beni bekliyordu. Çocukların ardı arkası kesilmeyen sorularına karşın, kadın hiç konuşmuyordu. Onu anlıyordum.

Daha sonradan küçük kızın anlattıkları her şeyden daha ilginçti. Eve askerler sık sık gelip gittiği için, ev üyelerine göz aşinalığı olsa gerek, içlerinden biri benim yabancı olduğumu anlamış. Çocuktan al haberi derler ya, asker de evin en küçüğünü gözüne kestirip yanına çağırmış. Beni göstererek,

"Bu kız kim?" diye sormuş. Küçük kız sanki tembihlenmiş gibi,

"Teyzem. Bayram için Batman'dan geldi" demiş. Asker,

"Sürekli mi geliyor?" diye sorunca, küçük kız,

"Hayır sadece bayram için geldi" demiş ve uzaklaşmış. Çocukların,

"Keçelo fark etseydi ne yapardın?" sorusuna hala da cevap veremiyorum.

"Alnımda gerilla yazmıyor ki, nasıl tanıyacak?" diyordum. Köylülerin heyecanı bana geçmiş olmalı ki, her şey olup bittikten sonra kalbim hızlı hızlı atmaya başlamıştı. Keçelo giderken, "Teröristler gelirse haber verin" dedi. Geliş amaçlarından biri olan besili bir hindiyi de alarak yola koyuldular.

Cemseler mezranın tozlu yolunda ilerlerken, pencereden sabah güneşi vuruyordu yüzüme. Bu bayramın da ucundan böyle tutmuştum. Köylülerde anlam veremedikleri bu olaya karşı duydukları şaşkınlık vardı, bende ise yaptığım çılgınlığa masum bir maske arayışı...

Doğdukları yerde ölenler...

Adı, soyadı: Ekber POLAT
Kod adı: Çem ARARAT
Doğum yeri ve tarihi: Mazgirt Dersim, 1973
Mücadeleye katılım tarihi:1992 Ağrı dağı
Şehadet tarihi ve yeri: 20 Haziran 2004, Mazgirt alanı Dersim

Bir yürek yangınıdır Dersim. Talanların, isyanların ve de direnmelerin ardından geriye kalmış bir efsanedir. Bir isyan kalesidir burçlarında zılgıt sesleri yankılanan.

Dört mevsim özlem seli bir sevdadır Dersim. Her mevsim yüzüne bakıp, bir kez daha aşık olduğumuz bir kara sevdalımız...

Bir ömürlük umutların başlangıç ve bitiş yeri.

Ak köpüklü Munzur suyuna vurgundur yürekler. Zel dağına, kızıl toprağına, bir sonsuzluğun başlangıcı olan uçurumlarına vurgundur. Sabahları tepelerini yalayan gün ışığına, aysız gecelerine ve zifir karanlıklarında oğullarına, kızlarına sesiyle yol gösteren Munzur'un akışına...

Uzaklaştıkça özlenen, yakınlaştıkça bağlanılan amansız bir çelişkidir. Paslı bıçakların, kor gibi kılıçların yürekten söküp atamadığı, yüreğe yapışıp kalan bin yıllık bir sevdadır. Yarası içinde saklı bin yıllık bir sevda... Uzağına düştükçe, derinlerden seni çağıran bir iniltidir. Dilleri lal eden, yeni lisanlarla söylenmeye çalışılan bir özlemdir.

Üstüne nice yeminler ederek kutsal kıldığımız ve yeminlerimizin gerekleriyle nice şehitler verdiğimiz kutsal toprak. Bir tepesi Mahir, Munzur'un akışı Tekoşin, dağlardan süzülen derecikler Munzur, mağrur kayalıkları Hüseyin, uçurumları Leyla, sevdası Zeynel, inadı Bese, özlemi Zınar, Sarya, Fırat, Ruken olan topraklar. İşte o dağları daha bir güzelleştiren parçalarımız. Bu nehir, bu dağlar, bu tan vakti... kimisi bir utangaç bakışı, kimisi kahkahayı, kimisi tebessümü, kimisi göz yaşını, kimisi gizli bir sözü saklar.

Dersim toprağı insanı çağıran bir ses, esir alan bir bakıştır. Gönülden teslim oluruz bu esarete. Ve ilk kez bir esaret dokunmaz damarlarımızda direnç gibi, intikam gibi akan kanımıza.

Yüreğimizin derin yarası ve yaralarımızın dermanı kutsal toprak...Sensin kendimizi kollarına bıraktığımız o şefkat, sensin yüreklerimizi sıkıştırıp duran derin azap. Ve sensin bir geleceğimizi emanet ettiğimiz umut.

Ve sensin azalarak çoğaltmaktan başka bir çıkışı olmayan, uğruna ölümlere yürüdüğümüz, kopamadığımız yarimiz. Beselerle, Zeynellerle, Berçemlerle güzelleşen vazgeçilmez hayalimiz.

Çünkü dağların kızıla çalan rengi onların kanıdır.

Suların insanı kendine çeken acılı sesi onların son sloganı.

Her sabah içimizi sevinçle dolduran gün ışığı onların gülümseyişi.

Eğer Dersim gerillasız kalırsa bir gün, o gün zafer günü olmalıdır. Bundan gayrısını düşünmek yakışmaz adı direniş olan bu kente. Başka hiçbir sebep Dersim'i gerillasız bırakamaz. Koynuna evlatlarını almadan bölünür uykusu Dersim'in. Uçurumlardan atılan genç kızların çığlıklarıyla, dipçiklerle yaşam hakkı elinden alınmış yeryüzüne merhaba diyemeyen bebelerin haykırışlarıyla, oğullarını, kızlarını yitirmiş anaların göğsünü yırtarcasına yaktığı ağıtlarla bölünür yaşam adına ne varsa. O çığlıklar, haykırışlar yüzlerimize dönüp çarparsa, lanet o çatallaşmış dilini uzatır aşk sözlerimize. Kanlı elleriyle bölmeye çalışır ekmeğimizi. Bundandır zafer gününe dek gerillasız kalmaz, kalamaz Dersim.

Bir ağıttır Dersim. Evlatlarını gömen ana babaların, uçurumlardaki genç kızların, süngülerin ucunda sallanan bebelerin, idam sehpalarının, kan kızılı akan suların, gözü yaşlı ananın ağıdı.

Bir türküdür Dersim. Bütün acıları kendinde saklı bir türkü.

O seslerin, o türkülerin ardına düşerek Munzur suyuna doğru akmalıdır Çem. Yollara düşmelidir Kerem misali. Munzurlardan bir tas su içip, yüreğini kavuran bu sevdanın ateşini söndürmelidir. Sevdasına kavuşamasa da onun uğrunda ölümleri buyur etmelidir sofrasına.

Bu umutları, bu sevdayı yükler delikanlı bedenine Çem de. Ve ardında bırakır bitmez karanlıkları ve bitmek nedir bilmeyen yolları. Her biri bir doğa harikası olan dağların kuytuluklarında, doruklarında konaklar Kürdistan'ın. Botan, Amed ve Garzan'ın güzelim coğrafyasının her biri gönlünü çelmeye hazır bir cilveyle kıpırdatır yüreğini.Yine de sevdalısından vazgeçmeyen bir aşık gibi yola koyulur her akşam gün batarken. Yeniden ve yeniden...

Ve sonunda, aylar süren yolculuğun ardından, bir sabah onca bekleyişin, umud etmenin sonrasında sevdalısının kollarında merhaba der doğan güne.

Hani bir şiir vardır; doğdukları yerde ölenler için dizelenmiş bir şiir;

Bozkırda bir kasabadan geçerken
tozlu yolda iki sıralı kahveler
öyle sakin kıpırtısız
otobüsü süzerler
doğdukları yerde ölenler

sıcak öğle sonraları kan uykularda
serinliği dipsiz kuyuların
soğutulmuş testilerde sızıntı
güneş birden devrilir gider
ve geceleri titrer fenerler
hiç şikayet etmezler
doğdukları yerde ölenler

dağ başında bir köyde
kar altında dal gibi bir kız
Munzur dağı gibi köye yazgılı
çeşme başındaki gülüşmeler
dünya onlar için dönmez
bilmezler yol yorgunluğunu
sesleri yankı bulur
hep aynı kayadan
aynı saat diliminden
düşlerinde Çin ü Maçin'e giderler
doğdukları yerde ölenler

Doğdukları yerde ölenlerin sesleri hep aynı kayadan yankı bulmaz Kürdistan'da. Yorgunluğun tadını su toplamış ayak tabanlarından kan çanağına dönmüş gözlerine kadar bilirler Kürdistan'da, doğdukları yerde ölenler.

Mazgirt'de doğdu, Mazgirt'de son buldu yaşamı. Ama nöbet tuttuğu yüksek kayalıklarda geceleri çaldığı ince ıslığı, Çırav'ın kayalıklarında gölgesi, Dicle suyunda keskin bakışlı, sıcacık gülüşlü çehresinin aksi kaldı Çem'in. Bak; ceplerine Botan zozanlardan sosınları, nergisleri, ovalardan başakları, Hezil'in, Dicle'nin sularından damlaları doldurmuş da gelmiş.

Ceplerinde yitirmelerden, acılardan, ayrılıklardan yapılı koskoca bir ağırlığı Dersim'in ferahlığına bırakmak için gelmiş. Acıya, güzele dair ne kadar anı varsa Munzur'un dinginliğine bırakıp, yeni anılar, anlamlara ceplerinde yer açmak için gelmiş. Doğduğu topraklara...

Şairler bir daha yazmalı bu dizeleri. Doğdukları yerde ölenler, bu sefer nice serüvenleri koyunlarına doldurup da gelmişler çünkü.

Çem'i yazmalı şairler. Arşınladığı yolları, ardında bıraktığı yarımları, yaşama sevdasını, dağlara tutkusunu, sözüyle ve pratiğiyle nasıl bir bütün olduğunu.

Çem, daracık yüreklere inat yüreğini okyanuslar kadar büyüten yoldaş.

O, çok yönlü bir arkadaştı. Savaşmak ve düşünsel gücünü artırmak O'nun için birbirini tamamlayan iki esas yöndü. Çevresine de bunu aşılamaya çalışırdı. Bir seferinde, yeni bir arkadaşın çok fazla kitap okumasına *'sonunda deli olacaksın'* diye eleştiren geri yaklaşımlara karşı Çem heval, *"olsun, o da okuyarak deli olsun"* demişti. Sonra arkadaşa dönerek, *"anlamadığın, kafanı karıştıran şeyler olursa hiç çekinme, gel tartışalım"* diyerek, hepimize en güzel dersi vermişti. O'nun bilgisi kurak toprakları sulayan bir nehir gibiydi. Her konuda çok fazla bilgisi vardı ve söyleyeceği çok şey. O, bunu ne zaman, nerede kullanması gerektiğini bilir, gösteriş olsun diye konuşmaz, sadece gerekli olduğu zamanlarda zihnindeki o berrak sudan içilmesine izin verirdi. Düşünce ve pratiğini aynı potada eriten duruşunu, 'asıl cehalet bilmemek değil, bildiğini sanmaktır' sözünü kendisine esas alarak yaratmıştı.

Çem yoldaş, yaşama karşı oldukça duyarlıydı. Önderliğin AİHM savunmalarını ilk kez O okumuş; zihnimizin karanlık dehlizlerine ulaşamayan bu bilgileri mutlaka, ama mutlaka bizlere ulaştırmak için bir çıkış yolu bulmuştu.

Hiç unutmuyorum; savunmalar üzerine eğitimimiz hala devam ediyordu. Çem arkadaş, Önderliğin Ortadoğu'yu acılı bir anaya benzettiği bölümü okurken, çatallaşan sesine daha fazla hakim olamadı. Gözleri ansızın bastıran bir yaz yağmuru gibi dolu doluydu. Sonra, sesine ve gözlerine hakim olamayıp, tüm yapının önünde hıçkırıklarını tutamayarak ağladı. O güne kadar bu yönünü tanımamıştık. Savaşta bükülmez bir bilek olan komutanımızın o hali, hepimizi oldukça etkiledi. Bu yönünü de asla bir zayıflık belirtisi olarak görmedik. O zaman daha bir anladık savaşta pişenlerin duygularının daha büyük olduğunu. Yüreklerine dünyaları sığdırdıklarının tanığı oluyorduk. Savaşın, etrafına duvarlar örmek isteyip ulaşılmaz kıldığı yüreklerde toprağı yarıp geçen bir çiçek gibiydi Çem'in yüreği. Önderliği derinliğine anlamaya çabalayan bir erkeğin ne kadar duyarlı olabileceğini O'nun şahsında görmüştük. Savunmalarda belirtildiği gibi, devrimcilik bir vicdan devrimiydi. Ve Çem arkadaşın vicdanında iyiye güzele dair ne varsa zaferini ilan etmişti tüm zaaflar karşısında.

Ve sonunda Dersim'e olan uzun hasreti, sonsuz bir kavuşmaya döndü. O şimdi Dersim'in koynunda huzurla yatıyor. Kendisine verilmiş her görevi layıkıyla yerine getirmenin huzuru ile, nice yollar aşındırmış yüreğinin her şeyi en doruğunda yaşadığını bilen hazzı ile ve insan hayatını anlamlı kılmak için gereken tüm bedelleri vermenin haklı gururu ile rüzgarların peşine takılıyor, bulutlarla yarışıyor. Gözleri Munzur dağını yalayan serin rüzgarları, doruklarına yağan karı, Munzur suyunun sesini, güzlerini ve baharlarını ebediyen izleyecek artık. Dört mevsim aşık olduğu o yüze bakacak doymak bilmeden. Düzgün Baba'ya gelip yakılan adakların gerçekleşmesini arınmış ruhu, derin ve berrak zihni ile O da isteyecek. Mevsim kıştan bahara, yazdan güze döndüğünde, o kah gülümseyecek, kah buğulu gözlerle izleyecek solan ve yeşeren yaprakları...

Ve artık yeni şiirler yazılacak. Düşlerini gerçeğin ta kendisi yapan ve doğdukları yerde ölen insanlar için yeni şiirler yazılacak.

Mücadele arkadaşları

Duru sular döküleceği kavga denizini bilir

Gündönümleri arasına sıkışmış hayatlar. Bir kelebek aceleciliğinde dolu dizgin yaşama telaşı. Turnaların kanadına asılmış umutlar. Yüreklerinde söz geçiremedikleri bir eşkıyalık. Neden sonuç ilişkisinin trajik cevapları ve kendi topraklarından bir parça ekmek için koparılan, yaşamlarının her anının sömürüldüğü bir halk. Göçebe hayatlarında acı, yoksulluk oluyor diğer adları.

Sonra isimlerinin önüne isyanı koyuyorlar. Artık bir halk acıyla değil isyanıyla, başkaldırısıyla, haykırdığı sloganlarıyla anılıyor. Ebeveynler çocuklarını zılgıtlarla veriyor toprağa.

Birer başak tanesiydi onlar. İsimleri Dijwar, Fırat, Leyla, Niştiman, Çiçek, Numan.... olan. Onlardan birisi de Aslan hevaldi.

"Adını değiştir bu hikaye seni anlatır." İşte bu topraklarda yaşayan insanların hikayesini anlatan en güzel söz. Acılarının, yoksulluklarının, yaşam mücadelelerinin hikayesi gibi umutlarının, hayallerinin, isyanlarının, dağlara sevdalarının hikayesi de aynıydı. Çocukların gözlerindeki hüzünle karışık umudun hikayesiydi bu. Anaların dilindeki ağıdın, yetmişlik dedenin yüzündeki çizgilerin, nasırlı ellerin. Parçalanmış çocuk bedenlerinin, zafer işaretleriyle panzerlere karşı duran genç kızların erkeklerin hikayesi...

Aslan, 1974 yılında yoksul ve emekçi bir yurtsever ailenin çocuğu olarak Şırnak'ta dünyaya gelmişti. Yoksulluğun acımasız pençesinde kıvranan ailesi, bir yerlerde iş bulabilme umuduyla durmadan göç eder. Yoksulluğun diğer adı göçebelik oluyordu bu topraklarda. Kuru ekmeklerine umutlarını katık eyleyenlerdendi onlar da. Aslan heval, 14 yaşına kadar Şırnak ve civar köylerinde yaşam mücadelesini verir ailesiyle birlikte. Zorunlu göçebelik yaşamı O'na çok dikkatli, duyarlı ve uyanık bir kişilik yapısı kazandırır. O koşullarda yaşayabilmek, yaşamın bir köşesinden tutunabilmek için güçlü olmak gerekiyordu.

Aslan heval kendini bildi bileli diğer aile fertleriyle birlikte o işten bu işe koştu durdu. İşten, okula gidecek zaman bulamayanlardandı. Düzen cenderesinin içinde tertemiz kalmıştı kişiliği. Yüreğine sarılanların yüreği temiz kalırmış, bunu Aslan hevalden öğreniyoruz. Kişiliğindeki emekçilik, fedakarlık, duyarlılık yerin derinliklerindeki elmas gibiydi. O. Kendi kendini işleyen bir maden... Aslan hevalin kişiliğinde dokunulamayan bu yanlar PKK'de edindiği bilinçle daha da canlanır.

Duru sular döküleceği kavga denizini bilirdi...

Mücadelenin bu topraklarda hüküm sürmesiyle Aslan hevalin bulunduğu çevrede de büyük bir hareketlilik, canlılık ve değişim yaşanmaya başlar. Hem ailesi hem de kendisi bu süreçte parti ve mücadeleden büyük oranda etkilenir. Henüz bir kıvılcım halinde olan bu etkilenme yangına dönmeden, o dönemde zorunlu askerlik yasasının bölgede uygulanmaya koyulmasıyla, Aslan heval de birçok genç gibi mücadele saflarına askeri kanunla alınır.

Kuşkusuz insanın mücadeleye katılacağı zamanı ve anı kendisinin tespit etmesi, mücadele azminin, kişinin ardından bıraktığı her şeye baskın gelmesi daha anlamlıdır. Ama Aslan arkadaş, askeri kanunla saflara alınan birçok arkadaş gibi katılımı ve bağlılığı ile bu tespitte gedikler açmıştı.

Saflara alındığında, partiyi yeterince tanıyamadığından, başlangıçta belli bir yabancılık çeker. Zamanla etrafındaki arkadaşlarla konuşup tartışarak, yaşamın her alanında bir inceleme yapıp, merak ettiği her konuda sorular sorarak kısa sürede partinin amaçlarını, stratejisini, ideolojisini, bir bütün olarak yaşam tarzını öğrenmeye başlar. Öğrendikçe, partiye ve arkadaşlara daha sıkı bağlanarak, savaşmanın dışında bir yaşam alternatifinin olmadığını anlamaya başlar. Anladıkça geride bıraktığı yaşamı düşünmeye başlar. Her şeyin kapısı özgürlük savaşına açılıyordu. Kendi topraklarında bir daha göçebe olmasın diye insanlar, savaşmalıydı. Çocuklar çocukluklarını yaşasın diye savaşmalıydı. Ağıtlar yerini türkülere bıraksın diye savaşmalıydı. İnsan olarak görülebilmek, insan gibi yaşayabilmek için savaşmalıydı.

Adı, Soyadı: **Şefik UYSAL**
Kod adı: **Aslan**
Doğum yeri ve tarihi: **Şırnak, 1974**
Mücadeleye katılış tarihi: **1989**
Şehadet tarihi ve yeri: **1992, Amed**

En tercih edilebilecek yaşam biçiminin dağlarda, buradaki güzel insanlarla birlikte yaşamak, savaşmak olduğunu anlamış ve katılımını anlamlandırmıştı. İsteği, coşkusu ve heyecanı yaşamı tanıdıkça artıyor, kabına sığmıyordu. Saflarda karşılaştığı ve dağlarda gördüğü yaşam, değersizleştirilen, bir kuru ekmeğe talim edilen Kürdün yaşamından çok daha farklı idi. Burada da tıpkı köyündeki gibi her şey emekle yaratılıyordu. Ama herkes yarattığı kadar değerli idi. Köyündeki gibi, yarattıkları ve emekleri başından yazılmış bir yazgının değişmez alış verişi olmuyordu. Önce vermek vardı burada, sonra almak. Ama köyünde önce almak vardı sonra vermek... İlk kez, emeğin karşılığı olduğunu görmüştü. Bu yüzden durmadan vermek ve hak ettiği değeri hissetmek için sürekli çabalıyordu. Bu tutku ve ilgi, O'nu başarılı pratiklere ve çabalara sürüklüyordu. Her geçen gün, O'nu daha fazla partiye, halkın kurtuluş çizgisine yakınlaştırıyordu. İnancı, iradesi ve kararlılığı pekişiyordu.

Kısa bir süre Cudi'de kaldıktan sonra eğitim kamplarına gönderilen Aslan heval, burada eğitime yüksek bir coşkuyla katılım göstererek örnek yoldaşlardan biri haline gelir. Bilmekten, sorgulamaktan uzak bırakıldığı yılların acısını çıkarırcasına, eğitimde verilen konuları dikkatli şekilde dinler, üzerinde yoğunlaşır. Olay ve olgular arasındaki bağı arayıp ortaya çıkararak, sonuçlara varmak için yoğun tartışmalar yürütür. PKK'nin 'yarattığın kadar varsın' ilkesi, kısa sürede yetkin savaşçı ve komuta özelliklerini kazandırır O'na. Bu ilkeyi yaşamının merkezine oturtur. Aldığı eğitim sonrası gittiği pratik sahada takım komutan yardımcısı olarak görev alır. Görevlerini en iyi ve yaratıcı bir şekilde yerine getirmeye büyük bir hassasiyet gösterir. Emek ve fedakarlığıyla, birlik içinde büyük bir otorite ve saygınlık kazanır. Parti dışılıklara karşı verdiği amansız mücadele ve sergilediği kararlılık, yanındaki yoldaşlara sürekli bir güven, cesaret ve moral kaynağı olur. Bir çatışma esnasında gösterdiği üstün başarıdan dolayı, bulunduğu takım tarafından 'Aslan' kod adı verilerek, takım komutanlığı görevine getirilir. Daha sonra, IV. Ulusal Kongre kararıyla Bestler'e geçer. IV. Ulusal Kongre'nin önüne koyduğu hedefler doğrultusunda, geçmiş yetmezlikler ve olumsuzluklardan kurtulma yönündeki çabalarıyla yürüttüğü faaliyetlerde sergilediği üstün kararlılık, cesaret ve bağlılığıyla otorite ve saygınlığı daha da artar. Öncü bir yoldaş haline gelir.

Yüksek derecede bir dikkatliliğe ve duyarlılığa sahip oluşu, O'nun araziye kolay hakimiyet kurmasını da sağlar. Öyle ki bir kez geçtiği yerleri tüm ayrıntılarına kadar hafızasına kazımış gibi bir daha unutmazdı. Nerede hangi patika, kayalık, ormanlık ve derenin bulunduğu, çevredeki düşman kuvvetlerinin alana nasıl ve nereden girebileceğini, yine çevredeki köylerin özelliklerini birçok yönüyle öğrenir ve nasıl yaklaşılması gerektiğini tespit etmeyi bilirdi.

O da 1992 zafer yılına büyük hazırlıklar yaparak, koparıcı bir ruh ve kişiliğe ulaşma konusunda önemli mesafeler kaydederek girdi. Bu dönemde kış boyunca gördüğü eğitimden büyük dersler çıkarmış, kişiliğindeki düşman yanları kararlı bir yargılamaya tabi tutmuş olarak Botan'dan Amed'e doğru yola çıktı. Amed'de yine öncüdür. Kişiliğiyle hemen dikkatleri üzerine çekmiştir.

Yaşamdaki duruşu gibi şehadetiyle de dikkatleri çekeceki Aslan heval. Anıları yıllara, yollara meydan okuyacaktı. Biz nerede olursak olalım, O'nu hep komutan olarak bilecektik.

Aslan heval buradaki destansı direnişlerin birinde düşmana ağır kayıplar verdirerek şehitler kervanına katılır.

Bugün yakalamış bulunduğumuz bu düzey ve kazanmış olduğumuz mevzilerin tümünü böylesi onurlu, onurlu olduğu kadar destansı direnişlerin asıl sahipleri olan ve gerçek ifadesini ancak PKK'nin şehitlerinde bulan gerçekliğe borçluyuz. Ateşi çalınmış, güneşi çalınmış, ruhu yozlaştırılmış, karanlığa, yoksulluğa, çirkinliğe ve soğuğa terk edilmiş bir ülkeyi aydınlatan biricik olgu, yine şehitlerimizin şahsında temsilini bulan direniş dolu yaşam ve anılardır.

Biz mücadele arkadaşları olarak, gösterdikleri ışıklı yoldan asla ayrılmayacağımıza, bize bıraktıkları savaş ve özgürlük meşalesinin zafere kadar taşıyıcısı olacağımıza dair olan sözümüzü bir kez daha yinelerken, şehitlerimizin her birinin mücadele anıları sürekli inanç ve bağlılığımızın güçlendiricisi, pekiştiricisi olacaktır.

Mücadele arkadaşları

Şehit Sarya (Elmira Galaşovi)

Bana bırakma anlatamam
çoktan unuttum sesini kuşların
sen söyle yaprakların rengini
güneş nasıl doğar
kır çiçeklerini sen anlat

bana bırakma diyemem
dağlara gizlenmiş sevdamı
bir hançer saplı durur
bir bıçak keser boynumu

sen anlat
siyah üzüm gözlerini çoçukların
bir gencin yaralı gömleğini
gerillayı sen anlat
bana bırakma anlatamam

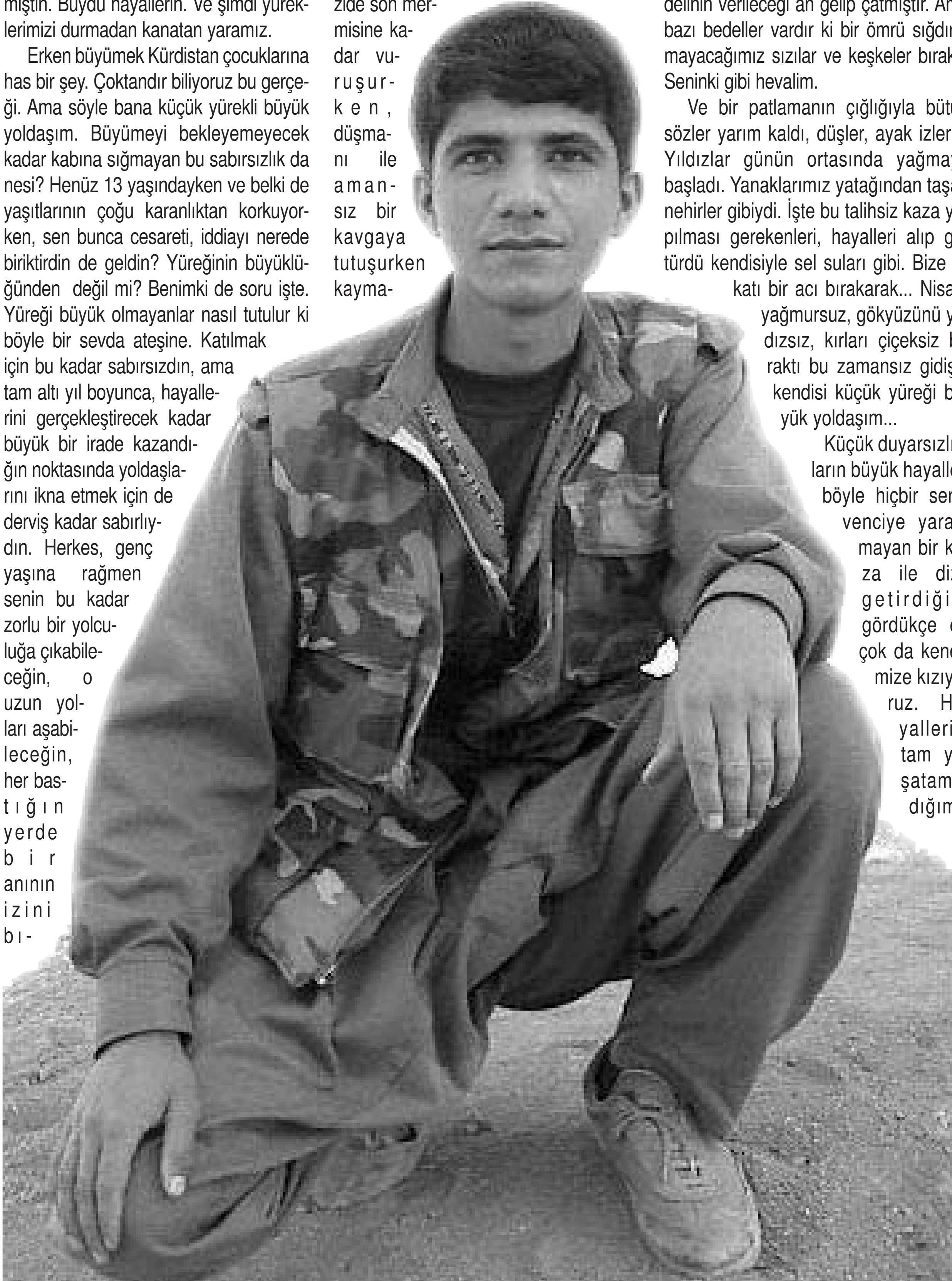
ey yeryüzü güneşi
ey güneş gözlü
ey özgürlük
ey gerilla türküsü
sen anlat denizleri
alacakaranlıkta vurulmuş bir ceylanı

sen anlat, bana bırakma
yürek dolusu gülüşleri
umutları, türküleri diyemem
silahımı bıraktım sana
son kez bakmışım dağlara
hasretimi gizledim de geldim

gülüşünü munzurlarla tanıştıracağız...

Adı, soyadı: **Amir NUREWŞAN**
Kod adı: **Şervan AZAD**
Doğum yeri ve tarihi: **Mahabat/İran, 1986**
Mücadeleye katılım tarihi: **1999, Soran alanı**
Şehadet tarihi ve yeri: **24 Nisan 2004, Xankurkê**

Söyle bana yüreği büyük, kendisi küçük yoldaşım; Mahabad'dan Dersim'e kaç günde yol alınır? Kaç kilometre vardır o mesafede ve kaç dağ? Kaç nehir geçilir, kaç ova aşılır? Kaç aysız gece ve kaç dolunay nöbetini devreder birbirine? Mevsimler değişir mi oraya ulaşılana dek? Kaç defa kalan yolların gün ölçümü yapılır? Kaç dağın doruğunda yüzünü rüzgara çevirip derin derin solunur? Peki uykusuzluğun ve sızıların yolundan çeviremediği ayaklara hükmeden ne bütün yollar, ömürler boyunca? Hangi sevda hangi tutku ya da hangi intikam duygusu ve hangi düş?

En çok, düşleri kızıl bir bayrak gibi gerçeğin tam ortasına dikemeden vurulmak yaralar bizi. En çok, umutlarımız bahara yetişmeden, bir kar fırtınasına tutulunca acı çekeriz. En çok, baştan başa yürünmesi gereken yollar, geçilmesi gereken nehirler ayak izlerimizle tanışmazsa katmerleşir acımız. Her mevziye, her ağaç gölgesine, her dağ doruğuna anılarımızı bırakamamışsak, en çok o zaman incinir yürek. En çok söylenmemiş sözler, yarım kalmış hayaller kanatır içimizi bütün zamanlara inat. Şimdi ondandır yitirmelerle kabuk bağladığını sandığımız yüreklerimizin yeniden kanaması...

Seni yitirmek de o kalın kabuğu çatlattı Şervan heval. Unutmanın değil, zamanın sağalttığı yaralarımız, ruhumuzu da içine alan derin bir sızıyla kanadı. Çünkü henüz büyük hayalin olan Dersim'e ulaşamadan, anılarının gölgesi o yollara düşmeden bir kazada yitirdik seni Xankurkê'nin derin vadilerinin birinde. Mahabad'ın rüzgarlarını, Munzur dağlarının asi rüzgarlarına katamadan yani... Zamanı durdu içimizin. Bütün zamanların göstergeleri sana açıldı.

Oysa yiğitler diyarı o coğrafyaya, isyan günlerinden geriye kalan, değişmez dedikleri fermanları bozmaya gidecektin. Gidecektin ve her köşesine bir isyan sinmiş, uçurumlarında genç kızların çığlıkları saklı bu coğrafyada iyileştirecektin bu bilmem kaç yerinden yara almış sevgiliyi.

Söyle bana yüreği büyük, kendisi küçük yoldaşım; Mahabad'dan Dersim'e kaç günde yol alınır? Kaç kilometre vardır o mesafede ve kaç dağ? Kaç nehir geçilir, kaç ova aşılır? Kaç aysız gece ve kaç dolunay nöbetini devreder birbirine? Mevsimler değişir mi oraya ulaşılana dek? Kaç defa kalan yolların gün ölçümü yapılır? Kaç dağın doruğunda yüzünü rüzgara çevirip derin derin solunur? Peki uykusuzluğun ve sızıların yolundan çeviremediği ayaklara hükmeden ne bütün yollar, ömürler boyunca? Hangi sevda hangi tutku ya da hangi intikam duygusu ve hangi düş?

Söyle şimdi bana büyük yürekli küçük yoldaşım. Neden susuyorsun öylece derinlere dalarak? Sessizliğin fırtınalarına kaptırarak yüreklerimizi?

Düşünüyorum Mahabad ve Dersim'i. Aynı kaderin ortakları iki mekan. Aynı özgürlük sevdasına tutulmuş iki yürek. Darağaçlarında sallandıklarında bile direnişlerini kızıl bir bayrak gibi dalgalandıranların meskenleri. Alişer'in, Seyit Rıza'nın, Qadı Muhammed'in isyanının yankısı var bu kentlerin rüzgarlarında semalarında birbirine karışan. Uçurumlarda çığlıkların yankısı, dağların kuytusuna gizlenmiş mağaralarında isyan yiğitlerine yazılmış türkülerin ezgisi var. Rüzgar, dağ başlarında yanan isyan ateşlerinin kokusunu taşıyor Mahabad'dan Dersim'e doğru. Nehirlere vuran bu kızıllık ayışığından değil, ölüme umarsızca giden bedenlerin kanından. Güneş geceye devrederken nöbetini, bir yıldız yağmuruna yakalanır insan bu kentlerde. Sağanak... Neden her gece yıldızlar yağar o göklerde ve neden baharda bu kadar çok gelincik tarlası olur ovalarında, dağlarında, insanlarının yüreklerinde şimdi anladım. Bunların her biri Dersim ve Mahabad'ın yürekli eşkıyalarının siluetidir belki de.

İntikamı alınmamış an, unutulmamış iki isyanın arayışı idi seninki. Uçurumlara asılı kalan çığlıkları gerillanın sloganında huzura kavuşturmak, nehirlerin kızıllığını mavi göğe kardeş yapmak isteği idi. Sahte sınırları, tel örgüleri aşıp Kürt'ün ülkesini boydan boya gezmek, anlaşılmaz bütün dilleri beyinlerden silip direnişin dilini öğretmek istedin Kürt halkına. Öyle bir sevdaydı ki bu, o bitmek nedir bilmez yolları, sıradağları, ovaları ve nehirleri bir solukta geçebilirdin. Saatler, günler, hatta mevsimler bile geçse, sen o uzak olanı yakınlaştırmalıydın. İşte bu yüzden; yani uzakları yakınlaştırmak için uzakları seçmiştin. Buydu hayallerin. Ve şimdi yüreklerimizi durmadan kanatan yaramız.

Erken büyümek Kürdistan çocuklarına has bir şey. Çoktandır biliyoruz bu gerçeği. Ama söyle bana küçük yürekli büyük yoldaşım. Büyümeyi bekleyemeyecek kadar kabına sığmayan bu sabırsızlık da nesi? Henüz 13 yaşındayken ve belki de yaşıtlarının çoğu karanlıktan korkuyorken, sen bunca cesareti, iddiayı nerede biriktirdin de geldin? Yüreğinin büyüklüğünden değil mi? Benimki de soru işte. Yüreği büyük olmayanlar nasıl tutulur ki böyle bir sevda ateşine. Katılmak için bu kadar sabırsızdın, ama tam altı yıl boyunca, hayallerini gerçekleştirecek kadar büyük bir irade kazandığın noktasında yoldaşlarını ikna etmek için de derviş kadar sabırlıydın. Herkes, genç yaşına rağmen senin bu kadar zorlu bir yolculuğa çıkabileceğin, o uzun yolları aşabileceğin, her bastığın yerde bir anının izini bırakıp yürüyeceğin ve gittiğin yerde başaracağın konusunda hemfikirdi. Zaten Dersim grubuna da böylece katılmıştın.

Artık çok yakındı hayallerini ve büyük ideallerini gerçekleştireceğin zaman. Şafakla gelen gün kadar, bir dağ doruğunda gökyüzüne ulaştığını sandığın an kadar yakındı. Dallarda patlayan tomurcuklarla gelişini müjdeleyen bahar kadar yakın...

Altı yıllık bekleyişin ardından yine sabırsızdın işte. Kış henüz bitmemişken üzerindeki beyaz örtüyü yırtmayı başarıp açmış mor çiçekler kadar sabırsız. Ve kınında duramayan bir kılıç kadar keskin...

Bir savaşçı mevzide son mermisine kadar vuruşurken, düşmanı ile amansız bir kavgaya tutuşurken kaymalıdır gökteki yıldız misali. Ya da zindanda bedenini kurşun diye sürmelidir direnişin namlusuna. Tek silahı bedeni olmalıdır. Ama başka çaresi kalmamışsa. Yaşamın ancak ölümle anlamlı kılınabildiği bir an ise o. Yoksa bir devrimci, yaşamı hem de en güzelinden yaşamı iliklerine kadar yaşamayı hak etmiştir. Bir serüvenci bunun dışında başka bir sonu asla hak etmez. Ölüm hiç gezinmesin deriz göğümüzde. Ama ölümün yolu Kürdistan'da kendisiyle yüzleşmekten korkmayanlara düşer her zaman. O kaçınılmaz an gelip çattığında ise yaşadığımız acıda gurur vardır, umutlarımızı bu acılarımızla büyütürüz. Biliriz ki anlamlı yaşamın kaçınılmaz bedelinin verileceği an gelip çatmıştır. Ama bazı bedeller vardır ki bir ömrü sığdıramayacağımız sızılar ve keşkeler bırakır. Seninki gibi hevalim.

Ve bir patlamanın çığlığıyla bütün sözler yarım kaldı, düşler, ayak izleri... Yıldızlar günün ortasında yağmaya başladı. Yanaklarımız yatağından taşan nehirler gibiydi. İşte bu talihsiz kaza yapılması gerekenleri, hayalleri alıp götürdü kendisiyle sel suları gibi. Bize iki katı bir acı bırakarak... Nisanı yağmursuz, gökyüzünü yıldızsız, kırları çiçeksiz bıraktı bu zamansız gidişin kendisi küçük yüreği büyük yoldaşım...

Küçük duyarsızlıkların büyük hayalleri böyle hiçbir serüvenciye yaraşmayan bir kaza ile dize getirdiğini gördükçe en çok da kendimize kızıyoruz. Hayallerini tam yaşatamadığımıza... Bizi en çok acıtan da bu. Bu düşleri sen gerçekleştirmeliydin büyük yürekli yoldaşım. Çünkü bu iddianın en cesur şövalyesiydin sen. Dersim arzun, hiç tanımlayamadığın düşlerin genç bedenin, zamansız gidişin her biri bir yara açıyor ruhumuzda.

Erkendi. Her şeye erken başladığın gibi gidişin de erken oldu heval. Henüz 13 yaşındaydın dağları kucakladığında. Sadece beş yıl taşıyabildi seni bağrında bu ülke, bu topraklar Kimbilir fırtına yürekli küçük yoldaşım, belki de rüzgar taşımak korkulacak şeydi. Mahabad'dan Munzur'a rüzgar taşımak da ancak senin gibi isyanı kendinden taşan bir çoçuğa yaraşırdı.

Yüzünde ne de çok anlam vardı. O destana, Munzur'a kavuşma umudu gibi bir tebessüm sinmişti dudaklarının kıyısına. Dersim'i Mahabad'ı kan gölüne çeviren düşmanına karşı sahte sınırlara meydan okuyan cesur bir öfke vardı uzaklara takılan bakışlarında. Yüzünde beliren ışık sanki gelecek güzel günleri muştuluyordu.

Ve bir tek gülüşün bize senin çocuk yanının olduğunu hatırlatırdı. Bak! 'çocuk' diyemiyorum görüyorsun. 'Çocuk yanın' diyorum. 13 yaşında kavgayı göze alacak kadar cesur, inançlı ve iddialı olan bir yüreğe böyle hitap etmek hiç yaraşmaz gerçeğe. Ama bir tek gülüşün bu gerçeği hatırlatırdı bizlere.

Toprağa her bakışımızda senin gibi nice kendisi küçük yüreği büyük şehitlerimizi anıyoruz. ***Demhat'ı, Bahar'ı, Dılovan'ı, Menal'ı, Tolhildan'ı, Çiçek'i*** ve daha nicelerini... Çocuk oldukları bir tek gözlerindeki masumiyetten belli olan o koca yürekli çocuklarımızı... Siz gibi bağlandık, bu bağrında kar fırtınalarında solan nazlı güllerin yattığı çiçekli toprağa.

Ama söz sana küçük gerilla. Hayallerini götüreceğiz Dersim'e. Gülüşünü Munzur dağlarıyla tanıştıracağız. Kahkahan, uçurumlarda yankılanan acı çığlıkları rüzgarın önüne takıp bizden uzak mekanlara taşıyacak. Acı ve umutsuzluk göğümüze çöreklenmeyecek artık. Dağların derin kuytularına sinen acılı ezgiler isyan türküsü olup dolaşacak dilden dile. Umudun her bahar Dersim'de açan kızıl gelincik tarlaları gibi sevinçle dolduracak içimizi. Öfken hedefini şaşmayan bir ok gibi saplanacak düşmanın yüreğine.

Merak etme heval, seni de götürüyoruz Dersim'e. Aştığımız bütün dağlara anılarından bir parça ekleyeceğiz, geçtiğimiz nehirlere gülüşlerinden akıtacağız, ovaların yeşilliğine sabırsızlığını emanet edip, çocuk yanını da yüreklerimizde taşıyacağız yoldaşım.

Mücadele arkadaşları

Alnımda gerilla yazmıyor ki

"Her şey Keçelo'nun prestijini yerle bir etmek içindi. Bu, en sevmediğim, insanlık dışı bulduğum bu adeti uygulamak pahasına bile olsa..."

Kapıyı sadece muhatabının duyabileceği bir biçimde çaldık. Ay, yavaş yavaş dağların arkasına doğru kayarken, kuzeyden esen rüzgar terden sırılsıklam olmuş vücudumu üşütüyordu. Zamansız bir ziyaretin huzursuzluğunu duyuyordum. Nasıl karşılanacağımızdan çok, 'rahatsız mı ediyoruz' düşüncesi hakimdi bende.

Ardı kesilmeyen köpek sesleri ve gübre kokusu köylerin vazgeçilmezi gibiydi. Evlerden yayılan ışıklar bahçe duvarlarına kadar olan yerleri aydınlatıyor ve her evde başka yaşamlar sürüyordu. Belki de aynı...

Kapısını çaldığımız evin yurtsever olduğunu beraber çalıştığım Hoca arkadaş anlatmıştı. Hoca arkadaşın rahatlığı benim tüm gerginliklerime bir cevap gibiyse de, sakinliğini onun tecrübeli oluşuna bağlıyordum.

Kapıyı ikinci kez çalacaktık ki içeriden,

"Ev kiye?" diye bir ses yükseldi. Bunu öyle yavaş söylemişti ki sanki gelenlerin kimler olduğunu biliyor da, bunu başkalarının öğrenmesini istemiyordu. Aynı tonda cevap verdik.

"Em hevalın." Şifreli sözcükleri söylemiştik. Bu sözcükler bazen "Açıl susam açıl" gibi etkili olurken, bazen de açık olan kapıları bile kapatabilirdi. Ama bence yıllar geçtikçe tüm kapıları aralamayı başarmış bu iki kelimelik cümle.

Genç, sürgüleri açtı, gıcırtıyla aralanan kapıdan başını uzatarak baktı. Yüzünü seçemediğim ama ürkek olduğunu tahmin ettiğim bu köylünün kaygılı ve ağır davranışlarına bakılırsa, bu tür sahnelere fazla alışık değildi.

Kapıyı ağır ağır açtı. İçeri buyur edildik. Sonradan öğrendiğimize göre evin en büyük oğluymuş. Köye fazla gelmezmiş ve arkadaşları da tanımıyormuş. Korkuyla karışık bir sesle,

"Hoş geldiniz" dedi. Hoca arkadaş yılların verdiği bir rahatlık ve tanınmışlığın verdiği güvenle içeri girdi. Sanki yıllardır o evde yaşıyordu. Tüm aşinalığıyla hangi odaya gireceğini bilerek yürüyordu evin uzun koridorunda. Gencin yabancı duruşu acemiliğimi daha da arttırmıştı galiba.

Uzun koridordan ve sıralı odaların kapalı kapılarından geçerek, dikdörtgen biçimindeki tavanı oldukça yüksek büyük odaya girdik. Boydan boya döşenmiş halılar ve sedirdeki halı yastıklar tam bir uyum içindeydi. Odanın tek süsü duvarda köşeli oymalı tahtanın üzerinde duran pırıl pırıl camıyla kocaman bir lambaydı. Beyaz ışıklı odada tütün kokusunun ağırlığı vardı.

"Bayram arifesinde evimi onurlandırdınız" dedi ev sahibi erkek. Uzun boylu, orta yaşın üzerinde olan ama simsiyah saçları ve gür bıyıklarıyla gençliğin izlerini taşıyan bu adam, aristokratlığı her davranışında yansıtıyordu. Sesinde kesinlik ve güven vardı. Hoca arkadaşa sıkıca sarıldı, sonra bana elini uzatıp,

"Hoş geldin kızım" dedi. Üzerinde geniş siyah bir şalvar ve gri bir gömlek vardı. Sol elindeki iri mavi boncuklu tespihini yavaş yavaş çekiyordu. Kısa, kesin baş hareketleriyle evdeki tüm gençleri harekete geçirmişti. Biri dayanmamız için sırtımıza yastık dayıyor, diğeri soğuk su getiriyor, bir başkası ise mutfakta yemek hazırlıyordu.

"Yarın bayram, ne iyi ettiniz de geldiniz. Beraber kutlarız" dedi.

Hoca arkadaşı önceden tanıdığı için ona bakarak konuşuyordu. Kısa cevaplı soruları da bana soruyor, fark ettirmeden tanımak istiyordu.

"Bayram olduğunu biliyordunuz değil mi?" diye sordu. Hoca arkadaş biraz sitem karışık bir ifadeyle,

"Elbette biliyorduk. Halkımızı ilgilendiren her şey bizi de ilgilendirir" dedi.

Bizim için kaç bayram geçmişti uzakta sayamadım. Uzun zamandır yaşamadığım bayram heyecanını duymuştum birden bire içimde. Çocukluk yıllarında yaşadığım her bayram öncesi duygu gibi bu da ilkti ve hiçbir zaman unutulmuyordu.

Sabahı zor ederdik kardeşlerimle. Bayramlıklarımızı baş ucumuza koyar, uykuya dalardık. Kim bilir kaç bayram rüyası görürdük. Çocuklarda yeni elbiselerin heyecanı, annemin hazırlıkları yaparkenki paniği, babamın ziyaret listesi... Herkes bir ucundan yakalıyordu bayramı.

Yemek ve çaydan sonra uzun bir sohbet başladı. Tartışma faslımız uzun sürmemişti. Sonuçta ben bir 'heval'dim; onlarla ne konuşulur amca iyi biliyordu. Çabuk iletişimin tüm rahatlığı içinde ben de kendimi sohbetin akışına bıraktım.

Halk çalışmalarına fazla isteyerek gelmemiştim. Askeri çalışmaları daha çok istiyordum. Kısa bir süre olmasına rağmen bu çalışmanın yoğunluğunu ve halk ile iç içe olmanın yarattığı o anlatılmaz duyguyu yaşamıştım.

"Buralarda devlet, Atatürk zamanından beri acımasız bir hüküm sürer. Diyemem ki halkımız devlete boyun eğer ya da bağlıdır. Ama devlet ile yaşamaya alıştırılmıştır. Tabii son yıllarda bu denge kırıldı. Devlet çok baskı yapar oldu." Sonra ağır ağır çektiği tespihinin mavi boncuklarına bakıp gülümseyerek,

"Halkın ve devletin bu durumunda kendi payınızı görmelisiniz" dedi. Hoca arkadaş büyük bir rahatlıkla,

"Özgürlük arayışı köleliğin dayatıldığı zamanlarda başlar" dedi ve ekledi "Özgürlük eğer köleliğe tercih ediliyorsa, her şeyin olduğu gibi özgürlüğü istemenin ve yaşamanın bedeli vardır. Bundan sadece biz değil, tüm halkımız sorumludur" dedi.

Sohbet gittikçe derinleşiyordu. Saat gece yarısından sonrayı vurmuştu, ev sahibi erkek bir eliyle dizine yavaşça vurup,

"Hadi siz de dinlenin, sohbetimize yarın devam ederiz" dedi.

Erkekler odayı terk edince içeriye orta, narin, ince boylu, açık teninde ışıl ışıl yanan yeşil gözlü bir kadın girdi. Bize hizmet etmek için koşuşturan çocukların annesiydi. Bana öyle sıkı sarıldı ki, bir an, yıllardır beklendiğim hissine kapıldım. İçeri girdiğim andan beri gözüm onu aramış, ama köylerdeki adetlerin bir gereği diye sormamıştım. Ev sahibi kadını sonradan göreceğimi biliyordum. El ayak çekilince, ıssızlık çağırınca gelecekti. Koyu renkli elbisesi, olgunluğunu daha da belirginleştirirken, gençliğin yaşanmamışlığı ve çocukluğun saflığı yansıyordu gözlerinde.

Onunla çok kısa da olsa özlü ve duygulu bir konuşma yaptık. Konuşmayı sevmiyordu ya da yaşamında buna yer yoktu. Kısa cümlelerle cevap veriyordu. Soru sormadı, merak ettiklerini söylemedi. Sadece dinledi ve sorduklarıma abartısız, sade ve kısa cevaplar verdi.

Saat oldukça ilerlediği için bana yatacağım yeri hazırladı özenle. Başımı yastığa koyar koymaz uykuya daldım. Günün tüm yorgunluğu göz kapaklarımda birikmiş, o anı bekliyordu sanki. Deliksiz ve rüyasız bir uykudan sabah beşte uyandırıldım. Akşam güler yüzü ile kapadığım kadının yüzü gerilmiş, sesi titriyordu.

"Kalk çabuk! Mezraya iki cemse geliyor! Buraya mı geliyor, yoksa geçecekler mi bilmiyorum. Uyanık olsan iyi olur" dedi.

Yastığımın altına koyduğum tabancamı belime taktım ve hızla Hoca arkadaşın yanına gittim. Hoca arkadaş çoktan hazırlanmış, beni görmeye geliyordu. Alanda deşifre olduğu için hemen uzaklaşması gerekiyordu.

"Gitmem lazım. Sen burada kalabilirsin. Ben seni bulurum" dedi. Evin vadiye açılan arka kapısından eğilerek, koşar adımlarla uzaklaştı. Yıllardır bu alanda cephe çalışması yürütüyordu. Kendisini nasıl koruyacağını iyi biliyordu. O gittikten sonra benim de fazla zaman kaybetmeden tedbirimi almam gerekiyordu. Hızla odaya girdim, elbiselerimi değiştirdim. Tabancamı elbiselerimin altında sakladım. Çocuklar bayram sabahını böyle hayal etmemişlerdi sanırım. Hani hoşlarına gitmemiş de değildi. Heyecanlı bir film seyrediyor gibiydiler.

Evden ayrılmayı isterdim, ama görünme ihtimalim vardı. Üstelik Hoca arkadaş gibi araziyi tanıyor değildim. Deşifre olmadığım için kalmamın herhangi bir sakıncası olmazdı. Daha köylü elbiselerimi giyinmemiştim ki, cemseler kapının önünde durdu. Ev sahibi, ailenin uygun olmadığını, askerlerden kısa bir süre bahçede beklemelerini istedi. Sonra bir grup askeri içeri aldılar. Diğer askerler ise evin çevresini sarmıştı. İçeriye girenler meraklı bakışlarını saklayamıyorlardı. Çünkü bu aileye hiçbir zaman tam anlamıyla güvenmemiş, ama bunu söyleme cesaretini de kendilerinde bulamamışlardı.

Gelen, o yörenin tanınan komutanı Keçelo'ydu. Keçelo'yu tanımayan, onun marifetlerini bilmeyen hemen hemen yok gibiydi. Yedisinden yetmişine tüm halk onun gerillalar hakkında söylediklerini bilir, kendisini nasıl paraladığını görürlerdi. Bu işi öylesine içselleştirmişti ki, düşünceleri ve duyguları onun fiziğine yansımıştı. İçten hesapçılığı bedenini cılız bırakmıştı. Elmacık kemikleri çıkmış, gözleri çukura düşmüştü.

Özel savaş döneminde özel olarak eğitilen birisiydi. Bizimle ilgili her şey onu ilgilendiriyor ve öğrendikleri üzerinden bize karşı taktik geliştiriyordu. Yakaladığı milisler için birkaç kez ödüllendirilmişti. Bu nedenle cephe çalışanı arkadaşları ima ederek, "Ya ben ya onlar", "onları yakalamayıncaya kadar buradan çıkmam" diyormuş.

Onun bu kadar iddialı olduğunu duyan arkadaşlar onun en çok denetlediği, ajanlaştırdığı köylere gidip geliyorlar, hatta milis örgütlülüğü kuruyorlardı. Keçelo, oturduğu her yerde özel yetiştirildiğini, cephecilere nefes aldırmadığını ballandıra ballandıra anlatırken, arkadaşların sabah o evden ayrılmış olabileceği aklının ucundan bile geçirmiyordu. Birilerinin ona prestij kaybettiğini söylemesi gerekiyordu. Ama bu acı gerçeği kimse ona söylemedi.

Keçelo ev sahibi ile son derece saygılı konuşuyordu. İşin içinde bir insana duyulan saygı değil, karşılıklı çıkar vardı. Bu aileden alacağı olumlu yanıtla çevre köyleri kazanacağını iyi biliyordu. Bu nedenle hürmette kusur etmiyordu. Aynı şey ev sahibi için de geçerliydi. Otoriter gücünü bir tehdit aracı olarak kullanıp, devlet ile arasında bir denge kurmuştu. Bu böyle gelmişti ve böyle gideceğe benzemiyordu. Çünkü o dengede biz vardık ve o yöre halkı da dahil ev sahibi bize sempati duyuyor, içten içe başaracağımız günü bekliyorlardı.

Keçelo'yu görmeyi çok istedim. Ev sahibi kadın bunun uygun olmayacağını, daha önce bu evde hiç genç kız görmediklerini, dikkatlerini çekebileceğimi söyledi. Ama bunun bir yöntemi olabilirdi. Yine de denemek istedim. Kadının yaptığı kahveyi götürmek için hızla mutfağa gittim. Kadın ısrarlılığımı görünce sözünde fazla diretmedi. Ne de olsa son kararı benim vereceğimi o da iyi biliyordu. Beni tanımayacağından emindim. Şüphelenebilirdi ama bizim buralarda erkeğin yanında genç kızlar hakkında da konuşulmaz. 'Kimdir?' diye sormak için tüm gelenekleri çiğnemek gerekir.

> *"Ev sahibi önce bana bakmadı, konuşmasına devam ediyordu. Benim kahveyi alması için beklediğimi fark edince, dönüp baktı. İşte o zaman ne otorite, ne güç, ne devlet ne de başka bir şey... Gösterdiğim cesaret karşısında sapsarı olmuş, gözleri donup kalmıştı. Bir an kalbi duracak sandım. Tespihi elinden düştü. Neyse ki Keçelo şapkasıyla uğraşarak konuştuğu için adamın bu şok halini görmüyordu. Tepkileri görseydi eğer şüphelenebilirdi. Aslını sorarsanız, bir kez daha böylesi bir olay yaşamış olmanın tecrübesi vardı bende de"*

devamı 28'de